

ΕΝΝ
Βε

Ο
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΕΝ ΤΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΣΧΙΣΜΑ.

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ

ὑπὸ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΙΑΤΡΟΥ,

Καὶ ἐκδοθέν

ὑπὸ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΛΙΣΤΑΓΟΥΣ.

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ ΣΥΡΟΥ,

ΤΥΠΟΙΣ Γ. ΜΕΛΙΣΤΑΓΟΥΣ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ.

(Ὅδος Ἀγορᾶς Ἀριθ. 39.)

1862.

1619

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

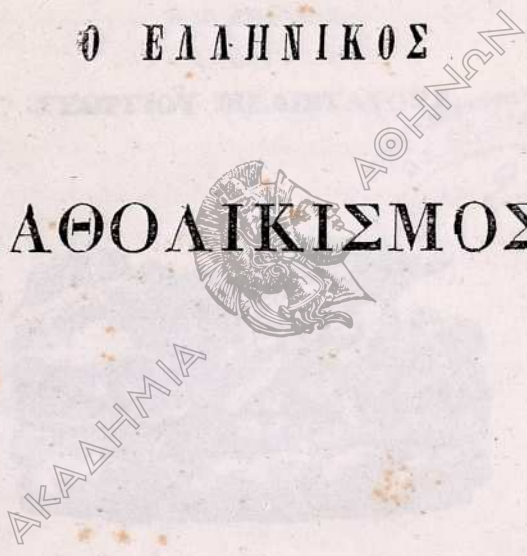

ΑΘΗΝΩΝ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ

ΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΣ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Ο

Be

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΕΝ ΤΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΣΧΙΣΜΑ.

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ

ὑπὸ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΙΑΤΡΟΥ,

ΚΑΙ ΕΚΔΟΘΕΝ

ὑπὸ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΛΙΣΤΑΓΟΥΣ

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ ΣΥΡΟΥ,

ΤΥΠΟΙΣ Γ. ΜΕΛΙΣΤΑΓΟΥΣ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ.

(Ὁδὸς Ἀγορᾶς ἀριθ. 39.)

1862.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΕΝ ΤΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΡΑΞΕΙ

Α. Μ. Κ. Ε.

ΚΕΝΤΡΑΤΙΚΗ

ΕΤΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

α Ὁ Τιμόθεε, τὴν παρακαταθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος
τὰς βεβήλους κενοφωνίας, καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου
γνώσεως. » (Πρὸς Τιμόθ. Α. ς. 20.)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ ΣΤΟΥΤ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

(1881)

1881

ΤΩ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ

Και

ΑΓΙΩΤΑΤΩ ΘΡΟΝΩ

Τῆς

Ἐν Κωνσταντινουπόλει

Ἀποστολικῆς καὶ Ἀνατολικῆς

Ἁγίας καὶ Μεγάλης

τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας

ΜΗΤΡΟΣ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Και

Καθολικῆς Διδασκάλου τῆς Ὀρθοδοξίας

« Κοινῶ ἔμπορείου τῆς Πίστεως, καὶ
πηγῆς τῶν δογμάτων ἐξ ἧς ἀναβρῦνται
καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐπεκτείνονται. »

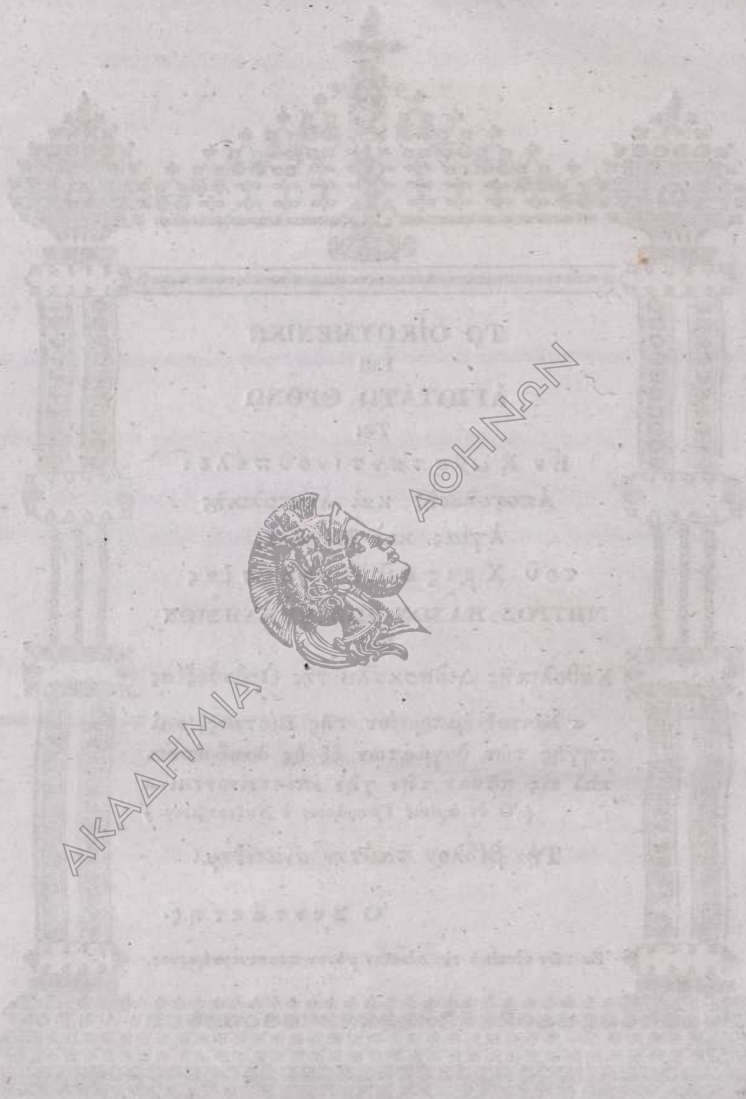
(Ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.)

Τὴν βιβλὸν ταύτην ἀνατίθημι.

Ὁ Συντάκτης.

Ἐκ τῶν οἰκείων τῶν οἰκείων φέρον προσηνεγμένους.

Δ. Α. Ν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Τριακοσίων συμπληρωθέντων ἐνιαυτῶν ἀπὸ τῆς θείας Ἐνανθρωπίσεως, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τοὺς θείους Ἀποστόλους καὶ κατὰ τοῦτο μιμουμένη, εἰς κοινὰς ἡράτας συνέρχεσθαι καὶ Οἰκουμενικὰς συνελεύσεις πρὸς ἐρμηνείαν καὶ κανονισμόν τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθείας, ἧς τινος ἡ δογματικὴ ἐνόησις νὰ διασπασθῆ ἐκινδύνευεν ἐκ τοῦ ἀναφρανέντου αἰρεσιακοῦ πνεύματος. «Δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἔλεγε πρὸς Κορινθίους ὁ θεῖος Παῦλος, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν.» Καὶ εἰς ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν,» κατὰ Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστήν. Ἡ οὕτω ἐν ἐπισκοπικῷ συλλόγῳ συνελθοῦσα Ἐκκλησία, ὑπὸ τῆς θείας ὁδηγουμένη τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπιστάσις, «καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν Πατέρα, καὶ ἄλλοι παράκλητοι δώσει ὑμῖν, ἵνα μένη μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας,» διὰ πολλῶν διελθοῦσα δοκιμασιῶν, τὴν μίαν ταύτην ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς ἀμέριστον Ἐκκλησίαν «καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν» ἀπεκάλεσε.

Οὔτε ἄρα Ἑλληνικὴν ἢ Ῥωμαϊκὴν, οὔτε Ἀνατολικὴν ἢ Δυτικὴν ἔλαβεν ἐπωνυμίαν ἡ μία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν γὰρ τῇ μιᾷ πίστει καὶ τῇ μιᾷ ταύτῃ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος, οὐκ Ἑλληγίν, οὐ Σκυθῆς, οὐ βέρβαρος, οὐ δοῦλος, οὐκ ἐλεύθερος,» ἀλλὰ πάντες ἐν Χριστῷ ἐν ἑσμέν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Διὸ καὶ σύμπαν τὸ ἀπανταχοῦ γῆς πλήρωμα τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν μετὰ τῶν ἱερῶν ποιμένων καὶ διδασκάλων εἰς μίαν συνῆπται Ἐκκλησίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν, καὶ ἐνὶ ὑπέκει ἀκρῶ Ἀρχιερεῖ καὶ Καθηγητῆ, εἰς αὐτὸν τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, «ὃς κεφαλὴ ἐστὶ τῆς Ἐκκλησίας,» ἥτις διὰ τοῦτο καὶ παγκόσμιον ἔ-

χει κέντρον καὶ παγκόσμιον ἐπιδιώκει τέλος, τὴν λύτρωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ τοῦ ὕλισμου. Αὕτη ἐστὶ ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσις, ὑπὸ τὸ καθολικὸν ἢ ἀόρατον κέντρον τοῦ θείου αὐτῆς Ἰδρυτοῦ, ἢ κατὰ ταύτην ἢ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησία ἀντιθέτως πρὸς τὴν προβαλλομένην ῥωμανοκαθολικὴν ἔωσιν, οὐ διαλείπεται εὐχομένη διὰ τῶν διακόνων αὐτῆς, εὐπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ τῆς εὐσταθείας τῶν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως. »

Ἄλλ' ἢ διὰ τῆς Οἰκουμονικῆς Συνόδου ἐκπροσωπούμενη Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἥτις μόνῃ κέκτηται δογματικὴν καὶ ἀλάσθαρον ἐξουσίαν, ἢ μόνῃ αὕτη κύρος ἔχει ὑπέρτατον ἢ ἀπαραβίαστον, πέντε ὀρίσασα ὀρατὰ κέντρα τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, εἰς μόνον ἀπέβλεψε τὸν ἐξωτερικὸν αὐτῆς ὀργανισμὸν καὶ τὴν Ἱεραρχικὴν αὐτῆς τάξιν. Καὶ κατὰ δὴ ταύτην, Ἐπίσκοποι πέντε πρωτίστων καὶ ἐπισήμων Ἐκκλησιῶν περιβληθέντες ἀπὸ τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα, (α) καὶ αὐτόνομοι καὶ αὐτοκέφαλοι κη-

(α) Ἀπὸ τῆς Δ' Οἰκουμονικῆς Συνόδου καὶ ἔπειτα τὸ ὄνομα Πατριάρχης (ὡς ἀρχὴ πάντων τῶν Πατέρων, ἥτοι Μητροπολιτῶν, Ἐπισκόπων, Προσβυτέρων κλπ.) ἐδόθη εἰς μόνους τοὺς Ἐπισκόπους τῶν πέντε πρωτίστων καὶ κορυφαίων Ἐκκλησιῶν, (Ῥώμης Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων) καὶ τούτων κυρίως ἢ παρουσία εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε διὰ τοποτηρητῶν ἦν ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, καὶ πρὸς τούτους ἀπεστέλλοντο καὶ οἱ δογματικοὶ ὅροι καὶ τὰ ψηφίσματα τῶν Συνόδων ὅπως περιβληθῶσι καὶ διὰ τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν κύρους, καὶ τούτων μόνων τὰ ὀνόματα μεγαλοφώνως ἐμνημονεύοντο ἐν τοῖς διπτύχοις. (Ἰδε πραγματικῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς Ἱερατικῆς Συνόδου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.) ὁ δὲ νῦν τῆς Ῥώμης Πατριάρχης καὶ Πάπας Πίος ὁ ἕνατος, παντὸς ἄλλου περὶ Ἐνώσεως ὅρον παραιτούμενος, καὶ πάντα τὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὡς καλῶς κείμενα ἤδη ἐπ' ἐσχάτων ἐπισηραγίζων, ἔνα μόνον προβάλλεται ὅρον, ἵνα μνημονεύεται ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Ῥώμης Πατριάρχου. Ἔστι δὲ καὶ ἡ αἴτησις αὕτη ἀντίθετος πρὸς τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, καθ' ὃ πέντε ἐμνημονεύοντο ὀνόματα τῶν ἰσοτίμων τῆς Ἐκκλησίας Πατριαρχῶν, εἰς ἔνδειξιν τῆς πρὸς ἀλλήλους καθολικῆς κοινοῦνίας. Καὶ τὸ τελευταῖον ἄρα καταφύγιον τοῦτο τῆς Ῥωμαϊκῆς ἑδρας ἐστὶ μὲν σκόπιμον πρὸς τὰς ἀντικανονικὰς αὐτῆς ἀξιώσεις τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν ὑποτάξασθαι, ἀποβήσεται δὲ ἀτελεσφόρητον ἀπέναντι τῆς καθολικῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀποστολικῆς εὐσταθείας, δι' ὧν διεκρίθη ἀεὶ ποτε ἡ θεοδόχος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀποχρούσασα μὲν τὰς τῆς μεσαιω-

ρυχθέντες ἀπὸ κοινῆς τῆς Ἐκκλησίας ψήφου εἰς τὰς ὑπαχθείσας αὐτοῖς Διοικήσεις, ὀφείλουσι καὶ οὗτοι ὑποτάσσεσθαι εἰς τὸ ὑπέρτατον κῦρος καὶ τὴν ἀνέκκλητον φωνὴν τῆς διὰ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐκπροσωπουμένης Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Ὅθεν ὁπόταν λέγωμεν Ἐκκλησίαν Ἀνατολικὴν ἢ Δυτικὴν, ὀφείλομεν διὰ τοῦ νοῦς ἀνατρέχειν πρὸς τὴν ἀρχέγονον καὶ πρωτότυπον ἐκείνην Ἐκκλησίαν, ἥτις διηρμήνευσε καὶ ὥρισε τὸ ἐξ ἀποκαλύψεως θεῖον δόγμα, καὶ δι' ὅρων καὶ ψηφισμάτων ἐκάνονισε τὰς ἐξωτερικὰς τῆς Ἐκκλησίας σχέσεις, καὶ πάντα τὰ τελετικὰ καὶ ἠθικὰ αὐτῆς διέταξε, καθ' ἃ μαρτύρονται τὰ ἐλληνιστὶ πρωτοτύπως συνταχθέντα καὶ διασωζόμενα πρακτικὰ τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, ἐν συλλόγῳ καθολικῷ συνελθούσης. Διὰ τοιαύτης ἀναδρομῆς καὶ συγκρίσεως εὐκόλως καὶ ἀπαθῶς ἕκαστος νὰ κατανοήσῃ δύναται ποῖα τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως πιστῆ ἐνέμεινε εἰς τὰς ἱεράς παραδόσεις τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς Ἐκκλησίας (Ecclesia Catholica), καὶ ἀκεραία διετηρήθη ἐν τῇ ἐνότῃ τῆς οὕτω ὀρισθείσης καθολικῆς πίστεως, καὶ ποῖα ἐπομένως ὀφείλει ἐν καθολικῷ καὶ ἀδόλῳ συνειδῶτι ὅπως εἰς τὴν τοιαύτην ἐπα-ἐλθῆ Ἐνότητα, καθ' ἃ οἱ Θεοφόροι Πατέρες ἐθέσπισαν καὶ ὥρισαν, καὶ ποῖα πρὸς τούτοις ἢ Ἀνατολικῆ ἢ ἢ Δυτικῆ Ἐκκλησία δικαιοῦται ἀναλαμβάνειν τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ τὴν ἑτέραν πρὸς τὴν Ἐνωσιν καλεῖν.

Βαθὺ αἰσθημα καθήκοντος πρὸς τὴν ἀρχέγονον καὶ γενναίαν ταύτην Ἐνότητα τῆς μιᾶς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὑπηγόρευσε ἡμῖν τὴν συνταξίν τοῦ προκειμένου θέματος, αὐτῷ Ἐλληνικὸς Καθολικισμὸς, καὶ τὸ ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ σχίσμα. Πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶσι ἀλήθεια ἀνάγκη ἵνα κηρύσσεται ἀκεραία καὶ ἀνόθευτος, καὶ νὰ κηρύσσεται τοιοῦτοτρόπως ὥστε νὰ εἰσδύῃ εἰς τὰς καρδίας ὅλων. Ἐἶτα δὲ, ὅτι ἐν τῇ καθολικῇ ἐνότῃ τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἢ ἐθνικῆ ἐγκρατεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους ἐνότῃ μετ' ἐκείνης συνδεομένη δι' ἀδιαρρήκτων δεσμῶν τῶν ἐθνικωτέρων ἀναμνήσεων, ὅσας μόνος ὁ ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ ἀλλιζόμενος Ἕλληγν νὰ ἐκτιμήσῃ δύναται, καὶ τὰς ὁποίας ὁ Ἑλληνικὸς Κλῆρος διὰ μυρίων διετήρησε μόχθων καὶ διὰ τοῦ ἰδίου πολλὰκις ἐξέθρεψεν αἵματος, κατὰ τὴν μακρὰν τοῦ ἑλληνικοῦ Βυζαντίου Αὐτοκρατορίαν, καὶ μετ' αὐτὴν τὴν ἄ-

νικῆς βαρβαρότητος τιμασιωτικῆς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας δόξας τῶν Παπῶν, πιστῶς δὲ διατηρήσασα τὸν ἀρχέγονον αὐτῆς ὁμοσπονδικὸν ὀργανισμὸν.

λωσιν τῆς βασιλίδος πόλεως. (α) Καὶ τὸ μὲν ἀνέσπερον φῶς τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως φιλοσοφίας μετ' ἀπλέτου ζήλου διαχύσας ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐγκαθιδρύσεως, τὸν δὲ καθολικὸν καὶ ἀποστολικὸν τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας ὀργανισμὸν διερμητεύσας ἐν ταῖς ἀεὶ ἀξιωματημονεύτοις ἑλληνίσαι πόλεσι τῆς Νικαίας, Κωνσταντινουπόλεως, Ἐφέσου, καὶ Χαλκηδόνος, ὁ Ἑλληνικὸς Κλῆρος αὐτὸς μόνος ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐνεργέτης οὕτω ἐγένετο πάσης δυνάμεθα εἰπεῖν τῆς ἀνθρωπότητος, παραδοὺς πρὸς τὰ ἔθνη τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως τὴν ἐν πρωτοτύπῳ γλώσση τῇ Ἑλληνικῇ ἀναγραφείσαν, καὶ ἐν ἔργοις τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας ὀρισθεῖσαν Ἐκκλησίαν μορφωμένην, *αὐτὴν μίαν ἀγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.*»

Παραλείποντες ὅσας πολυειδεῖς, καὶ ἐπισήμους, καὶ πρωτογενεῖς θυσίας διεπράξατο κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ὁ Ἑλληνικὸς Κλῆρος, ἔνθεν μὲν τοὺς Σκύθας, καὶ Ῥώσους, καὶ τὸ πολύφυλον τῶν Σλάβων γένος εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν εὐαγγελιζόμενος, ἔνθεν δὲ ἀνὰ πᾶσαν Νουβίαν καὶ Ἀβυσσηνίαν μέχρις αὐτῆς τῆς Σινικῆς χώρας τὸν θεῖον κηρύσσειον λόγον· παραλείποντες τοὺς ἐπισημητέροισιν ἐκ τῶν πρώτων Ὁμιλητῶν καὶ ἀποστολικῶν Ἑλλήνων ἀνδρῶν Τίτους, Διονυσίους, Ἰερθεούς, Πολυκάρπους, Εὐδόδους, καὶ Στάχεις, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ Οἰκουμενικοὺς τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας Διδασκάλους, Ἀθανασίους, Βασιλείους, Γρηγορίους, Χρυσοστόμους, Κυρίλλους, Ταρσίους, καὶ ἄλλους τοῦ θεολογικοῦ στερεώματος φωστῆρας· παρερχόμενοι τοὺς μεγάλους τοῦ Χριστιανισμοῦ Ἑλληνας Κατηχητάς, Κλήμεντας, Ὠριγένειους, Ἡρακλέωνας, Διονυσίους, καὶ Πανταίνους, ἐξ ὧν ἀπάντων καὶ ἡ τῆς Δύσεως Ἐκκλησία πᾶσαν σχεδὸν ἠρύσατο τὴν καθολικὴν τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας διδασκαλίαν, πάσας τὰς μεγάλας ταύτας εὐεργεσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου πρότερον τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν γένει παραλείποντες, (β) δὲν

(α) Ὁ ἀνώνυμος συγγραφεὺς πραγματείας αἰ φ ω ν ἡ τ ῆ ς ἁ λ η θ ε ῖ α ς ν μετὰ πλείστης εὐκρινείας καὶ ἀκριβείας ἀγορεύων κατὰ τῶν συκοφαντιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου, ἐκθέτει καὶ ἱστορικὴν βιογραφίαν τοῦ αὐτοῦ Κλήρου κατὰ τὴν μακρὰν δουλείαν τοῦ ἡμετέρου Γένους, εἶθα καταδείκνυται πολλαὶ εὐαγγελικαὶ ἀρεταὶ καὶ πολλοὶ διανοητικοὶ ἀγῶνες προσερχθέντες ἀποτελεσματικῶς καὶ κατὰ τὰς καιρικὰς ταύτας τῆς πολυπαθοῦς Πατρίδος περιστάσεις.

(β) Ἴδε τὴν αὐτὴν πραγματ. Γρηγορίου ἀρχιεπιγραμματέως σελ. 132-140 ἐν αἷς ὁ συγγραφεὺς πλήρης ἐνθέρμου ζήλου πρὸς τὸν ἀρχαῖον καὶ μεσαιωνικὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, μετὰ βαθείας κρίσεως ἐπιχειρεῖται τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Γραικοῦ Κλήρου, καθ' ἃ καὶ ὁ Ἄγγελος τῶν Βυζαντινῶν λαῶν ἀποδέχεται ἐθνογραφικὴν αυτωνομίαν τοῦ Γραικοῦ καὶ Ἑλλῆνος, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὸ τὴν λατινικὴν σημασίαν καὶ ἔνοιαν.

δυνάμεθα νὰ μὴ ὑπομνήσωμεν ὅτι καὶ εἰς πολλὰ τῆς Δύσεως μέρη Ἕλληνες κληρικοί τὸν θεῖον ἐκήρυξαν λόγον καὶ Ἐκκλησίας ἐστερέωσαν, ἐν οἷς Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐν Παρισίοις ἐπισκοπούσας, ὁ Βιρηνάσιος ἐν Λουγδούνῳ, (Lion) ὁ Κανταβρυγίας Ἀρχιεπίσκοπος Θεόδωρος ὁ μετ' ἄλλων Ἑλλήνων κρατύνας τὴν Βρετανικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἕτεροι ἐν Χριστῷ Ἕλληνες. (α) Ἀλλὰ τῆς μεγάλης Βρετανίας ἐξαιρουμένης, ἥτις ἀντέταξε τὰς Ἑλληνικὰς αὐτῆς παράδοσεις πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐδραν, πᾶσαι αἰλοῖπαὶ τῆς Δύσεως Ἐκκλησίαι, ἐν αἷς καὶ ἡ τῆς Γερμανίας, ἐπέλαθοντο τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῶν καταγωγῆς.

Πλὴν δὲ τούτων ἃ μὴ λησμονήσωσιν οἱ ἐκ συστήματος κατήγοροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἢ Γραικοῦ Κλήρου, ἀπολύτως καὶ πικρῶς κρίνοντες τὴν ἐκ τῆς μακρᾶς δουλείας παρούσαν αὐτοῦ κατάστασιν, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐν Βουλγαρία ἐργαζομένη ὁμόδοξος πινσλαβικὴ προπαγάντα, ὅτι καὶ οἱ πρῶτοι τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης λογάδες Ἐπίσκοποι Ἕλληνες καὶ Γραικοὶ ἦσαν, Δίνος, Ἀνάκλητος, Κλήμης, Σωτῆρ, Ἐλεύθερος, Ὑγίνος, Ζαφυρίνος, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μεταγενεστέρων Παπῶν, ὁ Οὐλφίλας ὁ τοὺς Ρόθθους καὶ ἄλλα τῆς Γερμανίας ἔβη εἰς τὸν χριστιανισμὸν μεταστρέψας, Ἰωάννης ὁ πέμπτος Ἀντιοχεύς, αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις διάκονος ἔτι ὦν τοῦ Πάπα Ἀγάθωνος ἐστάλη τοποτηρητῆς αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔκτῃν Οἰκουμενικῇ Σύνοδον· (ἐν ἔτει 680) (ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐν Ἑλλάδι συνεκροτοῦντο, καὶ διὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατεργάζοντο καὶ πρωτοτύπως τὰ πρακτικὰ αὐτῶν ἡλληνιστὶ συνεγράφοντο, διὰ τοῦτο καὶ πάντες σχεδὸν οἱ

(α) Κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα συνήργησε εἰς τὴν κατὰ τὴν μεγάλην Βρετανίαν ἐξάπλωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, ὁ Πάπας Γρηγόριος Μέγας (Magnus) πλεῖον παντὸς ἄλλου, ἐκλεχθεὶς Ἐπίσκοπος Ῥώμης ἐν ἔτει 579 διὰ τῆς ὁμοψήφου ἐκλογῆς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κλήρου καὶ λαοῦ. (Τοιαύτη ἐγένετο ἀρχῆθεν ἡ ἀποστολικὴ ἐκλογή πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἐπομένως καὶ αὐτῶν τῶν Πατριαρχῶν καὶ Παπῶν μὴ ἐχόντων ἰδιαιτέρον τύπον ἐκλογῆς.) Ὁ Γρηγόριος μὴ ἐχρόντων ἰδιαιτέρον τύπον ἐκλογῆς τῆς Ῥώμης, ἐγράψε πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Μαυρίκιον παρακαλῶν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογὴν τοῦ, γράψων συγχρότως καὶ πρὸς τὸν σὺλλειτουργὸν αὐτοῦ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννην τὸν Νηστευτὴν, ὅπως μεσιτεύσῃ εἰς τοῦτο παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι. Ἄλλ' ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γρηγορίου Νομάρχης ὦν Ῥώμης, διὰ θερμῶν παρακλήσεων ἐπίεισε τὸν Αὐτοκράτορα νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογὴν τῆς χριστιανικῆς κοινότητος τῆς Ῥώμης ὑπὲρ τοῦ Γρηγορίου, ὅπερ καὶ ἐγένετο τὴν 3 Σεπτεμβρίου τοῦ 590. (Storia dei Papi, Bianchi-Giovini.)

τῶν Πατριαρχῶν Ῥώμης τοποτηρηταὶ ἐν ταῖς Συνόδοις ταύταις Ἕλληγες ἦσαν.) Ἰωάννης ς'. Ἰωάννης ζ'. ὁ ἐκ τῆς Θράκης Κόνων, ὁ Σισίνιος, Κωνσταντῖνος καὶ ἄλλοι τινές, ἐξ ὧν τελευταῖος ἐγένετο Ἕλληγ Πάπας Ζαχαρίας ὁ Πολυευκρονίου, ὅστις καὶ κατήγγησεν ἐν Ῥώμῃ τὸ τῶν δούλων ἐμπόριον, (ἐν ἔτει 752) κηρύξας ἔργον ὄλω· ἀντιχριστιανικὸν τὸ ὑπὸ τῶν χριστιανικῶν τῆς Δύσεως Δυνάμεων αὐτὸ τοῦτο ὡς τοιοῦτον σήμερον ἔτι καταδικαζόμενον. (α)

Εἰ δὲ καὶ ὁ καθολικισμὸς τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας οὔτε Ἑλληνικὸς ἢ Ῥωμαϊκὸς νὰ ὀνομασθῆ δύναται, οὔτε Ἀνατολικὸς ἢ Δυτικὸς, εἰ μὴ πρὸς διάκρισιν ἀναγκασίαν καταστάσῃ ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων, ὡς μὴ ὀφείλει, οὐχ ἦττον ὅμως ἐν τῇ παρουσίᾳ πραγματεία ἐπεγράψαμεν αὐτὸν Ἑλληνικὸν ἀντὶ Ἀνατολικῶ, προκειμένου περὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην Ἑλληνικὴν ἀντὶ Ἀνατολικῆς πολλαχοῦ τῆς πραγματείας ἀπεκαλέσαμεν, βουλόμενοι ἵνα ἀπλῶς ἐπιστημάνωμεν ἀναμφισβήτητον ἱστορικὴν γεγονὸς. Ἔστι δὲ τοῦτο ἐν συνόλῳ, ἡ διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας μήτηρ καὶ διδάσκαλος πασῶν τῶν καθολικῶν Ἐκκλησιῶν ἀναδειχθεῖσα Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἡ διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου θεμελιωθεῖσα, δυνάμεθι ἀδιστακτικῶς κηρύττειν, *μία ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία*, καθ' ὃν ἀνέγραψαν τίτλον ἐν τῷ Οἰκουμένικῷ τῆς Πίστεως συμβόλῳ οἱ Ἕλληγες Πάπες καὶ διδάσκαλοι, διδάσκαλοι καὶ τῶν ἄλλων γενόμενοι, καὶ αὐτοὺς θέντες τοὺς πρωτοτύπους καθολικοὺς ὅρους σωζόμενους μέχρι σήμερον ἀκεραῖους ἐν τῇ Ῥωμαιοκα-

(α) Ὁ Ἕλληγ Πάπας Ζαχαρίας ἐστὶν αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἀπελθὼν εἰς Παβίαν εἰς συνέντευξιν τοῦ βασιλεῦς Λιευπράνδου προτελευταίου βασιλεῦς τῶν Λογγοβάρδων, οἵτινες ἐκράτουν τῆς ἀνω Ἰταλίας. Ἡ ὁδοιπορία καὶ συνέντευξις τοῦ Ζαχαρίου ἀπέβλεπε τὴν προστασίαν τῆς Ἐξουσίας τῆς Ῥαβδόνης, ἤδη ἀποστατησάσης ἀπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος καὶ προσαρτηθείσης εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν Δουκάτον, ἀπειλούμενης δὲ ὑπὸ τῶν γειτόνων Λογγοβάρδων. Ἐάν οἱ Λογγοβάρδοι ἐγίνωσκον νὰ κολακεύσωσι τὴν πολιτικὴν τῶν Ἑλλήγων Αὐτοκράτορα, παρατηρεῖ ὁ ἱστοριογράφος, ἡ Ἰταλία ἐκτοτε ἤθελεν εἶσθαι ἠνωμένη εἰς χωριστὴν Αὐτοκρατορίαν. Ὡς δὲ ὁ ἀναγνώστης βλέπει, τὸσον ὁ Πάπας Ζαχαρίας ὡς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἄλλοι Ἕλληγες ἐπίσκοποι ἀναβαλόντες εἰς τὸν Πατριαρχικὸν τῆς Ῥώμης θρόνον, ἀντὶ νὰ ὑπηρετῶσι τὴν ἑλληνικὴν τοῦ Βυζαντίου πολιτικὴν, ἀπέβλεπον πάντοτε εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν συμφέροντα καὶ συμφέροντα τοῦ Ῥωμαίου λαοῦ, τείνοντες εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ παροιμία *il papato muta l'uomo* ἢ παπασύνη μεταβάλλει τὸν ἄνθρωπον. (Stor. dei papi B'anchi-Giovinì.)

θολικῆ Ἐκκλησίας, οἷοι εἰσὶν, Ecclesia, Baptisma, Chrisma, Paracletus, Liturgia, Litanía, Symbolum, Eucharistia, Epiphania, Mysterium, Trisagium (Τρισάγιον), Episcopus, Presbyter, Catholicus, Schismaticus, Angelus, Evangelium, Papa, (Πάπας=Πατὴρ) κτλ.

Ἐπεξερχόμενοι δὲ οὕτως ἐπιτροχάδην τοὺς πολυειδεῖς ἀγῶνας καὶ πρωτοτύπους θυσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ Κλήρου, καὶ τῆς Ἀνατολικῆς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διανοίᾳ Ἐκκλησίας, οὐδαμῶς ἐννοοῦμεν ὅπως ἐξασθενήσωμεν τὴν ὀφειλομένην ὅσιν τῆς τιμῆς καὶ δόξης εἰς τὴν Πατριαρχικὴν τῆς Ῥώμης Ἔδραν, ἀνθ' ὧν ἀνελάβετο ἀγῶνων καὶ προσήνεγεν ὑπηρεσιῶν εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ τῆς Δύσεως. Ἀλλ' ὅμως παραλαβοῦσα αὕτῃ παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Ἐκκλησίαν μεμορφωμένην, καὶ κάλλιον πάσης ἄλλης αὐτῇ ἢ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησίας δυναμένη νὰ ἐκτιμήσῃ τοὺς καλλιπικοὺς ἀγῶνας τῆς ἀνατολικῆς Ὀρθοδοξίας, ὥςτις θυγάτηρ ἀγνωμονοῦσα διέσειρε καὶ διασείρει ἐπὶ σχίσματι καὶ τὴν μητέρα καὶ διδάσκαλον τοῦ καθολικισμοῦ Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀντὶ τοῦ μάνα γολῆν καὶ ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄζως ποτίζουσα τὸν ἀειθαλῆ τοῦτον ἀνατολικὸν καὶ ἑλληνικὸν φοίνικα τῆς μίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας! Ἐνῶ δὲ διὰ παντός μέσου ἀποπειράται ἡ Ῥωμανοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἵνα μολύνῃ τὴν ἀμόλυντον τῆς Ἀνατολῆς ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, δι' ὧσιν οἱ γνωστοὶ φωτιομάχοι καὶ συκοφάνται ἐπεσώρευσαν βαρείας ὕβρεις καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν· ἐνῶ ἡ Ῥωμανοκαθολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ αὐτῶν τῶν τῆς διαίρεσεως χρόνων κηρύττουσα διὰ τῶν ἱεροκηρύκων αὐτῆς σχισματικούς καὶ ψυχικῆς σωτηρίας ἐστερημένους τοὺς ὀρθοδόξους καθολικούς χριστιανούς τῆς Ἀνατολῆς, μίση κοινωνικὰ οὕτω διεγείρουσα καὶ φραγμὸν ἀνυπέρβλητον παρεμβάλλουσα ἀναμέσον τῶν ἑτεροδόξουντων πολιτῶν· ἐνῶ μέχρι τῆς παρούσης ἐποχῆς καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα ἡμῶν οὐ διαλείπεται διὰ παντός δυνατοῦ μέσου ἐφαυλίζουσα καὶ καταδιώκουσα τὴν γνησίαν καθολικὴν τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίαν, ζιζάνια καὶ ἔριδας ἐπιτηδεῖως κατεργαζομένη, προσέρχεται εἰς τὸ μέσον διὰ πάσης παρρησίας τὴν χεῖρα ἐπεκτείνουσα οὐχὶ πρὸς τὴν ἀρχέγονον καθολικὴν ἔνωσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν δουλικὴν ὑποταγὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀνεξαρτησίας, ἀκολουθοῦσα εἰσέτι τὰς τῆς μεσαιωνικῆς βαρβαρότητος ιδέας καὶ δόξας τοῦ θεοῦ δικαίου, καὶ τοῦ θεοῦ πρωτείου!

Ἐμπνεομένη εἰσέτι ὑπὸ τῶν ἀδικαιολογήτων ζηλοτυπιῶν τῶν ἄλλως ἱερῶν Παπῶν Πελαγίου καὶ Γρηγορίου κατὰ τοῦ Οἰκουμηνικοῦ τίτλου τοῦ τότε τῆς βασιλίδος πόλεως Πατριάρχου, τίτλου

τιμητικῶν ὑπὸ τῆς πολιτικῆς Ἀρχῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποδοθέντος, καὶ οὐδεμίαν συνεπαγομένην ἐπὶ τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας αὐθεντικὴν ἐξουσίαν, οἷον συνεπάγεται τὸ καὶ εἰς δόγμα ἀνωψοθὲν θεῖον πρᾶτερον, ἢ παντεπίσκοπον, ἢ ἀλλὰρ-θαστον τοῦ Ῥωμαίου Πατριάρχου· ἐμμένονσα εἰσέτι εἰς τὰς ἀντικανονικὰς ἀξιώσεις, καὶ ἀκολουθοῦσα τὴν ἀμείλικτόν ἀλάζονειαν τῶν Παπῶν Νικολάου α'. ἢ Ἀδριανοῦ β'. καὶ πάντας τοὺς ὑπὸ τῶν διαδόχων αὐτῶν περιεσυχθέντας ἐν τῇ μιᾷ Ἐκκλησίᾳ νεωτερισμοῦς, ἢ Ῥωμαϊκῆ Ἐδρα οὐδόλως νὰ δικαιολογηθῆ δύναται εἰς τὰς σχισματικὰς ἐπωνυμίας μέχρι καὶ τῆς αἰρέσεως αὐτῆς ἀφινομένης, ὅσα; μετὰ τηλικαύτης παρρησίας προσάπτει κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις δικαίως καυχᾶται ὅτι διὰ τοσαύτης μακρᾶς περιόδου αἰώνων, καὶ ἐν μέσῳ πολυειδῶν καταδιωγμῶν καὶ ἐπαχθῶν περιπετειῶν τῆς γηραιᾶς Ἀνατολῆς, ἠδυνήθη νὰ διασώσῃ τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην τῆς καθολικῆς πίστεως ἀκεραίαν καὶ ἄθικτον πίστεως καινοτομίας, μείνασα ἐν τῇ ἀποστολικῇ αὐτῆς καρτερίᾳ καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀμύνης!

Βεβαίως ἡ τροφὸς καὶ διδάσκαλος τῆς καθολικῆς ὀρθοδοξίας οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ φανῆ ἀδιαφορῆς κατὰ τῶν πολυτρόπων τῆς Ῥωμανοκαθολικῆς Ἐκκλησίας συκοφαντιῶν καὶ κταδιώξεων, ὅσας μετεχειρίσθη καὶ μεταχειρίζεται εἰς διάσπασιν τῆς ἀνατολικῆς ἐνότητος, πόρρω οὕτω ἀπέχουσα τῆς πανταχόθεν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας κηρυσσόμενης ἀνεξίθρησκείας. Ἡ ἀδιαφορία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐντὸς μάλαστα οὐσίας τοῦ τῆς ἀμύνης δικαιώματος, ἤθελεν εἶσθαι ἀπάθεια ἀσύγγνωστος καὶ πρὸ αὐτῆς τῆς ὑγειοῦς χριστιανικῆς διδασκαλίας, καθ' ἣν ὀφείλει ἕκαστος καὶ ποιμὴν καὶ χριστιανὸς νὰ ἐξελέγῃ τὴν πλάνην, νὰ στηλιτεύῃ τὴν ἑτεροδοξίαν, νὰ πολεμῇ τὴν κηκοδόξίαν, νὰ διώκῃ τὴν αἵρεσιν καὶ τὸ ψεῦδος, αείποτε διὰ τῆς εὐσταθείας τοῦ λόγου καὶ οὐδέποτε διὰ τῆς βίας, πείθων καὶ οὐχὶ πικραδιῶν τὴν ἐλευθέραν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τοιαύτη ὄντως ἀνεδείχθη καὶ ἀναδείκνυται ἡ ἀνεξίθρησκεία καὶ τὸ ἐλευθερον ἀξίωμα τῆς ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας! Ἡ δὲ Ῥωμανοκαθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ τὰ ταύτης κληρικὰ καὶ λαϊκὰ ὄργανα, ἐξαιρέσει ὀλίγων, ἢ διαβάλλουσα ὡς μισαλλόδοξον τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἔθαπτεν ἐν ταῖς φυλακαῖς τὸν Καμπανέλλον, κατεδίκαζε τὸν Γαλιλαῖον, φυσικὴν κηρύσσοντα ἀλήθειαν τὴν τῆς Γῆς κίνησιν, ἔκαιεν ἐν δημοσίᾳ ἀγορᾷ τὸν Ἰωάννην Βροῦνον τῆς Γῆς κίνησιν, τὰς δεισιδαιμονίας τῆς ἐποχῆς του, ἔδρευε τὴν ἱερὰν ἐξελέγχοντα τὰς δεισιδαιμονίας τῆς ἐποχῆς του, ἔδρευε τὴν ἱερὰν ἐξετάσιν Νερώνειον φρίκην καὶ θυσίαν ἀνθρώπινον παντοῦ προσενεγκοῦσαν. Παραλείπομεν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅσα μισαλλοδοξίας μέσα μετεχειρίσθη κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἀνατολικῶν ἢ Ῥωμαϊκῆ ἔδρα ὅπου

ἐξήσκει πλήρη ἐπιρροήν, χωρὶς διὰ ταῦτα καὶ νὰ δικαιολογήσω-
 μεν τὰς ἀντεγκλήσεις καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, μετὰ τὴν δια-
 φορὰν ὅτι αὕτη εὐρίσκεται ἐν τῷ δικαίωματι τῆς ἀμύνης, καὶ τὰ
 μέσα ταύτης δὲν δύναται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰ τῆς ῥωμανοκα-
 θολικῆς. Ἐπέρχεται ἄρα δύσκολος, ἵνα μὴ καὶ ἀδύνατος εἴπωμεν,
 ἢ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἕνωσις, ἐάν πρότερον
 δὲν καταπαύσωσιν αἱ ἀντεγκλήσεις καὶ δὲν κερυχθῆ ἀπαθῶς ἢ
 ἀλήθεια καὶ ἄνευ προλήψεων.

Μόνος ὁ νῦν τῆς Δύσεως κανονικὸς Πατριάρχης Πίος Θ', καὶ
 τοι μὴ δυνήθεις νὰ λησμονήσῃ Φώτιον καὶ Μάρκον τὸν Εὐγενικόν,
 ἀποκαλῶν αὐτοὺς ἐν τῷ ἀποστολικῷ αὐτοῦ γράμματι αἰτίους τοῦ
 σχίσματος, τοὺς καθ' ἡμᾶς κήρυκας τῆς καθολικῆς ἐνώσεως καὶ
 ὑπερμάχους τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας, ἠδυνήθη ἐν τούτοις νὰ
 λαλήσῃ τὴν μετριωτέραν παντὸς προκατόχου του γλώσσαν περὶ τῆς
 Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἵνα καταστήσῃ μᾶλλον εὐπρόσδεκτον τὴν
 προτεινομένην ὑποταγὴν καὶ ὑποδεύλωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν
 ἀνεξαρτησίας, ἣν καὶ ὁ σεβάσμιος οὗτος Πατριάρχης στριψίει ἐπὶ
 τοῦ κατὰ θεῖον δίκαιον πρωτείου, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ κανονικοῦ τῆς
 μιᾶς Ἐκκλησίας δικαίου, καθ' ὃ πρῶτος τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν ὁ τῆς
 Ῥώμης Ἐπίσκοπος ὠρίσθη, πρῶτος ἐν ἰσοίς ἢ πρῶτος ἐν ἰσοτιμίᾳ.
 (primus inter pares.) Ἴδου τί περὶ τούτου ἐν τοῖς ἄλλοις λέγει
 καὶ ὁ ῥωμανοκαθολικὸς ἱερεὺς Ἀββᾶς Γεταῖος, ἀπαντῶν εἰς τὴν
 προσλαλίαν τοῦ Πίου Θ'. ἐν τῇ ἐφημερίδι αἱ χριστιανικῆ ἕνωσις»
 (L' union Ghretienne.)

α Ὁμολογούμενον καὶ ἐκτὸς ἀμφιβολίας, ὅτι οὐδέποτε δύναν-
 ται νὰ ἐνωθῶσιν αἱ δύο Ἐκκλησίαι, ἀνατολικὴ τε καὶ λατινικὴ, εἰ-
 μὴ ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι ἡ ἕνωσις αὕτη δὲν θέλει εἶσθαι ὑποταγὴ. Τὸ
 κύριον ζήτημα τῆς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν διχροστασίας εἶναι
 τὸ κατὰ θεῖον δίκαιον πρωτεῖον τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης. Ἡ ἀνα-
 τολικὴ Ἐκκλησία βεβαιοῖ ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦτο εἶναι κατ' ἐκκλη-
 σιαστικὸν ἢ κανονικὸν δίκαιον, καὶ οὐδεμίαν συνεπάγεται γενικὴν
 δικαιοδοσίαν. Κατὰ τοῦτο οὐδέποτε θέλει ὑποχωρήσει καὶ δικαίως,
 διότι ἔστηκεν ἐν τῇ ἀληθείᾳ τῇ καθολικῇ. Καὶ αὕτη μὲν ἔχει ὑπὲρ
 αὐτῆς τὴν ἀγίαν Γραφὴν, ἐρμηνευομένην ὑπὸ τῆς καθολικῆς πα-
 ραδόσεως· ἡ δὲ Ῥώμη ἐπικαλεῖται ὑπὲρ ἑαυτῆς χωρὶα τινὰ τῶν
 θείων Γραφῶν, εἰς ἃ οἱ θεολόγοι ἔδωκαν ἐρμηνείαν ἀτομικὴν καὶ
 ἀντιβαίνουσαν πρὸς τὴν τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τινὰ δὲ
 νεοθευμένα χωρὶα ἐξ αὐτῶν τῶν Πατέρων, οἵτινες πάντες καταδι-
 κάζουσι τὰς ἀξιώσεις αὐτῆς. »

Ὁ πρὸς τὴν καθολικὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀλήθειαν εὐσεβῆς ζήλος
 παντὸς πιστοῦ, ἐνίσχυσε καὶ τὴν ἀσθενῆ ἡμῶν φωνὴν ὑπὲρ τῆς

διωκομένης ἀληθείας ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀνατολῆς, ἐν ἣ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἐκπροσωπεῖται διάνοια, καὶ ὑπηγόρευσεν ἡμῖν τὸ ἱερὸν καθῆκον τοῦ κατὰ δύναμιν ἐράνου, προσηγομένου ἐκ τοῦ συνόλου τῆς προσφόρου συλλεγείσης ὕλης πρὸς οἰκοδομὴν τῆς προκειμένης πραγματείας. Ὅθεν καὶ τὴν πραγματείαν ταύτην φιλοπόνως ἐπεξεργασθέντες, ἐφ' ὅσον ἐφικτὸν ἦν ἡμῖν, οὐδεμίαν ἔχομεν ἀξίωσιν θεολογικῆς δόξης προσηκούσης μόνοις τοῖς ἐιδικῶς περὶ ταύτην ἀσχολουμένοις, ἐκπληρώσαντες ἀπλῶς ἔργον χριστιανοῦ ὀρθοδοξοῦντος ἐν τῇ μιᾷ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ οὐδόλως ἀποκρύπτοντος τὴν ἐντελεστέραν ἀνάπτυξιν καὶ ἀκρίβειαν μεθ' ἧς ἠδύναντο κάλλιστα νὰ ἀσχοληθῶσιν οἱ ἐιδικᾶς κεκτημένοι θεολογικὰς γνώσεις. Τὴν προκειμένην πραγματείαν ἐπὶ τοῦ σχίσματος διηρέσαμεν πρὸς εὐχερεστέραν ἀντίληψιν εἰς πέντε κεφάλαια, εἰς μὲν τὸ πρῶτον πραγματευόμενοι ἐν γένει περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον περὶ τῶν ὄρων τῆς ἐνώσεως, ἦτοι περὶ τῆς προσθήκης τῆς γενομένης ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς Πίσεως, καὶ περὶ τοῦ κατὰ θεῖον δίκαιον πρωτείου τῆς Ῥωμαϊκῆς ἑδρας· εἰς τὸ τέταρτον περὶ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ῥώμης, καὶ εἰς τὸ πέμπτον περιελάβομεν διὰ βραχέων τὰ κατὰ τὴν Φλωρεντινὴν σύνοδον.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Ἱατρός.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΕΝ ΤΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Σ Χ Ι Σ Μ Α .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Τοῦ φυσικοῦ λόγου πρωτότυπος διερμηνεὺς καὶ τοῦ δημοσίου δικαίου προκάθεδρος καθηγητὴς κατὰ τὸν πέμπτον ἀναδειχθεὶς καὶ τὸν ἕκτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, ὁ τότε δὴ μάλιστα ἀκμαῖος ἐν τῇ βρεφικῇ τῶν συγχρόνων λαῶν ἡλικίᾳ πατρῶος Ἑλληνισμὸς, αὐτὸς πρῶτος μετὰ τὸν πρῶτον τῆς Ἐπαγγελίας νόμον τὰς πρῶτας διέσεισε τῆς πολυθείας θάσεις, δι' ὧν ἐδίδαξε πρὸς τὴν Οἰκουμένην πᾶσαν ὑψηλῶν τῆς Ἠθικῆς ἀρχῶν καὶ μεταφυσικῶν τοῦ Ἀπολύτου ἰδεῶν, ἐν τῇ διαλεκτικῇ τοῦ Σωκράτους σχολῇ καὶ τῇ τοῦ Πλάτωνος ἀκαδημίᾳ, ἀγῆρατων προγόνων καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων τῆς πνευματικῆς τῶν ἀδελφῶν λαῶν οἰκογενείας. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον εἰς νέαν προσκληθεὶς ἀποστολήν, κατὰ τὸν τρίτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, ὑπὸ τῶν μακεδονικῶν προπεμπόμενος θριάμβων ἀνὰ πάσας τὰς βαρβάρων χώρας, τὴν ἑλληνικὴν διέσπειρε γλῶσσαν καὶ παιδεῖαν καὶ νέον ἤγειρε πολιτισμοῦ κέντρον ἀναμέσον Ἑλλάδος καὶ Ἀσίας, τὴν Ἀλεξανδρινὴν ἰδρύσας σχολὴν, ἢ δευτέραν οὕτω ἀναγράφας ἐποχὴν ἐν τῇ πολιτικῇ τῶν ἐθνῶν ἱστορίᾳ. Τῆς ἑλληνικῆς ἐντεῦθεν γλώσσης ἐφ' ἀπάντων ἐπιπολαζούσης τῶν λαῶν, καὶ δι' αὐτῆς προῦρισται ἵνα καὶ ὁ ἐξ Ἰψους θεῖος λόγος πρὸς τὸν κόσμον ἐκδιδαχθῇ, καὶ πᾶσαν λήψηται ἀβρόωγὴν καὶ εὐρύτητα ἐκ τῆς εὐρύτητος καὶ ἀκριβείας τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου καὶ τῆς ἑλληνικῆς διανοίας. Οἱ τῆς Αἰγύπτου ἑλληνες ἡγεμόνες οἱ Πτολεμαῖοι, τῆς τοῦ μεγάλου Μακεδόνα λαχόντες μοίρας, τὸ ἰδιάζον φέροντες τοῦ ἑλληνισμοῦ πνεῦμα, τὴν νεοπλατωνικὴν ἰδρύουσι τῆς Ἀλεξανδρείας Σχολὴν, πολλῶν σοφῶν ἐλλήνων ὄμιλον καὶ θησαυρὸν συγκαλοῦντες,

καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταφέροντες γλώσσαν τὸν προφητικὸν λόγον καὶ νόμον τῆς ἀρχαίας Γραφῆς, ἣτις ἔκτοτε ἐν Ἑλληνίδι φωνῇ τὴν εὐχερῆ ἠνοιγεν ὁδὸν εἰς τὸν προσεγγίζοντα τοῦ νέου Νόμου εὐαγγελισμόν, κατηχοῦσα καὶ προετοιμάζουσα εἰς τὸ τοῦ χρόνου πλήρωμα. (α) Ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αἰ τοῦ νέου Νόμου ἱεραὶ βίβλοι, τὸ ἅγιον τοῦ Ὑψίστου Εὐαγγέλιον καὶ τὰ θεῖα τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ διδάγματα, αἱ Ἐπιστολαί, πᾶσαι ἑλληνιστὶ συγγραφεῖσαι καὶ ἑλληνιστὶ πρὸς τὸν κόσμον τὸν θεῖον κηρῦσσαι λόγον, τὴν μέλλουσαν κατειργάζοντο τῶν ἐθνῶν ἀναμόρφωσιν, τὴν μέλλουσαν διετύπουν τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας ἀναγέννησιν. Οὕτω μακρόθεν ὁ μέγας ἐκεῖνος τῆς Μακεδονίας Ἕλλην οὐ μόνον τὸν πολιτικὸν τοῦ κόσμου χάρτην μετέβαλλε, ἀλλὰ καὶ τὰς δόξας καὶ τὰ ἦθη μετέτρεπε καὶ νέον ἠνοιγεν ὀρίζοντα νέων ἰδεῶν καὶ νέων σωτηριῶν ἀρχῶν. Ἡ νέα αὕτη τοῦ ἑλληνισμοῦ μορφή, ἡ νεάζουσα αὕτη τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἰσχύς, ὅτε ἤδη τὸ πολιτικὸν τῆς Ἑλλάδος κλέος ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπιπτε δεσποτείαν, κατακτώμενον καὶ κατακτιῶν διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, ἄχρις οὗ καὶ εἰς ἑλληνικὴν μετέπλασε τὴν Ῥωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, καὶ τρίτην ἀνέγραψεν ἐποχὴν τοῦ καταπιεζομένου ἀλλ' αἰετοῦ ἀνορθουμένου ἑλληνισμοῦ εἰς πολιτικὴν τῶν λαῶν διδασκαλίαν καὶ παραμυθίαν, καὶ ἐτέραν πρὸς τὸν κόσμον ἐξέπληρωσεν ὑπηρεσίαν τὴν μεγίστην, τὴν διὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἑλληνίδος γραφῆς ἀνάπτυξιν τῆς οὐρανίου ἀληθείας καὶ ἐμπέδωσιν τῶν οὐρανίων διδασκαλιῶν. Ὁ ἑλληνισμὸς ἄρα πρόδρομος διὰ τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, καὶ ἀπόστολος διὰ τῆς γλώσσης αὐτοῦ τῆς Καθολικῆς ἀληθείας, καὶ διερμηνεὺς τοῦ εὐαγγελικοῦ καὶ ἀποστολικοῦ λόγου ἐν τῇ Οἰκουμένικῇ ἔθνοσυνελεύσει τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς καὶ δικαίως τὸν τῆς Ὁρθοδοξίας φέρει τίτλον, καὶ προσηκόντως ἀξιούται τῆς ἐπωνυμίας τοῦ καθο-

(α) Διαρκούσης τῆς ἑλληνικῆς ἐπὶ τῆς Αἰγυπτίου χώρας τῶν Πτολεμαίων ἡγεμονίας, Πτολεμαῖος ὁ Φιλάделφος ἐν ἔτει 280 πρὸ Χριστοῦ διέταξε τὴν ἀπὸ τοῦ ἑβραϊκοῦ κειμένου μετάφρασιν τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς, ἐπιφορτίσας εἰς τοῦτο τὸν βιβλιοθηκάριον αὐτοῦ Δημήτριον τὸν Φαληρέα. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ λεγομένη τῶν Ο'. μετάφρασις ὑπὸ ἑβδομήκοντα γενομένη ἑβραίων νομομαθῶν καὶ τῆς ἑλλην. γλώσσης εἰδημόνων.

λικού ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑλληνισμοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ἡμέτερον Γένος ὑπερήφανον ἀπεκδέχεται τὸ ἀρχαῖον τῶν Πατέρων κλέος, καὶ ὑπερήφανον ἀναδείκνυται ἐν τῇ ἀνεξιθρησκῶ αὐτοῦ πίστει πρὸς τὴν πρωτότυπον καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς Ἐκκλησίαν τὰς ἐθνικωτέρας περικλείουσαν ἀναμνήσεις, καὶ τὰ ζωηρότερα καὶ λαμπρότερα διασώζουσαν τῆς ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας ἔργα !

Ἄλλ' ἐν τῇ θεῖᾳ ἐκείνῃ ἀποστολῇ τὸ νέον τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας κήρυγμα πολλοὺς ὑφίσταται ἀγῶνας, οὐ μικροὺς οὐδὲ ἀφανεῖς, ἀλλὰ δεινοὺς καὶ μεγάλους, ἔνθεν μὲν πρὸς τὸν Ἰουδαϊσμόν ἐρίζον, ἔνθεν δὲ πρὸς τὸν ἐθνισμόν παλαιόν, ἀντίπαλον ἰσχυρότερον καὶ ἐκείνου δεινότερον. Ἐντεῦθεν ἰσχυρὰ πρὸς τὴν οὐρανίαν διδασκαλίαν προσκόμματα, ἀπηνεῖς διωγμοὶ κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, Νέρωνες καὶ Δομετιανοὶ, Τραϊανοὶ καὶ Διοκλιανοὶ, καὶ λοιποὶ τῆς Ῥώμης αὐτοκράτορες φοβεροὶ ἐξανίστανται διώκται ὀρμηὴν ἐμφαίνοντες ἀκατάσχετον πρὸς χύσιν τοῦ ἀνθρώπινου αἵματος, καὶ τὰς μακρὰς ἐξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ βαρβαρισμοῦ κατ' αὐτῆς ἐφαρμόζοντες τῆς παραδειγματικῆς ἠθικῆς τῶν πρώτων πολιτῶν τῆς χριστιανικῆς κοινοτήτος. Κτημάτων δημεύσεις, πλοῦτου ἀρπαγαὶ καὶ στερήσεις, φυλακισμοὶ καὶ μαστιγώσεις, γλωσσῶν ἀποτομαί, ὀφθαλμῶν ἐξορύξεις, μελῶν κατεάξεις, ζώντων ταφή, καῦσις τοῦ ζῶντος σώματος, πνιγμοὶ ἐν ποταμοῖς καὶ θαλάσσαις, λιθοβολίαι καὶ σταυρώσεις ποιναὶ καὶ θάνατοι, χαλκίνων βοῶν πυρακτώσεις, τοιαῦτα καὶ ἕτερα ἦσαν τὰ πολυειδῆ καὶ ἀπάνθρωπα βασανιστήρια ὅσα ὁ βαρβαρισμὸς τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων διὰ νόμου ἀνέγραψε κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα τῶν τριῶν πρώτων ἀπὸ Χριστοῦ αἰώνων, καθ' οὓς οἱ δέκα ἀριθμοῦνται τῆς Ἐκκλησίας διωγμοὶ, ἀπὸ τοῦ ἀπηνεῦς ἀρχόμενοι Νέρωνος ἐν ἔτει 64 μ. χ. καὶ ἐπὶ Διοκλιανοῦ ἀπολήγοντες ἐν ἔτει 302 μ. χ. Τὴν εἰκονικὴν καὶ παθητικὴν ἐξιστόρησιν τῶν διωγμῶν τούτων, τῶν μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν τῆς Πίστεως τὴν ἡρωϊκὴν εὐστάθειαν μαρτυροῦσαν, ὁ χριστιανικὸς λαὸς διетήρησε καὶ διατηρεῖ πολλαχού μέχρι σήμερον ἐν τοῖς λεγομένοις Συναξαρίοις.

Ἐν τοῖς δεινοῖς τούτοις βασάνοις καὶ μαρτυρίοις τὰ ἱερὰ τῆς Πίστεως θύματα οὐχὶ μόνον μεγαλοφυχίαν καὶ καρτερίαν

ἀνίδειξαν τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως ὑπερτέραν, ἀλλ' οὐδὲ καὶ εἰς μίσος καὶ ὀργὴν ἐταράχθησαν κατὰ τῶν ἀπηνῶν διωκτῶν τῇ τοῦ Κυρίου ἐγκαρτεροῦντες ἀληθεία, ὑπὲρ ἧς ἐπιπτον οἱ τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος διάκονοι, ἔργω τὸν λόγον σφραγίζοντες, ἔθνησκον ἀθλοφόροι οἱ τῆς Ἐκκλησίας μάρτυρες, εὐσταθεῖς τὰς βασάνους, ὑπέμενον οἱ τῆς Πίστεως ὁμολογηταί, εἰς ὄρη καὶ σπήλαια ἔφευγον διωκόμενοι, πανταχοῦ ἀπειλούμενοι καὶ πανταχοῦ προσκαρτεροῦντες οἱ ἐν Χριστῶ ἡμῶν ἀδελφοί. Τοιοῦτον τὸ ἀτάραχον καὶ γαλήνιον τῶν ἱερῶν σφαγίων, τοιοῦτος ὁ τῆς πεποιθήσεως ἠρωϊσμός, τοιαῦτα τὰ αἱματηρὰ τῆς ἀληθείας μαρτύρια, τοιαύτη ἡ γενικὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀναστάσις! Ἄλλ' ἀπὸ τῶν αἱματηρῶν καὶ ἀπηνῶν ἐκείνων διωγμῶν ὁ θρίαμβος τῆς ἀληθείας, ὡσεὶ ἀδάμας, ἐκ τοῦ πυρὸς φαινότερος ἐξήρχετο πᾶσαν διαφωτίζων τὴν τότε οἰκουμένην γῆν. Ἀπὸ τοῦ καθηγιασμένου ἐκείνου αἵματος ἡ τοῦ Χριστοῦ σημαία νικητήριος ὑψοῦται, τοὺς ἀδυνάτους σκέπουσα καὶ τοὺς δούλους ἐλευθεροῦσα, τὸ σκότος περιπτύσσουσα καὶ τὸ φῶς ἀφλεκτος ἀναρρίπίζουσα, πολλὰ δὲ πλήθη καὶ γένη λαῶν μέχρι Πάρθων καὶ Ἰνδῶν εἰς ἀσπασμὸν ἐξεγείρονται, βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες κλίνουσι γόνου καὶ ταύτης στρατιῶται κατατάσσονται, ἐν οἷς ὁ νεόφυτος τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοκράτωρ, τὸν αἱματόφυρτον φεύγων καὶ διώκτην τοῦ χριστιανισμοῦ τῆς Ῥώμης θρόνον, σημαιοφόρος ἄνωθεν τῆς Ἐκκλησίας ὀρίζεται. Σταυρὸς περιλαμπῆς τὴν ἱεράν τοῦ Κωνσταντίνου σημαίαν περικοσμεῖ ἐνισχύων, καὶ τὴν ἐν τούτῳ νίκην τοῖς τῶν ἀστέρων γράμμασιν ὁ Οὐρανὸς ἀπαγγέλλων, νικητὴν ἀπὸ τῆς Δύσεως πρὸς Ἀνατολὰς κατευθύνει, ὡς ποτὲ ἀστὴρ τοὺς Μάγους ὠδήγει, καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου τὸ ἱερόν ἀνυψοῦ λάβαρον ὁ πρωτόκλητος τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοκράτωρ, τοῦ πρωτοκλήτου Ἀποστόλου τὴν ἐπτάλοφον πόλιν προσελόμενος, (α) ἐξ ἧς νὰ προχυθῶσιν ἔμελλον τὰ πολυῖβρα τῆς χρι-

(α) Ὁ πρωτόκλητος τῶν Ἀποστόλων Ἀνδρέας μετὰ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Βιδυνίᾳ τὸ εὐαγγέλιον κηρύσσων, τῇ τοῦ Κυρίου ἐπιταγῇ κατ' ὄναρ γενομένου, ἀπῆλθεν εἰς Θράκην μέχρι Σκυθῶν χωρῆσας κηρύσσων δὲ ἐν τῇ Βυζαντίῳ, πρῶτος ἐνταῦθα τὴν τῶν πιστῶν Ἐκκλησίαν συνέστησε (ἐν ἔτει 36 ἀπὸ Χριστοῦ), πρῶτον ἐγκαταστήσας

στιανικῆς διδασκαλίας νόματα, ὅσα ἀπὸ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπιφανῶς καὶ ἀφθόνως διεχύθησαν, αἱ ἡ δόξα καὶ δόξα ἡμῶν » ἐν οἰκουμενικῇ Συνόδῳ οἱ θεοὶ ἀνέκραξαν Πατέρες (α).

Ὅτω κατέπαυσαν αἱ πολυειδεῖς καὶ μεγάλαι ἐκεῖναι θλίψεις, ὅσαι τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν κατέθλιβον, πίπτει δὲ πτώσιν ἀνεπανόρθωτον ἡ ἐθνικὴ λατρεία Διὸς τοῦ Ὀλύμπου καὶ Διὸς τοῦ Ῥωμαίου, καὶ ἡ νέα τῆς Ἱερουσαλήμ ὑφούται θρησκεία. Ἡ πολιτικὴ ἐξουσία τῶν Ῥωμαίων Ἀυτοκρατόρων, καὶ Ὑπάρχων, καὶ Μαγίστρων, καὶ Πραιτόρων, καὶ Ἀνθυπάτων, καὶ πάντων τῶν τοῦ κόσμου ἰσχυρῶν, ἡ μετὰ πάσης δυνάμειος καὶ θαρβηρότητος κατὰ τῆς χριστιανικῆς ἐξοπλισθεῖσα διδασκαλίαις, ἀνίσχυρος ἀφοπλίζεται ἀπέναντι τῆς ἐνοικούσης ἐν τῷ θεῷ λόγῳ ἰσχύος, ἀπὸ δυσμενοῦς καὶ πολεμίας εἵνους καὶ προστάτις κηρύσσεται, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, (περὶ τὸ 305 ἀπὸ Χριστοῦ ἔτος) ἀπὸ τῆς Ῥώμης εἰς τὸ Βυζάντιον τὸν θρόνον μετενεγκὼν, τὴν ἐν τῇ ἀπεράντῳ Ῥωμαϊκῇ αὐτοκρατορίᾳ διεσπαρμένην τοῦ Χριστοῦ θρησκείαν, θρησκείαν ἐπικρατοῦσαν ἐπισήμως ἀνακηρύττει, καὶ πρώτην ἤδη φοράν τὸ θεμελιῶδες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δωρεῖται δικαίωμα, τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικρατοῦσης τοῦ Κράτους θρη-

Ἐπίσκοπον Βυζαντίου τὸν Στάχυν, ἓνα τῶν λεγομένων ἀποστολικῶν ἀνδρῶν. Ἐγτεῦθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβάς ἔλαβεν ἐν Πάτραις τὸν σταυρικὸν θάνατον, ἐν ἔτει 50 ἀπὸ Χριστοῦ. Τὸ δὲ ἱερὸν αὐτοῦ λείψανον μετεκόμισεν ἐκ Πατρῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ἐναποθέσας ἐν τῷ γαφ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων.

(α) Ὁ Λαοδικεῖας Ἐπίσκοπος Νουνέχιος ἐκ προσώπου ἀπάντων τῶν συνεδριάζόντων 630 Πατέρων τῆς τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀγορεύων πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας ἀντιπροσώπους τῆς προεδυτέρας Ῥώμης περὶ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν τιμητικὸν τίτλον Οἰκουμενικὸς, ἔλεγεν, αἱ δόξα τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δόξα ἡμῶν ἐστίν. » Καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζὸς τὸν θρόνον τοῦτον ὠνόμασε κοινὸν ἐμπορεῖον τῆς Πίστεως, καὶ πηγὴν τῶν δογματῶν, ἐξ ἧς ἀναβρύουσι καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐπεκτείνονται. »

σκείας. Ἐντεῦθεν ὁ τῆς Ἐκκλησίας υἱὸς Κωνσταντῖνος ὁ μέγας τὸ περὶ διωγμῶν καταργεῖ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ψήρισμα, καὶ δι' αὐτοκρατορικῶν νόμων ἀπαγορεύει τὴν ἐν τῇ νέᾳ πρωτεύουσῃ δημόσιον τελετὴν τῆς ἐθνικῆς λατρείας, αἱ θυσίαι καταργοῦνται, οἱ παραβάται αὐστηρῶς τιμωροῦνται, οἱ ναοὶ τῶν εἰδώλων κλείονται ἢ καταδαφίζονται, καὶ τῆς νέας θρησκείας ναοὶ δημόσιοι ἐγείρονται εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ σοφίαν καὶ εἰρήνην, καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὑψηλῆς Ἀποστολικῆς διακονίας, καὶ οὕτω ἐν τῇ πόλει τοῦ Κωνσταντίνου αἱ πρῶται ἰδρύνονται δημόσιαι Ἐκκλησῖαι, ἡ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Εἰρήνης (α) καὶ ἡ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἐν αἷς σήμερον τὸ τῶν ἀπίστων στεγάζεται πληθὸς καὶ ὁ υἱὸς ὑμνεῖται τῆς ἀνομίας, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος. Δι' ἐτέρου αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος, ἐν ἔτει 317, ἐλευθέρᾳ παντὸς φόρου καθ' ἅπαν τὸ Κράτος ἡ Ἐκκλησία κηρύσσεται, ὁ ἱερὸς Κλῆρος πάσης ἀποκλείεται πολιτικῆς ἐξουσίας ἢ ὑπηρεσίας, (ἐννοεῖται δὲ ὅτι τῷ Κλήρῳ τούτῳ περιλαμβάνετο καὶ ὁ τῆς Ῥώμης, ὑποτασσόμενος πολιτικῶς εἰς τὸν αὐτὸν τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτορα,) οἱ δὲ Ἐπίσκοποι ἀπολύονται τοῦ προαιρετικοῦ δικαιώματος τοῦ δικάζειν τὰς παρεμπιπτούσας τῶν χριστιανῶν διαφορὰς, ὡσπερ πρότερον ἐγίνετο, ἵνα μὴ οἱ ἀδελφοὶ ἀδικῶνται καὶ περιυβρίζωνται προσφεύγοντες εἰς τὰ τῶν κρατούντων ἐθνικῶν δικαστήρια. (β) Δι' ἐτέρου ἐπίσης αὐτοκρατορικοῦ διατάγ-

(α) Δι' Ἐκκλησῖαι αὗται εἰσὶν ἀφιερωμέται οὐχί, ὡς κοινῶς πιστεύεται, εἰς ἁγίων γυναικῶν ὀνόματα, ἀλλ' εἰς αὐτὰς τὰς ιδιότητας τοῦ Θεοῦ, τοῦ μετὰ τοσοῦτους διωγμοὺς καὶ τοσαύτας δοκιμασίας εὐδοκῆσαντος, ἵνα ἐξαποστείλῃ τὴν φωτίσασαν τοὺς ἀνθρώπους σοφίαν αὐτοῦ, καὶ εἰρήνην τὴν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἤδη ἐπελθοῦσαν. Τὴν δὲ τῶν Ἀποστόλων Ἐκκλησίαν εἰς αὐτοὺς ἀφιέρωσαν ἕκτοτε τοὺς δώδεκα ἰσοτίμους καὶ ὁμοταγεῖς Ἀποστόλους, ἕκτοτε σημαίνοντες οἱ Πατέρες τὴν πρωτότυπον δόξαν περὶ τῆς ἰσοτίμου χάριτος καὶ τάξεως τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν.

(β) Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ μετὰ τὴν τοῦ Γένους δουλείαν ὑπὸ τοὺς ἀπίστους Τούρκους, ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν δι' αὐτοκρατορικοῦ νόμου (Χάτι Σερῖφ) ἀπέδωκε εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τὸ μέχρι σήμερον ἰσχύον προαιρετικὸν δικαίωμα τοῦ δικάζειν τὰς τῶν χριστιανῶν διαφορὰς, καὶ

ματος, ἐν ἔτει 321, χορηγεῖται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ δικαίωμα τοῦ δέχεσθαι κληροδοτήματα τὰ παρὰ Ῥωμαίοις οὕτω πατριμόνια καλούμενα, ἢτοι ἀκίνητα κτήματα καὶ προσόδους καὶ δῶρα ἕτερα, ὅσα ὁ τῶν εὐσεβῶν ζήλος αὐτοπροαιρέτως προσήνεγκε. Τὸ δὲ 325 ἔτος, τοῖς τῆς κλήσεως βασιλικοῖς γράμμασι ἀπάσας τὰς κατὰ τὴν ἀπέραντον Αὐτοκρατορίαν συναγείρει χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, (ἐπομένως καὶ τὴν τῆς Ῥώμης), καὶ τῆς νέας πρωτεύουσης· εἰσέτι μὴ ἐγκαινισθείσης, Κωνσταντῖνος ὁ μέγας τὴν πρώτην συγκροτῆ ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας Σύνοδον, ἣτις ἡ πρώτη ἐστὶ τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἢ καὶ πρώτη ἐγγράφως τὸν κόσμον κατηχῆσασα. Πέντε δὲ ἔνιαυτοὺς ὕστερον, τὸ 330 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ καὶ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον τῆς βασιλείας αὐτοῦ, διὰ βασιλικοῦ προγράμματος καὶ νόμου αὐτοκρατορικοῦ τὰ ἐγκαίνια διατάσσονται τῆς ἀνακαινισθείσης πόλεως, καὶ πολλῶν ἱεροτελεστούντων ἑλλήνων Ἐπισκόπων ἔκ πρεσβυτέρων, τὸ ἑλληνικὸν Βυζάντιον, ἢ ἡ νέα τοῦ Κωνσταντίνου πόλις ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ προστασίαν τῆς Θεοτόκου τίθεται. Ἀπέναντι τῶν πολυειδῶν καὶ μεγάλων τούτων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκδουλεύσεων, τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ἢ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία μέγαν ἀπειλάσει καὶ ἰσαπόστολον ἄνδρα, μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐπαξίως αὐτῷ ψάλλουσα· «ὁ δεξάμενος τὴν γνῶσιν τοῦ πνεύματος, ἱερεὺς χρηματισθείς ἔκ βασιλεὺς ἐν ἐλέω, ἐσῆρξας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.» (α)

τὸ ὀριστικὸν δικαίωμα ἵνα αἱ χριστιαναὶ γυναῖκες καταδικαζόμεναι ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν δικαστηρίων ἐγκλείωνται ἢ εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἢ κατὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ ἐπισκοπικὰς ἐν ἰδιαιτέροις οἰκοῖς εἴτε ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, εἴτε ἰδίως ἐν τῇ ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ ἐγγάμου ἱερέως.

(α) Καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἐν τοῖς ἀγίοις κατέταξε Κάρολον τὸν μέγαν αὐτοκράτορα τῆς Φραγκίας, (τῆν Γαλλίας), διὰ τὰς ὅσας ἔκαμε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην μεγάλας ὑπηρεσίας, ἂν καὶ αἱ ὑπηρεσίαι αὗται τοῦ Καρόλου ἀπέβλεπον τὸ ἄτομον τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης, εἰς ὃν διὰ τῆς κατακτήσεως καὶ τῆς βίας ὑπεδοῦλως ὀλοκλήρους πόλεις καὶ λαοὺς, οἵτινες ἀπετέλεσαν ἔκτοτε τὸ διαδοχικὸν κληροδοτήμα (οὐχὶ κτημάτων καὶ προσόδων) ἢ πατριμόνιον, ἀποτελοῦν τὸ κοσμικὸν Κράτος τοῦ Πάπα, καθ' οὗ καταρῶνται σημερον οἱ ὡς ἀγέλας ποιμνίου οὕτω προικοδοτηθέντες ἀτυχεῖς Ῥωμαῖοι!

Τοιοῦτοτρόπως τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας πενιχρᾶς, ἀσήμε-
 μου ἢ ὑπὸ διωγμὸν διατελούσης κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους τοῦ
 χριστιανισμοῦ αἰῶνας, (ὅτε οὔτε Πατριάρχαι καὶ Πάπαι τὴν
 Ἐκκλησίαν δίκουν ἢ διεύθυνον, οὔτε τὸ δὴ λεγόμενον θεῖον
 τοῦ Πέτρου δίκαιον ἀνεγνωρίζετο, οὔτε κατὰ φαντασίαν καὶ
 ὑπῆρχε ὄρατὸν τί τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κέντρον) καὶ
 εἰς μόνην περιοριζομένης τὴν εὐαγγελικὴν ταπείνωσιν καὶ
 μελέτην τῶν ἀδίων ἀληθειῶν, τῆς δὲ λατρείας καὶ λειτουρ-
 γίας αὐτῆς ἐνεργουμένης ἐντὸς σκοτεινῶν καὶ ὑπογείων κατα-
 κόμβων, κατηχητηρίων ἢ κρυπτῶν, ὁ ἰσαπόστολος Κωνσταν-
 τῖνος εἰς ἐπικρατοῦσαν τοῦ ἀπεράντου Κράτους Ἐκκλησίαν
 ἀνέδειξεν· ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὴν νέαν ἀναλαβοῦσα
 λαμπρότητα καὶ τὴν νέαν περιβληθεῖσα πολιτικὴν ἐπισημό-
 τητα, διέχυνεν ἤδη πανδήμως καὶ οἰκουμενικῶς ὤριζε τὴν
 ἐσωτερικὴν καὶ ἑξωτερικὴν αὐτῆς Θεοδοσιαίαν, ἐν μὲν
 τοῖς πνευματικοῖς τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς ὑπέικουσα φωνῇ καὶ
 ἀποφάσει, ἐν δὲ τοῖς πολιτικοῖς καὶ κοσμικοῖς τῷ Κράτει
 καὶ τῇ πολιτείᾳ ἐπομένη. Οὕτω Κωνσταντῖνος ὁ μέγας τὴν
 τῆς εἰδωλολατρείας ἀνέγραψε διαθήκην καὶ ταύτην περὶ τὰ
 τέλη τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ἀνέκκλητον σφραγίζει Θεοδόσιος ὁ
 μέγας, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναγεῖρας (ἐν ἔτει 381)
 δευτέραν μετὰ τὴν τῆς Νικαίας Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἐνθα
 ὀριστικὸν καὶ ἀμετάβλητον τὸ τῆς Πίστεως καὶ Ἐκκλησίας
 σύμβολον ἀναγορεύεται· ἡ δὲ Ἐκκλησία τιμῶσα τὸν τὴν
 Ἐκκλησίαν τιμήσαντα Θεοδόσιον τὸν μέγαν, δι' ὁμοφώνου κα-
 θολικῆς ψήφου τῶν ἐν τῷ συλλόγῳ τούτῳ συνελθόντων ἑκατὸν
 πεντήκοντα Πατέρων, ἀνεβόησεν ἐπευφημοῦσα· « Κύριος στη-
 » ρίζοι τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ παρα-
 » πέμψοι γενεαῖς γενεῶν, καὶ προσθεῖη τῷ ἐπιγείῳ σου Κρά-
 » τει καὶ τῆς βασιλείας τῆς ἐν οὐρανοῖς ἀπόλαυσιν, ἐβρῶμένον
 » σὲ καὶ πᾶσι τοῖς καλοῖς διαπρέποντα ὁ Θεὸς χαρίσαιτο τῇ
 » Οἰκουμένῃ. »

Ὡσπερ δὲ αἱ τοπικαὶ λεγόμεναι Σύνοδοι ἐν ἑλληνίσιν πόλεσι
 καὶ δι' ἑλληνίδος φωνῆς πολλὰς τῆς Ἐκκλησίας τοπικὰς ἐξε-
 πλήρωσαν ἀνάγκας, οὕτω καὶ αἱ καθολικαὶ ἢ γενικαὶ καὶ
 Οἰκουμενικαὶ, ἐν Ἑλλάδι καὶ αὗται συγκροτούμεναι καὶ δι'
 ἑλληνος λόγου βουλευόμεναι, τὴν ἱεράν ἐξέθεντο ἔκθεσιν τῆς
 χριστιανικῆς πίστεως· ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ θείου λόγου, τῆς

ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως, τὰ τε δογματικά καὶ ἠθικά καὶ τελετικά, πάντα τὰ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὀρίσασαι καὶ παραδόσασαι ὡς ἱεράν παρακαταθήκην κῦρος ἔχουσαν ὑπέρτατον εἰς πάσας τὰς κατὰ χώρας καὶ τόπους τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. (α) Οὕτω Ἕλληνες Ἐπίσκοποι τε καὶ Πρεσβύτεροι, διδάσκαλοι τῶν ἄλλων ὄντες ἐν τῇ θεολόγῳ φωνῇ καὶ τῇ τοῦ λόγου δεινότητι ἐξέχοντες, ὁμοσυνέδρων προσκαθημένων καὶ τῶν ὀρθοδόξων τοποτηρητῶν τῆς ὁμοδόξου καὶ ὁμολόγου τότε Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, κλήσει τῇ αὐτοκρατορικῇ συγκαλούμενοι, καὶ τῇ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπικλήσει καὶ ἐπιστασίᾳ βουλευόμενοι, παρόντων καὶ τῶν ἐξάρχων ἢ βασιλικῶν ἐπιτρόπων πρὸς τὴν τῆς ἐξωτερικῆς τάξεως ρύθμισιν, τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν διηρημένον ἀλήθειαν ἢ πάντα τὰ τῆς καθολικῆς Πίστεως ἐθέσπιζον, εἰρήνην τὴν οἰκουμενικὴν ἰδρύοντες καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ζηρῶντες ἐνότητά, διαταρασσομένην ὑπὸ τῶν Αἰρέσεων.

(α) Ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐπικράτεια δύο περιέχουσα μεγάλα τμήματα τὸ Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικόν, εἰς διαφόρους διηρεῖτο ἐπαρχίας ἢ θέματα. Ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι περιείχετο ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου, ἀμφότεραι ἦτε Γαλλία καὶ Ἀγγλία δὲν εἶχον εἰσέτι δεχθῆ τὸν χριστιανισμόν ἐν τῇ εἰδωλολατρείᾳ διατελοῦσαι, διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰς ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων συγκροτηθείσας δύο Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ἤτοι εἰς τὴν τῆς Νικαίας τῷ 325, καὶ εἰς τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 381, ἡ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία καὶ ὁ ταύτης μέχρι τοῦδε ἐπίσκοπος ἀπλῶς καλούμενος, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι, μόνος ἀντεπροσώπευε τὰς ὀλίγας τῆς Ἰταλίας Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Δύσις βαθμηδὸν χριστιανισθεῖσα ἀπὸ τοῦ πέμπτου καὶ ἕκτου αἰῶνος, διὰ τῶν ἱεραποστόλων τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας τὸ θεῖον ἀπεκδέχετο κήρυγμα, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὑγιὲς ἐπεκράτησεν ἔθος τὸ θεωρεῖν τὴν τῆς Ῥώμης ἐκκλησίαν καὶ τὸν ταύτης ἐπίσκοπον ὡς τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς ποιμένα. Διὸ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους μόνῃ ἢ τῆς Ῥώμης συνεκαλεῖτο ἐκκλησία, ἵνα λάβῃ μέρος μετὰ τῶν τῆς Ἀνατολῆς ὁμοτίμων καὶ ἀδελφῶν ἐκκλησιῶν, καὶ αὕτη ἔπειτα μεταγλωττίζουσα τοὺς οἰκουμενικοὺς ὅρους καὶ κανόνας μετέδιδεν εἰς τὰς λοιπὰς τῆς Δύσεως ἐκκλησίας, καὶ οὕτω διστηρεῖτο ὁ τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πνευματικὸς καὶ ἀμοιβαῖος σύνδεσμος.

Ἄλλ' ὡς μή ποτε ὤφειλε, ἡ ἀδελφὴ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία καὶ ἡ ταύτην παρακολουθήσασα πᾶσα ἡ τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης Ἐκκλησία, ὁμοταγῆς τὸ πρῶτον καὶ ὁμόδοξος ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, διέβρῃξεν εἶτα τοὺς ἱερούς συνδέσμους τῆς μιᾶς ταύτης καθολικῆς πίστεως, τὸ σχίσμα γεννήσασα τῆς μιᾶς καὶ ἀγίας ταύτης Ἐνότῆτος πρὸς ἀδιάλειπτον καὶ βαθείαν θλίψιν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἣτις αἰείποτε παρ' ἡμῖν οὐ διαλείπεται τὴν ἄνωθεν εὐχομένη εἰρήνην καὶ σοφίαν τὴν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ἀρχαίας καὶ πρωτοτύπου ἐκείνης Ἐνότῆτος, ἣτις ἡ μόνη ἐστὶ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἔνωσις, ἀντίθετος πρὸς τὴν ἔνωσιν τὴν ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας διακηρυσσομένην!

Ἡ ἐν οἰκουμένικῳ συλλόγῳ συνερχομένη σύμπασα καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὁτὲ μὲν ἐν Νικαίᾳ, ὁτὲ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἄλλοτε ἐν Ἐφέσῳ καὶ ἄλλοτε ἐν Χαλκιδόνι ὑπὸ τὴν τιμητικὴν προεδρείαν τοῦ Ἐπισκόπου Ῥώμης, ἦτοι μὴ φέρουσαν τοὺς χαρακτῆρας ἐκείνους τοῦ ἀπολύτου κύρους καὶ τῆς ἀβιεντικότητος, ὡς αὐτὴν προσπαθοῦσι νᾶ παραστήσωσιν οἱ Ῥωμανοκαθολικοὶ συγγραφεῖς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἀνευ γὰρ τῆς κοινῆς ψήφου καὶ τῆς κοινῆς τῶν συνεδριάζοντων συναινέσεως οὔτε ἐπεκυροῦτο οὔτε ἀπερρίπτετο τί τῶν ἐξεταζομένων ἀλλ' οὔτε αὐτὴ διελύετο ἡ Σύνοδος· ἡ οὕτω, λέγομεν, συνερχομένη καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία μίαν ἀπεκάλεσε, καὶ ἀγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τὴν οὕτω διερμηνευθεῖσαν καὶ ὀρισθεῖσαν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν τοπικὴν καὶ χειροποίητον Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης ἢ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας ἢ Ἀντιοχείας καὶ εἴ τινα ἄλλην, ἀλλ' αὐτὴν τὴν οὕτω διδάσκουσαν Ἐκκλησίαν, αὐτὴν τὴν θεόπνευστον ἐρμηνείαν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας τῆς ἐν ταῖς ἑπτὰ ἀγίαις οἰκουμενικαῖς Συνόδοις καθιερωθεῖσαν, ἣς ἡ ἱερά φωνὴ ἀνέκκλητος ἔς ὑπερτέρα ἐστὶ παντὸς εἴτε Πατριάρχου, εἴτε Πάπα, εἴτε Μητροπολίτου καὶ Ἐπισκόπου, καὶ εἰς τὴν ταύτης φωνὴν, φωνὴν τὸ θεῖον περιβαλλομένην κῦρος ὑποταγῆς ἐστὶ σύμπασα ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ ποιμένες καὶ διδάσκαλοι, μόνος δὲ ὁ θεῖος ἰδρυτῆς καὶ Καθηγητῆς αὐτῆς, μόνος ὁ Κύριος ὁ ἀόρατος ἐστὶ ἀρχηγός καὶ τὸ ἀόρατον αὐτῆς κέντρον, διὰ τῆς Ἐκ-

κλησίας αὐτοῦ τὴν θείαν αὐτοῦ ἐκδηλῶν βούλησιν. Τὸ παγκόσμιον ἄρα καὶ καθολικὸν κέντρον τῆς τοῦ Κυρίου βουλήσεως, αὐτὴ ἦν ἡ τοῦ οἰκουμενικοῦ συλλόγου φωνή, ἡ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐκπροσωποῦσα, ἡ δὲ καινοτόμος διδασκαλία τοῦ κυριαρχικοῦ κέντρου τοῦ Ῥώμης Ἐπισκόπου καὶ τῆς τοπικῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας ἀντιστρατεύεται πρὸς τὴν ἀνωτέρω καθολικὴν ἀλήθειαν καὶ Ἐκκλησίαν, ἀντίθετος ὅλως ἐστὶ πρὸς πᾶσαν τὴν θεολόγον φωνὴν τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἀπασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν μόνη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἐν ἣ καὶ ἡ ὁμοδοξοῦσα ῥωσικὴ περιέχεται καὶ εἴ τις ἑτέρα τοπικὴ Ἐκκλησία, πιστὴ ἐνέμεινεν εἰς τὴν θεσπέσιον ταύτην καὶ οἰκουμενικὴν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας φωνήν, ἣν καὶ οἱ τῆς ῥωμαϊκῆς τοποτηρηταὶ καὶ ἀντιπρόσωποι ἀπεδέχοντο καὶ συνυπέγραφον, εἰκότως καὶ ἐπαξίως αὕτη καὶ φέρει μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν τὸν συμβολικὸν καὶ δογματικὸν τίτλον **καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία.** Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ τῆς Ῥώμης καὶ σὺν αὐτῇ πᾶσα ἡ τῆς Δύσεως Ἐκκλησία τὸν αὐτὸν φέρει τίτλον τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, εἰ καὶ ἀποσταῖσα τῶν καθολικῶν καὶ ἀποστολικῶν γνωρισμάτων ἐκείνης, τούτου ἕνεκεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία διετήρησε εὐλόγως καὶ δικαίως τὴν ἀρχῆθεν ἐπιζομένην ἐπωνυμίαν τοῦ **Ὁρθόδοξος**, ἣτις κοινὴ ἦν ἀμφοτέραις ταῖς Ἐκκλησίαις τῆτε Ἀνατολικῇ καὶ Δυτικῇ, ἐφόσον ἡ τελευταία πιστὴ διετέλει φύλαξ τῆς τῶν δογμάτων ὀρθοδοξίας.

Τοιοῦτος ὑπὸ τὴν γενικωτέραν ἀνάλυσιν ὁ ἐν τῇ μιᾷ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἑλληνικὸς Καθολικισμὸς, καὶ τὸν γνήσιον τοῦτον καθολικισμὸν ἀσπάζεται πᾶς ὁ ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἢ ἀνατολικὸν προσερχόμενος καθολικισμὸν, μὴ ἀπορρίπτων, ὡς ἐν τῇ Δύσει λέγεται, ἀλλὰ δεχόμενος μάλιστα τὸν γνησιώτερον, τὸν ὀρθοδοξότερον Καθολικισμὸν, ὃν καὶ ἠσπάζετο ἄλλοτε καὶ εἰς ὃν ἐνέμενε καὶ ὁ δυτικὸς καθολικισμὸς, ὁμοταγῆς καὶ ὁμόφωνος πρὸς τὸν Ἑλληνικόν, ἀδελφὸς τῆς αὐτῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, ἣτις ἐστὶν ἡ μία τοῦ Χριστοῦ **ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία.** Αὕτη δὲ καὶ ὁ ταύτης Καθολικισμὸς οὐδαμῶν φέρει τὸ δραστὸν κέντρον, οὔτε ἐν τινὶ τόπῳ, οὔτε ἐν τινὶ

προσώπῳ, αὐτὸν μόνον ἀναγνωρίζουσα τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν «ὅς κεφαλὴ ἐστὶ τῆς Ἐκκλησίας» κατὰ τὸν Ἀπόστολον, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ καὶ Πατριάρχαι καὶ Πάπαι, καὶ Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι, τιμητικὰ μόνον φέροντες ἀξιώματα, (δι' ὧν ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῶν διακδηλοῦται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνέργεια) καὶ φύλακες ὄντες καὶ ὀφείλοντες εἶναι πιστοὶ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς διδασκαλίας ὁπαδοί, παντὸς στεροῦνται κυριαρχικοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας πρωτείου καὶ πάσης ἀναμαρτήτου καὶ ἀλανθάστου δυνάμεως, παντὸς στεροῦνται θείου κύρους καὶ θείου δικαίου ἀνωτέρου τοῦ κανονικοῦ τῆς Ἐκκλησίας δικαίου· ἐκεῖνο μὲν γὰρ εἰς μόνον ἀνάγεται τὸν θεῖον αὐτῆς ἰδρυτὴν καὶ τὴν ἐκπροσωποῦσαν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, τοῦτο δὲ ἀπόρροια ταύτης ἐστὶ τούς ποιμένας καὶ διδασκάλους διατάξαν καὶ ὄρισαν περὶ τὴν ἑαυτῶν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν.

Τί δὲ παθῶν ὁ ἄλλοτε ὁμόδοξος τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καθολικισμὸς καὶ τίνας ὑποστάς μεταβολάς, ἀπέβαλε τὸ ἐντελές γνώρισμα τῆς ἀρχαίας καθολικῆς Ἐκκλησίας; Ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, ἐν ἐκτάσει καταδείκνυνται ὅσαι δογματικαὶ καὶ τελετικαὶ ἢ ἠθικαὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, διὰ βραχείων δὲ ἐκτίθενται ἐν τῇ λεγομένῃ «Πέτρα σκανδάλου» ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Μηνιάτου, ὅσαι προσέθηκα ἢ ἀφαιρέσεις καὶ τροποποιήσεις εἰσῆχθησαν ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ τῆς Δύσεως Πατριάρχου καὶ Πάπα εἰς τὴν πρωτότυπον καθολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, αἵτινες καὶ διαιροῦσιν εἰς δύο τὴν μίαν καὶ ἀμέριστον ταύτην Ἐκκλησίαν. Παραλείποντες τὴν ὀλικὴν ἔκθεσιν αὐτῶν ὑπομιμνήσκομεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν τὰς δύο μόνον διαφορὰς δύο σπουδαίων μυστηρίων, τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας. Ἡ ἀρχαία καθολικὴ Ἐκκλησία παρὰ τῶν ἰδίων παρέλαβεν Ἀποστόλων τὸ ἐν τρισὶ καταδύσει βαπτισμα, τὸ καὶ ἀποστολικὸν διὰ τοῦτο λεγόμενον, καὶ ἐν τῷ βαπτίσματι τούτῳ καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος τῆς Ἐκκλησίας ἰδρυτὴς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ἐβαπτίσθη. «Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ ἰδοὺ ἠνεώχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί!» (Ματθ. Κεφ. Γ'.) Καὶ ὁ σύγχρονος τοῖς Ἀποστόλοις ἰσαπόστολος Διονύσιος οὕτω περὶ τοῦ βαπτίσμα-

τος θεηγορεῖ· « τρίς μὲν οὖν αὐτὸν (τὸν βαπτίζομενον) ὁ Ἰε-
» ράρχης βαπτίζει, ταῖς τρισὶ τοῦ τελουμένου καταδύσει
» καὶ ἀναδύσει τὴν τρίτην τῆς θείας μακαριότητος ἐπιβοή-
» σας ὑπόστασιν· » τὰ αὐτὰ ἀποφαίνονται καὶ οἱ τρεῖς τῆς
Ἐκκλησίας φωστῆρες, ὁ Γρηγόριος, ὁ Βασίλειος καὶ Χρυσό-
στομος. Καὶ αὐτὸς ὁ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας Κορδέριος σφο-
δρότατα πολεμεῖ Ὁμῶν τὸν Ἀκυνάτην δοξάζοντα ὅτι ἀδιά-
φορον ἐστὶ ἂν τὸ βάπτισμα τελῆται ἢ μὴ διὰ τριῶν κατα-
δύσεων, παραγγέλλων ἵνα ἀκριβῶς φυλάσσωνται ἐν τῇ δυτικῇ
Ἐκκλησίᾳ αἱ τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις τῆς ἀρχαίας
Ἐκκλησίας. Ἐν τῷ ἀποστολικῷ τούτῳ βαπτίσματι ἐβαπτί-
σθησαν τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἕκτου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς οἱ ἀπὸ
τῆς εἰδωλολατρείας εἰς τὸν χριστιανισμὸν ἐπιστρέφοντες
Φράγκοι, οἱ νῦν Γάλλοι, μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν καὶ βασι-
λέως Χλοδοβίλου καὶ πάντες οἱ Γερμανικοὶ λαοὶ ἀπὸ τῶν
εἰδώλων ἀφιστάμενοι, καὶ ἐν τῷ βαπτίσματι τούτῳ ἐβάπτισε
καὶ ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐν βαπτιστηρίοις
καὶ κολυμβήθραις, διατηρήσασα μὲν μέχρι σήμερον καὶ τὸ
ὄνομα τοῦ βαπτίσματος, μεταβαλοῦσα δὲ τὴν τελετικὴν
αὐτοῦ σημασίαν καὶ πράξιν. Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο τῆς Ἐκκλη-
σίας βάπτισμα καὶ μυστήριον διετήρησεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκ-
κλησία ἀκαινοτόμητον.

Ἡ δὲ θεία Εὐχαριστία, ἥτοι ἡ μετάληψις τῶν ἀχράντων
μυστηρίων, κατὰ τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου,
παρ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ ἰδρυτοῦ καὶ Κυρίου ἡμῶν οὕτω διευ-
πώθη καὶ ὤδε διετάχθη. « Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ
» παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ
» εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
» ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον, μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο
» τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο
» ποιεῖτε, ὡσάκις ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· ὡσά-
» κισ γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον
» τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε,
» ἄχρις οὗ ἔλθῃ. » Κατ' αὐτὴν ἄρα τὴν τοῦ Κυρίου ἱεράν
παραγγελίαν οὐδεὶς χριστιανὸς δύναται νὰ στερεῆται τῆς ἀγίας
τοῦ ποτηρίου κοινωνίας μόνον τὸν ἄρτον λαμβάνων, ὡς τοῦτο
γίνεται ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ, μολονότι καὶ αὕτη κατὰ
τὸν αὐτὸν ἐκοινωνεῖ τρόπον τοὺς ἑαυτῆς χριστιανούς μέχρι

τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, ἀπὸ δὲ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ τὸ μυστήριον τοῦτο ἐκαινοτομήθη, ἀκαινοτόμητον δὲ διετήρησεν ἡ ἑλληνικὴ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησία, ὡς καὶ πάντα τὰ λοιπά. Τὴν ἱεράν ταύτην διαταγὴν τοῦ Κυρίου πιστῶς διετήρησε καὶ ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία τὸ ἱερόν τοῦτο ἔθος καὶ μυστήριον, καθὰ ἀκριβέστατα περιγράφει Ἰουστίνος ὁ μάρτυς λέγων. « Τῇ τοῦ ἡλίου λεγομένη ἡμέρᾳ πάντων κατὰ πόλεις » ἢ ἀγρῶν μενόντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέλευσις γίνεται, καὶ » τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν Ἀποστόλων ἢ τὰ συγγράμματα » τῶν Προφητῶν ἀναγινώσκονται, μέχρις ἐγχωρεῖ. Εἶτα » παυσαμένου τοῦ ἀναγινώσκοντος, ὁ προεστὼς ἀρχεται » διὰ λόγου τὴν νοθεσίαν, καὶ πρόκλησιν τῆς τῶν καλῶν » τούτων μιμήσεως ποιεῖται. Ἐπειτα ἀνιστάμεθα κοινῇ » πάντες καὶ εὐχὰς πέμπομεν, καὶ, ὡς προέφημεν, παυσα- » μένων ἡμῶν τῆς εὐχῆς, ἄ ρ τ ο ς π ρ ο σ φ έ ρ ε τ α ι κ α ἱ » ο ἶ ν ο ς κ α ἱ ὕ δ ω ρ καὶ ἡ διάδοσις καὶ ἡ μετά- » ληψις ἀπὸ τῶν εὐχαριστηθέντων ἐκάστῳ γίνεται, καὶ τοῖς » οὐ παροῦσι διὰ τῶν διακόνων πέμπεται. » Τὰ αὐτὰ εἶδη τῆς θείας Κοινωνίας ἀναφέρονται ἔν τῳ ἐνάτῳ κεφαλαίῳ τῶν Παροιμιῶν. « ἔλθετε, φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον ὃν κεέρακα ἡμῖν. »

Ἐποδείξαντες τὴν καινοτομίαν τῶν δύο τούτων σπουδαίων μυστηρίων, καὶ παραλείποντες ὅσας ἄλλας διαφορὰς καὶ ἀλλοιώσεις ἐπήνεγκεν ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία εἰς τε τὸ δογματικόν, τὸ τελετικόν καὶ ἠθικόν μέρος τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καθόσον ταύτας μὲν ἀκριβῶς καὶ πιστῶς διαφυλαχθείσας ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίας ἀποδέχεται καὶ ἀσπάζεται ὡς καλῶς κειμένης ἢ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησίας, (καὶ τοι αὕτη ἐμμένουσα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς καινοτομίας καὶ μὴ διορθοῦσα αὐτάς) μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν δύο ἐκείνων ὄρων, οὓς ἔθετο καὶ θέτει ὡς μόνας θάσεις τῆς δὴ λεγομένης Ἐνώσεως τῆς ἑλληνικῆς μετὰ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες καὶ ὄροι ἔθασαι εἰσὶν τῆς λεγομένης Ἐκκλησίας τῶν Οὐνιτῶν, ἧτοι Ἐκκλησίας συγκροτουμένης ἐκ χριστιανῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἢ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐκ ταύτης μεθισταμένων εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, ἢ, ὡς περ λέγει ἡ Ῥωμαϊκὴ Προπαγάντα, ἀπὸ τοῦ σχίσματος εἰς τὴν καθολικὴν Ἐνωσιν

μεταβαινόντων. Τοιαύτη ἡ παράδοξος μεταμόρφωσις τῆς καθολικῆς ἀληθείας καὶ τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς ἐνότητος! Ἡ ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου Καθολικισμοῦ ἀπομακρυνθεῖσα τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία παραδέχεται, λέγει, πάντα τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, (ἵνα οὕτω βέβαια τὰς ἑαυτῆς καλύψῃ καινοτομίας) πλὴν δύο τινῶν πραγμάτων καὶ ὄρων, ἄνευ τῆς παραδοχῆς τῶν ὁποίων ἡμεῖς ἡμετέρα Ἐκκλησία ἐν τῷ σχίσματι μένει καὶ σχισματικῆ θεωρεῖται, τούτων δὲ ἐκπληρουμένων εἰς τὴν καθολικὴν ἐπανέρχεται ἔνωσιν, ἣν μόνος ἐκπροσωπεῖ ὁ Παπισμός, κατὰ τὴν καινοτόμον θεολογίαν, ἢ τὴν σχισματικὴν ἀποβάλλει οὕτω ἐκωνυμίαν, ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες καὶ ἀνατολικοὶ χριστιανοὶ ἀπὸ σχισματικῶν ἐνωτικῶν γινόμεθα ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αἰγίδα τοῦ Ῥωμαίου Πατριάρχου, ἐν τῇ πνευματικῇ μάντρᾳ τοῦ ἁγίου Πέτρου! Καὶ ἰδοὺ πληρούμενον τὸ γραφικὸν ἐκεῖνο ῥητόν· « καὶ γενήσεται μία ποίμνη καὶ εἷς ποιμὴν! » Καὶ τίνες ἄρα γε εἰσὶν οἱ προβαλλόμενοι δύο τῆς καθολικῆς ἐνότητος ὄροι, αἱ δύο θέσεις τῆς νέας Ἐκκλησίας τῶν Οὐνιτῶν ἢ ἠνωμένων, ἢ, ὅπερ ταῦτόν, ποίους προβάλλεται ὄρους ἐνώσεως ἢ Ῥωμαϊκῆ Ἐκκλησία πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν καθολικισμὸν καὶ τοῦτον ὀρθοδοξοῦντα; Ἀρκεῖ ἵνα εἰσέλθῃ τις εἰς μίαν ἐκ τῶν ἠνωμένων τούτων Ἐκκλησιῶν, καὶ εὐκόλως θέλει ἀναγνωρίσει τὸ ὁμοίμορφον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀντιληφθῆ τῶν μόνων διαφορῶν αἵτινες ἐκεῖνας ἀπὸ τούτων χωρίζουσι. Τὰς ἠνωμένας δὲ ταύτας Ἐκκλησίας ἀπαντῶμεν κατὰ τὴν Συρίαν, τὴν Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον, συγκροτουμένας ἐξ Ἀράβων χριστιανῶν, οἵτινες ἄλλοτε ἀνῆκον εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, ἔτι δὲ εἰς τινὰς τῆς Ἰταλίας χώρας, ἐν Μεσσηνίᾳ τῆς Σικελίας, ἐν Νεαπόλει, ἐν Λιθόρνῳ, συγκροτουμένας ἐξ ὀλιγίστων ἐλλήνων χριστιανῶν, καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τριακοσίων ἡδῆ ἐτῶν Σπαρτιατικὴν ἀποικίαν τῆς γαλλικῆς νήσου Κορσικῆς. Εἰς πάσας ταύτας τὰς ἠνωμένας Ἐκκλησίας τὰς αὐτὰς εὐρίσκομεν λατρείας τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ ἢ Ἑλληνικῆ ἑμμένει Ἐκκλησία, τὸ αὐτὸ ἀποστολικὸν βάπτισμα ἐν τρισὶ καταδύσεσι, τὴν αὐτὴν δι' ἄρτου καὶ οἴνου ἀναίμακτον θυσίαν, τὴν αὐτὴν τῆς ἱερᾶς λειτουργίας τελετικὴν τάξιν, καὶ εἴτι τοιοῦτον καὶ ὅμοιον. Ἄλλ' ἀντὶ τῆς

μιᾶς καὶ μόνης προκαταρκτικῆς αἰτίας τοῦ Πνεύματος τῆς ἀληθείας, τοῦ Παρακλήτου, ἧτις ἐστὶ μόνος ὁ ἀγέννητος Πατὴρ, δύο ὁμολογοῦνται αἰτίαι, ὁ ἀγέννητος Πατὴρ καὶ ὁ γεννητὸς υἱός· καὶ ἀντὶ τοῦ μνημονεύεσθαι ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις τοὺς πέντε ἰσοτίμους τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Πατριάρχας, ὡς πρὸ τοῦ σχίσματος καὶ τῆς διαιρέσεως ἐγένετο, οἱ μὲν Οὐνῖται τὸν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Πατριάρχην ἀναφέρουσιν, ἡμεῖς δὲ τὸν τῆς νεωτέρας Ῥώμης Πατριάρχην ἧτοι τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἐκεῖνοι μὲν θεωροῦντες τὸν Ῥώμης ὡς ὄρατὸν ἐπίτροπον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἀναμάρτητον καὶ ἀλάθηστον, ἡμεῖς δὲ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ὡς πρεσβύτερον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Πατέρα πιστῶς ἐπόμενον εἰς τὴν μόνην ἀναμάρτητον τῆς Ἐκκλησίας φωνήν, ἧτις ἐστὶν ἡ τοῦ οἰκουμενικοῦ ἐπισκοπικοῦ συλλόγου φωνή, καὶ φωνή τῆς πρωτοτύπου ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν καὶ ὁ Ῥώμης ἐπέθετο καὶ ὑπετάσσετο ἐφ' ὅσον πιστὸς ἐνέμενε ἐν τῇ τῆς Πίστεως Ἐνότητι.

Οἱ Οὐνῖται Ἄραβες τῶν ῥηθειςῶν χωρῶν ἱερουργοῦσι καὶ πᾶσας τὰς λοιπὰς λατρείας τελοῦσιν, ὡς εἶπομεν, κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ἐπομένως καὶ μεγίστη αἰεῖποτε διετηρήθη συμπάθεια τῶν Οὐνιτῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ὁρθόδοξων Ἀράβων τῶν μερῶν ἐκείνων. Οἱ Πάπαι διὰ τοῦτο φοβούμενοι μήτοι οἱ ἀποχωρισθέντες Ὁρθόδοξοι Ἄραβες ἐπανεέλθωσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ πολλεῦ ἐζήτουν παντοίοις τρόποις ἵνα ἐπιβάλλωσι νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ ἐκεῖνο τὸ λατινικὸν ἔθιμον, ἐκλατινίζοντες βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως αὐτούς. Πρὸς τοῦτο καὶ ὁ νῦν τῆς Ῥώμης Πατριάρχης Πῖος ἔννατος πρό τινων ἑτῶν, ὡς πάντες ἐνθυμούμεθα, ἔπεμψε διαταγὴν ἵνα εἰσαχθῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Οὐνιτῶν Ἀράβων τὸ νέον Γρηγοριανὸν καλανδάριον ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ. Τοῦτο ἤρκεσε ἵνα γεννηθῆ μεγάλη ῥῆξιν καὶ διαίρεσιν μεταξύ αὐτῶν, ἀπειλούντων ἵνα ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν μητέρα Ἑλληνικὴν τῆς Ἀνατολῆς καθολικὴν Ἐκκλησίαν, ἀφ' ἧς ἀπεσπάσθησαν διὰ τῆς πολυχρονίου ἐπιβροχῆς τῶν κατακτησάντων τὴν Συρίαν σταυροφόρων τῆς Δύσεως. Ὁ Πατριάρχης Ῥώμης καὶ Πάπας προβλέπων τὰ γενησόμενα ἀπέσυρε τὸ διάταγμα, καὶ ὁμῶς

περὶ τὰς 300 οἰκογενεῖας ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τε τῆς Βηρυττοῦ καὶ Ἀλεξανδρείας, ἀποστεύλασαι πρὸς τοῦτο ἰδίαν ἐπιτροπὴν εἰς τὴν ἀγιωτάτην καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἤθελον πάντες παραιτήσῃ τὴν ψευδώνυμον ἔνωσιν μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν ὁ νῦν Πάπας ἐπέμενεν εἰς τὴν πραγματοποιήσῃ τῆς διαταγῆς. Αἱ δὲ τῆς Μεσσηνίας, Νεαπόλεως, Λιβόρνου ὡς καὶ τῆς Κορσικῆς ἠνωμένοι Ἐκκλησιαί, τὴν λεγομένην ταύτην καθολικὴν ἔνωσιν ὀφείλουσιν εἰς τὴν ἐν μέσῳ τοῦ δυτικισμοῦ ἀπομόνωσίν των, καὶ εἰς τὴν ἐκβίασιν τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας μὴ ἀνεχομένης τὴν καθολικὴν Ὀρθοδοξίαν. Τοιούτου ἐκβιασμοῦ πρόσφατον ἔχομεν παράδειγμα τὰ ἐν Μεσσηνίᾳ τῆς Σικελίας πρό τινων ἐτῶν διαπραχθέντα κατὰ τῆς ἡμετέρας καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὅτε τὰ μὲν ἱερά σκευὴ καὶ ἀμφια ἀνηπάγησαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τῆς Βουρβονικῆς ἐξουσίας, ὁ δὲ Ναὸς ἐκλείσθη. Οἱ τῆς Μεσσηνίας ὀλέγοι ἡμέτεροι ὁμογενεῖς ἐλπίζουσι σήμερον εἰς τὴν ἀνεξίθρησκον Κυβέρνησιν τοῦ Ἰταλοῦ Βασιλέως, ἐξαιτήσαντες δι' ἀναφορᾶς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀφαιρεθέντων καὶ τὴν παραχώρησιν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν. Τῆς αὐτῆς τύχης ἤθελεν ἀξιοθῆ καὶ ἡ τῆς Λιβόρνου Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, εἰμὴ αὕτη πρὸ 80 ἐτῶν ἐτίθετο ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ῥώσσου Ἀυτοκράτορος, οὗτινος καὶ τὸ σεβαστὸν ὄνομα μνημονεύουσι κατ' ἠθικὴν ὑποχρέωσιν οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες ἱερεῖς μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς εὐσεβестаτίας τῶν ὀρθοδόξων ἐλλήνων Κυβερνήσεως.

Δύο ἄρα εἰσὶν οἱ προβαλλόμενοι ὅροι ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, πάντων τῶν λοιπῶν ὡς καλῶς κειμένων καὶ ὀρθοδόξων θεωρουμένων ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας· α.) ἡ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Πίστεως συμβόλῳ γενομένη προσθήκη « καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ » (filioque)· β.) ἡ ὑπερτάτη πνευματικὴ ἀρχηγία τοῦ Πατριάρχου Ῥώμης ἐφ' ἀπάσης τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὡς ὄρατοῦ αὐτῆς κέντρον κατὰ θεῖον δικαίωμα. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἀναγνώρισις τοῦ δευτέρου τούτου ὅρου, πληροῦσα τὸ τῆς ἐξουσίας ἀκόρεςον τοῦ ἀγίου Ῥώμης, δύναται νὰ καταστήσῃ περιττὴν τὴν τοῦ πρώτου ὅρου παραδοχὴν· τοῦτο δὲ ἔπραξεν ἄλλοτε εἰς τοὺς τῆς Καλαβρίας καὶ Σικελίας ὀρθοδόξους καθολικούς,

καὶ ἐσχάτως εἰς τινα δμάδα Βουλγάρων, ἵνα οὕτω εὐχερ-
στέραν καταστήσῃ τὴν εἰς τὴν ἀντικαθολικὴν ἔνωσιν σαγή-
νην, εἰς ἣν προσφάτως καὶ τοὺς Κρήτας αὐτοὺς ἀπεπειράθη
να ἐμβάλῃ, καὶ οὐ διαλείψει βεβαίως ἐργαζόμενος ἐπὶ τῆς
Ἀνατολῆς ὁ Ῥωμαῖος Πατριάρχης πρὸς μίαν καὶ μόνην
ἀποβλέπων ἀρχὴν, τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγνώστου ἐν τῇ πρωτοτύπῳ
καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ πνευματικῆς καὶ ὁρατῆς ἀρχηγίας του !
Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Καθολικοὶ τοῦ ἐν Ὀλλανδία Οὐτρέχτου
ὅμοιοι καθ' ἅπαντα πρὸς τοὺς καθολικοὺς τῆς Ῥώμης, δια-
φέροντες δὲ μόνον εἰς τὸ ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουσι τὸν Πατριάρ-
χην ἐκείνης ὡς τὸν ἀπόλυτον δεσπότην ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησίᾳ, ἐπέσυραν κατὰ τὸ 1853 τοὺς ἀφορισμοὺς καὶ
τὰ ἀναθέματα τοῦ νῦν Πίου ἐνάτου καὶ τῶν προκατόχων
αὐτοῦ. Περιττὸν ἐνταῦθα να προσθέσωμεν ὅτι ἀμφότεροι οἱ
ὅροι ἀντιβαίνουσιν εἰς τὴν πρωτότυπον καθολικὴν καὶ ἀπο-
στολικὴν Ἐκκλησίαν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς ἐπομένοις δῆλον
γενήσεται, ἀναδεικνύον οὕτως ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ
Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς αὕτη μόνη ἀκέραιον καὶ ἀνόθευ-
τον διεφύλαξε τὸν ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν ὄργανισμὸν τῆς
τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καθ' ἃ οἱ Πατέρες ὥρισαν καὶ ἐθέσ-
πισαν ἐκ κοινῆς ψήφου καὶ συναινέσεως μετὰ τῶν Πατέρων
τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι τὸ δὴ λεγόμενον σχίσμα
ἐν αὐτῇ κεῖται τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς αὐτῆς μόνης
ἀποστάσης καὶ σχισθείσης ἀπὸ τοῦ κοινοῦ θεμελίου καὶ τοῦ
κοινοῦ καθολικοῦ οἰκοδομήματος, τοῦ ἐν ταῖς σεπταῖς Οἰκου-
μενικαῖς τῆς Ἐκκλησίας Συνόδοις διαγραφέντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ὍΡΟΣ Α΄.

Ἡ ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς καθολικῆς Πίστεως προσθήκη

« καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. »

Ἡ ἀγία καὶ Οἰκουμενικὴ πρώτη ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος, ἣν ὁ
μέγας συνήγειρε Κωνσταντῖνος ἐν ἔτει 325 ἀπὸ Χριστοῦ, ἐκ
τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ συγκροτουμένη θεοφόρων Πατέρων,
τὸ ἱερὸν τῆς καθολικῆς Πίστεως συνέθετο σύμβολον μέχρι τοῦ

ὄγδου ἄρθρου. Ἡ μετὰ ταύτην δευτέρα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγία Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἣν ὁ μέγας συνήγειρε Θεοδόσιος ἐν ἔτει 381 ἀπὸ Χριστοῦ, ἐξ ἑκατὸν πενήκοντα συγκροτουμένη Πατέρων, τὴν ἱεράν ταύτην συνεπλήρωσε συμβολικὴν τῆς Πίστεως ὁμολογίαν μέχρι τοῦ δωδεκάτου αὐτῆς ἄρθρου, καὶ τὸ οὕτω ἀναγραφὲν ἱερόν Σύμβολον, τοῦτο ἐστὶ ὁ ἕκαστος ἀναγινώσκει ὀρθόδοξος καθολικὸς, καὶ πᾶσα ἐκφωνεῖ καὶ ἀπεκδέχεται ὀρθόδοξος καθολικὴ Ἐκκλησία. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἱερόν τοῦτο Σύμβολον ἐπεκυρώθη κατὰ πάντα τὰ ἄρθρα αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἐφεξῆς Οἰκουμενικῶν Συνόδων μέχρι τῆς τελευταίας τῆς ἐβδόμης, καὶ πᾶσαι αἱ Οἰκουμενικαὶ αὗται Σύνοδοι ὡς ἐν ἐθεώρησαν καὶ ἀπεδέξαντο τὸ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας Συνόδου, τούτου ἕνεκεν ἐκφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα α Σ ύ μ β ο λ ο ν τ ῆ ς Ν ι κ α ί α ς . » Καλεῖται δὲ καὶ σύμβολον ἀθανασιανόν, διότι ὁ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας Πατὴρ, ὁ Ἕλληνας Ἀθανάσιος ὁ μέγας διάκονος τότε ὢν, παρὰ πάντας τοὺς λοιποὺς συνεδριάζοντας διαπρέψας ἐν τῇ τοῦ θεοῦ λόγῳ δεινότητι, τοῦ ὁμοουσίου τὴν δόξαν κατὰ Ἀρείου ἐστηρίξατο. Ἄλλος δὲ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας θεῖος Πατὴρ, ὁ Ἕλληνας Γρηγόριος ὁ μέγας, δεύτερος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας θεολόγος μετὰ Ἰωάννην τὸν θεολόγον καὶ εὐαγγελιστὴν, τὸν πνευματομάχον Μακεδόνιον καταγωνισάμενος ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδῳ, εἰς τὰ ἄδυστα τῆς θεολογίας εἰσελάσας περὶ τὴν τοῦ Παναγίου Πνεύματος θεηγορίαν, τὸ ὄγδον τῆς Πίστεως ἄρθρον ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀπήγγειλε σώματος καὶ ἰδίαις ἀνέγραψε χερσὶ «Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.» Ποῦ ἢ τότε Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν ταῖς Συνόδοις ταύταις κεκλημένη καὶ σύνεδρος, καὶ ποῦ ἢ μετὰ ταῦτα καὶ σήμερον τὸ Σύμβολον καινοτομοῦσα καὶ ὡς ὅρον καθολικοῦ δόγματος τὴν Ἰσπανικὴν προβαλλομένη προσθήκην πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἡμᾶς, τὸ πατρῶον καὶ οἰκεῖον, τὸ γνήσιον καὶ ὄντως καθολικόν δόγμα τῆς Πίστεως διαφυλάσσοντας ;

Τεθεισῶν οὕτω σταθερῶν βάσεων τοῦ καθολικοῦ τῆς Ἐκκλησίας συμβόλου, οἱ ἱεροὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων Πατέρες ὤρισαν ἵνα μὴ ἀθετῆται τὸ ἱερόν τοῦτο σύμβολον, καὶ

ἀραῖς καὶ ἀναθήμασιν ὑπέβαλον πάντα τὸν τολμήσοντα ἢ προσθῆναι ἢ ἀφαιρεῖν τί ἀπ' αὐτοῦ, ἢ ὁπωσδήποτε ἀλλοῖον καὶ ἕτερον συντιθέναι Σύμβολον, καὶ πᾶσι τούτοις συνήνου καὶ συνυπέγραφον καὶ οἱ ἐν ταῖς Συνόδοις παρόντες καὶ συνεδριάζοντες τοποτηρηταὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἧτις δυστυχῶς πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τὴν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπόρευσιν δόξασα καὶ προσθέσασα ἐπέφερε τὴν τοῦ σχίσματος αἰτίαν. Τούτου τὸν ἔλεγχον συναισθηνομένη ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία, νὰ κατασιγάσῃ καὶ καλύψῃ ἕκτοτε διὰ παντός ἐπειράθη μέσου, καὶ σήμερον ἔτι πειράται, τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Ἐνώσεως λαμβάνουσα, καὶ ταύτην ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀπέρριψε καὶ ἀπορρίπτει ὡς ψευδιόνυμον ἕνωσιν.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ οὕτως Ἐκκλησία τὴν ἐν τῷ συμβόλῳ προσθήκην καινοτομήσασα καὶ ἀποδεχθεῖσα, παρέβη τὴν ἐπὶ τῆς δογματικῆς θεσμοθεσίας ἀπαράβατον φωνὴν τῆς καθόλου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὡς ὁ ἑβδομος κανὼν τῆς τρίτης ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, συγκροτηθείσης ἐν ἔτει 431, ἀποφαίνεται ἢ ὀρίζει διὰ τῶν εἰς ἐν συνημμένων τριακοσίων αὐτῆς καθολικῶν Πατέρων. Τοῦτο κάλλιστα γινώσκουσα ἡ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία κατέφυγεν εἰς τὴν σκόπιμον παρεξήγησιν τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως, προφασιζομένη ὅτι δῆθεν ὁ ῥηθεὶς κανὼν δὲν ἀπαγορεύει πᾶσαν ἐν γένει προσθήκην ἢ ἀφαιρέσιν ἀπὸ τοῦ Συμβόλου, ἀλλὰ μόνον ψευδεῖς καὶ ἀσεβεῖς προσθήκας ἢ ἀφαιρέσεις. Ἀλλὰ τίς ἄλλος κάλλιον νὰ ἐρμηνεύσῃ δύναται τὸν ἄλλως σαφῆ ἐκεῖνον κανόνα ἢ αὐτὸς ὁ Ἀλεξανδρείας ἱερός Κύριλλος, πρόεδρος καὶ ἕξαρχος τῆς ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου; Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην δίδων πρὸς τὸν Ἀντιοχείας Ἰωάννην ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῇ, ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀποφαίνεται ὡς ἐφεξῆς: « κατ' οὐδένα λόγον σαλεύεσθαι πρὸς » τινῶν ἀνεχόμεθα τὴν ὀρισθεῖσαν πίστιν (ἦτοι τὸ τῆς πίστεως » σύμβολον) παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων: οὔτε μὴν ἑαυτοῖς ἢ ἐτέροις ἢ λέξιν ἀμεῖψαι » τῶν ἐγκειμένων ἐκεῖσε, ἢ μίαν γοῦν » παρὰ βῆναι συλλαβήν. » Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐπεκυρώθη καὶ ὑπὸ τῆς τετάρτης ἐν Χαλκιδόνι Συνόδου, (ἐν ἔτει 451) διὰ τῆς ὁμοφώνου ψήφου τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα Πατέρων, ἐν οἷς καὶ οἱ παρόντες καὶ συνεπικυροῦντες ἀντιπρόσωποι τῶν τῆς Ῥώμης Πατριαρχῶν. Καὶ πᾶσαι δὲ αἱ

οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι μέχρι τῆς τελευταίας τῆς ἐβδόμης ὁμοια ἀπεφάνθησαν, ἀμετακλήτως διατάττουσαι τὴν τήρησιν τῆς ὀρθοθείας δογματικῆς ἀκριβείας, καὶ ἀναθέμασιν υποβάλλουσαι καὶ ὡς ἀλλότριον τοῦ καθολικοῦ σώματος ἐξωθούμεναι τὸν τολμήσοντα ἢ προστιθέναι ἢ ἀφαιρεῖν τί παρὰ τὰ προορισθέντα, ὡς καὶ ὁ πρῶτος ὀρίζει κανὼν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐθις συγκροτηθείσης ἑκτης Συνόδου ἐν ἔτει 691, κανὼν ἀποδεχθεὶς καὶ ὑπὸ τριῶν κατὰ σειράν Παπῶν, Ἀδριανοῦ α΄, Γρηγορίου β΄, καὶ Ἰννοκεντίου γ΄, ὡς ἀπεδέχοντο καὶ κατ' ἀνάγκην καθολικὴν συνεπεκύρουν καὶ πάσας τὰς δόξας εἴτε δογματικὰς εἴτε τελετικὰς τῆς ἐν συλλόγῳ οἰκουμενικῷ συνεργουμένης καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἧς ὁμότιμον καὶ ὁμοταγὲς μέλος πρὸς ταῖς λοιπαῖς ἀπετελεῖ καὶ ἡ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία καὶ οἱ ταύτης Ἐπίσκοποι καὶ Πατριάρχαι ἢ Πάπαι.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ῥηθέντων καταδείκνυται, ὅτι ἡ ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως γενομένη προσθήκη οὐχὶ μόνον ἄγνωστος ἦτο καὶ ἔκφυλος καὶ ξένη τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ῥητῶς ἀπηγορεύετο καὶ ῥητῶς κατεδικάζετο, καὶ ἐπομένως ἡ ταύτης παραδοχὴ ἐκ μέρους τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐπέφερε κατ' ἀνάγκην δογματικὴν τὸ ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ σχίσμα, εἰς δύο διαίρεσαν αὐτὴν ἀντίθετα καὶ ἑτεροδόξα μέρη, τὴν Ἑλληνικὴν ἢ Ἀνατολικὴν, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἢ Δυτικὴν· ἐκ τούτων ἡ μὲν Ἑλληνικὴ πιστὴ ἐμμένουσα εἰς τὰς ἱεράς ῥήτρας καὶ ἀποφάσεις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπέρριπτε καὶ κατεδίκαζε τὴν καινοτόμον προσθήκην α καὶ ἐκ τοῦ υ ἰ ο ὕ, ἡ δὲ Ῥωμαϊκὴ ἐπέμενε καὶ ἐπιμένει μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἀποαζομένη ἢ τὸ πρῶτον καὶ αὐτὴ ἀπέρριπτε καὶ κατεδίκαζε ἰσπανικὴν προσθήκην. Τὸ δὲ πάντων χεῖρῥιστον, θέλουσα ἵνα καὶ τὰς λοιπὰς τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίας καταστήσῃ συμμετόχους τῆς δογματικῆς ταύτης ἀποστασίας καὶ καινοτομίας, μετὰ θράσους ἀπλέτου παρίσταται προτείνουσα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν τὴν προσθήκην ταύτην ὡς ὄρον Ἐνώσεως· καὶ θέλουσα πρὸς τούτους ἵνα καλύψῃ τὴν ἑαυτῆς ἀποπλάνησιν ἀπὸ τῶν κοινῶς δεδογμένων ἐν τῇ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, αὐτὴ μὲν οἰκισιοποιήθη ὡς ἀποκλειστικὸν τὸν τίτλον

«Ἐκκλησία Καθολικὴ» κατώρθωσε δὲ ὥστε εἰς τὴν πεφωτισμένην Δύσιν ἢ Ἑλληνικὴ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησία νὰ γνωρίζεται μόνον διὰ τοῦ ὀνόματος Ἀσχισματικῆς» ἥτις ἐστὶ φανερὰ ὕβρις διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν, κακεντρεχῆς συκοφαντία καὶ Ἰησοῦτικόν ἐπινόημα τῶν Ῥωμαίων συγγραφέων!

Ἄν καὶ ἡ προσθήκη ἐκείνη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου πρὸ τοῦ λεγομένου σχίσματος ἐνέμετο τὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἰσπανίας καὶ Γαλλίας, ἀπ' αὐτοῦ ἤδη τοῦ ἐβδόμου αἰῶνος, ἢ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία οὐχὶ μόνον δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀποδεχθῆ τὴν προσθήκην ἀλλὰ καὶ προέτρεπε μάλιστα καὶ συνεβούλευε τὰς Ἐκκλησίας ἐκείνας, ἃς εἶχεν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς δικαιοδοσίαν κατὰ τὸ κανονικὸν τῆς Ἐκκλησίας δίκαιον, ἵνα ἀποκηρύξωσι τὴν προσθήκην καὶ διὰ παντός ἐκρίζωσωσι αὐτὴν ὡς ἀντιστρατευομένην πρὸς τὴν καθολικὴν δόξαν, ἀλλ' ἔπειτα βαθμηδὸν ἠσπάρθη καὶ αὕτη καὶ ἐπισήμως ἀνέγραψε τὴν προσθήκην ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς Πίστews. (α) Διὸ καὶ ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡμέτερος Πατριάρχης, Σέργιος β'. ἰδὼν κορυφουμένην τὴν ἀντικαθολικὴν ταύτην προσθήκην, καὶ διὰ τῆς ἐπιδοκιμασίας τοῦ τῆς Ῥώμης Πατριάρχου ἐνισχυομένην, φύλαξ ἀκριβῆς τῶν ἱερῶν θεοπισμάτων τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἢ ἐπόμενος τοῖς θείοις αὐτῆς Πατράσι, διὰ συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει συστάσης ἐν ἔτει 999, ἐξέβαλε τοῦ κοινοῦ μνημοσύνου τὸν Πάπαν Σέργιον καὶ τοῦτον καλούμενον, Σέργιον τὸν τέταρτον· οὗτος γὰρ ὁ Πάπας δημοσίως διέταξε ἵνα καὶ τὸ σύμβολον πάλιν μετὰ τῆς προσθήκης ἀναγινώσκειται, καὶ ἡ θεία μυσταγωγία δι' ἀλύμου μόνου ἄρτου τελῆται, καὶ πάσας τὰς λοιπὰς καινοτομίας ἐντονώτερον εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Δύσεως, καταφρονῶν πάσας τὰς ἀδελφικὰς νοουθεσίας καὶ παραινέσεις τοῦ ἡμετέρου Πατριάρχου καὶ συλλειτουργοῦ αὐ-

(α) Ἡ ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκη αὐαὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ» (filioque) πρῶτην φορὰν ἐγένετο ὑπὸ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἰσπανίας, κατὰ τὴν ἐν Τολέδῳ τοπικὴν σύνοδον ἐν ἔτει 689, καὶ ἐντεῦθεν εἰσῆχθη εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Γαλλίας καὶ βαθμηδὸν ἐδογματίσθη καὶ ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας· ὥστε μέχρι τοῦ δεκάτου αἰῶνος δὲν ἦτο δόγμα ὅ,τι ἔκτοτε μέχρι σήμερον ὡς δόγμα ἀσπάζεται ἡ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία.

του, Σεργίου του δευτέρου. Κυρίως δὲ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ Κηρουλαρίου (ἐν ἔτει 1054) ἔπαυσε πλέον πᾶς σύνδεσμος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ὅτε καὶ Πρέσβεις ἐπέμφθησαν πρότερον ὑπὸ τοῦ Ἑλληνος Αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου καὶ τοῦ μνησθέντος Πατριάρχου πρὸς τὸν τότε Πάπαν Λέοντα τὸν ἕννατον, ὄντα ἤδη καὶ ἄρχοντα κοσμικόν, ἵνα πρὸς τελευταίαν ἀπόπειραν καὶ ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς νοθεσίας ἀνακαλέσῃ αὐτὸν ἀδελφικῶς εἰς τὴν πατρῶαν εὐσέβειαν, εἰς τὸν ἀρχαῖον σύνδεσμον τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐνώσεως. Ἄλλ' ὡς μὴ ὤφειλε, ὁ Λέων ἕννατος οὐχὶ μόνον ἀμετάθετος ἐπέμενε, ἀλλὰ καὶ πρέσβεις αὐτὸς ἀντεπέστειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, αὐθεντικῶς καὶ κυριαρχικῶς διατάσων τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἵνα αὐτὴ παραδεχθῇ τὰ Παπικὰ θεσπίσματα, ἵνα καὶ αὐτὴ ἐν ἄλλοις λόγοις συμμετοχὸς γένηται τοῦ πνευματικοῦ ἐγκλήματος, ὅπως οὕτω πᾶσα ἐκλείψῃ μαρτυρία καὶ πᾶς διαγραφῇ ἔλεγχος τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀποπλανήσεων ἀπὸ τῆς μιᾶς τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐπὶ Κηρουλαρίου ἄρα σύνοδος, ἐξ ἀπάσης συγκροτηθεῖσα τῆς ὀρθόδοξου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς ἀπεκήρυξε τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, ἔσχισε καὶ ἀπεχώρισεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ καθολικοῦ σώματος καὶ τῆς προτέρας κοινωνίας ὡς ἀθεράπευτον νοσοῦσαν νόσον, καὶ ἀμετάθετον μένουσαν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς καινοτομίας, ἕως ἂν τὸ πανάγιον Πνεῦμα φωτίσῃ τοὺς ποιμένας τῆς ἄλλοτε ἀδελφῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ὁδὸν τῆς καθολικῆς ἀγάπης καὶ ἐνότητος.

Ὅ,τι δὲ ὁ ἡμέτερος Πατριάρχης κατεδίκασε καὶ ἀπεκήρυξεν ὡς ἀντιβαῖνον εἰς τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς τῆς καθολικῆς πίστεως, ἐπιθείς οὕτω τὴν κορωνίδα τοῦ ὑπὸ τοῦ Φωτίου ἰδρυθέντος τροπαίου τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦτο αὐτὸ κατεδίκασαν καὶ ἀπεκήρυξαν καὶ αὐτοὶ οἱ πρὸ τοῦ Σεργίου καὶ Κηρουλαρίου Πατριάρχαι καὶ Πάπαι τῆς Ῥώμης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ποιμένες καὶ διδάσκαλοι.

Α'.) Ἀγάθων ὁ Πάπας ἐν ἔτει 679. Οὗτος ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἦν ἔγραψε πρὸς τὸν Αυτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνάτον, ἀναγνωσθεῖσαν ἐν τῇ ἕκτῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, λέγει τάδε· «ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ καὶ ἀναμφισβόλως ἀπὸ τῆς παραδοθείσης παρὰ τῶν Πατέρων πίστεως, ἐν καὶ ἐξάιρετον

ἔχει διαπαντὸς εὐχόμενοι καὶ σπεύδοντες, ἵνα μηδὲν παρὰ τὰ κανονικῶς ὀρισθέντα μειωθῆ, μηδὲν ἀλλαγῆ ἢ προστεθῆ· ἀλλὰ ταῦτα καὶ ῥήμασι καὶ νοήμασι ἀπαράτρεπτα φυλαχθῆ.»

Β'.) Ὁ διάσημος Ἀλκουίνος ὅστις, ἔριδος ἐν τῇ Δύσει ἀναφυσίσης περὶ τῆς εἰς τὸ Σύμβολον γενομένης προσθήκης ἀκαὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἣδη ὑπαρχούσης ἐν τῇ Ἰσπανικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐν Λουγδούνῳ (Lyon) ἀδελφούς. Ἄγαπητοὶ » ἀδελφοί, πάση ὑμῶν τῇ δυνάμει τῆς κοινῆς φυλάσσεσθε » ἰσπανικῆς διδασκαλίας· ἐν τῇ Πίστει τοῖς ἔχνεσιν ἀκολου- » θεῖτε τῶν ἁγίων Πατέρων, καὶ ἐν τῇ ἀγίᾳ ἐμμένετε ἐνό- » τητι πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν· γέγραπται γὰρ μὴ » μέταιρε ὄρια, ἀέθεντο οἱ Πατέρες, καὶ » τῷ συμβόλῳ τῆς καθολικῆς Ἐκκλη- » σίας μὴ δὲν καινὸν προστίθετε, μηδὲ » παραδόσει παρομαρτεῖτε ἄχρι τοῦ νῦν ἀνηκούστοις. »

Γ'.) Παυλῖνος ὁ Ἀκυληῖας Ἀρχιεπίσκοπος, ἐν τῇ Ἰταλικῇ Συνόδῳ (ἐν ἔτει 791) ἐντελῶς ὡσαύτως τὴν προσθήκην ἀπηγόρευσε λέγων ἀπεχέτω ἀπὸ τῆς καρδίας παντός πιστοῦ, » ὁ σκοπὸς συντιθέναι καὶ κηρύσσειν σύμβολον ἄλλως ἢ ὡς » αὐτοὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐθέσπισαν· προστιθέναι γάρ τι τού- » τῳ, ὅπερ εὐσεβῶς ἐνετέλλοντο οἱ ἅγιοι Πατέρες ἢ ἀφαιρεῖν, » ἀνάρμοστον ἐστὶ τῇ Πίστει. »

Δ'.) Καὶ ὁ Πάπας Λέων ὁ τρίτος (ἐν ἔτει 809) ὅτε οἱ Πρέσβεις τῆς ἐν Ἀκυῖσγράνῳ τῆς Γαλλίας συστάσης Συνόδου, (συγκαλεσθείσης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων Καρόλου τοῦ μεγάλου ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ συμβόλῳ προσθήκης) ἐπρότειναν αὐτῷ ἵνα εἰσαγάγῃ εἰς τὸ Σύμβολον τὸ α καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, » ὄχι μόνον δὲν συγκατετέθη ἀλλὰ καὶ διέταξε νὰ ἐγχαράξωσιν ἐπὶ ἀργυρῶν πλακῶν τὸ τῆς Νικαίας σύμβολον ἄνευ τῆς προσθήκης καὶ μετ' ἐπιγραφῆς α haec Leo posui amore et cautela orthodoxae religionis » τούτέστιν, ταῦτα ὁ Λέων ἐθέμην ἐξ ἔρωτος καὶ εἰς προφύλαξιν τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας. Εἰς δὲ τὴν παρατήρησιν τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Συνόδου, ὅτι δῆθεν ἐγένετο προσθήκη ἀληθῆς καὶ οὐχὶ ψευδῆς, εἶπεν α οὐχ οὕτως ἐθέσπισαν οἱ Πατέρες ὅτι ὀρθόδοξος δύναται προσθήκην ποιῆσαι, » ὁ δὲ ἀνορθόδοξος ἢ ἑτερόδοξος οὐ δύναται· ἀλλ' εἶπον οὐδεὶς » δύναται τοῦτο ποιῆσαι. » ὁμοίαν ἔδωκεν ἀπάντησιν καὶ

πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Γαλλίας Κάρολον τὸν μέγαν, ὅστις ἠρώτησε τί ὁ Λέων φρονεῖ περὶ τῆς προσθήκης.

Ε΄.) Καὶ ὁ Πάπας Ἰωάννης ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συστάσης ἐν ἔτει 879, ἀπεδέξατο μετὰ τῶν τοποτηρητῶν αὐτοῦ Εὐγενίου καὶ Παύλου τῶν πρεσβυτέρων καὶ Πέτρου τοῦ καρδινάλιου, τὸν ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ ἀναγραφέντα ὄρον ἔχοντα ὡς ἀκολούθως. « Εἴτις παρὰ τοῦτο » τὸ ἱερὸν Σύμβολον τολμήσει ἕτερον ἀναγράψαι, ἢ προσθεῖναι » ἢ ἀφαιρῆν ἢ ὄρον ὀνομάσαι, ἢ προσθήκην, κατάκριτος καὶ » πάσης χριστιανικῆς ὁμολογίας ἀλλότριος. » Καὶ περὶ τῆς καταδικαζομένης ταύτης προσθήκης γράφων πρὸς τινὰ τῆς Μωραβίας Ἐπίσκοπον διαποροῦντα περὶ τοῦ πρακτέου, ὁ αὐτὸς Πάπας Ἰωάννης ἀποφαίνεται ὧδε. « Πάλιν προηλου- » μεν τῇ αἰδεσιμότητί σου, ἵνα περὶ τοῦ ἄρθρου τούτου, δι' ὃ » συνέβη τὰ σκάνδαλα μέσον τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, ἔχει » πληροφορίαν εἰς ἡμᾶς ὡς οὐ μόνον λέγομεν τοῦτο » ὅτι τὸ Πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπο- » ρεῦεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρῶτον θαρῆσαντας τῇ ἑαυ- » τῶν ἀπονοίᾳ τοῦτο ποιῆσαι, παραβάτας τῶν θείων » λόγων κρίνομεν, καὶ μεταποιητάς τῆς Θεολογίας » τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ καὶ τῶν Πατέρων, οἳ συνοδι- » κῶς συνελθόντες παρέδωκαν τὸ ἅγιον » σύμβολον. » Ἐπίσχετο δὲ ὁ μακάριος Πάπας Ἰωάννης πρὸς τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, τὸν σοφώτατον Φώτιον, τὴν παντελῆ ἐκρίξωσιν τῆς ἰσπανικῆς ἐκείνης προσθήκης ἀπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως.

Τοιοῦτον τὸ θετικὸν καὶ ἱστορικὸν τῶν περὶ τὴν προσθήκην διαπραχθέντων καὶ ὀρισθέντων, καὶ τοιοῦτος ὁ προτεινόμενος ὡς ὄρος καθολικῆς ἐνώσεως, ἢ ἀκριβέστατον εἰπεῖν, ὡς ὄρος ἐνώσεως μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἀπαξ παρασυρθεῖσα εἰς τὴν καινοτομίαν τὴν ἐν τῷ Συμβόλῳ διὰ παντὸς ἀπεπειράθη μέσου καὶ ἔτι σήμερον ἀποπειράται, ἵνα συμπαρασύρῃ εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς καινοτομίας καὶ τὴν πρωτότυπον μητέρα τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ἣτις αὐτῇ παρέδωκε μεμορφωμένην καὶ καθολικῶς καὶ ἀνελλιπῶς συγκεκροτημένην τὴν ὀνομασθεῖσαν Ἐκκλησίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν (Ecclesia Catholica Apostolica,) καὶ τὸ ταύτης ἱερὸν Σύμβολον (Symbolum.)

Εἰ δὲ ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία καθολικῶς καὶ ἀπὸ εὐσεβοῦς καρδίας ἐπιδιώκει τὴν γνησίαν τῆς Ἐκκλησίας ἔνωσιν, ὀφείλει αὐτὴ πρώτη νὰ συμμορφωθῇ καὶ ἔνωθῇ οὐχὶ μετὰ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἀλλ' μετ' αὐτῆς τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐπανορθοῦσα ὅσας ἐπέφερον εἰς ταύτην δογματικὰς καὶ τελετικὰς μεταρρυθμίσεις καὶ καινοτομίας, ἐξ ὧν μία ἐστὶ ἡ περὶ οὗ ὁ λόγος προσθήκη, καὶ ἕτερα ἡ πολύκροτος ἀντικανονικὴ ἀρχηγία τοῦ Πατριάρχου καὶ Πάπα αὐτῆς ἐφ' ἀπάσης τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Τοιαύτην ἀποστολικὴν αὐταπάρνησιν καὶ καθολικὴν θυσίαν ἀπαιτεῖ παρὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας οὐχὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἢ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἀλλ' αὐτὴ ἡ καθολικὴ ἔνωσις, ἣν ἀντίστροφον καὶ παρηλλαγμένην, καὶ ἔκφυλον καὶ ξένην ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ, προσέρχεται κηρύττουσα πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας καὶ τοὺς εὐπίστους ἡ Ῥωμαϊκὴ Προπάγαντα καὶ ἡ μετ' αὐτῆς πρὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ συνεργαζομένη Παρισιανὴ Ἑταιρία, (Société de Paris) διασκορπίζουσα τοὺς ἑαυτῆς ἱεραποστόλους καλογήρους καὶ καλογραίας ὑπὸ τὴν φαινομένην δῆθεν φιλανθρωπίαν καὶ εὐεργεσίαν τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς διδασκαλίας!

Ἐπισφραγίζοντες τὸν τῆς προσθήκης ὄρον διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου κ' ὅταν ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ ἢ παραλείπομεν πᾶσαν τὴν θεολογικὴν ἔρευναν ἐπὶ τῆς τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως, ἀρκούμενοι μόνον ἵνα εἴπωμεν, ὅτι καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἡ καθολικὴ θεολογία τῆς Ἑλληνικῆς ἢ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας προσάγει ἑκατοντάδας χωρίων ὅπως ἀντιθέτων εἰς τὴν γενομένην προσθήκην, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου καὶ Βασιλείου καὶ Ἀθανασίου· πρὸς δὲ ἐκ μόνου τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου, ὃν ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία θεωρεῖ ὡς τὸν κυριώτερον ἀπολογητὴν τῆς ἑαυτῆς διδασκαλίας, πλείονες τῶν πεντήκοντα μαρτυριῶν ἀναφέρονται ὑπὲρ τοῦ ὀρθοδόξου καθολικοῦ δόγματος καὶ κατὰ τῆς προσθήκης, ἐνῶ ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία μόλις δύναται νὰ συλλέξῃ ὅλαις δυνάμεσι εἴκοσι χωρία ἐκ τῶν Πατέρων, καὶ ταῦτα ἀσαφῆ καὶ τινα σκοπίμως ἴσως παρεφθαρμένα. Πᾶσαν τὴν περὶ συμβολικῆς Πίστεως κανονικὴν ἀπόφασιν εὐσεβῶς ὑποστηρίζων, καὶ

πᾶσαν τὴν θεολόγον τῶν Πατέρων φωνὴν ἀσπαζόμενος καὶ ὁ ἱερός τῆς Ἐφέσου ἑλλην Μητροπολίτης, Μάρκος ὁ Εὐγενικός, καὶ τὸ κοινὸν τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας δόγμα πανταχόθεν ἀπαγορευόμενον ἐξελέγχων, πιστὸς μέχρι τέλους καὶ ἐδραῖος κήρυξ τῆς καθολικῆς θεολογίας ἐνέμεινε ἐν τῇ συνόδῳ ἐκείνῃ τῆς Φλωρεντίας, πρὸς τὸν Καρδινάλιον Ἰουλιανὸν καταγωνιζόμενος καὶ πρὸς τὸν λατίνον τῆς Ῥόδου Ἐπίσκοπον Ἀνδρέαν ἐρίζων. « Ζητοῦμεν τοίνυν, ἔλεγεν ὁ ἱερός Μάρκος πρὸς » τοὺς δυτικούς Ἐπισκόπους, καὶ παρακαλοῦμεν εἰς ἐκεῖνον » ἐπανελθεῖν τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἠνωμένοι ὄντες τὸ αὐτὸ » πάντες ἐλέγομεν· καὶ ὡσπερ ἀνεκαλεσάμεθα τὴν τότε πα- » ραλειφθεῖσαν ἀγάπην, οὕτω καὶ τῷ φρονήματι πρὸς τε » ἡμᾶς ἐνωθῆναι, καὶ πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν τοὺς ἐν ταῖς » Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις ταῖς ἐπτὰ διαλάμψαντας. Καὶ » πρῶτον ἀναγνωσθήτωσαν οἱ ὄροι τῶν ἁγίων Πατέρων, ἵνα » δεῖξωμεν ἑαυτοὺς μὲν συμφωνοῦντας καὶ ἐπομένους ἐκείνοις » οὐ μόνον τῇ τάξει ἀλλὰ καὶ τοῖς φρονήμασιν. Ἐκεῖνοι γὰρ » διαγορεύουσι μὴ δεῖν ἕτερον ποτὲ παραδέξασθαι σύμβολον μηδὲ » προσθήκην τινὰ ἀσπᾶσασθαι ἢ ἀφαιρέσιν. Ἐκεῖνο τὸ σύμβολον » ἀπαιτοῦμεν παρ' ὑμῶν, ὦ φίλοι Πατέρες, τὴν καλὴν παρα- » καταθήκην τῶν ἡμετέρων Πατέρων τῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ » βασιλίδι πόλει συναθροισθέντων. Ἀπόδοτε τοίνυν τοῦτο, » καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν, ὅπερ οὐ δέχεται προσθήκην » ἢ μείωσιν· κέκλεισται γὰρ παρ' αὐτῶν καὶ ἐσφράγισται, » καὶ τοὺς τολμῶντας τοῦτο καινοτομεῖν ἀποπέμπονται. » Ὁμοίαν πίστιν ἐκφράζων καὶ ὁ ἑλλην Γεώργιος ὁ Σχολάριος, εἷς ἐκ τῶν συγκλητικῶν τῶν παρακολουθησάντων τὸν βασιλεῶ Ἰωάννην Παλαιολόγον ἐν τῇ ῤηθείῃ τῆς Φλωρεντίας συνόδῳ, (ἐν ἔτει 1438,) καὶ τὴν ἐπιμονὴν τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας δικαιολογῶν ὑπὸ τὴν ἀδικαιολόγητον φιλοτιμίαν τοῦ τὴν πλάνην αὐτῶν ἀπαρνήσασθαι, ἅμα δὲ ἔτι τὴν ἐκ τῆς ἐνώσεως ἐλπιζομένην εἰς τὸ κινδυνεῦον Γένος βοήθειαν κατὰ τὰς καιρικὰς ἐκείνας καὶ κατεπειγούσας περιστάσεις ὑποδεικνύων, τοὺς ἡμετέρους Ἐπισκόπους προέτρπευεν εἰς τὴν τῆς ἐνώσεως παραδοχὴν τάδε λέγων· « λέγουσι δὲ οἱ λατῖνοι ὡς αἰσχρὴν » καὶ δεινὸν ἂν εἴη τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν γενομένην » προσθήκην ἐν τῷ συμβόλῳ ἀφελεῖν, τοσοῦτοις ἤδη ἔτεσιν » ἐχομένη ταύτης. Ἐπειδὴ δὲ τὴν τῶν ἀκινήτων δογμάτων

» τάξιν παρ' ἡμῶν ἐλήφεν ἢ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία, καὶ πάσι
» τούτοις κηρύττεται ἐμμένειν, (εἰ τοῦτο ἐκήρυσσεν, ἢ ποθητὴ
» εἰς αὐτὴν ἔνωσις ἀφ' ἑαυτῆς εὐοδοῦτο) οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο τὸ
» ἐν συμβόλῳ ἅπαξ προστεθὲν κινεῖν. »

Τοιοῦτος ἐστὶν ὁ περὶ προσθήκης ὄρος, εἰς τῶν δύο προβαλ-
λομένων ὄρων, φέρων εἰς τὴν τῆς πίστεως ἐνότητα, ὡς οἱ
Ποντίφικες τῆς Ῥώμης λέγουσι, πράγματι δὲ ἀντιστρατευό-
μενος πρὸς τὰ ἀκίνητα δόγματα τῆς ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν
τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων ὀρισθείσης ἀγίας τοῦ Χρι-
στοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκ-
κλησίας, ἐν ἣ πιστὴ διετέλει καὶ ἡ τῆς Ῥώμης καὶ
Δύσεως Ἐκκλησία, πρὶν ἢ τὸ ἀντικαθολικὸν καταλάβῃ πνεῦ-
μα τὸς τῆς Ῥώμης Ἐπισκόπους, πρὶν ἢ ὁ ἀνθενωτικὸς ἀνα-
φανῆ νεωτερισμὸς ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ ! Πλὴν γὰρ ὅτι
ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἀπετόλμησε κινεῖν τὸ ὀρισθὲν ἀκίνητον καὶ
ἀπαράβατον τοῦ συμβόλου δόγμα ἐπὶ τῆς τοῦ Παναγίου
Πνεύματος ἐκπορεύσεως, ἢ καινοτόμος ἐκείνη προσθήκη « καὶ
ἐκ τοῦ Υἱοῦ » ἢ ἐκ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἰσπα-
νίας ἐπινοηθεῖσα, φέρει κατ' ἀνάγκην εἰς δύο βλασφήμους
ἀρχὰς καὶ ἀντικαθολικὰ ἀτοπήματα· ἀ.) ὅτι διὰ τῆς « καὶ
ἐκ τοῦ Υἱοῦ » ἐκπορεύσεως ἢ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ
ἄκουσα καὶ ἐν σιωπῇ ἀποδέχεται παρὰ τὸν πατέρα μόνον,
δύο προκαταρκτικὰς αἰτίας, τῆς αἰτιατότητος προκαταρ-
κτικὸν αἷτιον καὶ τὸν Υἱὸν ποιῶσα, δύο ἀγεννήτους καὶ
δύω πηγὰς θεότητος, ὧν ἀντίθετα θεολογεῖ ἡ ὁ μέγας τῆς κα-
θολικῆς θεολογίας διδάσκαλος Γρηγόριος, λέγων· « π ἄ ν τ α
ὄ σ α ἔ χ ε ι ὁ Π α τ ῆ ρ καὶ τ οῦ Υ ἱ οῦ π λ ῆ ν
τ ῆ ς α ἰ τ ῖ α ς » καὶ ὁ μέγας Ἀθναῖσιος, « μ ὄ ν ο ς
ἀ γ ε ν ν ῆ τ ο ς, καὶ μ ὄ ν ο ς π η γ ῆ Θε ό τ η τ ο ς ὁ
Π α τ ῆ ρ. » β.) ἐπειδὴ μόνη θεότητος πηγὴ ὁ Πατήρ, ἢ
προσθήκη ἐκείνη ἀποκλείει τὸ Πανάγιον Πνεῦμα ἀπὸ τῆς
θεότητος. Εἰς τοιαύτας κατ' ἀνάγκην φέρει βλασφήμους ἐν
τῇ Ἐκκλησίᾳ δόξας ἢ Ἰσπανικὴ ἐκείνη προσθήκη (filioque)
καὶ λέγομεν κατ' ἀνάγκην ὡς πεποιθότες ὅτι καὶ ἡ Ῥωμαϊκῇ
Ἐκκλησία ἢ τὴν Ἰσπανικὴν προσθήκην ἀσπασθεῖσα οὐδέποτε
ετεροφρονεῖ ἐν καθολικῶ συνειδότι πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκ-
κλησίαν ἐπὶ τοῦ συμβολικοῦ τῆς ἐκπορεύσεως δόγ-
ματος, διὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι καὶ μετὰ τοσαύτας

προτροπὰς καὶ νοουθεσίας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐπέμενε καὶ ἐπιμένει ἐν τῇ προσθήκῃ ταύτῃ, δεινὸν νομίζουσα τὸ ὁμολογεῖν τὴν καινοδοξίαν ταύτην καὶ ἀποκηρύττειν τὴν ἑαυτῆς ἀποπλάνησιν, ἐν ᾧ χρόνῳ ἐγκουαχᾶται ἐπὶ τῇ τῶν καθολικῶν δογμάτων ἐνότητι καὶ προσκαλεῖ μάλιστα τοὺς λοιποὺς πρὸς τὴν ἐνότητα ταύτην!

Μάταιοι ἄρα καὶ ἄδικοι ἐτοξεύθησαν καὶ ἐκτοξεύονται μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν τοσαῦται καὶ τηλικαῦται ὕβρεις κατὰ τοῦ σοφωτάτου καὶ ἀγιωτάτου Πατριάρχου, τοῦ ἑλληνοσ Φωτίου, ὡς καὶ πολλῶ ὕστερον αἱ ἀποδοθεῖσαι συκοφαντίαι κατὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐφέσου Μητροπολίτου, Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ! Μάτην οἱ δυτικοὶ συγγραφεῖς, ὄργανα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ τύφου, ἀπεπειράθησαν νὰ παραστήσωσι τὸν ἀνάιτιον Φώτιον ὡς αἴτιον τοῦ ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπελθόντος σχίσματος, διαστρέψαντες οὕτω τὴν καθολικὴν ἀλήθειαν. Αὐταὶ αἱ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καινοτομίαι, αὐταὶ αἱ ἀποπλάνησεις ἀπὸ τῶν κοινῇ δεδογμένων καὶ κοινῇ θεβουλευμένων τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας πραγμάτων, αὐτὰ τῆς διχοτομίας ἐγένοντο αἴτια, καὶ αὐτὰς ὁ σοφώτατος Φώτιος ἐξήλεγε πρὸς διόρθωσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, (εἰ καὶ ἐπὶ Φωτίου τὸ τῆς προσθήκῃ ἐκεῖνο καὶ τοι νεμόμενον τὰς τῆς Δύσεως Ἐκκλησίας, δὲν ἐθεωρεῖτο οὐδὲ ἠρπάζετο εἰσέτι ὡς δόγμα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Ἐπισκόπων) καὶ αὐτὰς ἐξήλεγε διακόσια περίπου ἔτη πρὸ τοῦ σχίσματος. Τὸ σχίσμα ἐγένετο περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος ἐπὶ τῆς ἱεραρχίας καὶ πατριαρχίας τοῦ ἡμετέρου Πατριάρχου Κηρουλαρίου τοῦ πρώτου, ἐνῶ ὁ ἀγιώτατος Φώτιος ἔζη ἐν τῷ ἐνάτῳ αἰῶνι, καταπολεμῶν τὴν ἀμείλικτον ἀλαζονείαν τοῦ Ποντίφικου Νικολάου καὶ ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν ταύτης, καθ' ἧς ὁμοίᾳ προσκαλεῖ καὶ τεκταινεται καὶ ὁ νῦν Ῥωμαῖος Ποντίφης Πίος ἕννατος διὰ τῆς γνωστῆς ἐκείνης προσκαλιᾶς γενομένης ἐν τῇ 6 Ἰανουαρίου τοῦ παρόντος ἔτους. Ὅτε λοιπὸν ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία εἶχεν ἤδη σχίσει τὴν τῆς Πίσεως ἐνότητα, πολλοὺς διαβρῆξασα θεσμοὺς τῶν Οἰκουμενικῶν τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας συλλόγων, ἐν οἷς καὶ ἡ τῆς προσθήκῃς μία ἐστὶ διαβρῆξις, ἀπεσπίρτα δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν ἀναγνωρίζειν τὴν πρωτότυπον ἐνότητα τῆς τοῦ Χριστοῦ ποιήμνης, τότε καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία διὰ τῶν

πρεσβυτέρων αὐτῆς ποιμένων καὶ Πατριαρχῶν Σεργίου καὶ Κηρουλαρίου ἀπεκήρυξαν καὶ ἐχώρισαν τὴν ἀπειθοῦσαν τῆς Ῥώμης Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς κοινω-
νίας, οὐχὶ δὲ ὁ ἐν τῇ τοῦ Πέτρου ὀρθοδοξία ἀκλόνητος δια-
μείνας Φώτιος!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Ὅ Ρ Ο Σ Β'.

Ὅτι ὁ Πάπας ὁ ὄρατος ἐστὶ καὶ ἀλάθαστος ἀρχηγὸς ἀπάσης τῆς τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς Ἐκκλησίας κατὰ θεῖον δικαίωμα, καθὼς διάδοχος τοῦ Πέτρου καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, δυνάμενος δεσμεῖν καὶ λύειν τὰ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας πράγματα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ, φωνῆν ἀρέκκλητον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχων καὶ κῆρος ὑπέριστατον, καθὼς ἀπορρέον ἀπὸ τοῦ θείου ἐκείνου δικαίου!

« Δεῦτε πάντες οἱ πιστοὶ αὐτῷ προσκυνήσωμεν! »

Τοιοῦτος ὁ προβαλλόμενος πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους τῆς Ἀνατολῆς καθολικὸς χριστιανὸς δεῦτερος ὅρος τῆς παπικῆς φιλαρχίας, εἰς ὃν τοιαύτην περιποιεῖται ἡ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία σπουδαιότητα, ὥστε εἰς πάντας τοὺς νεοφύτους οἱ ἱεραπόστολοι αὐτῆς παραγγέλλουσιν ὅτι πρὸς τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν, ὡς καὶ ὁ νῦν Πίος ἕννατος ἐν τῇ αὐτοῦ προσλαλιᾷ ἀποφαίνεται, δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἦναι τίς χριστιανὸς ἔστω καὶ ὀρθόδοξος, ἀλλ' ἀναπόφευκτος καὶ ἀναγκαῖα ἡ ὁμολογία τοῦ ὄρου τούτου. Ἡ παραδοχὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης πειθαρχίας, εἰ καὶ ἀντικαθολικῆς καὶ ἀνταποστολικῆς, εἰ καὶ ἀγνώστου καὶ ἀνηκούστου ἐν τῇ πρωτοτύπῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, ἀπ' αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων μέχρι τοῦ μακροῦ διαστήματος τοῦ ἐννάτου ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνος, ὑπῆρξε καινοφανὲς ἀποκύημα τῆς παπικῆς ἀλαζονείας, ἐννεακοσίους δὲ ὄλους ἐνιαυτοὺς ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ οἱ ταύτης εὐσεβεῖς ποιμένες καὶ διδάσκαλοι ἀπὸ τε τῆς Ἐω ἕως τῆς Ἐσπέρας οὐδὲν εἶχον οὔτε ἐδόξαζον τοιοῦτον ὄρατὸν κέντρον καὶ τοιαύτην παπικὴν μονοκρατορίαν! Οἱ τοῦ ἡμετέρου Φωτίου κατήγοροι καὶ σύγχρονοι Πάπαι Νικόλαος καὶ Ἀδρι-

ανός, πρὸς τὸν σοφώτατον ἐρίζοντις καὶ ἀγιώτατον Φώτιον, τὸν ἀκατάβλητον μαχητὴν τῆς καθολικῆς ἀληθείας, πρῶτος ἤρξαντο μετὰ θρασύτητος εἰς τὸ μέσον προάγειν τὸ διὰ τοῦ Πέτρου δῆθεν προσκτηθὲν δικαίωμα τῆς Ῥωμαϊκῆς ἑδρας, αὐτοῦ εἶναι κεφαλὴν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ὑπερτάτην ἔχειν ἐποπτείαν, καὶ τὰς τῶν Παπῶν διατάξεις κύριος ἔχειν παγκόσμιον » καὶ τὰς μονοκρατικὰς ταύτας δόξας προσέρχεται κηρύσσωσιν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίαν καὶ ὁ νῦν παπεύων Πίος ἔννατος, ἀποφασίσας, ὡς φαίνεται, ἵνα ἀποσρέψῃ τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῶν ἐπιβαρυνουσῶν τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ κοσμικῶν φροντίδων, ὅλαις δυνάμεσι περὶ τὰ πνευματικὰ ἀσχολούμενος τοῦ πεπλανημένου ποιμνίου !

Εἶθε τὸ Πανάγιον Πνεῦμα φωτίσει τὸν ἅγιον τοῦτον Πατέρα πρὸς τὴν νέαν ταύτην ὁδὸν, πρὸς ἡσυχίαν τῆς πασχούσης καθολικῆς τῆς Ἰταλίας Δυνάμεως, ἐν τῇ ἀποκηρύξει δύο ἀντικαθολικῶν ἐξουσιῶν, τῆς ἀπολύτου κοσμικῆς καὶ τῆς ἀπολύτου πνευματικῆς, ἵνα οὕτως ἡ γνησία καὶ πρωτότυπος γένηται τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσις ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀδελφικῆς ἰσότητος καὶ ἀγάπης !

Τὸν πρῶτον ἐρευνῶντες ὄρον τὸν τῆς προσθήκης, ἴδομεν ὅτι πανταχόθεν κατεπολεμείτο ἡ καινοτομία αὕτη τῆς Ἰσπανικῆς Ἐκκλησίας, καὶ παρὰ τοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου καὶ παρὰ τῆς ὑψιγόρου ἀποφάσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ τῆς Ἐκκλησίας Συλλόγου, εἰς ὃν περικλείεται καὶ ἡ ὁμότιμος συναίνεσις καὶ ψῆφος τῆς πρὸ τοῦ σχίσματος ὀρθοδοξούσης Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Περὶ δὲ τοῦ δευτέρου τούτου ὄρου τῆς δρατῆς ἀρχηγίας καὶ γενικῆς ἐποπτείας τῶν Ῥωμαίων Πατριαρχῶν, οὐδὰμῃ τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς Ἐκκλησίας οὐδὰμῶς ἀνευρίσκομεν ἢ ὄρον συνοδικόν, ἢ ῥῆσιν καὶ χωρίον περὶ τοιαύτης λαλοῦν ἐξουσίας, καὶ περὶ τοιούτου μνημονεῦον πρωτείου καὶ ἐπιτροπείας. Τοιούτου μὴ ὑφίσταμένου δικαιώματος μέχρι τοῦ ἐνάτου ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνος, τοιούτου ἀπολύτου πρωτείου ἀγνώστου ὄντος ἐν τῇ μιᾷ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, οὐδὲ ῥῆτραι ἢ λέξεις ὑφίστανται ἐκεῖνο ὀρίσασθαι καὶ ἐκεῖνο ἐπικυροῦσαι.

Ποῦ λοιπὸν ἐρείδεται τὸ κυριαρχικὸν ἐπὶ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας πρωτεῖον, τὸ ἀλάνθαστον καὶ ἀναμάρτητον πλεονέκτημα, τὸ θεῖον διαδοχικὸν δίκαιον τῶν τῆς Ῥώμης Πα-

τριαρχῶν, ὅπερ ὁ Πάπας Νικόλαος α΄ θερμότατος ἱραστής τῆς ἐκκλησιαστικῆς τυραννίδος περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐνάτου αἰῶνος εἰς μέσον προήγαγε τῆς καθολικῆς ὁμοσπονδίας, ἐπισπεύδων τὴν πραγματοποιήσιν τῶν φιλαρχικῶν τάσεων τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὰ τιμητικὰ πρωτεῖα εἰς κυριαρχικὰ μετατρέπων; Οἱ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἐπίσκοποι ἐπὶ μακρὸν ἐκμελετήσαντες, ὡς φαίνεται, καὶ φαντισθέντες ἐπ' ἐσχάτων κατενόησαν τέλος τὴν τοῦ Κυρίου διδασκαλίαν, πρόχειρον εὐρόντες καὶ εὐπρόσδεκτον τοῖς ἀγνοοῦσι τὴν εὐαγγελικὴν ῥῆσιν « σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ταύτῃ οἰκοδομησομαι τὴν Ἐκκλησίαν κ. τ. λ. » Τὸ σκοπίμως καὶ ἐν γνώσει παρερμηνευθὲν τοῦτο ἀνυπόστατον τοῦ Πέτρου ἐπὶ τῶν ἄλλων μαθητῶν πρωτεῖον, ἐπιτηδείως οἰκειοποιηθὲν ὑπὸ τῶν τῆς Ῥώμης Ἐπισκόπων, καὶ ἐπιτηδείως εἰς ἐν συνδεθὲν μετὰ τῆς ἀρπαγείσης ἐξουσίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ *δουκατου*, ἀπετέλεσε τὸν θείῳ δικαίωματι Παπισμὸν καὶ συνέστησε τὸν θεοκρατορικὸν ὄργανισμὸν τῆς κληρικῆς βασιλείας, ἥτις καὶ παρτίτιος ἐγένετο ἀνθρωπίνου θυσίας ὁ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας κεκλημένος ἐργάτης! (α) Τοσοῦτον δὲ ἐρριζώθη ἐν τῇ Δύσει ἡ περὶ τῆς πνευματικῆς τῶν Παπῶν κυριαρχίας ἀντικαθολικὴ καὶ ἀνταποστολικὴ δόξα, ὥστε πολλὰ εἰπόντες καὶ γράψαντες περὶ τῆς κοσμικῆς αὐτῶν ἐξουσίας, οὐδὲ κἄν θίγουσιν ἐκείνης κλίνοντες γόνυ καὶ ἀποδεχόμενοι ἐν

(α) Ἀπὸ τοῦ ἔτους 896 — 1859 (παραλείπομεν τὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ ὀργανιζομένας καὶ εἰς τὸ καταργηθὲν τῆς Νεαπόλεως βασιλείων ὀδηγουμένης ληστροικῆς καὶ αἰμοχαρεῖς συμμορίας ὑπὸ τὴν εὐφημον προστασίαν « τοῦ ἁγίου Στεφάνου ») ἀριθμοῦνται 150 ἐπαναστάσεις ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ Κράτει, ἐξ ὧν αἱ 45 ἐν αὐτῇ τῇ λεγομένῃ ἀγία τῆς Ῥώμης ἔδρᾳ. Κατὰ ταύτας οἱ τοῦ Ποντίφηκος ἀπηνεῖς στρατιῶται καὶ αἰμοχαρεῖς δῆμοι χιλιάδων χριστιανικῶν θυμάτων, τὸ ἀνθρώπινον ἔχον αἷμα ἀντὶ τῆς ἐξαιτουμένης ἀπολυτρώσεως τοῦ τε σώματος καὶ πνεύματος ἀπὸ τῆς Ποντιρικῆς τυραννίας. Ἐν τῷ 17 αἰῶνι ὁ διάσημος Ῥωμανόλης διαμαρτυρόμενος κατὰ τῶν ἀντιχριστιανικῶς καταπίεσεων τοῦ παπικοῦ δεσποτισμοῦ, ἔλεγεν ὅτι « ἐν τῇ πρώτῃ δοθείσῃ εὐκαιρίᾳ οἱ τῶν Ἐξαρχῶν κάτοικοι Ῥωμαῖοι παραδοθήσονται μᾶλλον εἰς τοὺς Τούρκους, ἢ νὰ ὑποφέρωσι τὴν σκληρὰν καὶ ἀπάνθρωπον τῶν ἱερέων Κυβέρνησιν. » (Vannucci.)

τῆ σοφίᾳ αὐτῶν καὶ ἐν σιωπῇ τὰ μεσαιωνικά πάθη καὶ δόξας τῶν ῥωμαίων Ἐπισκόπων καὶ συγγραφέων, οἵτινες παρερμήνευσαν καὶ διέστρεψαν νοθεύσαντες τοὺς τοῦ Κυρίου λόγους πρὸς ζημίαν τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς ἀληθείας καὶ διδασκαλίας.

Τεκμήρια τοῦ λόγου ἔστωσαν τὰ ἐπόμενα. Ὅτε οἱ ὄχλοι οἱ ἀκροώμενοι τοῦ Κυρίου διδάσκοντος τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἀπεσφύθησαν, ὁ Κύριος τότε ἐπερώτησε κατὰ μόνας τοὺς μαθητὰς «*τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;*» Οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· «*Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, καὶ ἄλλοι ὅτι Προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.*» Ἐμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Καὶ ὁ Πέτρος, προσηδησας τῶν ἄλλων καὶ προλαβὼν ὡς θρασύτερος, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, γίνεται στόμα τῶν ἄλλων, καὶ ὁμολογεῖ τὴν καλὴν καὶ θεόπνευστον ὁμολογίαν, καὶ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.» Ὅθεν καὶ πρὸς αὐτὸν ὁμοίως εἶπεν ὁ Σωτὴρ· «*σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομησόμεαι τὴν Ἐκκλησίαν.*» Ὡστε τὰ πρὸς τὸν Πέτρον «*ὡς εἶνα ἀντίπαντων*» (ὡς ἔ ὁ ἱερός φησὶν Ἀβγουστίνος) ῥηθέντα παρὰ τοῦ Κυρίου πᾶσι προσήκουσι τοῖς Ἀποστόλοις, ἐφ' ὧν δῆλον ὅτι οὐδένα πώποτε ὁ Κύριος κατέστησεν ἄρχοντα ἢ κεφαλὴν, αὐτὸς ἡμῶν ὁ Κύριος ὁ ἐπιτιμήσας καὶ ὀνειδίσας τοὺς τοιοῦτου ἀξιώματος ἀντιποιοιμένους. (α) Ἡ πρὸς πάντας τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ οὐχὶ πρὸς μόνον τὸν Πέτρον γενομένη αὕτη παρὰ τοῦ Κυρίου προσφώνησις, κάλλιστα μαρτυρεῖται ἔκ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, ὅστις μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἐκ μέρους πάντων δοθεῖσαν ὁμολογίαν «*σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος*» λέγει· «*ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπιτιμήσας αὐτοῖς, παρήγγειλε μηδενὶ εἰπεῖν τοῦτο.*» δὲν λέγει ἐπιτιμήσας αὐτῷ ἤτοι τῷ Πέτρῳ μόνῳ, ἀλλὰ τὴν ἀληθῆ καὶ ἀλλάνηστον τοῦ Διδισκάλου ἔννοιαν ἐξηγῶν ὁ Μάρκος λέγει ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλε μηδενὶ εἰπεῖν τοῦτο· δεικνύων ὅτι τὴν ὁμολογίαν ἐκείνην τοῦ Πέτρου κοινήν ἀπὸ πάντων τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν ὁ Κύριος ἐδέχετο, ἐπομένως κοινήν πρὸς πάντας καὶ τὴν ἐπιτίμησιν αὐτοῦ ὁ Κύριος ἔδωκεν καὶ οὐχὶ πρὸς μόνον τὸν Πέτρον.

(α) Ἴδε προλεγ. τῶν τοῦ Φωτίου Ἀμφιλοχίου, ἐκδοσιν Σοφ. Κ. Οἰκονόμου, Ἰατροῦ κτλ.

Καὶ αὐτοὶ οἱ θεηγόροι Πατέρες τῆς πρωτοτύπου καὶ γνη-
 σίας καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, οὐδεὶς φαίνεται
 δογματίζων ὅτι τὸ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ πέτρα ἐπὶ
 μόνου τοῦ Πέτρου ἐβρέθη, ἀλλὰ πάντες διαβρήθησαν ὁμολογοῦσιν
 ὅτι πρὸς πάντας τοὺς ὁμοταγεῖς Ἀποστόλους ἐδαρῆθη. Βασί-
 λειος ὁ Μέγας φησί· « Ἐκκλησία Θεοῦ ζώντος, ἧς εἰ θεμελίω
 » εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις· ὠκοδοῦνται γὰρ ἐπὶ τῶν
 » θεμελίων τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν· (δὲν λέγει ἐπὶ
 » τοῦ ἐνός θεμελίου τοῦ Πέτρου, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνός Ἀποστόλου
 » τοῦ Πέτρου) . . Πάντες οἱ χωροῦντες τὴν τῆς θεότητος γινῶσιν
 » διὰ τὸ μέγεθος τοῦ νοῦ καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ νοῦ πράξεων τετε-
 » λειωμένοι τῷ ὑγιεῖ βίῳ, τὰ ἄκρα εἰσὶ τῶν ὄρων, ἐφ' ὧν
 » ὠκοδοῦνται ὁ τοῦ Θεοῦ οἶκος· » (ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ.)
 Καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης· « Πέτρα, λέγει, καὶ ἡμεῖς ἐσοῦμεθα,
 » μιμούμενοι καθὼς ἐστὶ δυνατόν ἐν τῇ τρεπτῇ φύσει, τὸ
 » ἀτρεπτον τοῦ δεσπότου. » Ὁ δὲ Ὀριγένης ἐκπεφασμένως
 ἀποφαίνεται λέγων. « Πέτρα γὰρ πᾶς ὁ Χριστοῦ
 » μαθητῆς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην πέτραν οἰκοδο-
 » μεῖται ὁ ἐκκλησιαστικὸς πᾶς λόγος καὶ ἡ κατ' αὐτὸν πολι-
 » τεία Εἰ δὲ ἐπὶ τὸν ἕνα ἐκεῖνον Πέ-
 » τρον νομίζεις οἰκοδομεῖσθαι τὴν πᾶ-
 » σαν Ἐκκλησίαν μόνον, τί ἂν φῆσαις περὶ
 » Ἰωάννου τοῦ τῆς θροντῆς υἱοῦ, ἢ ἐκάστου τῶν Ἀποστόλων;
 » ἄλλως τε ἄρα τολμήσομεν λεγεῖν ὅτι Πέτρου μὲν ἰδίως
 » πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσι, τῶν δὲ λοιπῶν Ἀποστόλων
 » καὶ τῶν τελειῶν κατισχύσουσι; » Οὔτε ἐκ τούτων ἄρα, ὡς
 καὶ ἐκ τῆς ἄλλης παραλειπομένης θεόφρονος χορείας τῶν
 ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων συνάγεται τί πρωτεῖον εἰς
 τὸν Πέτρον, οὔτε ἐκ τῶν λόγων τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου, τοῦ
 Χρυσορρήμονος Ἰωάννου καὶ τῶν ἄλλων θείων Πατέρων,
 οἵτινες ἀποδέχονται ὡς πέτραν τὴν τοῦ Πέτρου ὁμολο-
 γίαν ἢ αὐτὸν τὸν Κύριον, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ἄτομον αὐτὸ τοῦ
 Πέτρου. (Προλεγ. ἐν τοῖς Ἀμφιλοχίσις. Ἐκδ Σ. Οἰκονόμου.)
 Ὅτι δὲ οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων πρὸς τὸν Πέτρον κυριακῶν
 λογίων «ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου κτλ.» οὐδεμίαν περιέχεται
 πρωτείου φαντασίαν, μάρτυς τριπλόστος αὐτῆς ἢ μετὰ
 τὴν τριπλῆν ἐρώτησιν λύπη τοῦ μακαρίου Πέτρου, καὶ ἡ
 ὁμόφωνος πρὸς τοὺς ἄλλους Πατέρας ἐρμηνεία τοῦ τῆς Ἀλε-

ξανδρείας φωςῆρος, τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, «τί δηλοῖ, λέγοντος, » τὸ βόσκει τὰ ἀρνία μου, ποίμαίνε τὰ » πρόβατά μου; Ὅτε ἠρνήσατο τρίς τὸν Κύριον, » θεραπεύει τὸ πεπονηθὸς καὶ ἀνταπαιτεῖ ποικίλως τὴν εἰς » τρίτον ὁμολογίαν, ἀντίσταθμον ὡσπερ ἐκεῖνω τοῦτο τεθείς, » καὶ ἀντίβροπον τοῖς πταιίσμασιν ἐξαρθῶν τὴν ἐπανόρθω- » σιν. Οὐκοῦν διὰ μὲν τῆς εἰς τρίτον ὁμολογίας τοῦ μακαρίου » Πέτρου, τὸ ἐν τριπλῶ γεγονὸς εἰς ἀπάρνησιν κατηργήθη » πλημὲλημα. Διὰ δὲ τοῦ « βόσκει τὰ ἀρνία » μου » ἀνανέωσις ὡσπερ τίς τῆς ἡδῆ » δοθείσης ἀποστολῆς αὐτῷ γενέσθαι » νοεῖται, τὸν μεταξὺ λύουσα τῶν πταισμάτων ἀνειδι- » σμόν, καὶ τὴν ἐξ ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας μικροψυχίαν ἐξα- » φανίζουσα. » Διὰ τοῦ « βόσκει τὰ ἀρνία μου » ἀπόλυσις λοιπὸν γίνεται τοῦ ἐξ ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας πταιίσματος τοῦ Πέτρου διὰ τὴν τριπλὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Κύριον καὶ διδά- » σκαλον ἄρνησιν, καὶ ἀνανέωσις εἰς τὸν Πέτρον γίνεται τῆς κοινῆς πᾶσι τοῖς μαθηταῖς ἀποστολῆς τοῦ ποιμαίνειν τὰ λογικὰ ποίμνια τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ὅμοια ἀπο- » φαίνεται καὶ ὁ ἰσαπόστολος Διονύσιος ὁ Ἀρειοπαγίτης· (ἐκ τῶν αὐτῶν προλεγομένων. Ἐκδ. Σ. Οἰκονόμου.)

Οὐ μόνον ἄρα ὁ Πέτρος τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἰθύνει καὶ περιέπει, ἀλλὰ πάντες ὁμοῦ οἱ Ἀπόστολοι ὁμοταγεῖς καὶ ἰσοστάσιοι ὄντες, καὶ πάντες οἱ Προφῆται καὶ τέλειοι ποι- » μένες, οὗτοι πάντες ὁμοῦ θεμέλιον εἰσὶ τῆς χριστιανικῆς διδα- » σκαλίας καὶ Ἐκκλησίας, καθὰ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀποφαίνεται γράφων πρὸς Ἐφεσίους. « Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, ὄντος ἀκρογων- » νιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. » Εἰ δὲ ἡ Κυριακὴ ῥῆσις εἶχεν ἦν ἐννοίαν σκοπίμως δίδει ἀπὸ τινων αἰῶνων ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία, ὁ Παῦλος ὄφειλε εἰπεῖν « ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τοῦ Πέτρου ἢ ἐνός τῶν Προφητῶν, καὶ οὐχί, ὡς λέγει, ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ κατ' αὐτὴν πολιτείᾳ τετελειωμένων ἀνδρῶν, ὡς καὶ ὁ μέγας ἀποφαίνεται Βασιλείος.

Ταύτην δὲ τὴν ἐπὶ πάντων τῶν Ἀποστόλων καὶ οὐχί ἐπὶ τοῦ Πέτρου μόνου οἰκοδομηθεῖσαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλη- » σίαν, ταύτην τὴν διὰ τοῦ Πέτρου ἐξ ἀπάντων τῶν Ἀποστό-

λων δοθείσαν ὁμολογίαν, αὐτὸ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος » κοινήν πάσης χριστιανικῆς διδασκαλίας ὁμολογίαν, αὐτὴν ταύτην ἢ εἰς ἓν συνελθούσα διὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ συλλόγου ἢ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τέσσαρα περιεβάλετο γνωρίσματα· μίαν μὲν ἀποκαλέσασα διὰ τὸ μίαν εἶναι τὴν τῆς Πίστεως κοινωνίαν καὶ ὁμολογίαν τῶν διδασκόντων ποιμένων καὶ τῶν διδασκομένων χριστιανῶν· ἁγίαν, διὰ τὸ ἀγιάζειν καὶ καθαίρειν τοὺς πίστει καὶ ἔργῳ εἰς αὐτὴν προσερχομένους· καθολικὴν δὲ, (α) διὰ τὸ καθολικῶς καὶ ἀνελλιπῶς διδάσκειν πάντα τὰ ὀρθὰ δόγματα τῆς Πίστεως· ἢ τελευταῖον ἀποστολικὴν, (οὐχὶ δὲ καὶ πετρίνην ἢ τοῦ Πέτρου) διὰ τὸ ἐπικυρωθῆναι αὐτὴν ἐπὶ τοῦ θεμελίου πάντων τῶν Ἀποστόλων τούτέστιν ἐπὶ τῆς ὁμοφώνου διδασκαλίας αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν νόμιμον ἀποκατάστασιν καὶ ἀδιάκοπον συνέχειαν καὶ διαδοχὴν πάντων τῶν τῆς Ἐκκλησίας ποιμένων, (καὶ οὐχὶ τοῦ τῆς Ῥώμης μόνου) τῶν διαδεξαμένων τοὺς ὁμοταγεῖς καὶ ἰσοστάσιους Ἀποστόλους. Τὰ τέσσαρα δὲ ταῦτα τῆς μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας γνωρίσματα μόνῃ ἢ Ἑλληνικῇ ἢ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ γνήσια φέρει καὶ ἀνόθευτα, μένουσα ἐν τῇ ἐνότητι τῆς ἐντελοῦς συμφωνίας τῶν ὀρισθέντων δογμάτων, ὅσα οἱ μὲν ἀποστολικοὶ κήρυκες παρέδωκαν τῇ Ἐκκλησίᾳ, αὕτη δὲ καθιέρωσε καὶ διετύπωσε διὰ τῆς οἰκουμενικῆς καὶ καθολικῆς τῶν σεπτῶν Συνόδων φωνῆς. Ὅθεν καὶ μόνῃ ἢ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπαξίως διατελεῖ ὀνομαζομένη καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, κεφαλὴν καὶ ἀρχηγὸν ἔχουσα αὐτὸν τὸν Κύριον καὶ Σωτῆρα, καὶ μόνῃ αὕτῃ ὁ μονοφυῆς ἐστὶ φοινῖξ τοῦ Ὀρθοδόξου Καθολικισμοῦ, οὔτε προσθέσασα ἢ ἀφαιρέσασα, οὔτε καινοτομήσασα ἢ σχί-

(α) Ἡ καθολικότης τῆς Ἐκκλησίας θεωρεῖται ἁ.) λόγῳ τῆς τοπικῆς αὐτῆς ἐκτάσεως· ὅθεν καὶ ὁ ἱερός Κύριλλος Ἱεροσολύμων λέγει· «Καθολικὴ μὲν οὖν καλεῖται, διότι καθ' ὅλου τοῦ κόσμου διακεχυμένη ὑπάρχει. β.) Καθολικὴ καλεῖται καὶ διὰ τὴν πλήρη καὶ ἀνελλιπῆ διδασκαλίαν πάντων τῶν ὀρθῶν δογμάτων, καθὰ φησὶν ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος· «Καθολικὴ καλεῖται καὶ διὰ τὸ διδάσκειν καθολικῶς καὶ ἀνελλιπῶς ἅπαντα τὰ εἰς γνῶσιν ἀνθρώπων ἔλθειν ὀφείλοντα δόγματα περὶ τε ὀρατῶν καὶ ἀοράτων πραγμάτων, ἐπουρανίων τε καὶ ἐπιγείων.» (Εὐαγ. Κήρυξ.)

σασα τὴν ἱερὰν διδασκαλίαν τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Διὸ καὶ ἄπορον ἐν τίνι ποτὲ συνειδήσεως ὀρθότητι, καὶ ἐν τίνι καρδίας ἀγαθότητι καὶ ὁ νῦν τῆς Ῥώμης Πατριάρχης Πίος ἔννατος, τὴν προσλαλιὰν ἐκείνην ἐποιήσατο πρὸς τὴν τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας ταύτην προσκαλῶν, ἐνῶ ἡ ἐνότης μετὰ τῆς καθολικότητος καὶ ἀποστολικότητος τῶν δογμάτων ἐν ἡμῖν μὲν ἀκεραία διατηρεῖται καὶ διασώζεται, παρὰ δὲ τῇ Ῥωμαϊκῇ ἡλλοιώθη καὶ παρερμηνεύθη κατὰ τὸ δοκοῦν τοῦ Πίου ἔννατου καὶ τῶν προκατόχων αὐτοῦ Πατριαρχῶν. Εἰς τὴν καθαρὰν καὶ ἄδολον ταύτην παρῆρησίαν οὐχὶ τῶν ἡμετέρων λόγων, ἀλλὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς φωνῆς τῆς πρωτοτύπου καθολικῆς Ἐκκλησίας, οὐδεὶς οὔτε νὰ δυσαρεστηθῆ δύναται οὔτε νὰ διαταραχθῆ ἐπὶ δῆθεν μισαλλοδόξου τάσεως ἢ φανατικῆς ἐμπνεύσεως τῆς καρδίας ἡμῶν. Εἰς τὴν καρδίαν ἡμῶν οὐδεμίαν ἔχουσι ἰσχύν αἱ δημῶδεις προλήψεις τοῦ φράγκου καὶ Ῥωμιοῦ, ἔχουσι ὅμως ἰσχύν αἱ προαισθήσεις τῆς Ἑλληνικῆς ὀξυδερκειᾶς αἱ πᾶσι τοῖς ἔλλησι προδηλοῦσαι ὁποῖαν δύναται νὰ ἔχη ἐπιβρόχην ἐπὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Γένους ἡμῶν καταστάσεως ὀλεθρία ἐκείνη ἐπὶ τῆς συνειδήσεως ἐπιβρόχῃ, ἢ ἡ ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν παρόντα πολιτισμὸν δόξα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ καθολικισμοῦ! διδακτικώτατον ἡμῖν πρόκειται παρὰδειγμα ἢ μακρὰ πείρα τῶν παρελθουσῶν ἐποχῶν, καθ' ἃς ἐδοκιμάσθησαν αἱ ἔθνικαὶ συμπάθειαι τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἑτεροδόξων ὁμογενῶν, εἰ καὶ σήμερον ὁ νέος τοῦ Ἑλληνισμοῦ πολιτισμὸς εἰσδύων καὶ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς τούτων καρδίας, καὶ ἐκδιώκων τὰ ἀντεθνικὰ σπέρματα ὅσα ὁ δυτικισμὸς ἐνέπνευσεν αὐτοῖς διὰ τὴν ἀμάθειαν καὶ τὰς προλήψεις τοῦ παρελθόντος, συσφίγγει καὶ τοὺς ἐν τῷ αἵματι ἀδελφοὺς ἡμῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐνότητι τοῦ Γένους, καὶ διαφωτίζει εἰς τὴν δικαίαν ἐκτίμησιν τοῦ διακρίνειν τὴν θρησκευτικὴν ἀπὸ τῆς πολιτικῆς συνειδήσεως.

Τοιοῦτοις ἐπομένῃ ἱεροῖς λόγοις καὶ θεσμοῖς, οἷους ἐν ταῖς ἀνωτέρω εἶδομεν, σύμπασα ἡ οὐρανοβάμων χορεία τῶν οἰκουμενικῶν καὶ καθολικῶν τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας διδασκάλων, τοιοῦτον ὤρισε καὶ ἔθετο ἀπαράβατον τὸ καθολικὸν αὐτῆς θεμέλιον καὶ τὸ ἀποστολικὸν αὐτῆς οἰκοδόμημα, ἀόρατον

ἀρχηγὸν κηρύττουσα αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὴν δὲ Ἐκκλησίαν αὐτοῦ μόνην ταύτην ἀναμάρτητον καὶ ἀλάτθαστον, μόνην τὴν φωνὴν αὐτῆς παντεπίσκοπον καὶ παντέφορον ἐπὶ πασῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὅσαι βούλονται ἐμμένειν τῇ καθολικῇ καὶ ὄντως ἀποστολικῇ ἐνότητι τῆς τῶν δογμάτων ἱεῤῥᾶς διδασκαλίας. Ἡ φωνὴ δὲ αὕτη ἡ ἐκπροσωποῦσα τὴν καθόλου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἧς μέλος ἰσοτιμον καὶ ὁ τῆς Ῥώμης Πατριάρχης, τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ἀποστολικὴν διὰ τοῦτο ἀπεκάλεσεν οὐχὶ δὲ καὶ Πετρικὴν ἢ Πετρίνην ἢ μόνου τοῦ Πέτρου, πάντες γὰρ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οὐχὶ ὁ Πέτρος μόνος τὴν αὐτὴν ἔδωσαν θεόπνευστον ὁμολογίαν, καὶ τὸν αὐτὸν ἐκήρυσσον θεσπέσιον λόγον πρὸς ἅπαντα τὸν κόσμον· καὶ σύμπασα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία σύμφωνα διδάσκει πρὸς πάντα τὰ ἀποστολικά διδάγματα πάντων τῶν τοῦ Κυρίου μαθητῶν καὶ οὐχὶ τοῦ Πέτρου μόνου, καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι κοινῇ εἰργάσθησαν εἰς στερέωσιν τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, πρὸς τελειοποίησιν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, ἣτοι τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ δὲ μόνος ὁ Πέτρος καὶ ἡ τούτου μόνου ποίμνη καὶ μάνδρα, οὐχὶ μόνη ἡ διδασκαλία τούτου, ὡς αὐτὸς ὁ θεῖος φησὶ Παῦλος. «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διώρισε τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ ᾠ Προφήτας, τοὺς δὲ Εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ Ποιμένας καὶ ᾠ Καθηγητάς, ἵνα τελειώσωσι τὴν οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου ἣτοι τῆς Ἐκκλησίας·» δὲν λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὅτι μόνον τὸν Πέτρον ὁ Κύριος διώρισεν εἰς τὴν τελειοποίησιν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲ ἠδύνατο ὁ Παῦλος ἢ ἕτερος τῶν Ἀποστόλων νὰ παραλείψωσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἱστορικαῖς πράξεσι τὴν μνείαν τῆς πρωτοκαθεδρίας καὶ μονοκρατίας τοῦ Πέτρου ἐπὶ τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ πάντας λέγει τοὺς Ἀποστόλους, καὶ πάντας τοὺς ἐν πίστει καὶ ἔργοις τετελειωμένους ἄνδρας κατὰ τὸν Μέγαν Βασιλείον, οὐχὶ δὲ καὶ ἕνα μόνον τῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον ὃν οὐδέποτε ἀνεγνώρισεν ἡ πρωτότυπος καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Ἡ δὲ ἀντίθετος διδασκαλία τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἐννάτου αἰῶνος τὴν κατὰ γράμμα ἐρμηνείαν σκοπῶν εἰς μέσον προάγουσα, ὁμοίᾳ ποιούσα τοὺς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐλεγχομένους Σαδδουκαίους, οἵτινες

τὸ πνεῦμα τῆς Γραφῆς ἀπορρίπτοντες μόνον τὸ γράμμα αὐτῆς ἐξελάμβανον.

Ἡ σκοπίμος ἄρα καὶ κατὰ γράμμα τῆς Γραφῆς ἐρμηνεία ἣν ἔδωκεν ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία εἰς τὰς μνησθείσας τοῦ Κυρίου ῥήσεις, πρὸς πᾶσαν ἀντιστρατευομένη τὴν τοῦ Εὐαγγελίου διδασκαλίαν, οὔτε καθολικὴ οὔτε ἀποστολικὴ ἐστὶ. Ὅτε ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἐπάρχας ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα ὑπὲρ τῶν δώδεκα αὐτοῦ Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων προσευχόμενος ἔλεγεν. « Πάτερ ἁγίασον » αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· καθὼς ἐμέ ἀπέστειλας εἰς τὸν » κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· καὶ ὑπὲρ » αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἑμαυτὸν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν ἡγιασμένοι » ἐν ἀληθείᾳ· ἵνα πάντες ὦσιν ἐν, καθὼς σὺ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί, » κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὦσιν· καὶ ἐγὼ τὴν » δόξαν ἣν δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς· ἵνα ὦσιν ἐν, » καθὼς ἡμεῖς ἐν ἐσμὲν· ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ » ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἐν, » καὶ ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγαπήσας με, ἐν αὐτοῖς ᾗ, καγὼ ἐν » αὐτοῖς. » Ὁ οὐράνιος Πατὴρ διὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ λόγου αὐτοῦ πάντας ἁγιάζει τοὺς Ἀποστόλους ἐν ἀληθείᾳ, τὴν αὐτὴν δίδει τοῖς Ἀποστόλοις ἀποστολὴν ἐν τῷ κόσμῳ, τοὺς πάντας φωτίζει καὶ ἁγιάζει ἵνα ὦσιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ, τὴν αὐτὴν χάριν καὶ δύναμιν τοῦ Πατρὸς μεταδίδει εἰς πάντας ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὦσι, τὴν αὐτὴν δέδωκεν αὐτοῖς δόξαν, καὶ οὐδεμίαν ἐπομένως πρωτοκαθεδρίαν καὶ ὑπεροχὴν τοῦ ἑνὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, καὶ πάντας ὁμοῦ τελείους ἀπεκατέστησεν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ τελειότητι. Ποῦ λοιπὸν ἡ κατὰ γράμμα σκοπίμος ἐκείνη παρερμηνεία τῆς Ῥωμαϊκῆς φιλοπρωτείας; ποῦ ἡ κυριαρχικὴ ἐξουσία καὶ ὑπεροχὴ τοῦ Πέτρου, ὅταν πάντες τῆς αὐτῆς μετέχουσι δόξης, τῆς αὐτῆς τελειότητος, τῆς αὐτῆς ἀγιότητος, τῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ χάριτος, τῆς αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς, ὅταν, ἐνὶ λόγῳ, πάντες οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἐν εἰσὶ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου καὶ διδασκάλου αὐτῶν ἐπαγγελίαν καὶ δωρεάν; Ἴδου ἡ ἀδόλος καὶ καθαρὰ παρῥησία τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας ἐπὶ τοῦ ἰσοτίμου καὶ ὁμοταγοῦς πάντων αὐτοῦ τῶν Ἀποστόλων, πρὸς οὓς καὶ πάντα ἐνετείλατο καὶ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν κατ' ἐξαιρέσειν ἀπέκρυψε, λέγων· « Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ . . . ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ

τοῦ Πατρὸς μου, ἐγὼ ἐγνώρισα ὑμῖν.» Ταύτας δὲ πάσας τὰς χάριτας καὶ ιδιότητας συλλήθδην ὁ Κύριος ἐκφέρων λέγει ἀλλαχοῦ πρὸς πάντας αὐτοῦ τοὺς Μαθητὰς καὶ Ἀποστόλους, « ὅσα ἂν δέσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.» Καὶ αὖθις· « ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δεχεται, καὶ ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει.»

Μετὰ τοιαύτην κοινὴν ἐπισκοπεῖαν πρὸς πάντας τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ὅσην ἐτέραν παραλείπομεν διεσπαρμένην εἰς τὰς ἱερὰς σελίδας τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, δεῦτε εἰπάτω ἡμῖν ὁ τῆς Ῥώμης Πατριάρχης τίνα ἄλλην ἀποστολὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὁ Πέτρος ἔλαβε παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ διδασκάλου αὐτοῦ; τίνα ἄλλην δύναμιν καὶ ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα; τίνα ἄλλην τοῦ πνεύματος δωρεὰν καὶ χάριν ἢ τίνα ἄλλην δόξαν ἢ διδασκαλίαν; τίνα ἄλλην κοινὴν πάντων ὁμολογίαν; καὶ ἡμεῖς τότε ἀσκεπῆς τὴν κεφαλὴν πεσόντες προσκυνήσωμεν τὸν διάδοχον τοῦ Πέτρου, ἔστω κατὰ φαντασίαν καὶ κατὰ δικαίωμα ἀνυπόστατον, καὶ σμύραναι καὶ λίβανον προσενεγζόμεθα αὐτῷ, μετὰ θαίων δὲ καὶ κλάδων ἐξελευσόμεθα ἀπ' Ἀνατολῶν εἰς προὔπαντησιν τοῦ νέου τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοκράτορος καὶ κυριάρχου! Ὡ! πόσον ἐμωράνθη ἡ σοφία τοῦ κόσμου τούτου! Μόνος ἴσως διάδοχος τοῦ Πέτρου νὰ ὀνομασθῆ ἡ δύνατο ὁ πρῶτος ὑπὸ τοῦ ἰδίου Πέτρου χειροτονηθεὶς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος, εἰς ὃν καὶ ἀποδίδει τὸν τιμητικὸν τοῦτον τίτλον αὐτὸς ὁ τῆς Ῥώμης Πάπας ἅγιος Γρηγόριος, ἐπιγράφων εἰς τὰς πρὸς τὸν Ἀντιοχείας ἐπιστολάς αὐτοῦ. « Σ ε β α σ τ ἔ δ ι α ὀ χ ε τ ο ὦ Π έ τ ρ ο υ » καὶ μόνῃ ἐπομένως ἢ τῆς Ἀντιοχείας Ἐκκλησία ἡ δύνατο νὰ ἔχη τὸν ἀπλοῦν τιμητικὸν τίτλον τῆς διαδοχῆς, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπεροχῆς καὶ γενικῆς ἐποπτείας, καὶ ταύτης ἀλανθάστου, ἐπὶ τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἄν δὲ ὁ ἀπόστολος Πέτρος διαφόρους περιελθὼν χώρας καὶ εἰς τὴν Ῥώμην εἶτα μεταβὰς πρὸς τὸ τῆς κοινῆς ἀποστολῆς ἔργον, τὸν μαρτυρικὸν ἔλαβε μετὰ τοῦ Παύλου θάνατον ὑπὸ τοῦ πρώτου τῆς Ἐκκλησίας διώκτου Νέρωνος, ὡς καὶ ἕτεροι τῶν Ἀποστόλων ὅπου κηρύττοντες ἐτύγχανον, μήτοι ὁ κατὰ συμβεβηκὸς οὗτος θάνατος μεταβιβάσει δικαίωμα τι ὑπεροχῆς εἰς τὸν τῆς Ῥώμης Ἐπίσκο-

πον καὶ τὴν τοπικὴν αὐτῆς Ἐκκλησίαν, δεδόσθω καὶ ὅτε εἶχεν ὑπεροχὴν ὁ Πέτρος αὐτός ἐπὶ τῶν ὁμοτίμων αὐτοῦ συναποστόλων.

Ἐπὶ τῇ γνησίᾳ ταύτῃ καὶ μόνῃ καθολικῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου, καὶ ὁ ἡμέτερος Πατριάρχης ὁ ἀγιώτατος καὶ σοφώτατος Φώτιος, ὃν καὶ ὁ νῦν Πίος ἔννατος αἵτιον τοῦ σχίσματος εὐτόλμως ἀποκαλεῖ, ἀκαταμάχητος ἐξηγέρθη τῆς τοῦ Πέτρου ὀρθοδοξίας ὑπέρμαχος, μετ' ἀποστολικῆς εὐσταθίας διαγωνισθεὶς πρὸς τὴν ἄκραν ἀλαζονείαν τῶν συγχρόνων αὐτοῦ συναδέλφων καὶ συλλειτουργῶν τῶν Παπῶν Νικολάου καὶ Ἀδριανοῦ, οἵτινες πρῶτοι τότε ἤρξαντο παρῆρσις ἀνακηρύττοντες τὸ διὰ τοῦ Πέτρου δῆθεν προσκτηθὲν κυριαρχικὸν δικαίωμα εἰς τὴν τῆς Ῥώμης Ἐκκλησίαν. Ἡ ἀκατάβλητος ὀρθοδοξία, ἡ βαθεῖα τοῦ Φωτίου σοφία καὶ ἡ ἀκλόνητος αὐτοῦ εὐσέβεια διέσωσαν οὕτω καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν τοῦ Ἐθνους ἐλευθερίαν, καὶ ὁ ἀκηλίδωτος τῆς καθολικῆς ἀληθείας διδάσκαλος, ὁ ἀοίδιμος Φώτιος ὁ τῆς συγχρόνου αὐτοῦ ἐποχῆς ἀντιπρόσωπος φιλολόγος, τὰ φαρμακερὰ ἐπέσυρεν ἔκτοτε βέλη τῶν δυτικῶν τῆς Ἐκκλησίας συγγραφέων ἄτρωτος μείνας ἐν τῇ τοῦ Κυρίου διδασκαλίᾳ. Καὶ πρὸ τοῦ Φωτίου ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ μετὰ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον τὴν ἀγίαν ταύτην ἔδραν ἐφαμίλλως λαμπρύνας, ὁ μέγας τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλος Νικηφόρος, ἀνὴρ πλήρης γνώσεων καὶ εὐσεβῶν φρονημάτων, ταμεῖον περιουσίας πνεύματος καὶ λόγου διδακτικοῦ, πατριαρχεῦον ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας Μιχαὴλ Κουρουπαλάτου (ἐν ἔτει 806—814), ἐν ἣ ἔγραψεν ἀνακοινωτικῇ ἢ ἐνθρονιστικῇ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Πάπαν Λέοντα, ἀκατάβλητος ἀναδείκνυται πρόμαχος τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ Ἐκκλησίας κατὰ τῆς παπικῆς δολιότητος, λίαν μεγαλοπρεπῶς οὕτω λέγων. « Καὶ οἱ τὸ νέον τῶν Ῥωμαίων ὄνομα κληρωσάμενοι, ἅτε δὴ ἐπὶ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ θημελίου ὠκοδομημένοι τῆς πίστεως, φαρμέν δὴ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, τεθέντος ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ πάντων νῆμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, κατ' οὐδ' ἐν τῇ πίστι. οὐστει τὰ δεῦτερα τῶν πρεσβυτέρων ἀποφερόμεθα. ἐν γὰρ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι πρὸ πρῶτον ὁμοῦ μόνον, καθάπερ οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος,

οὐχ' Ἕλληνας, οὐ Σύθηνας, οὐ Βάρβαρον, οὐ δοῦλον, οὐκ ἐλεύθερον, ἀλλὰ πάντες ἐν Χριστῷ ἐν ἑσμεν κτλ.» (προλ. ἐν τοῖς τοῦ Φωτίου Ἀμφιλοχίους.)

Ἄλλ' ἀπὸ τῆς Εὐαγγελικῆς ταύτης διδασκαλίας εἰς αὐτὸν μεταβαίνοντες τὸν ἀποστολικὸν λόγον, καὶ αὐτὰς ἀνερευνῶντες τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἐν ταύταις σαφέστατα καθαρῶμεν τὴν καθολικὴν ἀλήθειαν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἡ ἀρχέτυπος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐν κοινῇ διασκέπει καὶ ἐν κοινῇ ψήφῳ ὑφ' ἀπάντων ὁμοῦ τῶν Ἀποστόλων διευθύνετο, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τοῦ Πέτρου μόνου οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔχοντος ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὑπεροχὴν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους συνοδικῶς κατηρτίσθη καὶ συνοδικῶς διευθύνετο, τοὺς Ἀποστόλους αὐτοὺς καὶ κατὰ τοῦτο μιμουμένη, καὶ ὑπὸ τὴν συνοδικὴν ταύτην καθολικότητα καὶ ἡ τῆς Ῥώμης ὑπετάσσετο Ἐκκλησία καὶ ὁ ταύτης Ἐπίσκοπος, καὶ πᾶσαι αἱ καθολικαὶ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαι. Ὁ διὰ κοινῆς δὲ καὶ ἰσοτιμίου ψήφου καὶ συναίνεσεως συνοδικῶς τῆς Ἐκκλησίας ὀργανισμὸς, εἰς αὐτὰς καταφαίνεται ἐναργέστατα τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, καθ' αἷς αἱ πρωτότυποι Ἐκκλησίαι τῆς Ἰουδαίας, τῆς Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας, καὶ κατόπιν αἱ τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Κορίνθου, τῆς Ἐφέσου καὶ πασῶν τῶν ἄλλων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ τῆς Ῥώμης, συνοδικῶς διευθύνοντο καὶ διοικοῦντο, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῆς μονήρους καὶ ὑπερτάτης ἐξουσίας τοῦ Πέτρου ἢ ἄλλου τινός, ἀλλ' ὑπὸ πάντων ὁμοῦ τῶν Ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων ἐν Ἱεροσολύμοις προσκαθημένων. Ἡ ὁμόφωνος δὲ αὕτη συνοδικὴ πράξις καὶ ἰσοτιμία τῶν ἀποστολικῶν ἐνεργειῶν εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἐποπτεῖαν καὶ διοίκησιν καταφαίνεται ἐν τῇ ἐπομένῃ πράξει. Ἐξάνεστησαν τινὲς τῶν ἐκ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων ἠλέγοντες, ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτούς· συνήχθησαν δὲ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ πολλῆς συζητήσεως γενομένης, ἔδοξε τοῖς Ἀποστόλοις καὶ πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἰδοὺ ὁ καθηρότερος τύπος συνόδου ἀποστολικῆς τῆς Ἐκκλησίας διοικήσεως πράγματα.

Ὁμοίως ἀποστολικὰς φράσεις καὶ πράξεις τὸ ἰσότιμον δηλούσας τῆς συνοδικῆς διασκέψεως ἀνευρίσκομεν μεταξὺ πολλῶν ἄλλων καὶ ταύτας. Ἐπροκαλεσάμενοι οἱ δώδεκα τὸ

πλήθος τῶν μαθητῶν, ἐξελέξαντο ἐν Ἱεροσολύμοις Στέφανον κλπ.» καὶ ἀκούσαντες οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμαρεία τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην.» Ἐνταῦθα ὁ Πέτρος ὄχι μόνον δὲν διευθύνει τοὺς συναποστόλους αὐτοῦ καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι μόνον δὲν διατάσσει τοὺς συμμαθητὰς καὶ συναδελφοὺς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διευθύνεται ἐν τῇ κοινῇ ἰσοτιμίᾳ καὶ ἀποστέλλεται ἐν τῇ ὁμοταγεῖ πειθαρχίᾳ παρὰ τῶν ἄλλων μετὰ Ἰωάννου, ἵνα ἐπισκοπήσῃ τῆς ἐν Σαμαρείᾳ συστάσεως Ἐκκλησίας· καὶ αὐθις ἀκούσασα δὲ ἡ Ἐκκλησία ἢ ἐν Ἱεροσολύμοις (τούτέστιν ὁ σύλλογος τῶν Ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων) ὅτι οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἕλληνας νεύαγγελίζονται τὸν Κύριον Ἰησοῦν, ἐξαπέστειλαν κοινῇ ψήφῳ «τὸν Βαρνάβαν εἰς Ἀντιόχειαν.» Καὶ ἀλλαχοῦ, οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀπόστολοι μαθόντες ὅτι ὁ Πέτρος συνέφαγεν ἐν Ἰόππῃ μετ' ἀνδρῶν ἀκροβυστίαν ἐχόντων, (ὕποπτεύετο γὰρ ὁ Πέτρος ὅτι ἠσπάζετο τὸ ἰουδαϊκὸν τοῦτο ἔθιμον) ἀνακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα τάχιστα ἀνέλθῃ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ δόσῃ λόγον τῶν πράξεων αὐτοῦ. Καὶ ὁ Πέτρος πειθόμενος εἰς τὴν συνοδικὴν ταύτην ἀπόφασιν μετὰ σπουδῆς ἀνῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔνθα ὄχι μόνον ἐπεπλήχθη ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀδελφῶν ἦτοι χριστιανῶν, καὶ ἀπολογηθεὶς ἀπολύεται καὶ ἀποστέλλεται. Ὁ δὲ κατὰ φαντασίαν τούτου διάδοχος καταφρονήσας τὰς ἀποφάσεις τοῦ ἐπισκοπικοῦ συλλόγου, τὸν λόγον καὶ πράξεις αὐτοῦ ἀθίκτους κατέστησε πάσης ἐξελέγξεως, καὶ πᾶσαν κατ' αὐτοῦ φωνὴν ἔγκλημα θεωρεῖ καθοσιώσεως κατ' αὐτῆς στρεφόμενον τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας! Τοιαύτη ἢ ἐν ἑαυτῷ ἐκπροσώπευσις τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ἐνῶ, ὡς ἴδομεν, πανταχόσε τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς διδασκούσης Ἐκκλησίας ἢ ἀποστολικῆς διαλάμπει ἰσότης καὶ ἢ ἐν τῇ πίστει ἐνότης ὑπὸ τὴν θείαν τοῦ Ἰδρυτοῦ καθηγεσίαν. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πέτρος συδεμίαν διὰ ταῦτα ἀξίωσιν ἔχων πρωτείων πνευματικῆς ὑπεροχῆς καὶ ἔξουσίας ἐπὶ τῶν συναποστόλων αὐτοῦ, οὐδέποτε οὐδαμοῦ ἐποιήσατο χρῆσιν τοῦ κατόπιν ἐπινοηθέντος ἐπιτροπικοῦ ἢ βικαριακοῦ δικαιώματος, ὡς περ ὁ δὴ λεγόμενος τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Πέτρου ἐπίτροπος καὶ διάδοχος. Τούναντιον συχνότατα ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ἐπεγράφετο ἀπλῶς

« Πέτρος δοῦλος καὶ Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ » καὶ ὁμοίᾳ ἐπωνυμίᾳ καὶ ἄλλοι ἐχρῶντο Ἀπόστολοι, οὐδαμοῦ δὲ ἐπίτροπος ἢ βικάριος τοῦ Χριστοῦ, καὶ μόνη ἡ Ἐκκλησία μετὰ ταῦτα ἀπένειμε τὸν τιμητικὸν τίτλον κορυφαῖος εἰς τὸν Πέτρον καὶ Παῦλον, ὡς πλεῖον τῶν ἄλλων μοχθήσαντας ὑπὲρ τοῦ θεοῦ λόγου, εἰ καὶ ὁ Παῦλος πλείονα τοῦ Πέτρου συνέγραψε καὶ μᾶλλον ἐκείνου ἐμόχθησε· καὶ ὁμοῦς ὁ ἴδιος Παῦλος μετριοφρονέστατος δεῖκνυται διὰ τοὺς ἀγῶνας του τούτους λέγων· « ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν Ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἠξικανὸς καλεῖσθαι Ἀπόστολος, χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμὶ, ὁ εἰμὶ. » Ποῦ τὸ ταπεινὸν τοῦ ἡθους τοῦ Πέτρου καὶ Παύλου καὶ πάντων τῶν ἰσοστασιῶν συναποστόλων αὐτῶν, καὶ ποῦ τὸ φιλόπρωτον καὶ φίλαρχον τοῦ Ῥώμης Πατριάρχου, καὶ μετὰ πολυστίκτου περιβεβλημένου βασιλικῆς πορφύρας;

Καὶ ἐκ τῶν ἤδη ρηθέντων ἐναργέστατα ἐξελέγχεται ἀντιπρατευόμενον πρὸς τε τὴν Εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, τὸ ἕως εἰς δόγμα τῆς καθολικῆς πίστεως ἀνυψωθὲν τὸ τῶν Παπῶν (α) ἐκείνο, τοῦ εἶναι αὐτοὺς κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας,

(α) Πάππας καὶ Πάπας—Πατήρ, ὡς καὶ τὸ μάμα πρὸς τὸ μήτηρ. τὴν προσφωγητικὴν ταύτην ἐπωνυμίαν μετεχειρίσθη καὶ ὁ Ὁμηρος « Πάπα φίλε » ἀντὶ τοῦ, Πάτερ φίλε. Οἱ ἡμέτεροι Βυζαντινοὶ ἀπέδωκαν τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὸν Ῥώμης, τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν Ἀγιοχώρας Ἐπίσκοπον, οἵτινες καὶ διατηροῦσι μέχρι σήμερον τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, Πάπαι καὶ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀγιοχώρας ἀνευφημούμενοι. Εἶχον δὲ οἱ Πατριάρχαι καὶ ἕτερα τιμητικὰ ὀνόματα, Πατέρες Πατέρων, ἁγιώτατοι, μακαριώτατοι, Κριταὶ τῆς Οἴκουμένης, Οἰκουμενικοὶ Πατέρες, ὡς ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἅτινα ἦσαν καὶ εἰσὶ τίτλοι τιμητικοὶ οὐδὲν συνεπάγοντες ἐξαιρετικὸν δικαίωμα πνευματικῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἐνὸς ἐπὶ τοῦ ἑτέρου. Μόνος δὲ ὁ Ῥώμης Πατριάρχης καὶ Πάπας παραβάς τὸ κανονικὸν τῆς Ἐκκλησίας δίκαιον, κατέστησεν ἑαυτὸν ἀνώτερον τῶν ἰσοτίμων αὐτοῦ συλλειτουργῶν τῶν τῆς Ἑσῆς Ἑυρώπης Ἑλλήνων Πατριαρχῶν, καὶ νέον μάλιστα ἐγκαθιδρύσας ἱερατικὸν τάγμα τὸ τῶν καρδινάλιων, οὗς τινὰς ὄρισεν ἀνώτερον τῶν Πατριαρχῶν καὶ κατόπιν αὐτῶν ἐρχο-

καὶ τὴν ψῆφον καὶ θέλησιν αὐτῶν κύριος ἔχειν παγκόσμιον. Τούτων ἕνεκεν ἡ τὸ κανονικὸν τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας δίκαιον, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὀψόμεθα, τοὺς πέντε τότε αὐτῆς Πατριάρχας ἢ πρεσβυτέρους Πατέρας ἀνυψώσαν εἰς τὸ ἀνώτατον τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας ἀξίωμα, κατέστησεν μὲν ἕκαστον αὐτοκέφαλον καὶ ἀνεξάρτητον εἰς τὰς ὑποκειμένας εἰς αὐτοὺς διοικήσεις καὶ ἐπαρχίας, τὴν πνευματικὴν δὲ αὐτῶν ἐξουσίαν ὑπέβαλε εἰς τὴν μόνην ὑπερτάτην τῆς Ἐκκλησίας φωνήν, ἣτις ἐστὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἐπισκοπικοῦ αὐτῆς συλλόγου, καθὰ ἀποφαίνεται καὶ ὁ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας Πατὴρ, ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος λέγων· ἡ ὑ σ τ ἄ τ η ψ ῆ φ ο ς κ α ἰ κ ρ ῖ σ ῖ ς τ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ῖ α ς , ἡ Ο ἰ κ ο υ μ ε ν ῖ κ ἡ ἔ σ τ ῖ Σ ὺ ν ο δ ο ς . »

Ἀνυπόστατον ἄρα πανταχόθεν ἐξελέγχεται τὸ δὴ λεγόμενον θεῖον δίκαιον (le droit divin) τοῦ τῆς Ῥώμης Ἐπισκόπου, κανονικοῦ ὀρισθέντος τῆς Δύσεως Πατριάρχου ἀπ' αὐτῆς τῆς συνοδικῆς τῆς Ἐκκλησίας ψήφου, καθ' ἣν καὶ τὴν πρώτην τάξιν ἐν τοῖς λοιποῖς Πατριάρχεις κατέχει, τὴν πρώτην τάξιν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ τῆς Ἐκκλησίας ἐνεργείᾳ. Ἐν γὰρ τῇ ἐσωτερικῇ ἢ πνευματικῇ μόνᾳ οὐσιώδη καὶ ἀμετάτρεπτα τῆς ἱερωσύνης τάγματα δύο εἰσὶ, τὸ τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων ἢ ἱερέων, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἀπλᾶ εἰσὶ τιμητικὰ ἀξιώματα τὴν ἐξωτερικὴν ἀποτελοῦντα τῆς Ἐκκλησίας ἱεραρχίαν, οἷα τὰ τῶν Πατριάρχων ἢ Παπῶν, Μητροπολιτῶν, Ἐξάρχων, Καρδινάλιων, Πρωτοσυγκέλων, καὶ εἴτι τοιοῦτον καὶ ὅμοιον, ἅτινα καὶ δύνανται νὰ μεταβληθῶσι χωρὶς διὰ τοῦτο καὶ νὰ προσβληθῇ ἡ πνευματικὴ ἢ ἐσωτερικὴ τῆς Ἐκκλησίας θεσμοθεσίᾳ καὶ τάξιν. Ἄλλ' ἡ μεταβολὴ αὕτη τῶν τιμητικῶν τούτων τίτλων οὐδέποτε καὶ νὰ ἐνεργηθῇ δύναται κατ' ἀντίθετον πνεῦμα πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ταύτην καὶ ἀμετάβλητον τῆς Ἐκκλησίας θεσμοθεσίαν, ὡς τοῦτο ἔπραξεν ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία μεταβαλοῦσα τὸν ἰσοτιμον πρὸς τοὺς λοιποὺς τῆς Δύσεως Πατριάρχην εἰς ὑπέρτατον καὶ ἀναμάρτητον τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλη-

μένους, ὑποβιάσας οὕτω εἰς τρίτην τάξιν τὸ πρῶτιστον τῆς Ἐκκλησίας Πατριαρχικὸν ἀξίωμα, εἰς δὲ καὶ ὁ Ῥώμης ἐνέμενεν ἐφ' ὅσον πιστὸς ἦν φύλαξ τῆς ὀρθοδόξου καθολικότητος. (186 πρὶ ν.) : 26

οίας ἀρχηγόν, μετατρέψασα τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς εἰς πρεσβεῖα πνευματικῆς ὑπεροχῆς, καθ' ἃ τὸ κανονικὸν ὤρισε δίκαιον ἐν οἰκουμενικῇ τῆς Ἐκκλησίας συλλόγῳ, ἔχον ὡς ἀκολούθως.

α.) Ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (ἐν ἔτει 325) διὰ τῆς ὁμοφώνου αὐτῆς ἀποφάσεως (κανὼν 5'.) κατέταξε καὶ τὸν Ῥώμης Ἐπίσκοπον ἐν τοῖς δυοῖ Πατριαρχαῖς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, χωρὶς οὐδὲν νὰ παραχωρηθῆ εἰς τὸν Ῥώμης Ἐπίσκοπον δικαίωμα ἐξαιρετικὸν διὰ τὸν Πέτρον. «Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατεῖτω, (λέγει ὁ 5'. κανὼν) » τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν Ἀλεξανδρείας πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ » τῷ Ῥώμης Ἐπισκόπῳ τοῦτο σύνηθες ἐστὶ (τούτέστι τὸ » ἔχειν τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐσπερίων Ἐκκλησιῶν.) » ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις » ἐπαρχίαις, τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι τῆς Ἐκκλησίας. » Ἡ αὐτὴ τῆς Νικαίας Σύνοδος ἀνεκήρυξεν ἅμα καὶ τὴν ἐντελῆ τῶν Πατριαρχῶν ἀπ' ἀλλήλων ἐλευθερίαν εἰς τὰς ὑπαρχείας αὐτοῖς Διοικήσεις καὶ Ἐπαρχίας. Τὴν κανονικὴν δὲ ταύτην ἀπόφασιν τῆς ἐν συλλόγῳ Ἐκκλησίας σκοπόμεως παρερμηνεύσας ὁ Ῥώμης Φίληξ γ'. (ἐν ἔτει 492), ὑπεστήριξεν ὅτι τὰ τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ὅρια καὶ ἐφ' ἀπάσης ἐκτείνονται τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ ἔρις αὕτη γενομένη ἀναμέσον τοῦ Ῥωμαίου Ἐπισκόπου Φίληκος καὶ τοῦ ἑλληνος Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ἀκακίου, διετύπου ἔκτοτε τὸ μέλλον τῶν Ἐκκλησιῶν σχίσμα καὶ τὴν ἔκτοτε φίλαρχον τάσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς ἔριδος ταύτης ἐγενήθη τὸ λεγόμενον πρῶτον Ἐπισκοπικὸν σχίσμα, διαρκέσαν ἐπὶ τριάκοντα καὶ ἐξ ἔτη, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων δὲν ἐμνημονεύοντο ἑκατέρωθεν τὰ ὀνόματα τῶν Ἐπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ῥώμης, ἕως οὗ ἐπιβάς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἑδρας ἀνὴρ ἐραστῆς τῆς καθολικῆς ἀληθείας ὁ Ἐπίσκοπος καὶ Πάπας Ἰωάννης, διέλυσε τὸ ῥηθὲν σχίσμα παραιτηθεὶς ἀπὸ τῶν ἀντικανονικῶν ἀξιώσεων τοῦ Φίληκος, καὶ κοινωνήσας μετὰ τῶν συλλειτουργῶν αὐτοῦ τῶν τῆς Ἀνατολῆς ἰσοτίμων Πατριαρχῶν.

β.) Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (ἐν ἔτει 381) ἐπικιροῦσα τὰς ἀνωτέρω πράξεις τῆς ἐν

Νικαία Συνόδου, ἐτίμησεν ἅμα καὶ τοῖς προσήκουσι προνομίοις καὶ τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Κωνσταντινουπόλεως γενομένης ἤδη βασιλίδος πόλεως, καὶ ὄρισεν ἵνα καὶ οὗτος ἔχη μετὰ τὸν Ῥώμης τὰ αὐτὰ τῆς τιμῆς πρεσβεῖα, ὡς ἀποφαινομένη διὰ τοῦ τρίτου κανόνος. « Τὸν μὲν τοι Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης Ἐπίσκοπον, (α) διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην. » Ὁ κανὼν οὗτος σαφῶς ὀρίζει ὅτι ὁ Ῥώμης Ἐπίσκοπος εἶχεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρεσβεῖα ἢ πρωτεῖα τιμῆς μόνον (il primato d' onore) οὐχὶ δὲ καὶ πνευματικὴν ἀρχηγίαν, πρὸς δὲ ὅτι εἶχε τὴν τιμὴν ταύτην οὐχὶ διὰ τὸν Πέτρον, ὡς κατόπιν οἱ Πάπαι διῆσχυρίσθησαν, ἀλλὰ χάριν τοῦ τόπου τῆς ἑαυτῶν καθέδρας, τούτεστι διὰ τὸ εἶναι ἀρχαίαν πρωτεύουσαν τῆς Αὐτοκρατορίας. Διὰ τὸν αὐτὸν πολιτικὸν οὐχὶ δὲ καὶ πνευματικὸν λόγον, ἢ δευτέρα ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος ἀπένειμε τὰ δευτέρα τῆς τιμητικῆς τάξεως καὶ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην, ἣτοι πρωτεύουσαν τῆς νέας Αὐτοκρατορίας, ὥστε ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς, καὶ ἐν ταῖς καθέδραις, καὶ ἐν τοῖς μνημοσύνοις τῶν ὀνομάτων ὁ μὲν Ῥώμης προτερεῦει ὁ δὲ ἔπεται. Τὰ τοιαῦτα δὲ τῆς ἀπλῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς καὶ τάξεως πρεσβεῖα θέλει αὐθις ἀνακτῆσαι ὁ Ῥώμης Ἐπίσκοπος καὶ κανονικὸς τῆς Δύσεως Πατριάρχης, ἐὰν εἰς τὴν ἀρχέγονον ἐπανέλθῃ καθολικὴν ἐνότητα, (ἡμεῖς γὰρ ἐν ταύτῃ ἔσμεν ἔσόμεθα ἀκλόνητοι) καὶ καταλλέξῃ ἑαυτὸν ἐν τῇ ἰσοτίμῳ πνευματικῇ χορείᾳ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀνατολῆς Πατριαρχῶν, ἀπολαύων ὡς καὶ πρότερον τῶν τιμητικῶν πρεσβεῖων.

(α) Ἐπειδὴ ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος ἐγένετο τὸ 325 ἔτος, τὰ δὲ ἐγκαίμα τῆς νέας πρωτεύουσης τούτεστι τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 330, διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τὴν ἐπισκοπὴν Κωνσταντινουπόλεως ὑποκειμένην εἰσέτι εἰς τὸν Ἡρακλείας, ἥτις ἦν ἡ τῆς Θρακίης πρωτεύουσα. Ἀφοῦ δὲ διὰ τὴν νέαν πολιτικὴν της θέσιν ἡ ἔδρα Κωνσταντινουπόλεως ἐμεγαλύνθη, ἢ δευτέρα Οἰκουμένηκῃ Σύνοδος ἀνύψωσε καὶ τὸν ἐπίσκοπον αὐτῆς εἰς τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα, ἀπονεύμασα τὰ ἴσα καὶ δευτέρα πρεσβυτικά προνόμια κατὰ τὴν τάξιν, δι' ὧν αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος καὶ ὁ θρόνος οὗτος ἀνεκλήρυντο.

γ'.) Ἡ τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῇ Σύνοδος, (ἐν ἔτει 651) σαφέστατα ὀρίζει ὅτι ὁ Ῥώμης θρόνος πρεσβεῖα ἔλαβε τιμῆς (il primato d'onore) οὐχὶ δὲ καὶ πνευματικῆς ὑπεροχῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ ταῦτα ἐνεκεν τῆς βασιλευούσης πόλεως, καὶ ὅτι ἀπενεμήθησαν αὐτῷ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Πέτρου καὶ διὰ τὸν Πέτρον αὐτὸν, καὶ ὅτι τέλος τὰς διαφορούς ταύτας τῶν πρεσβείων τιμᾶς ἀπένειμαν ἕως εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, ὡς θρόνον νέας Ῥώμης, ἤτοι τῆς νέας τοῦ Κράτους πρωτεύουσας· (κανὼν κη.) «Τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὀρίζομεν καὶ ψηφίζομεθα περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς νέας Ῥώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα· καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς νέας Ῥώμης ἀγιωτάτῳ θρόνῳ, εὐλόγως κρίναντες τὴν βασιλείαν καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν.»

δ'.) Ἡ ἐν Τρούλλῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἕκτη Οἰκουμενικῇ Σύνοδος, (ἐν ἔτει 691) ὁμοίως ἐπικυροῖ τὰ ἄνωθεν ὀριζόμενα. Ἀνανεούμενοι τὰ παρὰ τῶν ἑκατὸν πενήκοντα ἀγίων Πατέρων, τῶν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ καὶ βασιλίδι ἠπόλει συνελθόντων, καὶ τῶν ἑξακοσίων τριάκοντα τῶν ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθέντων, ὀρίζομεν ὥστε τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρης Ῥώμης θρόνου, καὶ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς, ὡς ἐκείνον, μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκείνον ὑπάρχοντα, μεθ' ὃν ὁ τῶν Ἀλεξανδρείων μεγαλοπόλεως θρόνος. Εἶτα ὁ Ἀντιοχείας, καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τῆς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως.» (κανὼν λς'.)

Τοιαῦτα ὠρίσθησαν τὰ κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον πέντε τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας Πατριαρχικὰ ἀξιώματα, ἢ πέντε αὐτῆς κέντρα ἀπ' ἀλλήλων ἐντελῶς ἀνεξάρτητα εἰς ἐν δὲ πρὸς

ἄλληλα συνδεόμενα διὰ τῆς ὁμοδοξίας καὶ τῆς ἀκριβοῦς τη-
ρήσεως τῶν κοινῇ δεδογμένων ἐν τῷ ὁμοσπονδικῷ συλλόγῳ
τῆς Ἐκκλησίας, τιμητικούς φέροντα τίτλους καὶ τάξιν ἀπλῶς
ἱεραρχικὴν ἔχοντα, ὑποτασσόμενα δὲ εἰς τὴν ἀνεκκλητον καὶ
ὑπερτέραν πάντων φωνῆν τῆς ἐν καθολικῷ συλλόγῳ κληθείσης
μ ι ᾱ ς ἁ γ ί α ς κ α θ ο λ ι κ ῆ ς κ α ἰ ἄ π ο σ τ ο λ ι κ ῆ ς
Ἐ κ κ λ η σ ί α ς. Αὕτη δὲ μόνη κυριαρχικὴν ἔχει θέλησιν,
ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ αὐτὴν ἐκδηλοῦσα καὶ ἀμετακλή-
τως ἐκφέρουσα διὰ τῶν ἐν συλλόγῳ συνερχομένων ἀπάντων
τῶν ποιμένων καὶ διδασκάλων αὐτῆς, κέντρον οὕτω παγ-
κόσμιον καὶ κινητὸν ἔχουσα, καθὼ τὴν παγκόσμιον ἐκπροσω-
ποῦσα τοῦ Θεοῦ Θέλησιν. Διὸ καὶ ἡ τοιαύτη Ἐκκλησία
οὐχ' ἔστηκεν οὔτε ἐν Κορίνθῳ καὶ Ἐφέσῳ, ὡς ὁ θεὸς λέγει
Παῦλος, οὔτε ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ῥώμῃ, ὡς συνωδᾶ
ἀποφαίνεται καὶ ἡ γνησία καὶ ἀρχέγονος καθολικὴ θεολογία,
καὶ τοῦτο αὐτὸ σημαίνει καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόρρημιον λέγων·
καὶ κατὰ πόλεις καὶ χώρας Ἐκκλησίαι, πολλαὶ τὸν ἀριθμὸν
ἔχουσαι, μία ἐστὶν Ἐκκλησία· εἰς γὰρ ἐν αὐταῖς
» ὁ Χριστὸς ἀπανταχοῦ (οὐχὶ δὲ Πατριάρχης ἢ
» Πάπας καὶ εἴ τις ἄλλος Ἐπίσκοπος) ὁ τέλειος καὶ
» ἀμέριστος.»

Τῶν Πατριαρχικῶν τοίνυν ἀξιωματίων (α) ἀπονεμηθέντων
ἐκ τοῦ πολιτικοῦ ἀξιώματος τῶν ὁμοίων πόλεων, ὁ μὲν Ῥώ-
μης εἰ καὶ τῶν ἴσων λαχὼν πρεσβείων τοῦ τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως, πρῶτος κατὰ τὴν τάξιν μόνον ὠρίσθη διὰ τὸ
πρωτεύειν τὴν πόλιν ταύτην τῶν ἄλλων ἢ ἀρχαίαν εἶναι τῆς
Αὐτοκρατορίας πρωτεύουσας· δεύτερος ἐτέθη διὰ τοὺς αὐτοὺς
πολιτικούς λόγους ὁ Κωνσταντινουπόλεως, τρίτος ὁ Ἀλεξαν-
δρείας, τέταρτος ὁ Ἀντιοχείας, (νῦν ἐν Δαμασκῷ ἐδρεύων,

(α) Πρῶτος Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας ὠνόμασε Πατριάρχας ἐν τῷ ἕκτῳ
αἰῶνι τοὺς μέχρι τοῦδε Ἐπισκόπους τῶν πέντε ἐπισημοτέρων τῆς
Αὐτοκρατορίας πόλεων. Ὁρίζεται δὲ ὁ Πατριάρχης ὑπὸ τῶν αὐτοκρα-
τόρων Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου ὧδε. « Πατριάρχης ἐστὶ εἰκὼν ζῶσα
» Χριστοῦ καὶ ἐμψυχος, δι' ἔργων καὶ λόγων ἐν ἑαυτῇ χαρακτηρίζουσα
» τὴν ἀλήθειαν· τέλος δὲ τῆ Πατριάρχῃ ἢ τῶν καταπεπιστευμένων
» αὐτῆ ψυχῶν σωτηρία, καὶ τὸ ζῆν μὲν Χριστῷ, ἐσταυρωσθαι δὲ κόσμῳ.
» Ἴδιον δὲ Πατριάρχου, τὸ εἶναι διδακτικόν, καὶ πρὸς πάντας τοὺς
» ὑψήλους καὶ ταπεινοὺς ἀστεροχωρήτως συνεξισοῦσθαι.»

καταστροφείσης ἐκείνης ὑπὸ τῶν Τούρκων) πέμπτος καὶ τελευταῖος κατὰ τὴν τάξιν τῆς τιμῆς (οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν τιμὴν αὐτὴν καὶ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀξιώματος) ὁ τῶν Ἱεροσολύμων. Εἰ δὲ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα τῶν πόλεων ὡς βάσις τῶν τιμητικῶν ἀξιωμάτων ἐτίθεντο ἐν ταῖς Συνόδοις, βεβαίως ὁ τῶν Ἱεροσολύμων Ἐπίσκοπος καὶ Πατριάρχης τὴν πρώτην ἔμελλε κατέχειν τάξιν, ἐνταῦθα γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐδίδαξε, ἐνταῦθα τὸ Πανάγιον κατήλθε Πνεῦμα, ἐνταῦθα τὰ θεῖα ἐτελέσθησαν μυστήρια, καὶ ἐντεῦθεν πρὸς πᾶσαν ἐξῆλθε τὴν Οἰκουμένην ὁ φθόγγος τοῦ θεοῦ κηρύγματος.

Ἐντεῦθεν πᾶσαν ἀποβάλλει καθολικὴν ἀξίαν καὶ ἀποστολικὴν ὑπόστασιν ὁ προβαλλόμενος δεῦτερος ὄρος ἐκείνος, ὅτι ἢ ὁ Πάπας ὁ ὁρατὸς ἐστὶ καὶ ἀλάτλαστος ἀρχηγὸς τοῦ ἠΧριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, δυνάμενος δεσμεῖν καὶ λύειν τὰ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας πράγματα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ, φωνήν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνέκκλητον ἔχων καὶ κῦρος ὑπέρτερον τοῦ οἰκουμενικοῦ συλλόγου, πάντας δικάζειν δυνάμενος, αὐτὸν δὲ οὐδεὶς. Ὡσπερ δὲ ἐν τοῖς πολιτικοῖς αὐτὸς τε καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι εἰς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους ἐπείθοντο, οὕτω καὶ ἐν τοῖς πνευματικοῖς, ἐφ' ὅσον ἡ Ἰταλία εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπέκειτο αὐτοκρατορίαν καὶ πρὶν ὁ Πάπας τὴν κοσμικὴν ἀφαρπάξῃ ἐξουσίαν τοῦ ῥωμαϊκοῦ Δουκάτου, οἱ Πατριάρχαι τῆς Ῥώμης καὶ Πάπαι εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς ὑπέκειντο Αὐτοκράτορας, παρ' αὐτῶν εἰς τὰς Συνόδους συγκαλούμενοι δι' αὐτοκρατορικῆς διαταγῆς, καὶ παρ' ἐκείνων ἢ καὶ παρὰ τῶν Αὐτοκρατορικῶν τῆς Ῥαβέννης ἐξάρχων τὴν ἐπικύρωσιν ἐλάμβανον τῆς εἰς τὸν Πατριαρχικὸν τῆς Ῥώμης θρόνον ἐκλογῆς των, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι, καὶ εἰς τὸν θρόνον τοῦτον ἀναβαίνοντες ἀπέστελλον τὴν τῆς πίστεως ὁμολογίαν πρὸς τε τοὺς Ἕλληνας Αὐτοκράτορας καὶ τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχην, ὡς καὶ οὗτος ἀμοιβαίως τοῦτο αὐτὸ ἔπραττε.

Τοιαύτη ἦτο ἡ καθολικὴ τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας ἀρχέγονος διάταξις καὶ τὸν καθολικὸν τοῦτον ὀργανισμόν ἀρχεται ἐκ νέου κηρύττουσα καὶ ἡ τῆς Δύσεως αὐτὴ ἐν Χριστῷ ἀδελφὴ Ἐκκλησία, διὰ τῆς ἐν Νεαπόλει συγκροτηθείσης θ ρ η σ κ ε υ τ ι κ ῆ ς ἑ τ α ι ρ ε ί α ς, ἣτις μέχρι τοῦδε ἀριθμῆι ἐν τοῖς

καθολικοῖς αὐτῆς ἀξιώμασιν ὑπὲρ τοὺς τετρακισχιλίους κληρικούς παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος καθ' ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν, καὶ νέους προσκτωμένη ὁπαδοὺς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τῆς Δύσεως καθολικοῖς Κράτεσιν, εἰς δόξαν αἰώνιον τῆς ἀκαταβλήτου καθολικῆς ἀληθείας, εἰς ἐνότητα πίστεως καὶ εἰρήνῃ τῶν Ἐκκλησιῶν παγκόσμιον!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἡ κοσμικὴ τῶν Πατριαρχῶν Ῥώμης ἐξουσία.

Ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ ἴδομεν ὅτι, ὁ Ἐπίσκοπος Ῥώμης καὶ τῆς Δύσεως Πατριάρχης ἢ Πάπας κατὰ μὲν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν ἦτον εἰς τῶν ἰσοτίμων τῆς Ἐκκλησίας Πατριαρχῶν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς φέρων, κατὰ δὲ τὴν πνευματικὴν χάριν ἢ τὸ θεῖον κῦρος ἐν ἴσῃ κατελλέγετο μοῖρα πρὸς πάντα ἄλλον χριστιανὸν ἐπίσκοπον. Ὡς Πατριάρχης ὠρίσθη καὶ οὗτος ἐν τῶν πέντε κανονικῶν τῆς Ἐκκλησίας κέντρων, αὐτεξούσιος ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι κατὰ τὰς διοικήσεις καὶ ἐπαρχίας τῶν ἐσπερίων χωρῶν, καὶ τοιοῦτοι ἦσαν καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Ἑώρας Εὐρώπης Πατριάρχαι εἰς τὰς ὑπαρχεῖσας αὐτοῖς διοικήσεις ὡς ἀπλοῦς δὲ Ἐπίσκοπος καὶ ἀπλοῦν ἀπετέλει μέλος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ συλλόγου εἰς οἰκουμενικὴν συνερχομένου συνέλευσιν πρὸς τὸν ὀργανισμόν τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, καὶ τοιοῦτοι ἦσαν καὶ οἱ λοιποὶ συνάδελφοι καὶ συλλειτουργοὶ αὐτοῦ Πατριάρχαι ὡς ἀπλοῖ Ἐπίσκοποι. Ἀλλὰ τὸ φίλαρχον πάθος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἑδρας τεῖνον εἰς τὴν ἀντιποίησιν τῆς ὅλης καὶ ὑπερτάτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξουσίας, καὶ πρόσκομμα πρὸς τοῦτο ἀπαντῶν τὴν ἀρχαίαν καὶ καθολικὴν θεσμοθεσίαν, λύσαν τοὺς περιβάλλοντας αὐτὸ δεσμοὺς συγκρούεται πρὸς τὸ ἐλεύθερον τῆς Ἐκκλησίας ἀξίωμα, καὶ ὁ Πατριάρχης Ῥώμης Νικόλαος α. καὶ Ἀδριανὸς β'. ἔρχονται εἰς φανεράν ῥῆξιν πρὸς τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀνατολῆς Πατριάρχας τὰς ἀντικανονικὰς ἐκείνας προβαλλόμενοι ἀξιώσεις, κατὰ τῶν ὁποίων ὁ ἡμέτερος Φώτιος, τὸ ἀειθαλὲς κλέος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἰδρῦει τὸ ἀκαμάχητον τρόπαιον τῆς καθολικῆς

Ὁρθοδοξίας! Οὕτω χωρισθεῖς ὁ Ῥωμαϊκὸς θρόνος εἰς τσαούτην προέβη θρασύτητα, ὥστε καὶ σχισματικούς ἀπεκάλεσε τοὺς Ἑλληνικούς τῆς Ἀνατολῆς Πατριαρχικούς θρόνους καὶ ἔδρας, οἵτινες ἐμμένοντες πιστοὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον οἰκοδόμημα τοῦ γνησίου Καθολικισμοῦ δὲν ἔστεργον ὅπως ἀναγνωρίσωσι τὸ μεταγενέστερον τοῦ κανονικοῦ δικαίου θεῖον δίκαιον στηριζόμενον, ὡς ἴδομεν, εἰς τὴν παρερμηνείαν καὶ τὴν νόθευσιν τῆς Εὐαγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς διδασκαλίας, καὶ εἰς τὴν παράβασιν αὐτὴν τῆς οἰκουμενικῆς φωνῆς τοῦ ὁμοσπονδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ὄργανισμοῦ. Ἡ Ἑλληνικὴ ἄρα τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησία ἀκούουσα τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου λέγοντος πρὸς πάντας ὁμοῦ τοὺς Ἀποστόλους αὐτῶν ἔμων, ἐμοῦ καὶ οὐκ ἐμοῦ καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμῶν, ἐμὲ ἀθετεῖ. οὐκ ἤκουσε τοῦ Ῥώμης Πατριάρχου τὰ ἐναντία τῆς θείας ταύτης φωνῆς διῆσχυριζομένου καὶ λέγοντος. «Ὁ ἀκούων τοῦ Πέτρου, ἐμοῦ ἀκούει» καὶ ὁ ἀθετῶν τὸν Πέτρον, ἐμὲ ἀθετεῖ. Μετ' εὐαγγελικῆς δὲ ἐκπλήξεως ἢ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησία ἤκουσεν ὁμοίως καὶ τοῦ ἑτέρου ἀντευαγγελικοῦ ἀξιώματος, δι' οὗ ὁ κανονικὸς τῆς Δύσεως Πατριάρχης βασιλικῆ ἐνδυσθεὶς πορφύρα, εἰς μερίμνας περιέπεσε κοσμικὰς καὶ ταύτας πολυταράχους καὶ στασιώδεις, ἐναντία πολιτευόμενος πρὸς τὴν ἡμερον καὶ ἀστασίαστον πολιτείαν τῆς θείας διδασκαλίας, ἐπισφραγισθείσης διὰ τοῦ ἰδίου τοῦ Κυρίου παραδειγματος, ὅστις ὡς βασιλεὺς ἐμπαιζόμενος ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἔλεγεν. «Ἡ ἐμὴ βασιλεία οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου»

Εἰ δὲ καὶ ὁμολογοῦσα αὐτὴ ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία τὴν σαθρότητα παντὸς πνευματικοῦ λόγου δυναμένου νὰ δικαιολογήσῃ τὴν κοσμικὴν αὐτῆς ἐξουσίαν, οὐκ ἤττον κηρύσσει ἀναγκαστὸν τὸν κοσμικὸν μετὰ τοῦ πνευματικοῦ συνδιασμὸν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοιοῦτον ἀγῶνα ἐπ' ἐσχάτων ἀνελάβετο ἢ ὁ Κύριος Γυζῶτος διῆσχυριζόμενος ὅτι ἄνευ τοῦ θεοκρατικοῦ τούτου συστήματος ἀπόλλυνται αἱ βάσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ ὁμως ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐστηρίχθη καὶ ἐξηπλώθη ἄνευ τοῦ κοσμικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ τῆς Ῥώμης κέντρου· ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῆς Ἰδρυτοῦ πλείστας εἶχε καταλάβει χώρας τῆς τε Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, καθ' ὃν χρόνον οὔτε ἐν μνήμῃ ἐφέρετο κέντρον τί ὄρατόν,

οὔτε πορφύρα βασιλικὴ τοὺς ταπεινοὺς ἐνέδυνε Ἀποστόλους καὶ ἄνδρας ἀποστολικούς. Ἐν δὲ τοῖς μετέπειτα χρόνοις αἱ θάσσεις τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπὶ ὀκτῶ ὅλους ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνας, καὶ ἡ ἐν τῷ καθολικισμῷ αὐτῆς ὀρίσθησα Ἐκκλησία πᾶσαν ἐνέμετο τὴν Ἐῶν καὶ Ἑσπερίαν χώραν διὰ μόνης τῆς πνευματικῆς ἐνότητος καὶ τῆς καθολικῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁμοσπονδίας, ἄνευ ὄρατοῦ καὶ κοσμικοῦ κέντρου. Ἡ δὲ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα συγκριτικὴ τοῦ χριστιανισμοῦ πρόοδος παραβαλλομένη πρὸς τὴν πρόοδον τῆς ἀπὸ τοῦ κοσμικοῦ καὶ ὄρατοῦ κέντρου τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, καταδεικνυσιν ὅτι αἱ μεγάλαι μάλιστα καταχρήσεις τῆς πνευματικῆς ταύτης συγκεντρώσεως εἰς ἓνα μόνον τῆς Ἐκκλησίας ποιμένα καὶ πορφύραν βασιλικὴν περιβεβλημένον, παραίτιοι ἐγένοντο ἵνα διαρρήχθῃ ἡ καθολικὴ ἐνότης τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας καὶ χωρισθῇ διὰ τοῦτο ἡ ὁδόδοξος τῆς Δύσεως Ἐκκλησία ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς, καὶ παράξῃ ἐν τῇ Δύσει αὐτῇ τὴν πολυάριθμον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ὀρθοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς Διαμαρτυρησεως! Τοιαῦτα τὰ πικρὰ προϊόντα τῆς πνευματικῆς συγκεντρώσεως ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κανονικοῦ τῆς Δύσεως Πατριάρχου! Ὅ,τι δὲ ἴδιον ἀπώλεσεν ἡ Ἑλληνικὴ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησία, τοῦτο ἀπώλεια καθολικὴ λογίζεται τῆς μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ἐνοοῦμεν λαοὺς τινὰς τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ Αἰγύπτου ἐπιβρεασθέντας καὶ πολλὰ παθόντας τὸ πρῶτον ἐκ τῶν στυροφοριῶν ἐκείνων τῆς Δύσεως, ἐξ ὧν ἡ τελευταία ἔληξε, ὡς ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς προέλεγε, εἰς τὴν ἐξηκονταετῆ κατάκτησιν τοῦ Βυζαντίου καὶ τὸν κατακερματισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐν τῇ καθολικῇ ταύτῃ ἀπωλείᾳ καταριθμοῦνται καὶ χιλιάδες πολλῶν ὁμογενῶν ἐν ταῖς νήσοις τῶν Ἰονίων καὶ Κυκλάδων καὶ εἴπου ἀλλαχόσε τῆς Μικρασίας καὶ Θράκης, οἵτινες καταπιεσθέντες ὑπὸ τῆς Γενουίνισιου καὶ Ἐνετικῆς κατακτήσεως ἠσπάσθησαν τὸ ὄρατὸν καὶ κοσμικὸν κέντρον τοῦ Ῥωμαίου Πατριάρχου καὶ τὰς τούτου καινοτομίας, λητμονήσαντες διὰ τοῦ χρόνου τὴν μητέρα αὐτῶν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἣτις ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐδίδασκειν αὐτοὺς ἐν τῇ πατρίᾳ αὐτῶν γλώσσῃ τὰ τῶν ἰδίων Πατέρων γνήσια καθολικὰ διδάγματα τῶν Ἀθανασίων, τῶν Γρηγορίων, τῶν

Βασιλείων καὶ Χρυσοστόμων, καὶ ἐξέτρεφεν αὐτοὺς ἐν τῇ μελιόρρυθμῳ διδασκαλίᾳ τῆς Ἑλληνίδος γλώσσης, ἐξ ἧς καὶ ἡ Λατινικὴ πάντας παρέλαβε τοὺς πρωτοτύπους καθολικοὺς ὄρους καὶ πᾶσαν μετεγλώττισε τὴν ἐν συλλογῇ μεθερμηνευθεῖσαν χριστιανικὴν διδασκαλίαν ὑπὸ τὸν ἱερὸν τίτλον Ἐκκλησία καθολικὴ καὶ ἀποστολική. (Ecclesia catholica apostolica).

Οἱ Πατριάρχαι τῆς Ῥώμης ὠφελούμενοι ἐκ τῆς ἀσθενείας τῆς ὑπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Αὐτοκρατορίαν ὑπεξουσίῳ Ἐξαρχίας τῆς Ῥαββίνης, ἐν ἧ καὶ ἡ μεγάλη ὑπέκειτο τῆς Ῥώμης πόλις, καὶ τῆς ξένης τοῦ Ἑλληνικοῦ ζυγοῦ δεσποτείας δικαίως διεγειρούσης τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐθνικὴν ἀντιζηλίαν, ἐπιτηδείως ἐδράξαντο τῆς πρώτης δοθείσης εὐκαιρίας ἐκ τῆς ἀναφανείσης νέας αἰρέσεως τῶν Εἰκονομάχων καὶ Εἰκονοκλαστῶν ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, (ἐν ἔτει 717—742) καὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ εὐσεβοῦς Γερμανοῦ Ἀ'. Ἡ ἐθνικὴ λατρεία καταβλήθεισα ὀριστικῶς ὑπὸ τῶν δύο μεγάλων Αὐτοκρατόρων Κωνσταντίνου καὶ Θεοδοσίου, οὐχ ἦττον ἀφῆκεν εἰς τὸν λαὸν τὰς ὑλικὰς ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαίας του λατρείας, ἐξ ἧς μετέφερον ἀπὸ τοῦ Ναοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πολλὰς ἰδέας καὶ προλήψεις, ἅς τινες μόνος ὁ σοφώτερος πάντων χρόνος ἠδύνατο βαθμηδὸν νὰ ἐξαλείψῃ ὀλοσχερῶς, ἢ νὰ τροποποιήσῃ ἢ διορθώσῃ τὰς ἐθνικὰς ἔξεις καὶ ἔθιμα καὶ ἦθῃ τοῦ νέου χριστιανικοῦ λαοῦ, οἷα ἦσαν τὰ θυμιάματα, αἱ λυχνίαι, αἱ προσφοραὶ τῶν ἀπαρχῶν, οἱ παντοῦ εἶδους ἀνθοστεφεῖς τῆς Ἐκκλησίας κόσμοι, ἔθιμα ἄλλως οὐδαμῶς προσβάλλοντα τὴν ἐσωτερικὴν λατρείαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ αἱ εἰκόνες αὐταὶ εἰς ἀντικατάστασιν τῶν εἰδώλων. Ἄλλ' ἐν τῇ τῶν εἰκόνων λατρείᾳ ἡ χριστιανικὴ πίστις οὐδεμίαν ἀπέδιδε τιμὴν εἰς τὴν κατεργαζομένην αὐτὰς ὕλην, ὡς ἡ ἐθνικὴ λατρεία, ἀλλ' ἐτίμα καὶ ἐσέβητο ἐν τῇ εἰκόνι αὐτῇ τὴν ἱεράν μνήμην τοῦ θεοῦ προσώπου εἰς ἀπομίμησιν τῶν ἀγαθῶν καὶ θεαρέστων ἔργων. Εἰ δὲ καὶ ὁμολογουμένως ἡ τῶν εἰκόνων προσκύνησις εἶχε μεταπέσει εἰς καταχρήσεις ἀντιβαίνουσας πρὸς τὰς πνευματικὰς τῆς Ἐκκλησίας δόξας, ὡς καὶ σήμερον ἔτι ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ Δύσει, οὐδόλως ὁμως καὶ νὰ ἐλαττώσῃ δύνανται τὴν αἰξίαν αὐτῆς τῆς ἀρχικῆς ἰδέας, ἣτις ἐστὶ ἡ διὰ τῶν σεπτῶν

εικόπων εἰς τὸ πρωτότυπον μεταβάνουσα τιμὴ τῆς χριστιανικῆς εὐγνωμοσύνης, μὴ δυναμένη διὰ τοῦτο νὰ συγχισθῆ μετὰ τῆς ἐθνικῆς τῶν εἰδώλων λατρείας, ὡς αὐτὴν συνέχουν οἱ ἀσεβεῖς εἰκονομάχοι καὶ ἐξήλεγχον ὡς τινα ζυλολατρείαν καὶ σανιδολατρείαν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Λέων ἀντὶ τὰς καταχρήσεις αὐτὰς νὰ προσβάλῃ, διαφωτίζων διὰ τῶν νοθεσιῶν τῆς Ἐκκλησίας τί ἀληθῶς ὀφείλει ὁ χριστιανικὸς λαὸς εἰς τὰς ἱερὰς εἰκόνας· ἀντὶ διὰ πάσης νὰ προβῆ συνέσεως εἰς ἔργον ὅσον ἀσεβὲς τοσοῦτω καὶ σπουδαῖον διὰ τὰ ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς τάξεως σοβαρὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα, ἀφελθεῖς εἰς τὴν παραφορὰν τοῦ πνευματικοῦ φανατισμοῦ μετέπεσεν εἰς τὴν ἀντίθετον ἀκρότητα καταμαρτυροῦσαν τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρωπίνου λογικοῦ, καθ' ἧς πολλάκις καὶ οἱ σοφώτεροι ἐν ἡμῖν μάτην ἠγωνίσθησαν ὀλισθήσαντες εἰς δόξας ἀσυγγνώστους! Τοιαύτην ἔδειξεν ἀδυναμίαν καὶ πορείαν ἀσύνητον καὶ ἀντιχριστιανικὴν καὶ ὁ πρῶτος οὗτος εἰκονομάχος Αὐτοκράτωρ, σπεύσας μετ' ὅσης ἀσεβείας τοσαύτης καὶ φανατικότητος εἰς τὴν παντελεῖ ἐκρίζωσιν τῆς τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκυνήσεως, χωρὶς νὰ διαχωρίσῃ τὸ ἀληθὲς ἀπὸ τοῦ ψευδοῦς, τὴν εὐσεβῆ δόξαν ἀπὸ τῆς δεισιδαιμονίας, τὸ πνευματικὸν καὶ διδασκτικὸν τῆς τῶν εἰκόνων λατρείας ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ὕλισμοῦ τῶν δημωδῶν καταχρήσεων καὶ προλήψεων. Ἐκδοὺς αἴφνης καὶ ἄνευ τινὸς τροποποιήσεως τὸ τῆς εἰκονοκλασίας διάταγμα, πλήρης δρακοντίου αὐστηρότητος καὶ καταδιωκτικοῦ πνεύματος ἐφαμίλλου πρὸς τοὺς ἀρχαίους τῆς Ἐκκλησίας διωγμοὺς, διάτασεν ἵνα διὰ παντὸς θεμιτοῦ καὶ ἀθεμιτοῦ μέσου, βίας, καὶ βασάνων, καὶ αἵματος, αἴρωνται αἱ σεπτὰ εἰκόνες ἢ θραύονται καὶ καίωνται ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, ἐν τοῖς μοναστηρίοις, ἐν παντὶ οἴκῳ εὐκτηρίῳ καὶ ἐν παντὶ δημοσίῳ καὶ ἰδιωτικῷ καθιδρύματι, μέχρις αὐτῶν τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν τῆς πίστεως μαρτύρων καὶ ἁγίων!

Τὸ αὐτοκρατορικὸν τοῦ Λέοντος διάταγμα ἀποσταλὲν καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, ἐπομένως καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν ὑποκειμένην εἰς αὐτὴν, ἤτοι εἰς τὴν Σικελίαν, εἰς τὸ δουκάτον τῆς ἄνω καὶ κάτω Καλαβρίας, εἰς τὸ δουκάτον τῆς Νεαπόλεως καὶ Γαέτης, καὶ εἰς τὴν Ἐξαρχίαν τῆς Ραββίνης εἰς ἣν καὶ ἡ ῥωμαϊκὴ δημοκρατία

ἐπέκειτο, διήρесе τὸν ὑπήκοον λαὸν εἰς δύο ἀντιθέτους δόξας καὶ φατρίας, τὴν τῶν εἰκονομάχων καὶ εἰκονολατρῶν, καὶ πανταχόσε τῆς Αὐτοκρατορίας σπουδαίας παρήγαγε κοινωνικὰς ταραχὰς μέχρι ἐντελοῦς ἀναστατώσεως καὶ αἵματοχυσίας. Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας αἵρεσιν καὶ τὸν ἀπαιγῆ τοῦτον διωγμὸν, οἱ ὑπηρετῆται τοῦ διατάγματος πολλὰ κατέστρεφον κειμήλια τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας, ἐξ ὧν τὰ μὲν κατεθραύοντο καὶ εἰς πῦρ παρεδίδοντο, τὰ δὲ ἐκπατρισθέντα εἰς τὴν καλλιτέχνην μετηνήχθησαν Ἰταλίαν, ἐνθα ἡ μεμακρυσμένη καὶ ἀδύνατος διὰ τοῦτο κεντρικὴ τοῦ Βυζαντίου Κυβέρνησις, ἀνίσχυρος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀσεβοῦς διατάγματος, ἐπέφερε τὴν ἀπόσπασιν καὶ ἐντελῆ χωρισμὸν τῆς Ἰταλικῆς Ἐξαρχίας καὶ τῆς μικρᾶς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας, καὶ προπαρεσκευάσεν οὕτω τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων Πατριαρχῶν ὑποτελῶν μέχρι τοῦδε ὑπηκόων τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Κατὰ τὸν εἰκονομάχον τοῦτον τῆς Ἐκκλησίας διωγμὸν ἡ μεγάλη καὶ Οἰκουμενικὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θεολογικὴ Σχολή, ἡ ἄλλως διὰ τὸ σχῆμα αὐτῆς Ὁκτάγωνον καλουμένη, δώδεκα ἔχουσα ἑδρας Καθηγητῶν, καὶ πολύτιμον περικλείουσα βιβλιοθήκην ἐξ 120 χιλιάδων τόμων, ἐν οἷς καὶ ἡ χρυσοῖς γράμμασι ἐν μεμβράνῃ γεγραμμένη Ἰλιάς καὶ Ὀδύσσεια, ἐγένετο παρανάλωμα πυρός, συναπολεσθέντων καὶ τῶν ἐν αὐτῇ οἰκούντων Καθηγητῶν. (α)

Εἰς μάτην ἀνθίσταται ὁ ἑβδομηκονταετής τῆς Ἐκκλησίας γέρον, ὁ Πατριάρχης Γερμανός. Ὁ Αὐτοκράτωρ Λέων, λέων καὶ τὴν καρδίαν, οἷος καὶ ἐν τοῖς στρατοπέδοις ἀνεδείκνυτο, οὔτε ἐκ τῆς αἵματοχυσίας καὶ τῶν βασάνων καμπτόμενος,

(α) Οἱ μὲν εἰκονολάτραι ἀποδίδουσι τὴν πικρατείαν τοῦ Ὁκτάγωνου εἰς τὸν Λέοντα, ἐκδικούμενον οὕτω τοὺς Καθηγητὰς μὴ πειθόμενους ἵνα κηρυχθῶσι κατὰ τῆς εἰκονολατρίας· οἱ δὲ εἰκονοκλάται καὶ εἰκονομάχοι εἰς τυχαῖον γεγονός, συκοφαντίαν ἀποκαλοῦντες τὴν τῶν ἐναντίων γῶμην. Ἐν δὲ τοῖς μᾶλλον διακριθεῖσι τότε ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ μνημονεῦνται καὶ οἱ τῶν Κυκλάδων γήσων κάτοικοι, οἵτινες καὶ στολίσκον ἐξοπλίσαντες ἐξώρμησαν πρὸς τὸν Ἑλλησποντον, εἶθα καταναυμαχηθέντες ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου διεσκορπίσθησαν ἀπρακτοὶ ἐν τῇ θερμῇ αὐτῶν ἰδέᾳ τῆς τοῦ θρόνου τοῦ Λέοντος ἀνατροπῆς.

οὔτε εἰς τὰς εὐσεβεῖς ἐνδίδων διαμαρτυρήσεις τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ καὶ τοῦ τῆς Ῥώμης Γρηγορίου, ἀπηνέστερος ἐξώρμα εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁμως κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὁ τῆς Ἐξαρχίας Ῥαββένης καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας λαός, θερμαινόμενος ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου ζήλου τοῦ Πάπα Γρηγορίου β'. καὶ τὴν πρὸς τὴν ξένην τῶν Γραικῶν δυναστείαν ἐθνικὴν ἀντιζηλίαν του νὰ ἐκπληρώσῃ δικαίως ἐπιποθῶν, ὠφελούμενος ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς αὐτοκρατορικῆς τοῦ Λέοντος φρουρᾶς ἐγείρεται εἰς ἐπανάστασιν, θραύει τὰς εἰκόνας αὐτοῦ (α) καὶ διώκει τὸν Νομάρχην Ῥώμης καὶ αὐτοκρατορικὸν τῆς Ῥαββένης Ἐξαρχον, τὸν Ἑλληνα Παῦλον καταφυγόντα εἰς Βενετίαν. Ὁ Πάπας Γρηγόριος ἐπιδειξίως δραξάμενος τῆς οὕτω δοθείσης εὐκαιρίας κηρύσσεται ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου λαοῦ τιμητικὸς ἐπίτροπος τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας, καὶ τὸ τιμητικὸν τοῦτο ἀξίωμα ἢ πρώτη ἐγένετο βαθμὶς πρὸς τὴν κοσμικὴν καὶ βασιλικὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥώμης Πατριαρχῶν. Καὶ τὴν μὲν Ἐξαρχίαν καταλαμβάνουσι οἱ Λογγοθάρδοι, ἔθνος Γερμανικὸν τῆς Βορείου Ἰταλίας κατεξουσιάζον, οὕτω κληθέντες δι' ὃ ἔφερον μακρὸν γένειον, (lunga-barba) καὶ κατατροπώσαντες τὸν Βυζαντινὸν στρατὸν ἐκ νέου ἀποσταλέντα εἰς καθυπόταξιν τῆς ἐπαναστάσεως ἐπαρχίας, τὴν Ῥώμην στενῶς ἐπολιόρχουν οἱ αὐτοὶ Λογγοθάρδοι. Ὁ τότε Πάπας Στέφανος Γ'. ἀποθανόντος τοῦ Γρηγορίου, ἵκετεύσας θερμῶς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Γαλλίας Πιπίνον δι' αὐτοπροσώπου πρεσβεύσεως ἵνα δράμῃ εἰς βοήθειαν τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, κατώρθωσεν οὕτω

(α) Ἐφ' ὅσον ἡ Ῥώμη ἔμενεν ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, κατὰ πᾶσαν ἀναγόμενοι νέον Αὐτοκράτορος ἐστέλλοντο ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως αἱ εἰκόνες αὐτοῦ τε καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἐξαρχον τῆς Ῥαββένης καὶ τὸν Νομάρχην Ῥώμης, ὅπου καὶ ἐτίθεντο ἐν τῇ βασιλικῇ αἰθούσῃ (Basilica) τῶν Ἀνακτόρων τοῦ Λατεράνου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ Πάπας μετὰ τῆς Γερουσίας, τοῦ κλήρου, καὶ τοῦ λαοῦ, μετέβαινον εἰς τὸ Λατεράγον προσφωνοῦντες ἐνώπιον τῶν εἰκόνων τοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς Αὐγούστης τὸ α κ ὕ ρ ι ε ἐ λ ἔ η σ ο ν , Χ ρ ι σ τ ἔ ἐ π ἄ κ ο υ σ ο ν ν καὶ ἀναπέμποντες τὰς σιγήθεις ζητοκραυγὰς. Συγχρότως δὲ ὁ Πάπας ἔγραψε καὶ συγχαριτήριον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν νέον τοῦ Βυζαντίου Αὐτοκράτορα ὑπὲρ μακροβιότητος καὶ πολυχρονίου βασιλείας.

διὰ τῶν Γαλλικῶν ὄπλων τὴν μὲν πολιορκίαν τῆς Ῥώμης καὶ διαλύση, καὶ ἀφαίρεση δὲ τὴν Ἐξαρχίαν ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν καὶ Λογγοβάρδων (ἐν ἔτει 765), ἣν ὁ Πιπῖνος ἐδώρησεν εἰς τὸν Πάπαν μετὰ τοῦ κοσμικοῦ τίτλου καὶ ἀξιώματος «Κυβερνήτης καὶ Πατρίκιος τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας». Ὁ τοῦ ἀποθανόντος Λέοντος υἱὸς καὶ διάδοχος Κωνσταντῖνος πέμψας πρέσβεις ἐπαιτιᾶτο ἐπὶ τοῖς γενομένοις· ἀλλ' ὁ Πιπῖνος ἀπήντησεν ὅτι ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἐνεργηθεῖσα ὑπὲρ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου καὶ πρὸς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, ἐπιβάλλει αὐτῷ τὸ ἱερὸν καθήκον ἵνα πιστῶς διατηρήσῃ τοὺς πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἔδραν δοθέντας ὄρκους καὶ πίστει αὐτοῦ, ὑπὲρ τῆς ἐξασφαλίσεως καὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον προστασίας τοῦ ἱεροῦ κληροδοτήματος καὶ πατριμῶνός οὐ.

Τὸ τοῦ Πιπίνου τοῦτο πρὸς τὴν ἀγίαν τῆς Ῥώμης ἔδραν κληροδοτήμα, δι' οὗ διέθετο κατὰ βούλησιν καὶ ὑπέταττεν εἰς τὸν κανονικὸν τῆς Δύσεως Πατριάρχην λαοὺς καὶ πόλεις ὀλοκλήρους, αὐξηθὲν ἔπειτα διὰ νέων ἀρπαγῶν καὶ νέων προσφορῶν ὑπὸ τοῦ Γάλλου αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ μεγάλου, (ὅστις διεδέχθη τὸν ἀποθανόντα Πιπῖνον ἐν ἔτει 768 βασιλεύσας μέχρι τοῦ ἔτους 814) ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ τὸ διαβόητον πατριμῶνιον (κληροδοτήμα) τοῦ ἀγίου Πέτρου! Καὶ δὴ τοῦτο τὸ τῆς πολιτικῆς ἀποστασίας ἀπὸ τῆς Βυζαντινῆς ἐξουσίας, καὶ τὸ τῆς κατακτήσεως δικαίωμα εἰς θεῖον μεταβληθὲν δίκαιον, (ἄπαγε τῆς βλασφημίας!) ἐγένετο καὶ γίνεται ἔτι ὑπ' ὄψιν ἡμῶν αὐτῶν παραίτιον τοσοῦτων κοινωνικῶν δυσπραγιῶν, διὰ τὸν ἀπλούστατον καὶ φυσικότατον λόγον ὅτι αὐταὶ ἐκείναι Ἐξαρχίαι ἐπανῆλθον εἰς τὸν νόμιμον τῆς Ἰταλίας βασιλεία, καὶ μέλλει καὶ ἐπανέλθῃ καὶ τὸ λοιπὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος εἰς τὴν νόμιμον αὐτοῦ καὶ ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἰταλικῆς ἐνότητος!

Ἐάν οἱ γενναῖοι τῆς Γαλλίας πολέμαρχοι καὶ δεισιδαίμονες ἅμα τῆς Ῥωμαϊκῆς ἔδρας προστατάται, Πιπῖνος καὶ Κάρολος ὁ μίγας, (α) ἠδύναντο καὶ προῖδωσιν ὁποῖον ἐν τῇ ἀπλό.

(α) Ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος βασιλεύσας 47 ἔτη καὶ ἀποθάνων εἰς ἡλικίαν 72 ἐτῶν, (ἐν ἔτει 814) μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν κατάπαυσιν τῆς ἐν τῇ Δύσει βαρβαρότητος, ἐνθέρμως προστατεύσας τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα. Ἐραστής τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης πολλὰς ἀπεστήθισε λέξεις ἑλληνικὰς, πολλῶν διέταξε τὴν μετάφρασιν διδαχῶν

τητι τῆς χριστιανικῆς αὐτῶν καρδίας ἴδρουν θεοκρατικὸν οὐ-
κοδόμημα, ἐξ οὗ κατέρχοντο εἰς τὴν χριστιανικὴν Δύσιν

τῆς ἑλληνικῆς Πατρολογία, καὶ πολλοὺς πεσοκέλευσεν ἐξ
Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας πεπαιδευμένους ἄνδρας, ἐν οἷς καὶ δύο ἑλλη-
νας Ἐπισκόπους λαβόντας τὰς ἐπισκοπὰς τοῦ Σελισδοῦργου καὶ τῆς
Λύγουσσης, τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας εἰσέτι μὴ διχαστατούσης. Τοῦτον
τὸν Κάρολον ἐζήτησεν εἰς γάμον ἠχρηέουσα τοῦ Βυζαντίου Ἀυτοκρα-
τορίσσα Εἰρήνη, Ἀθηναία τὴν πατρίδα, δευτέρα σύζυγος τοῦ
εἰκονομάχου Λέοντος καὶ ἡδὴ ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου αὐτῆς υἱοῦ
Κωνσταντίνου. Συνεφώθησαν δὲ ἀμφότεροι ἵνα παρὰ τοὺς γαμικοὺς
δεσμοὺς εἰς ἓν συνδέσῃσι Κράτος καὶ τὴν πολιτικὴν τύχην τῆς Ἀνα-
τολῆς καὶ Δύσεως, ὅπερ καὶ ἀποκαλυφθὲν ἐν ταῖς πολιτικαῖς Κρύπταις
τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπέφερε τὴν ἐκθρόνισιν καὶ ἐξόριον τῆς Εἰ-
ρήνης καὶ τὴν διάλυσιν τῶν μελετωμένων αὐτοκρατορικῶν γάμων.
Βασιλεύουσα ἡ Εἰρήνη συνεκάλεσε ἐν Νικαίᾳ (τὸ 787) τὴν ἐβδόμην
καὶ τελευταίαν οἰκουμένην Σύνοδον πρὸς ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων,
καὶ ἀποθανοῦσαν ἡ Ἐκκλησία εὐγνώμων εἰς τὸ εὐσεβὲς αὐτῆς ἔρ-
γον κατέταξεν ἐν ταῖς ἀγίαις. Ἐπὶ τοῦ μνησθέντος Καρόλου, ἐπιστη-
θίου φίλου καὶ θερμοῦ προστάτου τοῦ συγχρόνου Πάπα Λέοντος τοῦ
τρίτου, ἐφόρεσε πρῶτος ὁ Πάπας οὗτος βασιλικὸν διάδημα, ἐτύπωσε
ἐπὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ νομισματος τὸ « Dominus Noster » τίτλος διδόμενος
εἰς Ἀυτοκράτορας καὶ Βασιλεῖς, καὶ προπεμπόμενος ὑπὸ τοῦ κλήρου
καὶ τῶν ἀρχόντων εἰσηλθεῖν, ἐν μέσῳ χυδαίου λαοῦ ζητωκραυγούντος
τὴν μέλλουσαν δουλείαν του, εἰς τὰ Ἀνάκτορα καὶ τὰ Πατριαρχεῖα
τοῦ Λατερανοῦ, ἔνθα ἀνεκηρύχθη πολιτικὸς ἀρχὼν τῆς ῥωμαϊκῆς δη-
μοκρατίας, (ἐν ἔτει 814) ἥτις μόνον τὸν ἐξωτερικὸν διέσωζε τύπον τῆς
ἀρχαίας δημοκρατίας, ἀποβαλοῦσα τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ζῶσαν ψυχὴν
τῆς μεγάλης ἐκείνης καὶ ὑπερηφάνου πολιτείας ! Οὗτος ἐστὶν αὐτὸς
ἐκεῖνος ὁ Πάπας Λέων γ'. οὗτινος ἐμνημονεύομεν ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ
τῆς πρσσθήκης κεφαλαίῳ, ὁ ἀποκηρύξας τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν
Γαλλίᾳ συστάσης Συνόδου ὑπὸ τοῦ ἰδίου τούτου Καρόλου πρὸς ἀπο-
δοχὴν τῆς ἐν τῷ συμβόλῳ ἰσπανικῆς καινοτομίας. Ὁ αὐτὸς Πάπας
κατέταξε τὸν Κάρολον μέγαν ἀποθανόντα δύο ἔτη πρὸ αὐτοῦ
(814) ἐν τοῖς ἀγίοις, δι' ὅσας ἐποίησατο πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς
Ῥώμης, ἢ μᾶλλον εἶπεν, εἰς τὴν κοσμικὴν φιλαρχίαν τοῦ Ῥώμης
Πατριάρχου, μεγάλας προικοδοτήσεις ὀλοκλήρων πόλεων πρὸς κατα-
πάτησιν τῶν ἔθνικων δικαιοματίων τοῦ ὡς ἀγέλη προβάτων πρὸς τὸν
ἀκτήμονα Πέτρον κληροδοτηθέντα λαὸν τοῦ ῥωμαϊκοῦ δουκάτου. Εἰς
τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης ὁ Κάρολος ἐδωρήσατο καὶ ἀργυρὰν τρά-

πυρός καὶ αἷματος δοκιμασίαι κατὰ τὴν ἀνιέρον ἐκείνην τῶν ἱερῶν δικαστηρίων ἐξέτασιν, καὶ ὁ ἱερός μανδύας τοῦ Ποντίφηκος εἰς αἷμα ἐβάφη χιλιάδων καθολικῶν τέκνων τῆς μεγαλομάρτυρος Ἰταλίας, τὸν καλὸν ἀγωνιζομένης ἀγῶνα κατὰ τῆς κοσμικῆς τυραννίδος τῆς ῥωμαϊκῆς ἑδρας, ἣτις ση-μαιοφόρος κατέστη τῆς αὐστριακῆς ἐν Ἰταλία λογχοκρατίας! Εἰ τοιαύτην ἠδύνατο ἔχειν προαίσθησιν οἱ τῆς Φραγκίας ἐκεῖνοι ἔνδοξοι ἄλλως ἡγεμόνες, ἤθελον μᾶλλον καταρᾶσθαι ἑαυτοὺς ἢ ἄφειν αἰτεῖσθαι ἀμαρτιῶν δι' ὅμοια παρανομή-ματα, καθαγιασθέντα παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης ἣτις τὴν ἀπεχθεστέραν ἀκολουθοῦσα ἀντεθνικὴν πρὸς τὴν Ἰταλίαν πολιτικὴν, ἀκολουθεῖ ἅμα καὶ τὴν ὑβριστικωτέραν πορείαν πρὸς τὴν ἱεράν τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας καθολικὴν παρὰ-δοσίαν.

Τοιοιουτρόπως ὁ λεγόμενος καὶ ἀπὸ τῆς πεφωτισμένης Δύ-σεως λατρευόμενος ὡς τοποτηρητῆς ἢ βικᾶριος τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, (ἄπαγε τῆς θλασφημίας!) μὴ ἀρκούμενος εἰς τὸ πρωτεῖον τῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς, ἥς παρ' αὐτῆς ἔτυχε τῆς ἐν συλλόγῳ Ἐκκλησίας χάριν τῆς ἑαυτοῦ ἑδρας ἀρχαίας πρωτευούσης τοῦ νέου Ῥωμαϊκοῦ Κράτους· οὐδὲ στέργων τὴν τοῦ Πέτρου καὶ τῶν συναποστόλων αὐτοῦ ἀκτήμοσύνην καὶ ταπεινότητα, ἣν καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παρήγγειλλεν αὐτοῖς, ἤρπασε τὰ ἱερά δικαιώματα τοῦ ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, ἐξεμετάλ-λευσε τὴν εὐπιστίαν τῶν Γάλλων Ἀυτοκρατόρων, καὶ τὴν ἀρπαγὴν ταύτην τὴν δι' ἀποστασίας καὶ κατακτήσεως νομο-ποιηθεῖσαν, ἀντὶ νὰ τὴν ἀποδόσῃ ὡς πνευματικὸς Πατὴρ εἰς τὸν νόμιμον αὐτῆς κληρονόμον καὶ ἰδιοκτήτην, τὸν λαόν, τὴν οἰκιοποιήθη αὐτὸς καί, ὅπερ χεῖρρίστον, ἀνήγαγεν εἰς θεῖον δίκαιον, ἰδρύσας τὴν εὐαγγελικῶς πολεμουμέ-νην κοσμικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν! Συνταράξας δὲ καὶ συντα-ράσσων ἔτι σήμερον τὸν καθολικὸν κόσμον τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης χάριν τοιαύτης ἐξουσίας, ἐμπορευόμενος τὴν δου-λείαν λαοῦ συναισθανομένου καὶ ἐξαιτουῦντος τὰ ἀπαράγρα-πτα δίκαια τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως, καὶ κατα-σοφίζόμενος τὸ γελοῖον κληρονομικὸν δίκαιον τοῦ ἀκτήμονος Πέτρου καὶ τοῦ « μ ἢ ἔ χ ο ν τ ο ς π ο ὦ τ ἣ ν κ ε φ α -

πεζαν ἐν ἡ ἐγγύλυπτο ἡ ἐπτάλοφος Κωνσταντινουπόλις, καὶ ἑτέραν ὁμοίαν εἰς τὴν τῆς Ῥαβδόνης ἐν ἡ ἐγγύλυπτο ἡ Ἐπτάλοφος Ῥώμη.

λ ἡ ν κ λ ἰ ν α ι Κυρίου, ἑξαπατᾶ ὀλόκληρον πεφωτισμέ-
νον κόσμον ἐν μέσῳ τοῦ πανταχόθεν ἀνευφημιζομένου πολι-
τισμοῦ, καὶ ἐκφοβίζει μονάρχας καὶ ἰσχυροὺς τῆς γῆς ὡσανεὶ
ἔζωμεν ἐν τῇ μεσαιωνικῇ βαρβαρότητι καὶ εὐπιστίᾳ!!! Ἄλλ'
ἴσως τὰ δύο ἑστεμμένα τέκνα τῆς καθολικῆς τῆς Δύσεως
Ἐκκλησίας καὶ βασιλεῖς δύο ἐνδόξων καὶ ἀδελφῶν λαῶν,
τὸν θώρακα ἐνδυόμενα καὶ τῆς ἀποστολικῆς εὐσταθείας νέοι
ἀποδειχθῶσι προστάται τῆς ἱεραῆς καθολικῆς Παραδόσεως,
διαχωρίζοντες τὴν κοσμικὴν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς ἐξουσίας,
καὶ τὴν θείῳ δικαίωματι ἀπὸ τῆς κανονικῆς
Πατριαρχείας καὶ Παπῶν. Οὕτω πληροῦνται καὶ οἱ
εὐσεβεῖς πόθοι τοῦ Πίου ἐννάτου, εἰ ὀρθοδόξως ἐπιδιώκει οὐχὶ
τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὴν ἔνωσιν
τῶν διεστρωσῶν Ἐκκλησιῶν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν ποίμνην
τῆς μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, συνωδᾶ πρὸς τοὺς ἀρχαίους
καὶ μόνους καθολικοὺς θεσμοὺς τῆς ἱεραῆς καθολικῆς παραδό-
σεως, ἧς ἐπιλήσμονες ἢ καὶ ἀμαθεῖς καταφαίνονται οἱ ὑπα-
γορεύσαντες εἰς τὸν Πίον καὶ συγγράψαντες τὴν ἀντικαθολι-
κὴν ἐκείνην προσλαλιὰν τῆς 6 Ἰανουαρίου τοῦ παρόντος ἔτους.

Τοιαῦτα τὰ διαχωρίζοντα τὸν ἑλληνικὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ
καθολικισμόν ἀπὸ τοῦ ῥωμαϊκοῦ ἐν τῇ Δύσει καθολικισμοῦ,
καὶ τοιοῦτον τὸ ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπελθὼν ἀξιοθρή-
νητον σχίσμα, προκαλεσθὲν ἐκ τῆς ἐπιμονῆς τῆς ἀγίας τῆς
Ῥώμης Ἐδρας εἰς τὴν δόξαν τῆς καινοτομίας καὶ τοῦ καθο-
λικοῦ νεωτερισμοῦ, μάτην ἐπαιτιωμένης τοὺς Ἕλληνας Ἱεράρ-
χας, τοὺς φωστῆρας τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἑλληνικῆς Ἐκκλη-
σίας, Φώτιον καὶ Μάρκον τὸν Ἐφέσου! Ὁ Πῖος ἔννατος ἀντὶ
ἑαυτὸν νὰ ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν καθολικὴν ἔνωσιν, ἐξομολογού-
μενος ὡς ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας τὴν καθολικὴν ἀλήθειαν,
αἰτίους σχίσματος τοὺς εὐσεβεῖς ἐκείνους ἀποκαλεῖ Πατέρας,
τοὺς εὐσεβεῖς ἐκείνους τῆς καθολικῆς Ὀρθοδοξίας κήρυκας,
λησμονῶν ὅτι πᾶσα αὐτοῦ ἐν τῇ π ρ ο σ λ α λ ι ᾶ λέξις καὶ
πᾶσα περίοδος τρανώτατα ἐξέλεγχεται ἀπὸ τοσούτων τῆς ἱστο-
ρίας μνημείων, σεβαστῶν διὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸ πλήθος
τῶν αξιοπιστῶν καὶ ἀδιαφιλονεικῆτων μαρτυριῶν, ὅσαι καὶ
ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ ὅπισθεν ἐξετέθησαν.

Ὁ ἑλληνικὸς ἄρα τῆς Ἀνατολῆς καθολικισμὸς, πλὴν τοῦ
ὅτι ἰσρὰ ἐστὶ κοιβῶτός τῶν λαμπροτέρων ἔργων καὶ μνημείων

τῆς ἑλληνικῆς εὐφυΐας, καὶ εἰρηνοποιῶν ἐστὶ σύμβολον τῆς πολιτείας καὶ κοινωνίας, οὔτε δυοὶ δουλεύων Κυρίοις, Θεῷ τε καὶ Μαμμωνᾷ, οὔτε τὰ τῷ Καίσαρι καὶ τῷ Θεῷ προσήκοντα παραγωνρίζων! Καὶ οὕτως ὁ ἐν γένει Ἑλληνισμὸς φύσει ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐλεύθερος καθὼ ἄγευστος παντὸς τιμαριωτικοῦ στοιχείου, ἀντιδρῶντος πρὸς τὴν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς φύσεως ἀνθρώπινον ἰσότητα καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἀπορρέουσαν πολιτικὴν δικαιοσύνην· καὶ ἐν συνειδότι ἐλεύθερος ἐν τῇ καθολικῇ τῆς Ἐκκλησίας θεσμοθεσίᾳ, ὡς τις ἀστήρ φωτεινὸς καὶ λάμπων ἐξ Ἑώας ἀνυψοῦται ἀποστελλόμενος ἵνα καταφωτίσῃ καὶ πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ κοινωνίαν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ καθοδηγήσῃ τὰ ἔθνη αὐτῆς εἰς τὸν τῆς ἐνότητος σύνδεσμον, κέντρον ὁμοσπονδικῶν τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ὀρίζων, καὶ κέντρον πολιτικῶν τὸν ἀρχαῖον καὶ οἰκείον αὐτῆς κατασταίνων ἑλληνικὸν πολιτισμὸν!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου.

Ἡ ἀμείλικτος ἀλαζονεία τῶν Παπῶν Νικολάου α΄. καὶ Ἀδριανοῦ β΄. μετὰ θρασύτητος ἀπλέτου νὰ καθιερώσῃσι προτιθεμένον τὸ ἀνυπόστατον θεῖον δίκαιον τὸ διὰ τοῦ Πέτρου παρὰ τοῦ Κυρίου δῆθεν δωρηθὲν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους Ῥώμης, τοῦ εἶναι αὐτοὺς κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ κυριαρχικῶς ποιμαίνειν αὐτήν, εἶπετο δικαίῳ τῷ λόγῳ νὰ διερεθίσῃ τῆς Ἑλληνικῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησίας τὴν καθολικὴν εὐσέβειαν, καὶ νὰ ὀπλίσῃ τὸν τοῦ Φωτίου ἀκλόνητον ζῆλον πρὸς τὴν ἱεράν τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας Παράδοσιν καὶ τοὺς πατρώους θεσμοὺς τῆς ἐν συλλόγῳ καθολικῷ διερχομένης χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἥτις πανταχόθεν, ὡς ἴδωμεν, ἐξελέγχει τὸν ἀντεαγγελικὸν τύπον τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἑδρας καὶ τὰς ἀνυποστάτους αὐτῆς ἀξιώσεις. Αὕτη ἡ πρώτη ἐστὶ καὶ κυρία αἰτία ἢ ἀπὸ τοῦ ἐννάτου αἰῶνος δεινώσασα τὴν παλαιτέρον ὑφισταμένην ἔθνικὴν ζηλοτυπίαν ἀναμέσον τῶν δύο Πατριαρχικῶν Ἑδρῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ῥώμης, τῆς μὲν πρωτεύουσας τῆς νέας Ῥωμαϊ-

κῆς Αὐτοκρατορίας, τῆς δὲ περιελθούσης· εἰς ὑποτελῆ τοῦ Βυζαντίου ἐπαρχιακὴν πόλιν. Οἱ Ῥωμαῖοι Ποντίφηκες ἀδίκως ταραχθέντες εἰς τὸν οἰκουμενικὸν τίτλον ὃν πρῶτος ἀπέδωκεν ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδοσίος ὁ Β'. εἰς τὸν πατριάρχην τῆς βασιλίδος πόλεως· (ἦν γὰρ καὶ ἐστὶ μέχρι σήμερον ὁ τίτλος οὗτος ἀπλῶς τιμητικὸς βαθμὸς οὐδὲν συνεπαγόμενος ἐξαιρετικὸν προνόμιον πνευματικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῆς καθολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας·) προέβησαν πέραν τῶν νενομισμένων ὁρίων τῆς καθολικῆς ἀληθείας καὶ τοσοῦτον, ὥστε ἔπλασαν τὸ καθολικὸν ἐκεῖνο ψεῦδος τῆς γενικῆς ἐποπτείας καὶ τοῦ παγκοσμίου κύρους τῆς τῶν Ῥωμαίων Πατριαρχικῆς Ἐδρας, μεταπεσόντες εἰς χεῖρρόνα ὢν πρότερον ἐξήλεγχον φιλαρχικῶν τάσεων τῆς Πατριαρχικῆς Ἐδρας Κωνσταντινουπόλεως. Τείνοντες οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι Ποντίφηκες ἵνα ἀνυψώσωσι εἰς πνευματικὴν πρωτεύουσαν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τὴν ἡδὴ ἐπαρχιακὴν τῆς Ῥώμης πόλιν, καὶ ἀπαιτοῦντες ἐπομένως τὴν ὑποταγὴν τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, πολὺ ἀπεῖχον τῆς ἐν τῇ Πίστει ἐνότητος· ἡ γὰρ παρ' αὐτῶν προβαλλομένη μέχρι σήμερον οὐδὲν ἕτερον ἢ δουλικὴ ἐστὶ ὑποταγὴ καὶ ἐκλατινισμὸς τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς καὶ μητρὸς καὶ διδασκάλου τῆς Ῥωμανοκαθολικῆς! Οὕτω ἡ ἐκ φιλοδοξίας τὸ πρῶτον ἀρξαμένη ἔρις ἀναμέσον τοῦ Βυζαντινοῦ καὶ τοῦ Λατεράνου Πατριαρχείου, (α) παρήγαγεν ἔπειτα διὰ τῆς πορείας τοῦ χρόνου τὸ ἀσυμβίβαστον τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας σχίσμα, ὅπερ σήμερον καθίσταται εὐχερέστερον εἰς τὴν λύσιν αὐτοῦ διὰ τῆς ὑποφωσκωμένης ἐν τῇ Δύσει ἀγαθῆς τάσεως πρὸς τὴν ἀρχέγονον ἐκείνην καὶ μόνην καθολικὴν τῶν Ἐκκλησιῶν Ἐνωσιν, ἀντίθετον πρὸς τὴν προτεινομένην ὑπὸ τοῦ Ῥωμάνου Ποντίφηκος ὑποταγῆν.

Τὸ μέγα ἄρα τοῦ ἡμετέρου Φωτίου ὄνομα, μέγα ἐν τῇ κα-

(α) Τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ Λατεράνου, διὰ τὸ ἐναυθα οἰκεῖν τὸν Πατριάρχην Ῥώμης, ἦτον ἐν τῶν ἀρχαίων μεγάρων τῆς Ῥώμης οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ Λατεράνου, ἐνδὸς τῶν πλουσιωτέρων Ῥωμαίων συγχρόνων τοῦ Αὐγουστοῦ, τὸ ὁποῖον ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἐδωρήσατο εἰς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ῥώμης. Ἐκτοτε κατόκου ἐν αὐτῷ οἱ τῆς Ῥώμης Ἐπίσκοποι οἱ λαβόντες τὸν ὁμοταγῆ τίτλον τοῦ Πατριάρχου καὶ Πάπα, ἴποι Πατρός.

θολικῆ εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ, καὶ δι' ὃν ἐν τοῖς ἄλλοις ἠγωνισατο ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν διδασκάλων τῆς καθολικῆς παραδόσεως· καὶ μέγα ἐν τῇ ἑλληνικῇ τῆς Ἀνατολῆς Ἐκκλησίᾳ δι' ἣν ἰδρύσει κρηπίδα τοῦ ἐλευθέρου αὐτῆς ἀξιώματος ἐν τῇ ὁμοσπονδικῇ τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας πολιτείας, πρὸς ἀντίθεσιν τῆς ἐκ τοῦ τότε τῆς Δύσεως βαρβαρισμοῦ γεννηθείσης πνευματικῆς συγκεντρώσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας· μάτην ἐπέσυρε καὶ ἐπισύρει μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν τὰς ὑβριστικὰς συκοφαντίας τῶν ῥωμανοκαθολικῶν συγγραφέων, ὁ γὰρ Φώτιος ἄτρωτος ἔμεινεν ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἀληθείᾳ, καὶ φαινοτέρα ἢ εὐσεβῆς αὐτοῦ ἀνέλαμψε δόξα! Πρὸς τὸν τοιοῦτον τοῦ ἀγιωτάτου Φωτίου εὐσεβῆ ἑλληνισμόν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ, καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην αὐτοῦ ἀφιλονεύκητον καθολικότητα ἐφάμιλλος πολλῶ ὕστερον ἀνεδείχθη καὶ ὁ ἱερός τῆς Ἐφέσου Μητροπολίτης, Μάρκος ὁ Εὐγενικός, ὁμοιον ἰδρύσας ὀρθοδοξίας τρόπατον ἐν τῇ συνόδῳ ἐκείνῃ τῆς Φλωρεντίας, τῆς συγκροτηθείσης περὶ τὰ ἔσχατα τῆς παρακμῆς καὶ πτώσεως τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ εὐγενῆς οὗτος τῆς Κωνσταντινουπόλεως γόνος, εὐγενῆς τὴν καρδίαν καὶ τὰ χριστιανικὰ αὐτοῦ ἦθη, Μάρκος ὁ Εὐγενικός ἀδιάφθορος μέχρι τέλους διαμείνας κήρυξ τῆς καθολικῆς ὀρθοδοξίας, ἀπέναντι τῶν δολίων προσπαθειῶν καὶ παντός διαφθορᾶς μέσου ὅσα ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φλωρεντίας μετεχειρίσθη ὁ τότε Πάπας Εὐγένιος· ἐπέσυρε καὶ ὁ εὐσεβῆς οὗτος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ποιμὴν τὰ πικρὰ τῆς ἰησουϊτικῆς συκοφαντίας ἔβη, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πίου ἐννάτου κηρυσσόμενος σήμερον ἔτι ὡς δευτέρος μετὰ τὸν Φώτιον τοῦ σχίσματος αἰτιος, ἐν ᾧ ἐξέδοτο ἀποστολικῶ γράμματι τὴν ἕκτην Ἰανουαρίου τοῦ παρόντος ἔτους, πρὸς αἰώνιαν διαστροφήν τῆς καθολικῆς ἀληθείας ὡδε ἀποφαινόμενος· « μετὰ τὸ σχίσμα τοῦ Φωτίου (ἀντί να εἶπη τῶν Παπῶν Νικολάου καὶ Ἀδριανοῦ β'.) τοῦ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας βλάθιοθρηνητοῦ, (καὶ ὅμως μὴ αἰρουμένου ἀπὸ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας) οἱ Ποντίφηκες τῆς Ῥώμης πολλὰς ὑπὲρ τῶν Ἀνατολικῶν κατὰ βάλλοντες προσπαθείας (τούτέστιν ἀξιώσεις ἀντικανονικὰς καὶ ἀπαιτήσεις ἀνταποστολικὰς) ἐπέδτυχον τοῦ ποθητοῦ σκοποῦ· ἡ ἔγνωσις (ἦτοι

ἢ ὑποταγῇ) τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἀποκατε-
 στάθη ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φλωρεντίας.
 » Ὁ τε δὲ Μάρκος ὁ Ἐφέσου, ὁ νέος οὗτος
 » Φώτιος (ὁ νέος κήρυξ τῆς ὀρθοδοξίας) ἐπεχείρησε
 » νὰ διασειῇ τὰ θεμέλια τῆς ἐνώσεως,
 » (τῆς ὑποταγῆς) Οἱ Πάπαι ἐπεδείξαντο ἐξαι-
 » ρετικὴν μέριμναν ὅπως ἐπαναγάγῃσι
 » τοὺς Ἑλληνας εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν. »
 (εἰς τὴν ὁδὸν τῶν καθολικῶν καινοτομιῶν!) Πρὸς τὴν τοι-
 αύτην προσλαλιὰν ἀπαντῶν καὶ ὁ ῥωμανοκαθολικὸς ἱερεὺς
 τῶν Παρισίων, ὁ σεβάσμιος Γεταῖος (Guettée) ἐν τοῖς ἄλλοις
 σξιολόγοις προστίθεται. Ἄ' Ο Πῖος Θ' παραδέχεται ὡς βεβαίαν
 τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνῶ εἶναι ἀπο-
 δεδειγμένον ὅτι οὐδὲν ἄλλο διεπράξατο ἢ συμφωνίαν καὶ
 ταύτην ἤκιστα εἰλικρινῆ. » Ἐνταῦθα ὁ σεβάσμιος Guettée
 ἐννοεῖ βεβαίως ἐκείνην τὴν ἤκιστα εἰλικρινῆ διαγωγὴν τοῦ
 ἁγίου τῆς Ῥώμης Πατρὸς Εὐγενίου Δ' συνισταμένην εἰς παν-
 τὸς εἶδους παραβιάσεις πρὸς ἐξαγόρασιν τῶν συνειδήσεων
 καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ διωκομένου σκοποῦ, ὡς καὶ ὁ Πῖος Θ' ἄ-
 λέγει, τοὔτεστι τῆς δουλικῆς ὑποταγῆς εἰς τὸν νέον τοῦτον τῆς
 Ἐκκλησίας Κυριάρχην.

Τοιαῦται ὑπῆρξαν αἱ καταβληθεῖσαι καὶ καταβαλλόμεναι
 μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν προσπάθειαι τῆς ῥωμαϊκῆς
 Ἐδρας, ὅπως ὑπομνησθῆσται καὶ ὁ βασιλεὺς Πατριάρχης
 τῆς Ῥώμης Πῖος Θ' παριστῶν αὐτὰς διὰ τοῦ εὐφήμου ὀνό-
 ματος τῆς ἀπλῆς προσπαθείας, ἵνα ἐπιτηδειότερον
 καλυφθῇ ὁ τοῦ ψεύδους ἔλεγχος. Ἄ Μόνον τὸ προοίμιον τῆς
 προσλαλιᾶς, ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ αἰδέσιμος Γάλλος Guettée,
 πᾶρκει νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ νέα ἐπιστολὴ τοῦ Πίου Θ'. θὰ ἐπι-
 τύχη τόσον τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ὅσον ἐπέτυχε καὶ ἡ προτέρα
 ᾗν ἔγραψε πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ὅτε ἀνέβη τὸν θρόνον του. » (α)

(α) Ἡ πρώτη αὕτη ἐπιστολὴ τοῦ Πίου Θ' περιέχει τὴν γνωστὴν
 ἐκείνην προσευχὴν, ἣν ἡ αὐτοῦ Ἁγιότης διέταξεν ἵνα ἀναγινώσκεται
 εἰς ταῖς ῥωμανοκαθολικαῖς Ἐκκλησίαις ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως (τῆς ὑποταγῆς)
 τῶν σχισματικῶν Ἑλλήνων! Εἶχεν δὲ ἐν περιλήψει ὡς ἀκολούθως ἡ προ-
 σευχὴ ἐκείνη. « Ὁ Μαρία Παρθένε Ἄσπιλε, ἡμεῖς οἱ δούλοι σου καὶ
 στέκνα τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, ἱκετεύομέν σε ταπεινῶς ἵνα μεσιτεύῃς

Προτιθέμενοι ἵνα ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ καταδείξωμεν τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς ἐν Φλωρεντία συνόδου, συγκροτηθείσης ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου προτελευταίου βασιλέως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς πολιτικῆς διηγήσεως τῆς τότε τῶν πραγμάτων καταστάσεως, ἵνα οὕτως εὐχερέστερον ἐννοήσωσιν οἱ ἀναγνῶσαι τοὺς λόγους τοὺς προκαλέσαντας τὴν συγκρότησιν τῆς συνόδου ἐκείνης, ἐν ἣ ἡ ὑποταγὴ συμφωνήθη τῆς Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καθ' ἧς ὑποταγῆς ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσσω, Μάρκος ὁ Εὐγενικός, τρανόφθογγον ἤγειρε διαμαρτύρησιν ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας τῶν ἀποστολικῶν καὶ καθολικῶν διδαγμάτων τῆς μιᾶς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἀκμαία ἄλλοτε καὶ ἔνδοξος ἔντε τῇ πολιτικῇ καὶ κοινωνικῇ αὐτῆς εὐημερίᾳ, τριακοντάκις καταστρέψασα τὰ βαρῆα ὄπλα τῶν βαρβάρων φυλῶν τῆς Ἀρκτου, τῆς Μεσημβρίας καὶ τῆς Δύσεως, ταπεινὴ καὶ ἀσθενὴς ἤδη ἔκειτο ὑπὸ τὸν ἑλληνικὸν θρόνον τῶν Παλαιολόγων, μαρτύρων τῆς ἐσχάτης τοῦ Γένους ἀτυχίας. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1261—1453, ὅτε ἡ ἑλληνικὴ ἐτάφη ἐλευθερία ὑπὸ τὰ ἡρωϊκὰ ἐρείπια τῆς Ἐπταλόφου, ἡ οἰκογένεια τῶν Παλαιολόγων ὡς τις ἔμφρων Οἰκονόμος διεύθυνε τὰ τελευταῖα λείψανα τῆς ἤδη καταρρέουσας γηραιᾶς Αὐτοκρατορίας. Ἐνθεν μὲν οἱ Τοῦρκοι ἀπάσης ἐκράτουν τῆς Ἀσίας, καὶ εἰς αὐτὰ κατασκηνώσαντες τὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἴδρουν ἤδη τὴν πρώτην ἐν τῇ Εὐρώπῃ πρωτεύουσαν αὐτῶν, τὴν Ἀνδρια-

»παρὰ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ὅπως καταπέμψῃ τὰς δωρεὰς αὐτοῦ τοῖς
»πεπλαγημένοις ἀδελφοῖς ἡμῶν. (τοιαύτη ἡ λυκοφιλία τοῦ ἁγίου Πατρὸς)
»τοῖς Σχισματικοῖς Ἕλλησι, καὶ ὅπως φωτισθέντες ἀποστραφῶσι τὴν ἀλα-
»χρονίαν καὶ τὴν πλάνην τοῦ πνεύματος αὐτῶν, (σὺ ρ εἰ ὁ κ λ ε -
» π τ η ς τ ἧ ν φ ω ν ἦ ν γ ἄ φ ὺ γ' ὁ ν οἰ κ ο κ ὺ ρ η ς , κατὰ δὴ
»τὸ λεγόμενον.) καὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Καθολικῆς
»Ἐκκλησίας (ἀντὶ τῆς ῥωματοκαθολικῆς, ἡμεῖς γὰρ ἐσμὲν ἐν τῇ ἀρχε-
»τύπῳ Καθολικῇ,) ὑπὸ τὴν ἀλάθηστον φωνὴν τοῦ πρώτου (κα τ ἄ
» τ ἧ ν τ ἄ ξ ι ν) ποιμένος καὶ διδασκάλου αὐτῆς, τοῦ ὑπερτάτου
»ῤῥαμίου Ποντίφηκος.» (ὑπερτάτος καὶ ἄκρος τῆς Ἐκκλησίας Ἀρχιερεὺς
μόνος ἐστὶν αὐτὸς ὁ Χριστὸς, οἱ δὲ λοιποὶ ἴσοι ἐν ἴσοις.)

νουπόλιν, ὑπὸ Ἀμουράτην τὸν πρῶτον, ἐν ἔτει 1360. Ἐνθεν
 δὲ τὰ τέκνα τῆς Ἰταλίας, οἱ Βενετοὶ καὶ Γενουῖνιοι, τῶν
 Γάλλων ἤδη διωχθέντων ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Μικρασίᾳ καὶ Θρά-
 κῃ κατακτῆσεων, ἐδέσποζον τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους,
 τῶν παραλίῳν τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς μέχρι
 Θεσσαλίας. Τῶν Παλαιολόγων ἡ πολιτικὴ θέσις ἀπέβαινε
 οὕτω δυσχερεστάτη ἀπέναντι τοῦ ἀκμαίου Ἰσλαμισμού, καὶ
 μία μόνη ἀπελείπετο ἐλπίς σωτηρίας ἢ ἐκ τῶν χριστιανῶν
 βασιλέων τῆς Δύσεως βοήθεια, δι' ἧς καὶ μόνης ἠδύνατο νὰ
 ἀποκρούσῃ τὸν κατ' Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην δεινῶς ἀπειλοῦν-
 τα τὸ Γένος κίνδυνον. Ἐντεῦθεν οἱ βασιλεῖς Παλαιολόγοι
 κατέφυγον εἰς τὸ τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν μέτρον, κατ'
 ἐκείνους γὰρ τοὺς χρόνους πᾶς πολιτικὸς συνασπισμὸς ἦτον,
 ὡς φαίνεται, ἀδύνατος, ἐάν δὲν προηγεῖτο ἡ τῶν Ἐκκλησιῶν
 ἑνωσις· ἀλλὰ καὶ σήμερον ἔτι ἐν μέσῳ τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος ἐβρέθη
 ποῦ καὶ ὑποττονθορίζεται ὅτι ἄνευ τῆς πολυχρότου ταύτης
 ἐνώσεως, ἦτοι τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀνε-
 ξαρτησίας, οἱ θερμότεροι τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς πῆθοι ἔσονταί
 ἕως ἀνεκπλήρωτοι, ἂν καὶ τὰ τοιαῦτα εἰσὶ μᾶλλον ῥήσεις
 καὶ φθέγματα τῶν κληρικῶν ταγμάτων πρὸς ἐξαπάτησιν
 τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν συνειδήσεως. Πρὸς τὸν
 ἐθνικὸν τοῦτον σκοπὸν διάφοροι πρεσβεῖαι κατὰ διαφόρους
 ἐνεργηθείσας ἐποχὰς ἐδίδαξαν τοὺς Παλαιολόγους καὶ ἔπεισαν
 πρῶτον ἐν αὐτοῖς τὸν Ἐμμανουὴλ Παλαιολόγον, μετὰ τὴν
 ἀνωφελεῆ πρέσβεισιν τοῦ Ἐμμανουὴλ Χρυσολουρᾶ πρὸς τοὺς
 χριστιανούς τῆς Δύσεως ἡγεμόνας, ἵνα πρεσβεύσῃ αὐτοπροσώ-
 πως εἰς τὰς Αὐλὰς τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καθολικῆς εἰ-
 σέτι διατελοῦσης. Κατὰ τὸ ἔτος 1400 ἐπιχειρεῖ τὴν βασι-
 λικὴν πρεσβείαν, καὶ τὴν τρίτην Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους
 ἀφικνεῖται εἰς Παρισίους, ἔνθα ὁ τότε τῆς Γαλλίας Κάρολος
 ὑπεδέξατο τὸν Ἐμμανουὴλ ἔξω τῆς πόλεως μετὰ τῆς προση-
 κούσης εἰς αὐτοκράτορα τιμῆς, ξενίσας αὐτὸν εἰς τὰ Λού-
 βρεια Ἀνάκτορα. Ὁ Ἕλλην μονάρχης οὐδὲν κατορθώσας
 ὑπὲρ τῆς κινδυνεύουσης Πατρίδος καὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, μετὰ
 δεκαπενθήμερον ἐν Παρισίοις διαμονὴν μετέβη καὶ πρὸς τὸν
 Ἐρρῖκον δ'· τὸν τῆς Ἀγγλίας ἡγεμόνα, ὅστις προφασίζόμε-
 νος τὰς ἐμφυλίους ῥήξεις εἰς αἷς τότε ὁ τόπος περιεπλίκετο,
 ἔματταίωσε πᾶσας τοῦ ἰστεμμένου πρεσβευτοῦ τὰς ἐθνικὰς

προδοκίας. Πανταχόσε ἡ πρεσβεία ἀπήντα προσκόμματα ἐκ τῆς κοσμικῆς καὶ πνευματικῆς ἐπιβρόχης τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ῥώμης.

Βαριαλγῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπιστρέφων ὁ Ἐμμανουὴλ Παλαιολόγος, καὶ πεισθεὶς περὶ τοῦ ἀδυνατοῦ τῆς ἐκ τῆς Δύσεως βοηθείας ἄνευ τῆς λεγομένης Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ γηραιὸς μονάρχης ἀπεφάσισεν ἵνα εἰσέλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐλῆς. Τὸ 1415 ἀσχολούμενος περὶ τὴν ὀχύρωσιν τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ, ἀπέστειλεν ἐκίθην πρὸς τὸν Πάπαν Ἰωάννην τὸν εἰ. Ἰωάννην τὸν εὐδαίμονα, προτείνων ἵνα λυθῶσιν αἱ διαφοραὶ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ κατὰ τοὺς ἀρχαίους τῶν Πατέρων θεσμούς, καὶ ποιούμενος συγχρόνως καὶ αἰτησὶν βοηθείας ὑπὸ τῆς Δύσεως· ἀλλ' ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ ὄρω ὁ Πάπας οὐδόλως ἔστεργε, ἀπαιτῶν ἵνα ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀσπασθῇ πάντας τοὺς νεωτερισμοὺς ὅσους οἱ Πάπαι εἰσήγαγον εἰς τὴν Καθολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, μετὰ τῆς ὑποταγῆς τῶν Πατριαρχῶν εἰς τὸν Πατριάρχην Ῥώμης. Αἱ διαπραγματεύσεις τοῦ Ἐμμανουὴλ Παλαιολόγου, ἐπὶ πολλὰ ἔτη μάτην ἐνεργηθεῖσαι, εἰς οὐδὲν ἀπέβησαν οὔτε ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας οὔτε ὑπὲρ τοῦ κινδυνεύοντος Γένους. Ἐν τούτοις ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς κατ' ὄνομα μόνον Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, περιοριζομένης εἰς μόνην τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τινὰς πόλεις τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἔβαινε τοσοῦτον ἐπὶ τὰ χεῖρῶν ὥστε ὁ Σουλτάνος Βογιαζήτης ἀπήτησε παρὰ τοῦ Ἐμμανουὴλ Παλαιολόγου ἵνα ἐγερθῇ καὶ Τζαμίον καὶ ὑπάρχη Καδῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐν μέσῳ τῆς ἐθνικῆς ταύτης ἀπομονώσεως καὶ τῆς θλιβεραῖς τῶν πραγμάτων καταστάσεως ὁ Αὐτοκράτωρ Ἐμμανουὴλ ἀποθνήσκει εἰς ἡλικίαν 75 ἐτῶν καὶ ἐν ἔτει 1425, φρονίμως παλαίσας πρὸς τὰς περιστοιχούσας τὸν θρόνον καὶ τὴν Πατρίδα περιστάσεις. Κατὰ τὰς τελευταίας τῆς ζωῆς του σιγμὰς προσκαλέσας τὸν πρεσβύτερον τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον, ὁ γέρον Μονάρχης δι' ἀξιωματημονεύτου ὀμιλίας, ἣν παρέδωκεν ἡμῖν ὁ ιστορικὸς κλάμος τοῦ καὶ ὑπουργοῦ αὐτοῦ Γεωργίου Φραντζῆ, ἐξέθηκε πρὸς τὸν υἱὸν τὰς κρισίμους τῆς Πατρίδος περιστάσεις αἰτινας, ἔλεγεν, ἀπήτουν οὐχὶ σκηπτουῶνον ἄρχοντα ἀλλ' ἔμφρονα οἰκονόμον τῶν τε-

λευταίων λειψάνων τῆς Αὐτοκρατορίας, ἣτις ἐξεπλήρωσε τοὺς χρόνους τοῦ ἠρωϊσμοῦ καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς. Ἰδίως δὲ ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τοῦ Ἰωάννου εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν ῥωμαϊκὴν αὐλὴν, ῥητῶς ἀπαγορεύσας αὐτῷ πᾶσαν ἀποπειραν νέων διαπραγματεύσεων, αἵτινες, ἔλεγεν, εἰς οὐδὲν ἕτερον ἀπολήξουσιν ἢ εἰς ὑποταγὴν καὶ ἐκλατινισμόν τῆς Ἐκκλησίας ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐλπίδος πρὸς τὴν πολιτικὴν βοήθειαν τοῦ Γένους.

Ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ Ἐμμανουὴλ Παλαιολόγου καὶ ἀδελφὸς τοῦ τελευταίου μάρτυρος Βασιλέως Κωνσταντίνου, ἀναβαίνει εἰς τὸν πανταχόθεν κλονιζόμενον θρόνον τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου, κλείει ταπεινωτικὰς καὶ ἀτιμωτικὰς συνθήκας μετὰ Μουράτου β'. πληρώνων ἐτήσιον φόρον ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων ἄσπρων· (α) ὁ φόρος οὗτος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἔδιδε διὰ τὴν τότε οἰκονομικὴν τοῦ βασιλικοῦ ταμείου κατάστασιν ἐλογίζετο ὑπέρογκος, αἱ γὰρ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἐκκλησίας πρόσοδοι ἐπαισθητῶς ἐλαττωθεῖσαι ἐκ τῆς ἥδη στενότητος τῶν ὀρίων τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ ἐκ τῆς τουρκικῆς διαρπαγῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐπισκοπικῶν κτημάτων, οὐδὲ εἰς αὐτὰς ἐξήρκουν τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας τοῦ Κράτους πρὸς συντήρησιν στρατοῦ καὶ ναυτικοῦ εἰ καὶ ἀσήμου, καὶ τόσον, ὥστε ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ τὴν Θεσσαλονικὴν εἰς τοὺς ἄρπαγας τῶν χωρῶν αὐτοῦ Βενετούς. Μαθὼν δὲ ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης ὅτι οἱ τῆς Δύσεως ἡγεμόνες προτίθενται νὰ θέσωσι φραγμὸν εἰς τὴν πρόοδον τῶν Τούρκων τὴν Πολωνίαν καὶ Οὐγγαρίαν, νὰ ἐγκαταλείψωσι δὲ ἀπροστάτευτον τὴν ἑλληνικὴν βασιλείαν καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ταχέως ἐπιλαθόμενος τῶν πατρικῶν νουθειῶν βασιζομένων ἐπὶ πολιτῶν τῶν πραγμάτων πείρας, ἀπεφάσισεν ἵνα ἀνανεώσῃ τὰς ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἐμμανουὴλ διαπραγματεύσεις περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ συνόδου οἰκουμενικῆς, καὶ τύχῃ οὕτω τῆς ὑπὲρ τοῦ Γένους βοηθείας τῇ συμπράξει τοῦ Ῥώμης Πατριάρχου καὶ Πάπα.

(α) Ἄσπρον ἐσημαίνει τὸ ἀργυροῦν νόμισμα τοῦ τουρκιστὶ πα ρ ἄ, διὰ τὸ τοῦ μετάλλου λευκὸν χρῶμα, ἐν δὲ ἄσπρον ἐξύγιε πρὸς ἀργυρον ἀξίας ἐνός τουρκικοῦ γροσιῦ· σώζονται δὲ καὶ ἄσπρα ἀξίας ἀργύρου τριῶν γροσιῶν.

Ὁ Πάπας Εὐγένιος ὁ τέταρτος ἀσμένως ἤδη ἐδέξατο τὴν πρότασιν τοῦ Ἰωάννου, ἥτοι τὴν διὰ Συνόδου Οἰκουμενικῆς γενησομένην ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, θέλων οὕτω νὰ κατεσχύσῃ τοῦ κατὰ τὴν Δύσιν ἀναφανέντος ἀπὸ τινων ἐτῶν ἐκκλησιαστικοῦ νεωτερισμοῦ, ζητοῦντος νὰ καθυποτάξῃ τὴν Παπωσύνην εἰς τὸ μόνον ἀνώτατον τῆς Ἐκκλησίας κῦρος, ὅπερ ἐστὶ ἡ ἐν συλλόγῳ οἰκουμενικῶ συνερχομένη ὁρατὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ποιμένων αὐτοῦ Ἐκκλησία. Ἥλπιζεν γὰρ ὁ Πάπας οὗτος ὅτι, ἐὰν κατορθώσῃ νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τὸ τῆς γενικῆς καὶ ὑπερτάτης αὐτοῦ ἐποπτείας ἀντικαθολικὸν ἐκεῖνο ἀξίωμα, εὐκόλως θέλει κατασβέσει καὶ τὸ εἰς τὴν δυτικὴν Ἐκκλησίαν ἀναφανέν ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς Παπωσύνης πνεῦμα, ὅπερ ζωηρότατα ἤδη διεκέρυσσε καὶ ὑπεσῆριζεν ἡ ἐν Βασιλείᾳ τῆς Ἑλβετίας συγκροτουμένη σύνοδος, (α) καὶ ὅτι εὐκόλως καὶ ταύτην ἤθελε

(α) Ἀπὸ τοῦ 1378 — 1428 ἡ τῆς Δύσεως Ἐκκλησία εὕρισκετο εἰς μέγα σχίσμα, καὶ κατὰ τὸ πενηκονταεστὲς τοῦτο διάστημα δύο ἐπάπυον Πάπαι, εἰς ἐν Ἀδριανῶν τῆς Γαλλίας Βενέδικτος, καὶ ἕτερος ἐν Ῥώμῃ ὁ Γρηγόριος, ἀλλήλους ἀφορίζοντες καὶ ἀναθεμασιν ὑποβάλλοντες. Ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἤρξαντο συγκροτούμεναι διάφοροι Σύνοδοι λαβοῦσαι τὸν τίτλον Οἰκουμενικαί, πρὸς διόρθωσιν τῆς τοιαύτης τῆς Ἐκκλησίας καταστάσεως, καὶ ἀνακηρύττουσαι τὸν ἀρχαῖον καὶ μόνον καθολικὸν αὐτῆς ὀργανισμόν, ὅτι ἡ ἐν συλλόγῳ καθολικῶ συνερχομένη Ἐκκλησία μόνη αὐτὴ ἐστὶ ἡ ὁρατὴ καὶ ἀνωτάτη αὐτῆς ἐξουσία, εἰς ἣν καὶ οἱ Πάπαι ὀφείλουσιν ὑποταγῆν. Τὸ 1409 ἡ ἐν Πίσῃ τῆς Τοσκάνης συγκροτηθεῖσα Σύνοδος καθαιρέσασα τοὺς δύο ἐκείνους Ἀντιπάπας, ἀνηγόρευσε Πάπαν τὸν Ἀλέξανδρον. Μετὰ ταύτην ἡ ἐν Κωνσταντίᾳ συγκροτηθεῖσα Σύνοδος (ἐν ἔτει 1414) ἐξηκολούθει ὑποστηρίζουσα τὸ αὐτὸ ἀριλοεῖχτον τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας καθολικὸν ἀξίωμα, ὅτι καὶ οἱ Πάπαι μέγροσ ἀποτελοῦσι τοῦ Ἐπισκοπικοῦ συλλόγου, ὀφείλοντες ὑποτάσσεσθαι εἰς τὴν διὰ τούτου ἐκπροσωπομένην ὁρατὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Ὅτε δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὴν Πατριαρχικὴν τῆς Ῥώμης ἔδραν ὁ μετὰ τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου διαπραγματευόμενος Εὐγένιος δ' συνεκροτέτο ἡ ἐν Βασιλείᾳ τῆς Ἑλβετίας Σύνοδος (ἐν ἔτει 1431,) ἥτις φοβερωτέρα τῶν ἄλλων ἐξανέστη κατὰ τοῦ ἀπολύτου καὶ ἀναμαρτήτου κύρους τοῦ ῥηθέντος Πάπα Εὐγενίου.

καταβάλλει πρὸς διάσωσιν τῆς ἀτομικῆς τῶν Παπῶν ἀλαζονεῖς ἀντιστρατευομένης πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τῆς ἱερᾶς καθολικῆς Παραδόσεως.

Οὕτω λοιπὸν, ὅτε ἡ μὲν ἑλληνικὴ τοῦ Βυζαντίου βασιλεία τὸν ἔσχατον μετὰ τοῦ ὄλου Γένους διέτρεχε κίνδυνον, ἡ δὲ τῆς Ῥώμης πατριαρχικὴ ἔδρα ἐκλονίζετο εἰς τὰς ἀντικαθολικὰς καὶ τιμαριωτικὰς ἀξιώσεις τῆς μεσαιωνικῆς βαρβαρότητος, ἀσπαστὴ γίνεται ἤδη ἡ πρότερον ὑπὸ τῶν Παπῶν ἀπορρίπτομένη πρότασις περὶ συγκροτήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσιν κατὰ τοὺς ἀρχαίους τῶν Πατέρων θεσμούς, καὶ ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης καὶ ὁ Πάπης Εὐγένιος δ' συμφωνοῦσιν ἵνα συγκροτηθῇ Σύνοδος τοιαύτη ἐν Ἰταλίᾳ, ἡ γὰρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξαιρετικῆς θέσις εἰς ἣν διὰ τοὺς ἐπαπειλοῦντας κινδύνους εὐρίσκετο, δὲν ἐκρίθη πρόσφορος· ἡ δὲ ἐν Βασιλείᾳ Σύνοδος τοῦτο μαθησοῦσα ἔγραψε πρὸς τὸν ἑλληνα αὐτοκράτορα προτρέπουσα αὐτὸν ἵνα προσέλθῃ εἰς ταύτην, καὶ διὰ ταύτης νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσις, ὑπισχνομένη βεβαίαν καὶ ἀσφιλῆ τὴν ἐκ τῆς Δύσεως βοήθειαν δι' ἣν ἡ Σύνοδος αὕτη ἔχαιρε προστασίαν καὶ εὐνοίαν τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας· ἀμφότεροι δὲ ὅτε Πάπης Εὐγένιος καὶ ἡ ἐν Βασιλείᾳ Σύνοδος ἔστειλαν πλοῖα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα παραλάβωσι τὸν Βασιλέα καὶ τοὺς Ἐπισκόπους, ἅτινα καὶ προσορμισθέντα εἰς τὸν Κεράτιον παρ' ὀλίγον εἰς ῥῆξιν ἤρχοντο τρομεράν, εἰμὴ κατεπαύετο ἐκ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς βυζαντινῆς ἐξουσίας· ἤριζον γὰρ πρὸς ἀλλήλους οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δύο στολίσκων τὴν νὰ παραλάβῃ τὸν ἐπισκοπικὸν σύλλογον καὶ μεταφέρῃ εἰς τὰς ἰδίας χώρας. Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης Παλαιολόγος προτιμήσας τὸν τοῦ Πάπα στολίσκον, καὶ συγκαλέσας γράμμασι βασιλικοῖς διαφόρους ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν Ἐπισκόπους, πείσας αὐτοὺς ὅτι ἡ ἔνωσις γενήσεται κατὰ τὰ νενομισμένα ἐκεῖνα τῆς ἀρχεγόνου Ἐκκλησίας, καὶ τὰς δεούσας ποιησάμενος παρακλήσεις ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας, τὴν 27 Νοεμβρίου 1437, ἀπέπλευσε διευθυνόμενος εἰς Βενετίαν ἔχων μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν γέροντα Πατριάρχην Ἰωσήφ, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Δημήτριον καὶ τινὰς τῶν συγκλητικῶν. Πᾶσαν δὲ τὴν δαπάνην καὶ συντήρησιν τῆς συνοδείας ταύτης μέχρι τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπινόδου, ἀνεδέξατο ὁ Πάπης Εὐγένιος, τῷ μὲν Βασιλεῖ Ἰωάννῃ

παρέχων τριάκοντα φλωρία κατὰ μῆνα, τῷ δὲ Πατριάρχει Ἰωσήφ εἴκοσι καὶ πέντε, τῷ ἀδελφῷ τοῦ Βασιλέως εἴκοσι, εἰς ἕκαστον Ἐπίσκοπον πέντε, καὶ τρία φλωρία εἰς τοὺς ὑπηρετάς αὐτῶν.

Εἰσίλευσις τοῦ Βασιλέως εἰς Βενετίαν.

« Μηνὶ Φεβρουαρίῳ, ἑβδόμη ἡμέρα, ἀπήραμεν ἀπὸ τοῦ Παρέντζου πᾶσαι αἱ τριήρεις ὁμοῦ, ἡ δὲ βασιλικὴ τριήρης ταχυτέρα οὔσα προέβη τῶν ἄλλων εἰς Βενετίαν, καὶ ἔφθασε εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον δὲ Λίδο τῇ ὀγδόῃ τοῦ μηνός, περὶ ὧραν δευτέραν τῆς ἡμέρας, αἱ δὲ λοιπαὶ περὶ τὴν τετάρτην ὧραν. Ἐξῆλθεν οὖν ἀπὸ Βενετίας ἀκατίων πλήθος εἰς ὑπαρτήν τοῦ Βασιλέως, καὶ τοσοῦτον ἦν, ὥστε σχεδὸν μὴ φαίνεσθαι τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῆς συμπήξεως αὐτῶν. ἦλθε δὲ μῆνυμα ἀπὸ τῆς Αὐθεντίας μὴ ἐξελεῖν τὸν Βασιλέα ἕως πρῶτῆ, ὅπως ἔλθῃ ὁ Δουξ μετὰ πάσης τῆς Αὐθεντίας καὶ ποιήσῃ τὴν πρέπουσαν τιμὴν τῷ Βασιλεῖ· καὶ μετ' ὀλίγον ἦλθεν ὁ Δουξ σὺν τοῖς ἄρχουσι καὶ προσεκύνησε τὸν βασιλέα καθήμενον, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες πάντες ἀσκεπέις. Ἐκάθητο δὲ ἐκ δεξιῶν τοῦ Βασιλέως ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ δεσπότης Κύριος Δημήτριος, ὀλίγον κατώτερον τοῦ βασιλικοῦ θρόνου· τότε ἐκάθισε καὶ ὁ Δουξ ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Βασιλέως καὶ ἐλάλησαν ἀσπασίως λόγους τοῦ χαιρετισμοῦ, καὶ ἕτερα τινὰ μυστικῶς. Εἶτα εἶπεν ὁ Δουξ τῷ Βασιλεῖ, ὅτι τῷ πρῶτῳ μέλλομεν ἐλθεῖν πρὸς τὸ ποιῆσαι τὴν πρέπουσαν καὶ ὀφειλομένην τιμὴν τῇ ἀγίᾳ σου βασιλείᾳ, (α) καὶ ἀπαντῆσαι σοι μετὰ παρῆρησίας, καὶ οὕτως εἰσελεύσῃ ἐντὸς Βενετίας, καὶ ἀπῆλθεν ὁ Δουξ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ· τῷ πρῶτῳ δὲ, ἡμέρα Κυριακῆ, Φεβρουαρίου ἐνάτη, ὧρα πέμπτη τῆς ἡμέρας, ἦλθεν ὁ

(α) Τὸ ὄνομα ἄγιος ἀπεδίδετο ἐκπαλαι καὶ τότε εἰς πᾶσαν ἔξουσίαν ἀπορρέουσαν ἀπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ Βασιλέως, εἰς ὃν ἡ δημοσίᾳ γνώμῃ διὰ τὰς τότε ἐπικρατούσας θεοκρατικὰς τοῦ μεσαιωνισμοῦ ἰδέας ἀπέδιδε σχεδὸν θεῖον χαρακτῆρα. Οὕτω ἐλέγετο καὶ ἀρχῆθεν «ἡ ἀγία τῆς Ῥώμης δημοκρατία» εἰ καὶ ἀρχὴ ὑποτελής μὲν ἀλλ' ἀπορρέουσα ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἐφ' ὅσον ὑπέκειτο ταύτῃ. Καὶ «ἀγία βασιλεία καὶ αὐτοκρατορία.» Διτηρήθη δὲ καὶ μέχρι σήμερον λεγομένη ἡ Ῥώμη «ἡ ἀγία πόλις,» ὡς ἄλλη Ἱερουσαλήμ!!!

Δουξ μετὰ τιμῆς μεγάλης, μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ συμβούλων αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ εὐτρεπισμένου πουτζινδώρου, ὃ ἦν ἐσκευασμένον ἐρυθροῖς σκεπάσμασι, καὶ χρυσᾷ λεοντάρια ἐν τῇ πρύμνῃ εἶχε, καὶ χρυσᾷ περιπλέγματα, καὶ ὄλον ζωγραφισμένον, ποικίλον καὶ ὠραιότατον· ἦλθον δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ ἕτερα μεσοκάτερα ὡσεὶ δώδεκα, καὶ αὐτὰ εὐτρεπισμένα καὶ ζωγραφισμένα ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν, ἐν οἷς ἦσαν ἀρχοντες πλεῖστοι, καὶ κύκλωθεν σημαίας εἶχον χρυσᾶς, καὶ σάλπιγγας ἀμετρήτους, καὶ πᾶν εἶδος ὀργάνων. Εἶχον δὲ καὶ ἐν γαλῶνιον ἐξαίρετον καὶ θαυμαστόν, εἰς ὄνομα τάχα τῆς βασιλικῆς τριήρεως· ἐποίησαν δὲ αὐτὸ ποικίλον καὶ ὠραιότατον· κάτωθεν γὰρ οἱ ναῦται ἐκούπιζον περικείμενοι στολὰς χρυσοπετάλους, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἔχοντες τὰ σημεῖα τοῦ σίγιου Μάρκου, καὶ ὅπισθεν τὸ βασιλικὸν σημεῖον· καὶ γύρωθεν σημαίας βασιλικὰς εἶχε, καὶ ἀνθρώπους τέσσαρας κατὰ τὴν πρύμνην ἐστολισμένους ἱμάτια χρυσοζωγράφιστα, καὶ ἔχοντας τρίχας λευκοχρύσους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των· μέσον δὲ τούτων ἀνὴρ τις εὐειδῆς ποτὲ μὲν ἐκαθέζετο, ποτὲ δὲ ἴστατο, φορῶν ἱμάτια χρυσοῦφρανα, καὶ κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ σκῆπτρον, ὡς ναύαρχος. Ἐμπροσθεν δὲ τῆς πρύμνης ἴστατο στύλος ὑψηλός, ἄνωθεν δὲ τράπεζα τετράγωνος ὀργειᾶς μικροτέρα, ἐφ' ἧς ἀνὴρ ἴστατο ὠπλισμένος, ἀστράπτων ὡς ἥλιος, κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ ὄπλον φοβερόν, ἐν δεξιᾷ δὲ καὶ ἀριστερᾷ αὐτοῦ δύο παῖδες ἐκάθηντο ἀγγελικὰ ἐνδεδυμένοι, καὶ πτερωτοὶ ἦσαν ὡς ἄγγελοι. Καὶ ἐν τῇ πρύμνῃ εἶχον δύο λέοντας χρυσοῦς καὶ μέσον αὐτῶν χρυσοῦν ἀετὸν δικέφαλον· ἦν δὲ ἐγρήγορον πάνυ, καὶ ποτὲ μὲν ἔμπροσθεν τῆς βασιλικῆς τριήρεως, ποτὲ δὲ πλαγίως καὶ γύρωθεν ἐπορεύετο, μετ' ἀλλαλαγμῶν καὶ σαλπίγγων πολλῶν. Ἔτερα δὲ πλοίαρια καὶ ὀλκάδες ἦλθον, ὧν οὐκ ἦν ἀριθμός. Ἐλθὼν δὲ ὁ Δουξ ἐπλησίασε τῇ βασιλικῇ τριήρει μετὰ τῶν ἀρχόντων τῆς Βουλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀνῆλθε καὶ προσεκύνησε τὸν βασιλέα καθημένον, ἔχοντα ἐκ δεξιῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· ἐκάθισε δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν Δουκᾶ ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ, καὶ κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς ὠμίλου ἀσπασίως· μετὰ μικρὸν δὲ εἰσῆρχοντο μετὰ παρρησίας μεγάλης, καὶ μετὰ σαλπίγγων καὶ παντὸς γένους μουσικοῦ, εἰς τὴν λαμπρὰν καὶ θαυμαστὴν Βενετιάν. Ἦν δὲ ὡσεὶ ὧρα πέμπτη τῆς ἡμέρας, ὅτε ἤρξάμεθα εἰσερ-

χεσθαι ἐντὸς Βενετίας, καὶ ἐπλεοποροῦμεν ἕως δύσεως ἡλίου, καὶ κατηντήσαμεν εἰς τοὺς οἴκους τοῦ Μαρκεσίου τῆς Φεῤῥάρας. Ἡ δὲ πόλις πᾶσα ἐσεισθη καὶ ἐξήλθεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ Βασιλέως, καὶ κρότος καὶ ἀλλαλαγμὸς μέγας ἐγένετο. Καὶ ἦν ἰδεῖν ἕκστασιν φοβερὰν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τὸν πολυθαύμαστον ναὸν τοῦ ἁγίου Μάρκου, τὰ παλάτια τοῦ δουκὸς τὰ ἐξαισία, καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ἀρχόντων οἴκους παμμεγέθεις ὄντας, ἐρυθροῦς καὶ πολλῶ χρυσίῳ κεκοσμημένους· ἡμεῖς οἱ ἰδόντες οὐ δυνάμεθα γραφῇ παραδοῦναι τὴν καλλονὴν αὐτῆς, τὴν θέσιν, τὴν τάξιν, τὴν σύνεσιν ἀνδρῶντε καὶ γυναικῶν. Ὅταν οὖν ἤλθομεν εἰς τὴν γέφυραν ἣν καλοῦσι Ῥεάλτον, ἐσήκωσαν αὐτὴν ἄνω, καὶ ἐπέρασεν κάτωθεν ἡ τριήρης· ἦν δὲ κακεῖσε πλῆθος λαοῦ πολὺ καὶ σημαῖαι χρυσοειδεῖς, καὶ σάλπιγγες, καὶ κρότοι καὶ ἀλλαλαγμοί, καὶ ἀπῆλθομεν, ὡς προεῖπον, εἰς τοὺς οἴκους τοῦ Μαρκεσίου τῆς Φεῤῥάρας, ἐκεῖσε γοῦν ἔστησαν τὴν τριήρη· ἦν δὲ ὦρα δύσεως ἡλίου, καὶ ἀποχαιρετίσας ὁ Δουξ τὸν Βασιλέα καὶ οἱ ἀρχοντες ἀπῆλθον οἴκαδε, ἡμέρα κυριακῇ, Φεβρουαρίου ἐνάτη ἐν ἔτει 1438. Τῇ δὲ εἰκοστῇ ὀγδῷ Φεβρουαρίου μηνὸς ἐξήλθομεν ἀπὸ Βενετίας, ὅτε βασιλεὺς καὶ ὁ δεσπότης, (ἦτοι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τοιοῦτον φέρων τίτλον), καὶ πᾶς ὁ κλῆρος καὶ ἡ συνοδία αὐτῶν, καὶ ἐπλόμεν τὴν εἰς Φεῤῥάραν ὁδόν. (α) Ὁ δὲ Πατριάρχης ἀπέμεινεν εἰς Βενετίαν δι' ἔνδειαν πλοιαρίων· ἡμεῖς δὲ ἤλθομεν εἰς τὸ φρούριον Φραγκολί, ἐνθα προσορμίζονται τὰ ἐκ τῆς Βενετίας εἰς Φεῤῥάραν ἐρχόμενα. Ἦλθον οὖν ἔφιπποι ἀρχοντες ὥσπερ πεντήκοντα καὶ προσεκύνησαν τῷ Βασιλεῖ· καὶ ὤρισεν ὁ Βασιλεὺς ἵνα φέρωσι τὸ προῦ ἵππους ἑκατὸν πεντήκοντα, ὅπως διὰ ξηρᾶς εἰς Φεῤῥάραν πορευθῆ, ἐνθα ἦν ὁ Πάπας ἀναμένων, τὰ δὲ πλοῖα ἀπῆλθον εἰς Φεῤῥάραν διὰ τοῦ ποταμοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφθασε τὴν τετάρτην Μαρτίου ἡμέρα τρίτη, ὦρα ἕκτη τῆς ἡμέρας, καὶ εἰσῆλθεν ἔφιππος εἰς τὴν

(α) Ἡ Φεῤῥάρα πόλις ἐστὶ τῶν Ἐξαρχιῶν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους ἤδη δὲ τοῦ Ἰταλοῦ Βασιλέως. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον συνεκροτήθη ἐπὶ μῆνας τινὰς ἡ προκειμένη Σύνοδος, εἶτα δὲ μετετέθη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἄλλοτε δουκάτου τῆς Τοσκάνης, τὴν Φλωρεντίαν, ἐνθα καὶ πέρασ λαβοῦσα ἐκφέρεται συνήθως ὑπὸ τὸ ὄνομα « Σύνοδος τῆς Φλωρεντίας. »

Φεββάραν μετὰ τιμῆς καὶ παρρησίας μεγάλης· ἦσαν γὰρ ἄρχοντες μετ' αὐτοῦ πολλοί, καὶ μητροπολιταὶ καὶ ἐπίσκοποι τοῦ Πάπα, καὶ ὁ αὐθέντης τῆς χώρας Μαρκέσιος, ἔτι δὲ καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ Βασιλείως καὶ ὁ πνευματικός αὐτοῦ ὁ μέγας πρωτοσύγγελος Γρηγόριος. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἐκαθέζετο ἐφ' ἵππου εὐτρεπισμένου μετ' ἐρυθροῦ καὶ χρυσοῦφάντου χασοῖου, ἄρχοντες δὲ τινὲς συνεπήγοντο μετ' αὐτοῦ μετ' οὐρανιας λευκοειδοῦς σκεπάζοντες αὐτόν· καὶ ἕτερος ἵππος λευκὸς εὐτρεπισμένος καὶ αὐτὸς ὁμοίως, καὶ χρυσοὺς ἀετοὺς ἔχων ἐπὶ τοῦ χασοῖου, ἐπορεύετο ἔμπροσθεν τοῦ βασιλείως μὴ ἔχων ἀναβάτην. Ὁ δὲ Πάπας περιέμενεν ἐν τῷ παλατίῳ αὐτοῦ μετὰ παντὸς τοῦ κλήρου, Καρδιναλίων, δηλαδὴ Μητροπολιτῶν, Ἐπισκόπων καὶ ἱερέων. Καὶ ἔλθόντες οἱ ἔμπροσθεν ἵππεῖς, τινὲς μὲν τῶν ἀρχόντων ἐπέzeugσαν καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης Δημήτριος, καὶ εἰσῆλθε διὰ τῆς μεγάλης πύλης ἐντὸς τοῦ παλατίου οὗ ἦν ὁ Πάπας, τὸν δὲ βασιλεῖα εἰσήγαγον ἔφιππον δι' ἑτέρας πύλης· γινούς δὲ ὁ Πάπας ὅτι ἐγγὺς ἐστὶ τῆς πύλης ὁ βασιλεὺς, καταβάς ἐδέξατο αὐτόν εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ· καθίσαντες δὲ ὠμίλησαν λόγους εἰρήνης μυστικούς καὶ ἀνεχώρησαν ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ ὁ μὲν Πάπας ἔμενεν ἐν τῷ παλατίῳ αὐτοῦ, ὁ δὲ βασιλεὺς εἰς ἕτερον παλάτιον. Ὁ δὲ Πατριάρχης μετὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τοῦ κλήρου αὐτοῦ ἀπῆλθε διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς Φεββάραν καὶ ὁδηγηθεὶς εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Πάπα ἠσπάσθησαν ἀλλήλους ἀδελφικῶς. »

Τοιαύτην διηγεῖται Στέφανος ὁ Παυλῖνος τὴν εἰς Βενετίαν εἰσέλευσιν τοῦ βασιλείως Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, καὶ τὴν ἀπὸ Βενετίας εἰς Φεββάραν, ἣν κατεχωρίσαμεν ἀπλῆς περιεργείας ἔνεκεν.

Ἐπίσκοποι τῷ Πατριάρχῃ Ἰωσήφ β'. παρακολουθοῦντες ἦσαν, ὁ Ἡρακλείας Ἀντώνιος, ὃς ἦν καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Ἀλεξανδρείας Φιλοθέου· Μάρκος ὁ Ἐφέσου Μητροπολίτης, ὃς καὶ τοποτηρητὴς ἦν τοῦ Ἀντιοχείας Δωροθέου, καὶ Ἐξαρχος τῆς Συνόδου ἀπὸ τῆς Συγκλήτου καὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐκλελεγμένος· ὁ Διονύσιος τοποτηρητὴς τοῦ Ἱεροσολύμων Ἰωακείμ, ὁ Μονεμβασίας Δοσίθεος, ὁ Κυζίκου Μητροφάνης, ὁ Νικαίας Βησσαρίων, ὁ Νικομηδίας Μακάριος, ὁ Λακεδαιμονίας Μεθόδιος, ὁ Μιτυλήνης Δωρόθεος, ὁ Σαυρουπόλεως Ἡσαΐας, ὁ Ρόδου Ναθαναὴλ, ὁ Γάνου Γεννάδιος, ὁ Ἀγχιάλου

Σωφρόνιος, ὁ Γεωργίας Μητροπολίτης Γρηγόριος, καὶ ὁ τοῦ Κιόδου τῆς Ῥωσσίας Ἰσίδωρος. Πάντας δὲ ὑπερέβαλλεν ἐπὶ πολυμαθείᾳ, καὶ μάλιστα ἐπὶ στερεότητι χαρακτῆρος καὶ ζήλῳ ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων Μάρκος ὁ Ἐφέσου, γόνος Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ δὲ Βησσαρίων ἦν καὶ αὐτὸς πολυμαθέστατος, ὑπερβάλλον τῇ ἐγλωττίᾳ καὶ αὐτὸν τὸν Μάρκον, ἰστερεῖτο δὲ τῆς σταθερότητος τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀγνῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπης, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐνεπνέετο ἡ τοῦ Μάρκου εὐσέβεια. Ἐν δὲ τοῖς Λατίνοις διεκρίνετο ὁ Καρδινάλιος Ἰουλιανός, (α) ὁ Ἀλβεργάτης, καὶ ὁ Ῥόδου δυτικὸς Ἐπίσκοπος Ἀνδρέας, οἱ συχνότερα τὸν λόγον λαμβάνοντες ἐν Φεβρῶρα καὶ Φλωρεντία. Ἐκ δὲ τῶν ἐλλήνων Ἐπισκόπων ἅπαντα τὸν ἀγῶνα ἀνεδέξατο Μάρκος ὁ Ἐφέσου, ὁ δὲ Βησσαρίων ἐνίστε περι τὸ τέλος ἀνίστατο πρὸς διαλλαγὴν τῶν διχογνωμούντων, αἰείποτε ὑπὲρ τῆς Ῥωμαϊκῆς διδασκαλίας ἀγορεύων.

Αἱ συνεδριάσεις τῆς Συνόδου ἐγίνοντο ἐν τῷ Ἐπισκοπικῷ ναῷ τοῦ ἀγίου Γεωργίου, τοῦ μὲν Βασιλέως ἔχοντος ὑπ' αὐτὸν τὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀρχιερεῖς, τοῦ δὲ Πάπα τοὺς ἰδίους αὐτοῦ Ἐπισκόπους, προσκαθημένους ἐν τῷ καθολικῷ τῆς Ἐκκλησίας ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων. Αἱ συζητήσεις διεξήγοντο ἐλληνιστὶ μὲν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων, ἐχόντων εἰς διερμηνείαν τῶν ἀγορεύσεων Νικόλαον Σεκουνδηνὸν τὸν Κρήτα, ὃς ἐτύγχανε ὄν δοκιμώτατος εἰς τε τὴν ἐλληνικὴν καὶ λατινικὴν· λατινιστὶ δὲ ὑπὸ τῶν δυτικῶν Ἐπισκόπων, ἐχόντων εἰς διερμηνείαν τὸν Ῥόδου λατῖνον Ἐπίσκοπον Ἀνδρέαν. Πρῶτος ὄρος εἰς συζήτησιν ἐτέθη ὁ τῆς προσθήκης ἐκείνος « καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ » εἰς δύο διαιρεθεῖς προτάσεις ὑπὸ Μάρκου τοῦ Ἐφέσου, (α.) ὡς οὐκ ἔδει προσθεῖναι· (β.) ὅτι τὸ προστεθὲν οὐκ εὐσεβές. Καθ' ὅλον τὸν ἐν Φεβρῶρα ἐπὶ τοῦ ὄρου τούτου πολύμηνον ἀγῶνα, Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἄ-

(α) Ὁ Ἰουλιανός ἦτον εἰς τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Βασιλείας (ἐν Ἑλβετία) συνεδριάζοντων κατὰ τοῦ Πάπα Εὐγενείου. Ἄμα κηρυχθείσης τῆς ἐν Φεβρῶρα συνόδου, ὁ Πάπας οὗτος ἐκήρυξεν ἄκυρον τὴν σύνοδον ἐκείνην, ἐξ ἧς ἀπεσιόρησαν πολλοὶ Ἐπίσκοποι, βαρυνθέντες νὰ χρονοτριβῶσιν εἰς ἀνωφελεῖς συνεδριάσεις εἰς οὐδὲν ὀριστικὸν ἀποβαινούσας.

καταμάχητος ἐγένετο τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος ὑπέρμαχος μετὰ πάσης θεολογικῆς ἀκριβείας ἀκαταμαχήτως ἐρίζων πρὸς τὸν καρδιναλίον Ἰουλιανόν, ὅστις συχνότατα τὸν λόγον ὑπὲρ τοῦς ἄλλους ἐλάμβανε. Οἱ λατῖνοι Ἐπίσκοποι, οἵτινες προσῆλθον εἰς τὴν σύνοδον ταύτην πρὸς ἐξαπάτησιν καὶ ἐξαγόρασιν τῶν συνειδήσεων, ὁμολογοῦντες ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ λόγου ὅτι ἀπὸ τῆς Γραφῆς καὶ τῶν Πατέρων φθέγγονται, κατέφευγον εἶτα ἐξ ἀδυναμίας καὶ ἐλλείψεως ἐπιχειρημάτων εἰς σχολαστικὰς μικρολογίας, προσήνεγκον ἐνίοτε καὶ σκοπίμως διεφθαρμένας μεταφράσεις, διέκοπτον τὰς συζητήσεις ὅτε κλονουμένας ἔβλεπον καὶ τὰς ἐαυτῶν πεποιθήσεις, καὶ ἀνέβαλλον τὰς συνεδριάσεις ἐπὶ μακρὸν πρὸς χρῆσιν τῶν δολίων μέσων. Καὶ αὕτη ἡ τῶν συμφωνηθέντων χρημάτων διανομὴ ἐχρησίμευεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πάπα ὡς ὄπλον εἰς ἐξαγόρασιν τῆς συνειδήσεως, καὶ τοσοῦτον πολλακίς ἐβραχύνετο ὥστε πολλοὶ τῶν ἡμετέρων Ἐπισκόπων εἰς ἐπαισθητὴν κατανήσαντες πενίαν, ἠναγκάζοντο νὰ πωλῶσι καὶ τὰ ἐπιπλά των. Τοιαύτη ἡ διαγωγὴ τῆς αὐτοῦ ἀγιότητος τοῦ Ῥώμης Πατριάρχου! Οἱ ἡμέτεροι Ἀρχιερεῖς ὁρῶντες ὡς οὐδὲν κατορθοῦσι λέγοντες καὶ ἀκούοντες ἐπὶ κενοῖς ῥήμασι, τῶν λατίνων τὰ πάντα σοφιστικῶς διαστρεφόντων καὶ οὐδαμῶς νὰ πεισθῶσι προτιθεμένων, ἠγανάκτουν εἰς μάτην τὸν καιρὸν δαπανῶντες, ἀποφασίσαντες ἵνα εἰς τὰ ἴδια ἐπανέλθωσι, καὶ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀνήγγειλαν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸν Πάπαν ἐπαιτιώμενοι καὶ τὴν εἰς ἡν εὐρίσκοντο σενοχωρίαν, ἐκ τῆς σερήσεως τῶν χρημάτων καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς καὶ εὐτελοῦς τῆς τροφῆς δόσεως. Καὶ ὁ μὲν Πάπας ἀπήντησεν αὐτοῖς τὸ μὲν προφασιζόμενος ὅτι στερεῖται τοῦ ἀναγκαίου ποσοῦ πρὸς διανομὴν, τὸ δὲ σαφέστερον ἐξηγούμενος περὶ τοῦ ὅτι δὲν κατευοδοῦντο ὅσα αὐτὸς ἠλπίζε, τοῦτέστιν ὅτι δὲν ἀπεδέχοντο τυφλῶς καὶ ἀβασανίστως τὴν ἔνωσιν, ἥτοι τὴν καθαρὰν ὑποδούλωσιν καὶ ὑποταγὴν, οἷαν καὶ σήμερον ὁ Πῖος ἔννατος ἐννοεῖ καὶ προβάλλεται ἐξαπατῶν τοὺς εὐπίστους ἐν ἡμῖν, εἴποτε τοῦτο γενέσθαι δύναται· παρεκίνει δὲ τοὺς ἡμετέρους ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς Φλωρεντίαν, ἔνθα οἱ Φλωρεντινοὶ τραπεζίται θέλουσι δανεῖσαι αὐτῷ 40 χιλιάδας χρυσαίων (φλωριῶν) ἐὰν ἐκεῖ μεταθέσωσι τὴν σύνοδον, προσθέτων ὅτι, ἐὰν στέρξωσι νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι ἐκεῖ, θέλει δώσει καὶ ὑπὲρ τῆς Κωνσταντινου-

πόλεως δώδεκα χιλιάδας χυσιών και τριήρεις δύο, εις αὐτοὺς δὲ ὅσα ὀφείλει φλωρία, ὑπισχνόμενος ἅμα ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλουσι λαμβάνει ἀνελλιπῶς τὰ διατεταγμένα τροφεῖα. Ἔλθετε οὖν εἰς Φλωρεντίαν, ἐξηκολούθει λέγων ὁ Πάπας, καὶ εἰς διορίαν τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν, ἔχετε ἐξουσίαν ἐπιστροφῆς, κἀντε ἐνωθῶμεν, κἀντε μὴ.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἡμέτεροι ἐταράχθησαν, ὡς εἰκός, καὶ μάλιστα διότι οὕτε γὰρ ἐπιστρέψωσιν οἴκαδε ἐπετρέπετο αὐτοῖς, οὔτε ἐλπίδα τινὰ εἶχον ἵνα βελτιώσωσι τὴν οἰκτρὰν αὐτῶν θέσιν ἐφ' ὅσον εἰς Φεβρῶραν διέμενον, ἅμα δὲ ἐφοβοῦντο μήτοι εἰς Φλωρεντίαν μεταβαίνοντες τὰ αὐτὰ καὶ ἐκεῖ εὕρωσι προσκόμματα καὶ στενοχωρίας, ὅθεν καὶ ἐζήτουν τὴν τοῦ Βασιλέως αὐτῶν γνώμην περὶ τοῦ πρακτέου. Ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν αὐτὴν σχεδὸν μετὰ τοῦ Πάπα ἐκφέρων γνώμην εἰς οὐδὲν χρήσιμος ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἀπολογούμενος ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος θιάζεται ἵνα ὑπέικη εἰς τὴν ἀνάγκην, πρῶτον μὲν διότι ἠλείπουσι τὰ πρὸς ἐπάνοδον ἀναγκαῖα, εἶτα δὲ ὅτι οὕτως ἀπολεσθήσεται πᾶσα ἐλπίς βοηθείας ὑπὲρ τοῦ Γένους καὶ τῆς κινδυνευούσης πόλεως. Ὁμοίᾳ αὐτοῖς ἀπεφῆνατο καὶ ὁ γέρων Πατριάρχης Ἰωσήφ, ὁμόφωνος κατὰ πάντα τῷ Βασιλεῖ ὑπάρχων. Οὕτω τῶν πραγμάτων διακειμένων, καὶ λοιμοῦ ἅμα εἰς Φεβρῶραν ἐνσηκῆσαντος, ἀπεφασίσθη ἡ εἰς Φλωρεντίαν ἀπέλευσις τὴν δευτέραν τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1839, τοῦ Πάπα τῶν ἄλλων προαπελθόντος.

Εἰσέλευσις τοῦ Βασιλέως εἰς Φλωρεντίαν.

« Μηνὶ Φεβρουαρίῳ, τῇ δεκάτῃ τρίτῃ, ἦλθεν ὁ Βασιλεὺς, »
» λημπρᾶς αὐτῷ γενομένης ὑπαντῆς, κοσμίας καὶ περιφανοῦς.
» Ἦλθον γὰρ οἱ αὐθένται πεζοὶ περιπατοῦντες ἕως τῶν πυλῶν
» τῆς πόλεως, καὶ ἀπῆντησαν αὐτῷ· ἦλθον πάντες οἱ Καρδι-
» νάλιοι, καὶ ὁ χορὸς ἅπας τῶν εὐγενῶν ἀνδρῶντε καὶ γυ-
» ναικῶν. Οἱ μὲν ἀπῆντων, οἱ δὲ ἐξεδέχοντο, οἱ δὲ ἴσταντο,
» οἱ δὲ ἄλλοι ἠρώτων τί ἐστί· καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ ὁδῷ, οἱ δὲ
» ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἄλλοι ἐν ταῖς τεύχεσιν, ἕτεροι δὲ ἀπὸ τῶν
» θυρίδων καὶ τῶν ἐξάτων, καὶ ὁμοῦ ἐσειίσθη πᾶσα ἡ πόλις
» τῇ προπομπῇ, καὶ τοῖς ὀργάνοις καὶ τοῖς ἤχοις τῶν σαλ-
» πίγγων· τῇ δὲ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἤξίωσαν αὐτὸν ὅπως παραγέ-
» νηται ἐν οἴκῳ τιμίῳ, καὶ θεωρῆ τὰ ὑπ' αὐτὸν γινόμενα

» θέατρα ἐν τῷ ἵπποδρομείῳ, ὃ ἦν προκατεσκευασμένον πλη-
» σίον τοῦ οἴκου διὰ τὸ τὸν βασιλέα θεωρεῖν. » παραδρομὴν
δὲ ἡμερῶν τριῶν νύκτωρ προσελάσαντες τῇ Φλωρεντίᾳ καὶ
οἱ Ἀρχιερεῖς μετὰ τοῦ Πατριάρχου, ἔμειναν ἔξω τῆς πόλεως
ἐν μοναστηρίῳ τινὶ καὶ πανδοχείοις, τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξῆλθον
εἰς ἀπάντησιν τοῦ Πατριάρχου Καρδιναῖοι δύο, ἀρχιεπίσκο-
ποι καὶ ἐπίσκοποι ὡσεὶ τριάκοντα καὶ ἄλλος πολὺς λαός, καὶ
ἀπαντήσαντες αὐτῷ εἰσήγαγον εἰς Φλωρεντίαν. ὤχετο δὲ ὁ
Πατριάρχης ἐν μέσῳ Καρδιναλίων μετὰ τιμῆς μεγάλης, καὶ
πάντες ἀπῆλθον ὀφικεύοντες τὸν Πατριάρχην ἕως τοῦ ἡτοιμα-
σμενου αὐτῷ οἴκου· ὃν ἐκεῖσε καταλιπόντες ἀπῆλθον καὶ οἱ
συνακολουθοῦντες ἀρχιερεῖς, ἕκαστος ὅπου ἂν ἠτοίμασται
αὐτῷ.

Ἄλλὰ καὶ ἡ εἰς Φλωρεντίαν μετάβασις κατ'οὐδὲν τὴν τοῦ
Πάπα διαγωγὴν μετέηλλαξε, ἕως οὗ τέλος ἐπέτυχε τοῦ δολίου
αὐτοῦ σκοποῦ ὃν διὰ πολλοῦ ἐμελέτα καὶ ἐπεδίωκε. Ἦρξα-
το δὲ καὶ ἐνταῦθα ἡ συζήτησις ἀπὸ τῆς προσθήκης, εἰ τὸ
δόγμα τοῦτο εὐσεβὲς ἐστὶ· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ ἡμέτεροι
προσέκειντο τῇ γνώμῃ αὐτῶν τὴν προσθήκην ἀπορρίπτοντες,
εἶτα δὲ ἤρξαντο ἀποστατεῖν καὶ εἰς τὴν παράδοχον αὐτῆς
ρέπειν, τὸ μὲν ὑπέεικοντες εἰς τὴν πολυτρόπως κατατρύχουσαν
αὐτοὺς ἀνάγκην καὶ στέρησιν, τὸ δὲ οὐδεμίαν ἄλλην ἀπαλ-
λαγὴν τῆς ἐντεῦθεν ἐξόδου ὄρωντες, ἕτεροι δὲ καὶ πόθῳ φλε-
γόμενοι ὑπὲρ τῆς πρὸςδοκωμένης ἐκ τῆς ἐνώσεως βοηθείας,
ἔνιοι δὲ καὶ ὑπὸ λαμπρῶν ὑποσχέσεων ἐλκυσθέντες. Καὶ οὕτω
τὴν ἐν τῷ Συμβόλῳ προσθήκην ἀπεδέξαντο, καὶ σὺν αὐτῇ
ἀνεξετάστως καὶ τοὺς ἑτέρους τρεῖς τῆς ἐνώσεως ὅρους ἔχον-
τας ὡς ἀκολουθῶς· α.) ὅτι ἡ ἐν ἐνζύμῳ σιτίνῳ ἄρτῳ καὶ
αἴνῳ τελουμένη ἀναίμακτος θυσία ὡς καὶ ἐν ἀζύμῳ μόνον, ἐστὶ
μὲν ἀντίστροφος ἀλλ' οὐκ ἀντιστρατεύεται τοῖς δόγμασι· β.)
ὅτι τὸ π ο υ ρ γ α ρ τ ὀ ρ ι ο ν δογματικὸν ἐστὶ τῆς Πίσεως
ἄρθρον· γ.) ἀτοπότατον ἀπάντων, ὅτι ὁ Πάπας ὁ ἄκρος ἐστὶν
ἀρχιερεὺς (Summus Pontifex) καὶ ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας,
τοποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ καὶ διάδοχος τοῦ Πέτρου· σήμερον
δὲ, ὡς γνωστὸν, τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ῥώμης ἀπέναντι τοῦ
τελευταίου τούτου ὅρου, πάντα τὰ λοιπὰ περιττὰ νομίζει,
μόνον ἐνώσεως ὅρον, ἤτοι ὑποταγῆς, τοῦτον καὶ μόνον προ-
βάλλων πρὸς τοὺς ἔλληνας τῆς ὀρθοδοξοῦσης καθολικῆς Ἐκ-

κλησίας. Μόνος δὲ μέχρι τέλους πιστὸς ἐνέμεινε τῆς ὀρθοδοξίας κήρυξ ὁ Ἐφέσου Μητροπολίτης, Μάρκος ὁ Εὐγενικός, καὶ τοῦτον παρηκολούθησε καὶ ὁ Γεωργίας Μητροπολίτης Γρηγόριος.

Τὴν στενογραφικὴν ταύτην συμπληροῦντες εἰκόνα τῆς Φλωρεντινῆς Συνόδου, ἐνομίσαμεν συντελεστικώτατον ἵνα καταχωρίσωμεν ἐξ ἑνὸς μὲν τὸν λόγον ὃν πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἔγραψεν ἐν Φλωρεντία Ἐπισκόπους, ὁ τὸν Βασιλέα παρακολουθῶν συγκλητικὸς Γεώργιος ὁ Σχολάριος, προτρέπων αὐτοὺς εἰς τὴν ἔνωσιν· ἐκ γὰρ τοῦ λόγου τούτου καταφαίνονται καὶ οἱ ταύτην κατεπείγοντες τότε πολιτικοὶ τοῦ γένους λόγοι καὶ ἀνάγκαι, εἰ καὶ ἄσχοποι καὶ ἀτελεσφόρητοι. Ἐξ ἑτέρου δὲ τὴν μετὰ τὴν Σύνοδον ταύτην ἐγκύκλιον τοῦ ἱεροῦ Μάρκου μητροπολίτου Ἐφέσου, ἣν γέγραφε πρὸς τοὺς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Ἐπισκόπους διαφωτίζων αὐτοὺς ἐπὶ τῶν συμβάντων κατὰ τὴν σύνοδον ἐκείνην.

Ἀγόρευσις τοῦ σοφοῦ Γεωργίου τοῦ Σχολαρίου πρὸς τοὺς ἐν Φλωρεντία ἡμετέρους Ἐπισκόπους, ἐξαχθεῖσαν ἐκ τῆς συγγραφῆς Στεφάνου τοῦ Παυλίνου. (α)

Ἐκ τῆς ἐνώσεως ἡμῶν μετὰ τῶν Λατίνων ἔξομεν ἀγαθὸν μέγα ὅτι ὁ Πάπας καὶ τὰ λοιπὰ τῶν Λατίνων ἔθνη πᾶσαν ὠφέλειαν ἡμῖν παρέξονται. Τὸ γὰρ ἡμέτερον ὀλίγον ὄν, δυσχέρειαν αὐτοῖς οὐ μεγάλην μέλλειν παρέχειν, ἡμᾶς δὲ οὐδᾶσιν ἐκεῖνοι ἀσφαλείας μόνης δεῖσθαι καὶ τοῦ μὴ δεδιέναι τοὺς πολεμίους, ὃ χρήμασι μὲν οὐ πολλοῖς, ναυσὶ δὲ ὀλίγαις δύνανται πράττειν. Ἐγὼ δὲ φημὶ καὶ τὴν τῆς ἐνώσεως φήμην ἀρκέσειν ἡμῖν αὐτοὺς ἀποθήσασθαι, ἐγγύθεν ἰσομένους ἡμῖν τοὺς συμμάχους εἰδότας· οἱ πολλάκις βεβοηθηκότες οὐπω διηλλαγμένοι, νῦν ἤδη πολλῶ μᾶλλον καὶ προθυμότερον τοῦτο πράττειν βουλήσονται. Λογίσασθε δὲ ἐπὶ πᾶσι καὶ τὴν παροῦσαν ἀνάγκην, ὅποση τίς ἐστίν. Ἀκούετε γὰρ τὸν βάρβαρον μεγίστη δυνάμει παρσκευάζεσθαι πεζῇ τε καὶ ναυτι-

(α) Στέφανος ὁ Παυλῖνος ἔλλην τὸ γένος ἔγραψε δίτομον ἱστορίαν ἐπὶ τῆς Φλωρεντινῆς Συνόδου ὑπὲρ τοῦ δυτικοῦ μᾶλλον πνεύματος· ἀκριβέστερον δὲ συνέγραψεν ὁ Σίλβεστρος Συρόπουλος, ἔλλην τὸ γένος, παρακολουθήσας τοὺς ἡμετέρους κατὰ τὴν εἰς Φερρόραν καὶ Φλωρεντίαν μετάδασιν.

κῆ κατὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως ἤξειν, ἢ δὲ πόλις ἡμῶν ἀνευ τῆς ἔξωθεν συμμαχίας, οὐδὲ πρὸς τὴν ἔφοδον ἀντιστῆναι δυνησεται, ἀλλὰ κινδυνεύει ἔρμαιον γενέσθαι τῶν πολεμίων ἀμαχητί. Εἰ δὲ ἀντισταίῃ μέχρι τινός πολιορκουμένη, ἀνάγκη πᾶσα τέλος αὐτὴν ἐνδοῦναι. Μέννησθε γάρ, ὅτι τῶν αὐτῶν τούτων βαρβάρων ποτὲ πολιορκούντων ἡμᾶς κατὰ γῆς, τοῦ δὲ πρὸς θάλασσαν τείχους, ὃ διπλάσιον ἐστὶ τοῦ λοιποῦ, μένοντος ἀφυλάκτου, (οὐδεὶς γὰρ ἐκεῖθεν ἡμᾶς ἠνώχλει) εἰς πόσου ἡμῖν φόβου καὶ ἀνάγκης ἦλθε τὰ πράγματα· νῦν δὲ ἅπαν τὸ τεῖχος ἀνάγκη φυλάττειν, τὸ δὲ νῦν στρατιωτικὸν καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν τῆς πόλεως πλῆθος, οὐδ' ἡμῶν τῶν τότε ὄντων ἐστὶ, οἱ δὲ μισθοφόροι τοξόται πάντες ὄχοντο φεύγοντες, πλὴν ὀλιγίστων, ἀπεσι δὲ βασιλεύς, ὃς εἰς ὧν, ἐν πράγμασι τὰ μέγιστα δύναται. Πῶς οὖν ἐλπίς ἐστὶ ἔρημια τοσαύτη σωμάτων οὕτω φρικώδη πόλεμον διακρούσασθαι; Οὐ δεῖ τοίνυν μέλλειν οὐδ' ἀναβάλλεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔνωσιν πράττειν καὶ ὅ,τι τάχιστα τῇ πόλει βοηθεῖν. Ἐνθυμηθῆναι γὰρ ἐκάστους ἡμᾶς δεῖ καὶ ἀπλῶς γυναικας, (ἦσαν γὰρ καὶ πολλοὶ ἕτεροι λαϊκοὶ τοῦ Βασιλέως συνακόλουθοι) καὶ παῖδας ἑαυτῶν, καὶ συγγενεῖς καὶ πολίτας οἰκτρῶς πολιορκουμένους, καὶ ἀμηχανοῦντας καὶ θρηνοῦντας· καὶ φόβους καὶ δεσμά, καὶ πληγὰς, καὶ ὕβρεις, καὶ λιμὸν καὶ δίψαν, καὶ οἰκτροτάτην περιαγωγὴν καὶ δουλείαν ἀπαραμύθητον, καὶ νηπίων ἐλκυσμὸν, καὶ γερόντων σφαγὴν, καὶ χωρισμὸν ἀλλήλων ἐλεεινότατον, καὶ ἰερῶν ἀτιμίαν, καὶ βλασφημίαν εἰς ὕψος αἴρουμένην κατὰ Θεοῦ. Καὶ τοὺς μὲν ἐκόντας, τοὺς δὲ ἄκοντας τὸν μὲν Ἰησοῦν ἀποβαλλομένους, τὸν ἀληθῆ Θεόν, καὶ μόνον διδάσκαλον καὶ νομοθέτην, τῇ δὲ Μωάμεθ φλυαρίᾳ ἕξι ὀργίσις ἐκείνου προσιθεμένους, ἕξι τὴν ἀσέβειαν ἐπιδιδούσαν, τὴν δὲ πίστιν ἡμῶν διωκομένην· (οἱ θερμοὶ οὗτοι λόγοι τὴν ὄντως ἀληθῆ καὶ ἀξιοδάκρυτον τοῦ Γένους κατὰστασιν ἀπεικονίζοντες, διέσεισαν τὴν εὐσεβῆ ὀρθοδοξίαν πολλῶν Ἐπισκόπων, οἵτινες παρὰ

τάς παντοειδείς ἐν Φλωρεντία στενοχωρίας, θερμότερον εἶχον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ τὸ ἱερόν ὑπὲρ πατρίδος αἰσθημα, ὅπερ οὐδέποτε ἐξέλειπεν ἀπὸ τῶν καρδιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου τοῦ ὀρθοδόξου καθολικισμοῦ). Καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, οἱ ἐκεῖ φαντάζονται καὶ ἐπὶ πασιν ἡμᾶς ἀνακαλοῦνται καὶ τὴν ἡμῶν ἀμέλειαν ὀνειδίζουσι, (ἀλλ' ἡ ἀμέλεια οὐκ ἦν τῶν ἡμετέρων ἀλλ' ἐκ τῆς ἑλλειποῦς διαγωγῆς τῶν Λατίνων, ἣτις κατήντησεν αὐτοὺς εἰς τὴν μεγίστην περὶ τοῦ πρακτεῦ ἀμνηχανίαν ἀπέναντι δύο μαχομένων αἰσθημάτων, τοῦ εὐσεβοῦς ἔρωτος πρὸς τοὺς πατέρας θεσμοὺς καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν, καὶ τοῦ ἔρωτος τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα) οὗς ἐντάξει δεσποτῶν καὶ πατέρων καὶ διδασκάλων εἶχοντε καὶ ἐτίμων, καὶ οὗς ἠλπίζον τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας πάντα θήσασθαι δεύτερα, ὑπὲρ ὧν ἀποδημεῖν αὐτοῖτε ἐνόμιζον, καὶ ὑμεῖς ἐλέγετε φανερώς. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τὰ ἑαυτῶν μόνον δευνὰ φανταζόμενοι θρηνήσουσι, καὶ ὑμᾶς ἀνακαλέσονται γοερῶς, καὶ ταῖς ἐλπίσι τοῦ σήμερον, καὶ αὔριον, ἡμᾶς ἤξειν μόναίς φυχαγωγήσουσιν ἑαυτούς. Οὐδὲν αἴσιον, οὐδὲν ἐλεινότερον, ἂν ταῦτα πάντα ἐκείνοις ἐπι συμβαίη, ἡμᾶς δὲ καὶ μέχρι τῶν ἄλλων χριστιανῶν ἀφικέσθαι πρέπει τῷ λογισμῷ. Τὰ αὐτὰ ταῦτα τοῖς ὅπουδήποτε τῆς γῆς οἰκοῦσι χριστιανοῖς, καὶ ὑπὸ τὴν βάρβαρον τελοῦσιν ἀρχὴν, ἀνάγκη πᾶσα συμβῆναι, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ σέβας πανταχόθεν ἐξαλειφθῆναι. Συμβουλεύω τοίνυν καὶ δεόμεαι ὑμῶν, πρῶτον μὲν τῆς χρείας, ἔπειτα τοῦ πρέποντος, πρὸς δὲ τοῦτοις τῆς ἀνάγκης, ἅμα ἀθροισθέντας, λόγων μὲν παύσασθαι, ἀψασθαι δὲ ἔργων, ἐν διὰ πάντων σκοποῦντες, ὅπως ἔ πατρίδα ἔ ἔθνος ἔ ἔγερὰ καὶ τὰ φους διασωσώμεθα. (Ὁ ἀγορεύων Σχολάριος τὴν ἔνωσιν συμβουλευῶν διὰ πάσης θυσίας, εἰς μόνην ἀπέβλεπε τὴν ἐκ ταύτης προσγεννησομένην τῆς Πατρίδος σωτηρίαν, εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ εἴτε ἐν γνώσει τοιαῦτα φρονῶν καὶ ἀποδεχόμενος.) Καὶ λατίνους μὲν φημι δεῖν προσδέξασθαι

καὶ κοινωνεῖν, οὐδὲν ἀμαρτάνοντας τῇ πίστει· (ἄλλ' ἐνταῦθα ὡς καὶ σήμερον δὲν πρόκειται προσδέξασθαι καὶ κοινωνεῖν, ἀλλ' ὑποτάξασθαι τοῖς λατίνοις τὴν τροφὸν καὶ μητέρα Ἐκκλησίαν ἡμῶν, ὅπερ καὶ τὴν ἐθνικὴν προσβάλλει φιλοτιμίαν καὶ πρὸς τὸν ἀρχέγονον ἀντίκειται τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας ὄργανισμὸν.) Νῆες δὲ παρσκευαζέσθωσαν ὅποσαι δύνανται, μεταξύ δὲ διαθέσθαι ὅποσα δεῖ περὶ τῆς βοήθειας τῆς εἰς τὸ μέλλον, καὶ θεβαιώσεως τῆς εἰρήνης. Πάντα ἄρα δυνατὸν ἐστὶ γενέσθαι ἐνταῦθα, καὶ τὴν ἔνωσιν πράττειν, καὶ τὴν βοήθειαν ἀπαιτεῖν, καὶ τὸν παρασκευασάμενον τὰς ναῦς ἐκπέμπειν, καὶ πρέσβυν πρὸς τὸν βάρβαρον αἰρεῖσθαι καὶ ἀποστέλλειν, καὶ τὸ ναυτικὸν ἐξαρτέσθαι, καὶ ὑμᾶς ἐντεῦθεν εἶναι ἀπηλλαγμένους. Εἰ δὲ ἀρκεῖν ἠγεῖσθε τὸ πέμπειν βοήθειαν μόνον τὴν ἰκανὴν, καὶ οὕτω τὴν ἔνωσιν (ὑποταγὴν) πράττειν, ὅ,τι τάχιστα δεῖ. Κακείνην μὲν πέμψωμεν, ἡμεῖς δὲ πάντα τὰ μετὰ ταῦτα σχολῇ βέλτιον διαθέμενοι, καὶ ἐπ' ἀσφαλῆσι τοῖς πράγμασι καὶ ἐλάττωι ναυτικῷ, ἅμα φθινοπώρῳ διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου πλευσόμεθα. Εἰ δὲ τὴν πρὸς Λατίνους εἰρήνην (ὑποταγὴν) οὐ βούλεσθε πράττειν, στερησόμεθα πάντων τῶν ἀγαθῶν ὧν ἠλπίζομεν ἀπολαύσασθαι. »

Ἴδου καὶ τὸ ἐγκύκλιον γράμμα, ὅπερ ὁ ἱερός Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἔγραψε πρὸς τοὺς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ὀρθοδόξους καθολικούς, ἐκθέτων πιστῶς καὶ συντόμως πάντα τὰ ἐν τῇ Φεβρῶν καὶ Φλωρεντίας γερόμενα. Ἐνταῦθα δὲ γερόμενοι εὐθύς ἐπειράθημεν ἄλλως ἡμῖν προσενεχθέντων ἢ ὡς ἠλπίζομεν· τέως δ' οὖν ἐνεμείναμεν κελευσθέντες, καὶ προθεσμίας μακρᾶς ἠνεσχόμεθα πρὸς τὸ συνελθεῖντε καὶ καταστήσαι τὴν σύνοδον. Ἐλαβε τέλος ἡ προθεσμία, καὶ μετὰ τοῦτο παρῆλθον ἡμέραι συχναί, καὶ μόλις συνήλθομεν ἐπὶ τῷ αὐτῷ Γραικοῖ καὶ Λατῖνοι. Περὶ τῆς ἐν Συμβόλῳ προσθήκης πρῶτον διελεξάμεθα, εἰς δύο τὸ ζήτημα διελόντες, πρῶτον, ὅτι οὐκ ἔδει προσθηναί, καὶ δεύτερον, ὅτι τὸ προστεθὲν οὐκ εὐσεβές. Καὶ δὴ προτραπεῖς ἐγὼ τῆς υποθέσεως ἀρξασθαι, πρῶτον ἐν προοιμίοις ἐσπούδασα τὴν αἰτίαν αὐτοῖς ἀναγαγεῖν τοῦ σχίσματος καὶ διαίρεσεως, ἢ τὸ ἄφιλον

ἐγκαλέσαι καὶ ὑπεροπτικόν, ἐκείνων ἰ-
 πολογουμένων καὶ ἐγκαλούντων ἡμῶν, καὶ
 ἑαυτοὺς δικαιοούντων, ὡς περ εἰώθασιν.
 Ἐπειτα κατὰ τὰς ἐφεξῆς συνελεύσεις προχειρισάμενος τὰς
 πράξεις τῶν Ἱερῶν Συνόδων, ἀνέγων ἐξ αὐτῶν τοὺς ὄρους,
 ἐν οἷς ἀπαγορεύουσιν οἱ θεῖοι Πατέρες τὴν ἐναλλαγὴν τοῦ
 συμβόλου μέχρι λέξεως καὶ συλλαβῆς, καὶ φρικώδεις ἀρὰς ἐκ-
 φωνοῦσι κατὰ τῶν ταύτην ποτὲ τολμησάντων· (ἐν ταῖς ἀραῖς
 καὶ ἀναθέμασι τούτοις συνυπέγραφον καὶ συνέφασκον καὶ οἱ
 Ῥωμαῖοι Ποντίφηκες, ὡς ἴδομεν ἐν τῷ β'. κεφ. περὶ τῆς
 προσθήκης.) Οἱ δὲ Λατῖνοι Ἐπίσκοποι, καὶ ἰδίᾳ ὁ Σα-
 βίνης καρδινάλιος Ἰουλιανὸς, ἀντέλεγέ μοι σοφιστικῶς ὡς
 οὐκ ἔστι προσθήκη ἢ, ἐκ τοῦ υἱοῦ, φωνή ἢ ἐν τῷ ἱερῷ
 συμβόλῳ τεθεῖσα, ἀλλ' ἀνάπτυξις καὶ σαφήνεια. Ἄλλ' ἐγὼ
 ἐπὶ τούτοις διὰ συλλογισμῶν ἀναντιρρήτων παρεστήσα τὴν
 τῶν ἐμῶν λόγων ἀνάγκην, καὶ ὡς ἀδύνατον ἄλλως ἐκληθῆ-
 ναι τοὺς ὄρους, ἢ ὡς ἐγὼ ἐξηγούμην καὶ ἐλάμβανον τούτους.
 (Τοιαύτην ἔδωκεν ἐξήγησιν καὶ ὁ ἅγιος τῆς Ἀλεξανδρείας Κύ-
 ριλλος, προεδρεύων τῆς ἐν Ἐφέσῳ Οἴκουμ. Συνόδου. Ἰδ. σελ.
 20.) Ὡς δὲ ἐωρῶμεν τοὺς Λατίνους σαφῶς
 ἤδη τὰ πράγματα παραγυμνώσαντας ἐν
 ταῖς πρὸς ἡμᾶς διαλέξεσιν, ὡς οὐ πρὸς ἀ-
 λήθειαν αὐτοῖς ὀσκοπὸς, οὐδὲ τὸ ταύτην
 εὑρεθῆναι διὰ σπουδῆς τίθενται, ἔργον
 τε ἀπαραίτητον εἶχον αὐτοῖ τε λύειν τὰς
 συνελεύσεις, ἵνα λέγοντες ὕστερον δο-
 κῶσιν ἅπαντα λύειν τὰ παρ' ἡμῶν λεγό-
 μενα· ἐντεῦθεν ἤδη τοῦ λέγειν παυσάμενοι παρεκαλοῦμεν
 αὐτοὺς τί μὴ λέγοντας ἱκανόν, ἐπανελθεῖν πρὸς τὴν
 καλήν συμφωνίαν ἐκείνην, ἣν εἶχομεν πρό-
 τερον καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ πρὸς
 τοὺς Πατέρας ἡμῶν, (καὶ ὁμῶς ὁ νῦν Παπῶν
 Πίος θ'. παρρησίᾳ δεύτερον ἀποκαλεῖ μετὰ τὸν ἱερὸν
 Φώτιον τοῦ σχίσματος αἴτιον Μάρκον τὸν Ἐφέσου) ὅτε τὸ
 αὐτὸ πάντες ἐλέγομεν, καὶ οὐκ ἦν ἐν ἡμῶν
 σχίσμα. Ἀλλὰ κατὰ πετρῶν ἐσπεύρομεν. Ἐκεῖνοι γὰρ τοῖς
 μὲν ἐλέγχοις στενοχωρούμενοι, διόρθωσιν δὲ οὐδαμῶς οὐδεμίαν
 δεχόμενοι, παρεκάλουν ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν μεταβῆναι τοῦ

δόγματος, ὡς ἱκανῶν ἤδη ρηθέντων ἐπὶ τῇ προσθήκῃ λόγων, οἰόμενοι δι' ἐκείνων ἐπισκιάσειν τὸ τοῦ συμβόλου τόλμημα, τῆς δόξης ὑγειοῦς δεικνυομένης. Ἄλλ' οἱ ἡμέτεροι οὐκ ἠνείχοντο, καὶ ἀμεταθέτως εἶχον πρὸς τὴν τῆς δόξης ἐξέτασιν, εἰμὴ διορθωθείη πρότερον ἢ προσθήκη. Καὶ ἂν μὲν οἱ ἡμέτεροι πάντες ἐνέμειναν τῇ ἐνστάσει ταύτῃ, καὶ διελυόμεθα ἐκεῖθεν καλῶς ποιοῦντες, οὐκ ἂν ὑπὸ ἄλλων παραπεισθέντες, ὡς ἀπρεπὲς ἐστὶ μηδὲν εἰπόντας περὶ τοῦ δόγματος ἀπελθεῖν, ἐδέξαντο τὴν μετάβασιν, τὴν ἀπὸ τῆς προσθήκης εἰς τὴν δόξαν, καὶ τὴν ἀπὸ Φερρῶν εἰς Φλωρεντίαν. Ἐνθα γενόμενοι τῶν περὶ τοῦ δόγματος διαλέξεων ἀπηρξάμεθα, τῶν λατίνων προσεγκόντων ῥητὰ, τὰ μὲν ἐξ ἀποκρύφων καὶ ἀγνωστων τινῶν βιβλίων, τὰ δὲ ἐκ νενοθευμένων καὶ διεφθαρμένων, ἐν οἷς ἰσχυρίζοντο τὴν ἑαυτῶν δόξαν συνίστασθαι. Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐγὼ συμπλεκόμενος, καὶ τὸ τῆς δόξης ἄτοπον διελέγχων, καὶ νενοθευμένας εἶναι τὰς βίβλους προφανῶς παριστῶν, οὐδὲν ἤνυσον εἰς πειθῶ, πλὴν ὅσον τὸν καιρὸν ἀναλίσκειν εἰκῆ καὶ μάτην. Ἄλλὰ τῶν Λατίνων ἐπιμενόντων, ἀπέτεινα καὶ αὐθις λόγον διὰ μακροῦ, ἐν ᾧ μαρτυρίαις ἀναντιρρήτοις παρέστησα τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἡμετέρου δόγματος, (ἐντεῦθεν καὶ αἱ κατὰ τοῦ ἱεροῦ τούτου ποιμενάρχου πικραὶ συκοφανταὶ αἱ παρὰ τῶν λατίνων ἐκτοξευθεῖσαι, ὡς περ εἰῶθασι ποιεῖν ἐν πάσῃ καθολικῇ ἀληθείᾳ ἀντιστρατευομένη πρὸς τὰς εἰσαχθείσας καινοτομίας) ὅτι ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται.

α Παρὰ τῶν εὐαγγελικῶν λόγων ἀρξάμενος, διὰ δὲ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδεξαμένων αὐτοὺς κατελθῶν ἄχρι καὶ τῆς τρίτης οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατὰ μέρος τε ἐξεργαζόμενος ἕκαστον τῶν ῥητῶν, καὶ συλλογιζόμενος ἐφ' ἑκάστῳ καὶ συμπεραίνων, ὡς πανταχοῦ τοῦ καινοῦ τῶν λατίνων δόγματος ἀπαγορευομένου, ἐπὶ τούτοις κατέλυσα τῆς πρὸς αὐτοὺς ὁμιλίας, ἢ μηκέτι συνελεύσασθαι μετ' αὐτῶν, ἢ γοῦν αὐτὸς σιωπήσειν βεβαιωσάμενος· ἀλλ' ἐκεῖνοι προσεκαλοῦντο τοὺς ἡμετέρους ἐκόντας ἄκοντας εἰς τὴν τῶν εἰρημένων ἀντίρρῃσιν. Καὶ τοῦτο διαπραξάμενοι, μὴ παρόντος ἐμοῦ, δῶν ἐφεξῆς συνελεύσεις ἡγά-

λωσαν μόνοι λέγοντες, καὶ μηδενὸς ἀπολογουμένου· ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ συνελεύσει τὰ παρ' ἐμοῦ εἰρημένα διαστρέφαντες μᾶλλον ἢ ἀνατρέψαντες καὶ χρήσεις ἐναντίας, ὡς ἐκείνοις ἐδόκει, τῶν παρ' ἡμῖν διδασκάλων ἐκτεθεικότες. Ἐπεὶ δὲ ἐμοῦ σεσιωπηκότες, οὐδεὶς ἔτι τῶν ἡμετέρων ἐθάρρυνεν ἀντιτάξασθαι, τοῦτο μὲν τῶν ἀρχόντων οὕτω δέον εἶναι κρινόντων, τοῦτο δὲ καὶ ὀκνοῦντες ἅπαντες τὸν ἀγῶνα, καὶ μὴ εἰς ἔριδας καὶ ταραχὰς ἐμπέσωσι δεδιότες, ἐκεῖνοι τὴν ἡμετέραν σιωπὴν ὡς ἔρμαιον λογισάμενοι, καθάπερ τινὰς φυγάδας προσεκαλοῦντο τοὺς ἡμετέρους πρὸς μάχην· καὶ μηδαμῶς ὑπακούοντων ἡμῶν, ἐπεκρότου ὡς νικηταὶ καὶ τὴν ἀλήθειαν μεθ' ἑαυτῶν ἔχοντες. Ἐντεῦθεν τὴν ἀρχὴν λαμβάνει τὰ τῆς οἰκονομίας καὶ συγκαταβάσεως ῥήματα, καί τις τῶν ἡμετέρων ἐπεχείρησε λέγειν ὡς καλὸν ἐστὶ τὴν νεῖρην ἄσπασεσθαι, καὶ τοὺς ἀγίους συμφώνους ἀποδειξάσαι πρὸς ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ δοκῶσιν οἱ δυτικῶι τοῖς Ἀνατολικῶι ἀντιφθέγγεσθαι. Ἦδη δὲ καὶ περὶ τῆς διαί, φιλοσοφεῖν τις ἤρξατο, (ἦν δὲ οὗτος ὁ Νικαίας Βησσαρίων) παρὰ τοῖς ἡμετέροις διδασκάλοις εὐρισκομένης, ὡς τὰ ὑτόντη, ἐκ, δυναμένης, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πνεύματος τῶ υἱῶ διδούσης. Οὕτω κατὰ μικρὸν ὁ λατινισμὸς ἐξεῖράγη, καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνώσεως (ὑποταγῆς) ἤρξαντο πραγματεύεσθαι, καὶ τινὰ ῥητὰ περιεργάζεσθαι, δι' ὧν ἐνωθήσονται, μέσσην ἐπέχοντα χώραν καὶ δυνάμενα κατ' ἀμφοτέρας τὰς χώρας λαμβάνεσθαι, καθάπερ τίς κόθορος. Τοῦτο γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὴν ἐπίνοιαν ἐδόξε σφόδρα συμβάλλεσθαι, τῶν τε ἡμετέρων δι' αὐτῶν ῥᾶον προσαγομένων, καὶ τῶν ἐναντίων ἐλπίζομένων ἀνεξετάστως αὐτὰ παραδέξασθαι. Καὶ δὴ τι συντιθέντες γραμμάτιον, ταιαῦτα τινὰ περιέχον, τὴν ἐκείνων δὲ δόξαν ὅμως καθαρῶς ἐκτιθέμενον, ἐξαπέστειλον αὐτοῖς, ὡς διὰ τούτου τὴν ἐνωσιν ποιητόμενοι. Τοῖς δὲ οὐκ ἀνεκτὸν ἐδόκει τὸ γραμμάτιον δέξασθαι χωρὶς ἐξετάσεως, ἀλλ' ἢ πρὸς ἀπολογία αὐτοὺς προσεκαλοῦντο, καὶ λύσεις τῶν ἐν τῷ γράμματι ἀμφισβητουμένων φωνῶν, ἢ τὸ οἰκτεῖον δέξασθαι παρηγγύων. Ἦν

δι' ἐκεῖνο συμφώνησις παντελῆς περὶ τὸ δόγμα Λατίνων τε
 καὶ Γραικῶν, καὶ ὁμολογία τοῦ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦ-
 μα τὸ ἅγιον ἐκπορευέσθαι. Τρίβεται δὲ πολὺς ἐπὶ
 τούτοις χρόνος, ἃ οἱ ἡμέτεροι τὴν ἀναβολὴν
 ἐδυσχέρανον καὶ πρὸς τὸν λιμὸν ἠγανάκτουν·
 καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτο αὐτοῖς ἐπενοήθη, μηδενὶ
 μηδὲν διδόναι τῶν συγκειμένων ἀναλωμάτων
 ἵνα ἀναγασθέντες ἐκ τούτου κατὰ μικρὸν ὑπο-
 κύψωσι. (Τοιαύτη ἡ εἰλικρινὴς διαγωγή τοῦ Πάπα Εὐγε-
 νίου δ' ἃ εἰλικρινεστέρα ἢ τοῦ Πίου θ' ἐν τῷ 19 αἰῶνι ἀπο-
 κρύπτοντος τὴν καθολικὴν ἀλήθειαν καὶ ἀντίθετα ταύτης
 προσλαλοῦντος) Τί δεῖ πολλά λέγειν; οὐκ ἐπαύσαντο πάντα
 λίθον κινοῦντες, οἱ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας καὶ εὐσεβείας προ-
 δόται, μέχρι διεπράξαντο συναγαγόντες τὴν σύνοδον ἐκρήξαι
 τὸν λατινισμὸν εἰς τὸ φανερόν, βασιλέως τε καὶ Πατριάρχου
 προκαθημένων! Τὰ γὰρ δοκοῦντα τοῖς Λατίνοις συνηγορεῖν
 ῥητὰ προσαγαγόντες εἰς μέσον ἔκτε τῶν διδασκάλων αὐτῶν
 ἐκείνων καὶ τοῦ μεγάλου Κυρίλλου, πρότερον ἐμοὶ διαγωνι-
 σάμενοι, καὶ κατ' αὐτῶν ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλων ἐπιπηδήσαν-
 τες ἰταμῶς τοῖς σοφίσμασι, οὕτως ἠρώτων τὴν σύνοδον,
 εἴη τινα γνώμην ἔχουσι περὶ τῶν ῥητῶν
 ἐκείνων καὶ εἰ καὶ τὸν υἱὸν αἴτιον ποι-
 οῦσι τοῦ πνεύματος. » Περὶ μὲν τῶν ῥητῶν, οὐκ
 ἀμφιβάλλειν ἔφασαν, εἰ γνήσια τῶν διδασκάλων εἰσὶ, παρὰ
 τῆς ἐπιστολῆς τοῦ θείου Μαξίμου τοῦτο πιστούμενοι, τὴν αἰ-
 τίαν μὲν τοῦ Πνεύματος τῷ υἱῷ διδόναι παντελῶς ἀπη-
 γόρευσαν οἷγε πλείονες. Ἄλλ' οἱ τολμηροὶ τὴν δυσέβειαν,
 καὶ ὅσοι τούτοις παρηκολούθησαν, ἐπαγγελίαις λαμπραῖς
 ὑπαχθέντες, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ τὸν υἱὸν ἀπεφήναντο τοῦ πνεύ-
 ματος αἴτιον, ὃ μηδ' ἐν τοῖς τῶν λατίνων ῥητοῖς εὔρηται
 που φανερῶς κείμενον. Τούτοις δὲ καὶ Πατριάρχης ἐπεψη-
 φίσατο, προδιεφθαρμένος ἤδη καὶ αὐτός, καὶ ἅμα διψῶν τὴν
 ἐκεῖθεν ἀπαλλαγὴν, διὰ τὸ πρὸς θάνατον τὴν υἰείαν αὐτοῦ
 ῥέπειν. Ἐγὼ δὲ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἅμα καὶ ὁμολογίαν
 τῆς πίστεως συγγεγραμμένην ἔχων, (οὕτω γάρ που διείρητο
 πρότερον, ἐγγράφως ἐπιδοῦναι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἕκαστον)
 ὡς ἶδον αὐτοὺς ἐκθύμως ἤδη πρὸς τὴν ἔνωσιν (ὑποταγὴν) ὤρ-
 μημένους, καὶ τοὺς ἐμοὶ συνεσιῶτας πρότερον, ἄρτι συμπε-

πτωκότας ἐκείνοις, ἰγγράφων οὐδὲ μεμνημένους, ἀπέσχον καὶ αὐτὸς τὴν γραφὴν, ἵνα μὴ πρὸς ὀργὴν αὐτοὺς ἐρεθίσας εἰς προὔπτον ἤδη κίνδυνον ἑμαυτὸν ἐμβάλλω. Διὰ στόματος μὲν τοι τὴν ἑμαυτοῦ γνώμην ἐδήλωσα, μὴ ἂν ἄλλως δύνασθαι τὰ ῥητὰ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν συμφωνῆσαι πατέρων, εἰμὴ κατὰ τὴν ἐξήγησιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ σεπτοῦ Μαξίμου, τὸν υἱὸν φαίμεν αἴτιον εἶναι τοῦ Πνεύματος, προσεπιστηνόμενος ἅμα καὶ περὶ τῆς προσθήκης, ὡς οὐδὲ ταύτην συγχωρῶ τοῖς λατίνοις, ἅτε μὴ καλῶς οὐδ' εὐλόγως κατὰ τοὺς εἰρημένους λόγους γεγενημένην. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν τὸ ἑαυτῶν ἔπραξαν, καὶ πρὸς τὴν συνθήκην ὄρου καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐνώσεως (ὑποταγῆς) ἔβλεψαν. (α) Ἐγὼ δὲ χωρισθεὶς αὐτῶν ἔκτοτε ἔμαυτῶ σχολάσας, ἵνα τοῖς ἁγίοις μου πατράσι καὶ διδασκάλοις διτελῶ

(α) Ὡς ἴδομεν ἐν ταῖς ὀπισθεν, μόνος ὄρος εἰς συζήτησιν πολύμητον ἐτέθη ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φερράρας καὶ Φλωρεντίας, ὁ τῆς προσθήκης περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ Παναγίου Πνεύματος, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, οἱ δὲ λοιποὶ τρεῖς ὄροι τῆς λεγομένης ἐνώσεως, καὶ μάλιστα ἡ γενικὴ ἐποπτεία καὶ ὑπερτάτη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δεσποτεία τοῦ Ῥωμαίου Πατριάρχου ἢ Πάπα, ὑπεγράφησαν ἄνευ τινὸς συζητήσεως. Ἐγὼ δὲ ἡ δόξα αὐτῆ οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τῇ ὁρισθεῖσῃ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ δι' οἰκουμενικῆς συνόδου, φωνὴν ἐχούσης ἱεράν καὶ ὑπερτάτην, καὶ ἡ ἱστορία αὐτῆ μαρτύρεται ὅτι οἱ τῆς Ῥώμης Πατριάρχαι καὶ Πάπαι οὐχὶ μόνον πνευματικῶς ὑπέκειντο εἰς τὴν φωνὴν τῶν καθολικῶν Συνόδων, ἀλλὰ καὶ πολιτικῶς ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς Ἀυτοκράτορας, ὑπὸ τούτων εἰς ταύτας συγκαλούμενοι καὶ εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἔδραν ἐγκαθιδρύμενοι διὰ τῆς λεγομένης περιβολῆς. Ὅτε τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 685 ἀπέθανε Κωνσταντῖνος ὁ Πρωγονάτος καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ υἱὸς του Ἰουστινιανὸς ὁ β', οὗτος ἵνα ἐμποδίσῃ τὰς ἐριδας καὶ διχροστασίας ὅσαι συνέβησαν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πάπα Κόνωνος, (ἦσαν γὰρ τότε δύο ὑποψήφιοι Πάπαι εἰς παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κλήρου, καὶ ἕτερος ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ) ἀναγέσσε τὴν περιβολὴν, ἦτοι τὸ δικαίωμα τῆς ἐπικυρώσεως καὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν Παπῶν, ὑπεχρῶσας ἐκ νέου τοὺς Ῥωμαίους ἵνα μὴ διορίζωσι τοὺς Ἐπισκόπους αὐτῶν, ἄνευ τῆς ἐπιδοκμασίας καὶ ἐγκρίσεως ἢ αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ἢ τοῦ ἐν Ῥαβδόβῃ αὐτοκρατορικοῦ ἐξάρχου, ὅπερ ἐγένετο καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τῶν Παπῶν ἐκλογὰς μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν γερμανῶν αὐτοκρατόρων.

συνημείνος, πᾶσι καταφανῆ ποιῶ τὴν ἑμαυτοῦ γνώμην διὰ τῆςδε μου τῆς γραφῆς, ὡς τὴν γενομένην ἔνωσιν (ὑποταγὴν) οὐ παρεδεξάμην, με στέργων ἢ γραικολατίνος κληθῆναι ἢ λατινόφρων.» Τοιαῦτα γέγραφεν ὁ τῆς Ἐφέσου ἱερός μητροπολίτης, πιστὸς μένων λάτρης τῆς καθολικῆς ἐν Χριστῶ διδασκαλίας.

Ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ ἀπέμειναν μὴ ἐπανελθόντες οἴκαδε ὁ Νικαίας Βησσαρίων, καὶ ὁ τῆς Ῥωσσίας Ἰσίδωρος Μητροπολίτης Κιόβου. Καὶ ὁ μὲν Βησσαρίων ἀντίτιμον τῆς καθολικῆς αὐτοῦ προδοσίας ἔλαβε παρὰ τοῦ Πάπα Εὐγενίου τὸν ἐπίτιμον τίτλον τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· « Βησσαρίων ἐλέω Θεοῦ, Καρδινάλιος τῆς ἀγίας Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, καὶ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.» Σημειωτέον δὲ ὡς ἐν παρόδῳ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης ἔχει ἐγκαταστημένους καὶ θρόνους Πατριαρχικοὺς τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ τὸν ἐπίτιμον τίτλον καὶ σήμερον ἔτι, καὶ διαιρεῖ ἅμα σύμπασαν τὴν Οἰκουμένην γῆν εἰς τόσας ἐπαρχίας ἐκάστη τῶν ὀπίσθων ἔχει καὶ ἴδιον Ἐπίσκοπον. Ὑπάρχουν ἐν Ῥώμῃ Ἐπίσκοποι οἵτινες ἰσχύουσιν ἐν μόνῳ τῷ γεωγραφικῷ χάρτη, ἐξ οὗ καὶ μόνον γινώσκουσι τὴν ὑπαρξίν τῶν τόπων τούτων, καὶ συχνότατα δύναται τις νὰ ἀριθμῆσθαι πεντήκοντα ἴσως πρὸς ἕνα, οἵτινες ἀγνοοῦσιν εἰς τί τοῦ κόσμου μέρος κεῖται ἡ ἐπισκοπικὴ τῶν Ἐπαρχία. Ἄλλ' εἰς οὐδὲν τοῦτο λογίζεται, ἀρκεῖ ὅτι ὁ μὲν ἐπίτιμος ἐκεῖνος Ἐπίσκοπος μισθοδοτεῖται, ὁ δὲ κοσμοκράτωρ Πάπας ἀρέσκειται περιστοιχούμενος ὑπὸ Ἐπισκόπων ὄλων τῶν μερῶν τῆς Οἰκουμένης, καὶ ἐπισφραγίζων τὰς ἀντικαθολικὰς καὶ ἀντικανονικὰς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀξιώσεις αὐτοῦ! Εἰς ὅσα δὲ μέρη τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ῥώμης δὲν ἐπέτυχεν εἰσεῖν νὰ καθιδρύσῃ ἱερατικὸν τι τάγμα ἢ εὐκτήριον τινὰ οἶκον, ἐκεῖ ἔχει ὠρισμένην ἑτέραν τάξιν Ἐπισκόπων οἵτινες φέρουσι τὸ ὄνομα α Ἐπίσκοποι εἰς τὰς χώρας τῶν ἀπίστων. » (in partibus infidelium). Ἐφερε λοιπὸν ἔο ἀποστάτης Βησσαρίων τὸν τιμητικὸν τίτλον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχου, ὡς καὶ ὁ τοῦτον παρακολουθήσας εἰς Ῥώμην, Ἰσίδωρος ὁ τοῦ Κιόβου, τὸν ἐν ἐνεργείᾳ τίτλον «Καρδινάλιος Ῥώμης». Ὑπὸ τὸν τίτλον ἐκεῖνον ὁ Βησσαρίων ἀπέστειλε μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐγκύκλιον ἑλληνιστῆ γερραμμένην, ὡς ἀποστέλλει σήμερον ὁ Πίος

ἔννατος πρὸς ἅπαντα τὸν τῆς Ἀνατολῆς Κλήρον, πρεσβυτέρων αὐτὸν ἵνα ἀσπασθῇ τὴν Φλωρεντινὴν σύνοδον καὶ ἐνωθῇ ἡτοι ὑποταχθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης, καὶ ἀναγνωγῶν ἰσοπέτως τὸν Πάπαν (ἡ γὰρ τοῦ Πάπα Ἐνωσις εἰς τοῦτο μόνον τείνει) ἄκρον Ἀρχιερέα (Summus Pontifex) (α) καὶ ποιμένα τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας, οἰκουμενικὸν διδάσκαλον καὶ πατέρα, ὡς τοποτηρητὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ διάδοχον τοῦ Πέτρου. Τοῦτο αὐτὸ ἔπραξε καὶ ὁ εἰς Ῥώμην εἶτα μεταβάς μέγας Πρωτοσύγκελος καὶ πνευματικὸς τοῦ Βασιλέως Γρηγόριος, Κρῆς τὴν πατρίδα, προχειρισθεὶς Καρδιάλιος· ὁ τῆς ὑποταγῆς οὗτος θερμὸς θιασώτης ἔγραψεν ἐγκύκλιον ἀπὸ τῆς Ῥώμης πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ πατέρας τῆς Ἀνατολῆς ἵνα μάθωσιν, ὡς ἔλεγεν, ὅτι δύο λέγονται σύμβολα παρηλλαγμένα, καὶ δύο τελοῦνται λειτουργίαι, ἡ μὲν δι' ἐνζύμου θυσίας ἡ δὲ δι' ἀζύμου· διττὰ δὲ τὰ βαπτίσματα, τὸ μὲν διὰ τριτῆς καταδύσεως, τὸ δὲ δι' ἐπιχύσεως ὕδατος ἐκ κορυφῆς ἄνωθεν· διττὰ δὲ τὰ ἔθιμα πάντα, καὶ εἴ τι τοιοῦτον· πάντα δὲ καλῶς ταῦτα καὶ εὐπρόσδεκτα κείμενα, ἐν δὲ μόνον ἀπολείπόμενον αὐτοῖς ἡ ὑποταγὴ εἰς τὸν ἄκρον τῆς Ῥώμης Ἀρχιερέα. Τοῦτο αὐτὸ κηρύττει διὰ τοῦ ἐγκυκλίου αὐτοῦ γράμματος καὶ ὁ Πίος ἔννατος, πάντα μὲν τὰ λοιπὰ ἀσπαζόμενος ὡς καλῶς κείμενα, τὴν ὑποταγὴν δὲ ἐξαιτούμενος τῆς Ὀρθοδόξου τῆς Ἀνατολῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀποκρύπτων οὕτω τὴν καθολικὴν ἀλήθειαν τῆς τιμητικῆς τάξεως καὶ τῆς

(α) Ὁ Ποιτίφηξ = Pontifex (pons-facere γέφυρας ποιεῖν) ἴσον τῷ γεφυροποιός. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἰδωλολάτραις Ῥωμαίοις Ποιτίφηξ ἐκαλεῖτο ὁ τῶν ἱερῶν πραγμάτων ἐπιστάτης ἱεροφάντης καὶ ἱερομνήμων, ὅς τις ὑπουργὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἔχων ἅμα ὑπὸ τὴν ἐπίστασιν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγάλην ξυλίην γέφυραν τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Τιβέρεως, τὴν ἱερὰν καλουμένην γέφυραν, ἣτις κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ ἀνεγείρετο καὶ ἤνοιγε κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς, ἐντεῦθεν διερχομένης τῆς ἐθνικῆς πομπῆς. Ὑστερον δὲ ἐκλήθησαν καὶ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν Ῥωμαίων Ποιτίφηξ καὶ οἱ ἀνώτατοι τοῦ κλήρου τῆς Ῥώμης, οἱ Ἐπίσκοποι αὐτῆς.

πνευματικῆς ἰσοτιμίας, ἣν οἱ προκατόχοι Πάπαι ἀνίστρεψαν καὶ ἦν οὗτος ὄφρῃεν ἀσπάσασθαι ἐάν εἰλικρινῶς τὴν καθολικὴν ἐπιδιώκη ἔνωσιν, δι' ἧς μόνῃς δύναται νὰ κοινωνήσῃ μετὰ τῶν λοιπῶν ἰσοτιμῶν τῆς Ἀνατολῆς Πατριαρχῶν καὶ ἐπισκόπων. Μόνῃ ἢ ἄδολος ἐξομολόγησις τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ῥώμης, καὶ μόνῃ ἢ κατὰ ταύτην καὶ τοὺς ταύτης ἀρχαίους καὶ ἱεροῦ θεσμοῦ γενησομένη ἔνωσις, αὕτη μόνῃ εὐπρόσδεκτος ἐστὶ ὡς γνησία καὶ ὄντως καθολικὴ τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσις. Οὕτω μόνον αἰρεται τὸ ἐν τῇ-καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἐπισυμβάν σχίσμα, πάντων τῶν λοιπῶν δυναμένων ὑποβληθῆναι εἰς καθολικὴν τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας συνέλευσιν, κατὰ τε τὰς Ἀποστολικὰς πράξεις καὶ τὰς Συνοδικὰς ἀποφάσεις.

Ὁ Πατριάρχης Ἰωσήφ, γέρον ἐβδομηκοντούτης, ἐν πᾶσι τῷ Βασιλεῖ πειθόμενος, νοσήσας πρὸ τῆς λήξεως τῆς ἐν Φλωρεντία συνόδου, ἐτελεύτησεν ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν ἔγγραφον αὐτοῦ συναίνεσιν πρὸς τὴν λεγομένην ἔνωσιν, ἐνταφιασθεὶς ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας Μαρίας τῆς νέας, (Santa Maria Novella), ἔνθα καὶ μέχρι σήμερον δείκνυται ὁ τάφος του ἐν τῷ ἱερῷ θήματι, ἀνωθεν δὲ τοῦ τάφου ἐπὶ τοῦ τείχους διασώζεται ἡ ἐξωγραφισμένη αὐτοῦ εἰκὼν ἡμφισμένου στολὴν ἀρχιερατικὴν. Ἀντὶ τοῦ ἀποθανόντος Ἰωσήφ προβιβάζεται ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον (ἐν ἔτει 1440) ὁ Κυζίκου Μητροφάνης, ὀπαδὸς τῆς λατινικῆς ἐνώσεως, καὶ τοῦτον καθεῖλεν ἔπειτα ἢ ἐν Συρίᾳ συγκροτηθεῖσα Σύνοδος (ἐν ἔτει 1443) ὑπὸ τῶν τριῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, τοῦ Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ἡ αὕτη Σύνοδος ἀπεκέρυξε καὶ τὴν ἐν Φλωρεντία γενομένην ἔνωσιν, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ἐψηφισμένα ὡς νόθα καὶ ἀντικαθολικὰ ἠκύρωσε καὶ ἀναθέμασι παρέδωκε, συνωδᾶ πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας ἱερά ἔθιμα. Ἐν ἔτει 1445 τὸν Μητροφάνην καθαιρεθῆντα διεδέξατο ὁ τοῦ Βασιλέως πνευματικὸς Γρηγόριος, οὗτινος ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ὄργανον τῆς λατινικῆς ἑτεροδοξίας γενόμενος. Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Γρηγορίου τούτου ὁ Βασιλεὺς Ἰωάννης Παλαιολόγος, βλέπων τὴν ἐντελῆ ἦσαν τῶν Χριστιανικῶν ὀπλων (α) καὶ τὴν ἀνω-

(α) Ἐν ἔτει 1444 ἐγένετο ἡ διαβόητος τῆς Βάρνας μάχη, ἔνθα ἦσαν σπληνωμένα τὰ ὄπλα τῶν Σέρβων, Βουλγάρων καὶ Οὐγγῶν ὑπὸ τὸν βασι-

φιλή αντίστασιν τοῦ ἀγαθέλφρου αὐτοῦ Κωνσταντίνου, πάσας δὲ τὰς ἐκ τῆς ἐνώσεως προσδοκωμένας βοηθείας ψευθεύσας, καταληφθεὶς ὑπὸ νευρικοῦ πυρετοῦ ἀπέθανε πικρῶς μεταμελούμενος ἐπὶ τοῖς μάρτην διαπραχθεῖσι, καὶ πικρῶς ἀναμνησκόμενος τῶν κουθεσιῶν τοῦ γέροντος πατρὸς Ἐμμανουὴλ Παλαιολόγου. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ συγκροτεῖται Σύνοδος, ἡ τελευταία ἐν τῷ Ναῶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγίας Σοφίας, συνεδριάζόντων αὐτοπροσώπως ἃ τῶν τριῶν Πατριαρχῶν μετὰ πολλῶν Ἀρχιερέων καὶ κληρικῶν ἄλλων, ἐν οἷς διέπρεπεν ὁ διαπρήσιος κήρυξ τῆς ὀρθοδόξου καθολικότητος, Μάρκος ἐκείνος ὁ Ἐφέσου ἱερός Μητροπολίτης. Ἐν τῇ πληρεστάτῃ ταύτῃ συνόδῳ τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, πρῶτον μὲν προσεκληθῆτη τρίς κατὰ κανόνας ὁ ἀποστάτης Γρηγόριος, καὶ μὴ ἀπαντήσας καθαιρεῖται, καὶ ἀντ' αὐτοῦ προβιβάζεται Πατριάρχης τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ὁ ὀρθόδοξος Ἀθανάσιος· ὁ δὲ καθαιρεθεὶς Γρηγόριος μὴ φέρον τὸ κοινὸν ὄνειδος κατέφυγεν εἰς Ῥώμην ἐνταῦθα τὸν βίον καταλύσας, ὅθεν καὶ ἀπέστειλεν, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, τὸ ἐγκύκλιον ἐκεῖνο γράμμα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς. Ὁμοίως σύνοδος ἐν Ῥωσσίᾳ συγκροτηθεῖσα, ἀπεκήρυξε καὶ ἡ ὀρθόδοξος αὕτη Ἐκκλησία τὸ Φλωρεντινὸν Συνέδριον ὡς ἄθεσμον καὶ παράνομον, καὶ τὰ κατ' αὐτὸ ψηφισθέντα ἀναθέμασι παρέδωκε. (α)

λέα Λαδίσλαον καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Οὐνάδην. Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἔπεσον ἥρωες τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ νεωτέρου τῆς Δύσεως πολιτισμοῦ δέκα χιλιάδες χριστιανῶν, οἵτινες ἐπάλαιον κατὰ τοῦ Ἀμουράτου β'. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννου καὶ τελευταῖος βασιλεὺς, ἡγεμονεύων τῆς Πελοποννήσου ἐν ἔτει 1448, ὀπλίσας τοὺς ὄρεινους Πελοποννησίους καὶ ὀχυρώσας τὸν ἰσθμὸν προσέβαλε τὸν ἐπερχόμενον κατ' αὐτοῦ Τουρκῶν Πασσᾶ. Μετὰ διαφόρους πεισματώδεις μάχας, οἱ Τούρκοι καταδαφίζουσι τὸ κορινθιακὸν τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος, τρέπουσιν εἰς φυγὴν τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν, σύρουσιν εἰς αἰχμαλωσίαν πολλοὺς τῶν κατοίκων τῆς Πελοποννήσου, καὶ ὁ Κωνσταντῖνος βιάζεται εἰς συνθήκην εἰρήνης, ὑποτελής μείνας καὶ αὐτὸς ἡγεμὼν τῆς Πελοποννήσου, ὅθεν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του προσεκληθῆτε τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1450.

(α) Ἐκ τοῦ Ἱστορ. Καταλ. τῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν, ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου Ζαχαρίου Μαθᾶ.

Ὁ νεοπροχειρισθεὶς Πατριάρχης Ἀθανάσιος ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος πρεσβύτερος Πατὴρ τῆς Ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, πατριαρχεύσας ἐπὶ τοῦ τελευταίου ὀρθοδόξου καὶ ἕλληνοσ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου. Ἡ ἐπὶ τοῦ Μωάμεθ β'. ἄλωσις τῆς βασιλίδος πόλεως, συμβᾶσα τὴν εἰκοστὴν ἐννάτην Μαΐου, ἡμέρα τρίτη τῆς ἐβδομάδος μετὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐν ἔτει 1453, πολλὰς καταβαλοῦσα δόξας καὶ νίκας τοῦ ἀκμαίου ἄλλοτε ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀκμαίου ἐν τῇ Πολιτείᾳ καὶ Ἐκκλησίᾳ, δὲν παρήλθεν ὡς ἀπλοῦν τί καὶ ἄσημον ἱστορικὸν γεγονός, καταλιπὼν τὰς ζωηροτέρας ἐθνικὰς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἀναμνήσεις, ὅσας μόνος ὁ ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ διοτελῶν ἕλληνα ἀναγνωρίζει καὶ αἰσθάνεται ἐν τῷ βάθει τῆς τηκομένης μὲν αὐτοῦ καρδίας, ἀλλ' ἀκατασχέτου ὀργῶσης πρὸς τὴν ἱεράν τοῦ ἔθνους μίαν καὶ ἀδιάσπαστον ἐνότητα, τὴν θρησκευτικὴν καὶ πολιτικὴν, χωρὶς διὰ τοῦτο οὔτε νὰ μνησικακῇ οὔτε νὰ ἐμπνέεται ὑπὸ μισαλλοδόξων φρονημάτων καὶ πολιτικῶν ἀντιπαθειῶν. Ὁ δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πολίτου τὸ ἱερόν καθήκον ἐκπληρώσας βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ἐξαγοράσας διὰ τοῦ μαρτυρικοῦ αὐτοῦ αἵματος τὴν τιμὴν τῶν ἐπερχομένων δούλων γενεῶν, καὶ σφραγίσας τὸ τῆς Ἑλληνικῆς διαδοχῆς δικαίωμα ἱεράν ἀφῆκε παρακαταθήκην καὶ πατρῶον κατέλιπε κληροδότημα, πρὸς τὸ ὁποῖον ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ αἰέποτε προσβλέπουσα ἠδυνήθη ἐνόπλιως νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐν μέσῳ τῆς νομιζομένης πολιτικῆς αὐτῆς νάρκης διὰ μακρᾶς ἀλληλουχίας πολυαιμάκτων δοκιμασιῶν, μέχρις οὔ ἐν ἐξεβράχῃ ὁμογενὲς αἶσθημα τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος κατὰ τὸν μαρτυρικὸν ἀγῶνα τοῦ 1821.

Ὁ δορικτήτωρ Μωάμεθ ὁ δεύτερος ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ σώματος τῶν Γιανιτσάρων, εἰσῆλθε τροπαιοῦχος εἰς τὴν ἀρχαίαν τοῦ Βύζαντος πόλιν καὶ πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ στάς ἔμπροσθεν τοῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγίας Σοφίας, τὸ μὲν ἐν αὐτῇ πεφυλαγμένον τῶν πιστῶν πλῆθος παρέδωκεν ὁ ἄπιστος εἰς αἵμαχαρὲς σφαγεῖον, τὸν δὲ ἱερόν Ναόν εἰς τὸν υἱὸν τῆς ἀνομίας ἀνέθηκεν εἰς Τζαμίον μεταβαλὼν, καὶ τὴν ἔντρομον πόλιν ἐπὶ τρεῖς ὀλοκλήρους ἡμέρας εἰς τὴν ἀγρίαν κατέλιπε φανατικότητα τῶν ἀπηνῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. Καὶ ἦν ἰδεῖν θέαμα οἰκτρὸν καὶ σπαραξικάρδιον, τὸ

τῆς αἰχμαλωσίας καὶ λεηλασίας, τὸ τῆς ἀπαγωγῆς καὶ ἐρημώσεως! Τῆς λύσεως κατασβεσθείσης, τὴν πόλιν ἐρήμην κατοίκων ἐλείπων ὁ νέος δορικτῆτωρ, διέταξεν ἵνα συνέλθωσιν εἴτινα ἀπέμενον λείψανα χριστιανῶν, προσέλθωσι δὲ καὶ ἀπανταχόθεν τοῦ Κράτους οἱ βουλόμενοι. Οἱ δὲ λόγιοι τοῦ ἑλληνικοῦ γένους, οἱ Ἀργυρόπουλοι, οἱ Μοσχόπουλοι, οἱ Πλήθωνες, οἱ Καμαριῶται, οἱ Χαλκοκονοῦλαι, οἱ Τραπεζοῦνται, οἱ Ἐρμώνυμοι, οἱ Κοντοβλάχοι, οἱ Λασκάρεις, οἱ Ἀποστόλιοι, οἱ Ἀγρούπουλοι, οἱ Γαζεῖς, καὶ ἕτεροι σοφῶν ἑλλήνων ὁμιλος, τὴν θάρβαρον φεύγοντες τῆς Πατρίδος δουλείαν εἰς γῆν ἤρχοντο συγγενικὴν καὶ φιλόξενον, τὴν εὐγενῆ τῆς Ἰταλίας χώραν, καὶ τὰς μὲν βιβλιοθήκας τοῦ Βατικανοῦ Πατριαρχείου γεμούσας συναξαρίων ἐπλήρουν κλασικῶν μεταφράσεων, εἰς δὲ τὰς τότε αὐτονόμους τῆς Ἰταλίας ἡγεμονίας ἴδρουν καθέδρας τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ φιλοσοφίας, ἃ μετέβαλλον οὕτω καὶ μακρόθεν παρεσκευάζον τὴν καλιγγνεσίαν τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης.

Γινώσκων δὲ καλῶς ἐκ τῶν προτέρων ὁ νέος Σουλτάνος τὰς θερμὰς τοῦ κατακτηθέντος λαοῦ ἔριδας ὑπὲρ τῆς πατρῴας θρησκείας, συνετῶς πολιτευόμενος πλεῖστα ἐπεκύρωσε διὰ νέων αὐτοκρατορικῶν διαταγμάτων τῆς Ἐκκλησίας προνόμια, ἐπιτρέψας καὶ νέου Πατριάρχου ἐκλογὴν μεθ' ὅσης ἐγένετο ἐπισημότητος ἐν τοῖς ἐλευθέροις χρόνοις. Τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀθανασίου μὴ ἀνευρεθέντος, ἐκλέγεται παμψηφεί καὶ προχειρίζεται ὑπὸ τοῦ τυχόντος κλήρου πρῶτος μετὰ τὴν ἄλωσιν, Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, ἀνὴρ ἐπ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ διάσημος, καὶ διαπρήσιος κήρυξ τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς πίστεως. Ἄλλ' ὑπὸ τῶν ἀτρύτων μόχθων καὶ τῶν πολυειδῶν τοῦ γένους θλίψεων καταβληθεὶς, παραιτεῖται τῆς Πατριαρχείας καὶ μεταβάς εἰς τὴν πλησίον τῶν Σεβρῶν ἐν τῷ ὄρει τοῦ Μονοικέως ἀρχαίαν Μονὴν τοῦ τιμίου Προδρόμου, ἐνταῦθα τὸ λοιπὸν τῆς μακαρίας αὐτοῦ ζωῆς διήγαγεν, ἀσχολούμενος εἰς τὴν μελέτην τῶν αἰδίων ἀληθειῶν, ἃ ποιήματα, ἀλλά καὶ ῥητορικὰ καὶ φιλολογικὰ. Ὅποσον δὲ ἐθλίβετο ἡ μακαρία καὶ φιλόπατρις τοῦ Γενναδίου ψυχὴ ἐπὶ τῇ πτώσει τῆς ἑλληνικῆς βασιλείας καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ

Γένους, φαίνεται ἐν ἄλλοις καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων, οὓς ἔγραψεν ἐκ τῆς ῥηθείσης Μονῆς πρὸς τὸν Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ ἐν τῇ περὶ Προορισμοῦ πραγματείᾳ αὐτοῦ· ἀδ γὰρ ἡμέτερος καιρὸς, ἔλεγεν ὁ ἀείμνηστος ποιμενάρχης, καὶ τῶν ἡμετέρων ὄχετο λόγων, μᾶλλον δὲ παντὸς ἀγαθοῦ! καὶ δεῖ τὴν ἐσχάτην ἀμορφίαν τοῦ Γένους καθημένους ἐν γωνίᾳ που θρηνεῖν σιωπῇ, καὶ τὴν ἀπαγωγὴν τῆς τοιαύτης ἐξαίτεϊσθαι ζωῆς, ὅταν ἐπινεύσῃ τὸ Θεῖον. (α)

Μετὰ τὴν ἐθνικὴν ταύτην τῆς κοινῆς Πατρίδος ἀσχημίαν, δι' ἣν ἔφευγον οἱ μνησθέντες Ἕλληνες σοφοὶ εἰς ἐκούσιον ὑποβαλλόμενοι ἐκπατρισμόν, καὶ ἐθρῆνει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀοιδίμου Ποιμεναρχοῦ τὴν κοινὴν συμμεριζομένου θλίψιν, ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου ἀρχομένου αἰῶνος ἠκούσθη πρώτην φορὰν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ τοῦ Γένους σχολῇ ἡ φωνὴ τῆς τέως σιγῶσης ἑλληνικῆς Μούσης. Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία καὶ γλῶσσα, ἣτις οὐχὶ μόνον λέξεις ἐκιδιδάσκει, ἀλλὰ καὶ τὴν διάνοιαν φωτίζει καὶ τὸ φρόνημα θερμαίνει καὶ τὴν καρδίαν διαπλάττει, διασωθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν νέαν αὐτῆς λαβοῦσα ὄθησιν ἀπὸ τῆς Πατριαρχικῆς ἐκείνης σχολῆς, παρήγαγε τὰς περιωνύμους σχολαρχίας τοῦ Ἀθῶνος, τῆς Πάτμου, τῶν Κυδωνιῶν, τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Χίου καὶ Σμύρνης, ἐν αἷς καὶ πολλοὶ διέπρεψαν ἑλλήνων Κληρικῶν οἱ ἑσαεὶ ἀείμνηστοι Εὐγένιοι, Δαυιὴλ ὁ Κεραμεύς, Παΐσιοι ὁ Καραπατάς, Ἀθανάσιοι, Βενιαμὴν, Βάμβαι, Ἱερόθεοι, Χρῦσανθοι, Οἰκονόμοι. Ἡ οὕτω σενῶς μετὰ τοῦ Γένους συνδεομένη Ἐκκλησία, βοηθουμένη καὶ ὑπὸ τῆς ἐξειδικασμένης φιλογενείας ἐπισήμων ἀνδρῶν, προήγαγε ζωηρότατα τὰ ὑπὸ τῆς δουλείας καὶ ἀμαθείας μαρανθέντα σπέρματα τῆς Ἑλληνικῆς γονιμότητος, ἕως οὗ ἀνεφύησαν οἱ εὐθαλεῖς βλαστοὶ τῆς συναπισθείσης μεγάλης Πατρίδος, ἣτις ἐκληροδότησεν εἰς τὸ γεννηθὲν θυγάτριον πάντας τοὺς πόθους καὶ πάσας τὰς εὐγενεῖς ἐλπίδας τῆς ἑαυτῆς φιλοστοργίας. Εἶθε τὸ Θεῖον ἐπινεύον εἰς τὸ εὐδὸν τέλος τῆς ἱεραῆς ταύτης καὶ

(α) Ἐκ τῆς αὐτῆς ἱστορ. πραγματείας περὶ Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν, ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου Μαθᾶ.

πολιτικῆς κληρονομίας, ἐμπνεύσει τοῖς πᾶσι κληρικοῖς τε καὶ λαϊκοῖς τὴν ἐν ἀκραίφνεϊ πατριωτισμῶ κοινωνικὴν ὁμοφροσύνην καὶ πολιτικὴν σύνεσιν ! Εἶθε αἱ κοιναὶ τῆς μεγάλης Πατρίδος ἐθνικαὶ εὐχαὶ τύχῳσι τοῦ ἐπιδιωκομένου τέρματος, διὰ γενναίας αὐταπαρνήσεως καὶ ἀφιλοκερδοῦς θυσίας παθῶν καὶ συμφερόντων· ἄνευ γὰρ τῶν πολιτικῶν τούτων ἀρετῶν οὐδὲν ἐν τῇ πολιτικῇ τῶν λαῶν κοινωνίᾳ εὐοδοῦται προαγόμενον, ἀλλὰ καταρρέον μαραίνεται ὡσπερ σπέρμα ἐν γῆ ἀνύδρῳ καὶ ἀγόνῳ καταπεσόν !

Τ Ε Λ Ο Σ .

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023141

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Εύρίσκεται παρά τῷ ἐκδότη
καὶ Τιμᾶται Δραχ. 2.